OSHO

REVOLUȚIA INTERIOARĂ

Cuprins

DESPRE AUTOR 5
INTRODUCERE 7
1. REVOLUȚIA INTERIOARĂ 9
2. SALTUL ÎN GOL SAU MISTERUL MEDITAȚIEI 18
3. SEXUL, IUBIREA ŞI RUGĂCIUNEA: TREI ETAPE SPRE DIVIN 28
4. KUNDALINI YOGA: ÎNTOARCEREA LA ORIGINI 39
5. JOCURILE ESOTERICE: UN OBSTACOL ÎN PROCESUL DE CREŞTERE 52
6. PSIHOLOGIA VISELOR 64
7. TRANSCENDEREA CELOR ŞAPTE CORPURI 77
8. A DEVENI ŞI A FI 95
9. CUNOŞTINȚELE – O ILUZIE 110
10. FERESTRE SPRE DIVIN 119
11. ÎNTREBAREA CORECTĂ 131
12. ECHILIBRUL ÎNTRE RAȚIONAL ŞI IRAȚIONAL 145
CENTRE DE DISTRIBUȚIE ALE LUCRĂRILOR LUI OSHO ... 161

1. REVOLUȚIA INTERIOARĂ

Este capabil omul, din punct de vedere al speciei, să atingă iluminarea în viitor? În ce punct al evoluției se găseşte el în prezent?

Procesul natural şi automat al evoluției se sfârşeşte odată cu omul. Omul este ultimul produs al evoluției inconştiente. Odată cu el începe evoluția conştientă.

Trebuie să luăm în considerare mai multe aspecte. Primul: evoluția inconştientă este mecanică şi naturală. Ea se realizează de la sine. Pe parcursul ei, conştiința se dezvoltă. Iar la apariția conştiinței, evoluția inconştientă se opreşte, obiectivul ei fiind atins. Evoluția inconştientă nu îşi justifică existența decât până în punctul apariției conştiinței.

Omul este conştient. Într-un fel, el a realizat transcenderea naturii. Natura a devenit neputincioasă în ceea ce-l priveşte; ultimul produs posibil al evoluției naturale s-a actualizat. Omul este liber să decidă dacă doreşte sau nu să evolueze.

Al doilea aspect: evoluția inconştientă este un fenomen colectiv, în timp ce evoluția conştientă este individuală. Ea merge dincolo de specie. De acum înainte, evoluția va fi un proces individual. Conştiința crează individualitatea. Înainte de dezvoltarea conştiinței, individualitatea era inexistentă; nu exista decât specia. Atâta timp cât evoluția este inconştientă, procesul este automat, fără nici o incertitudine. Totul se petrece pe baza legii cauzei şi efectului. Existența este mecanică şi sigură. Însă odată cu apariția omului, odată cu conştiința, apare incertitudinea. Nimic nu mai este sigur. Evoluția are loc sau nu. Potențialitatea există, dar decizia depinde de fiecare individ în parte.

Acest fapt explică starea de anxietate. Speciile inferioare omului nu cunosc anxietatea, deoarece ele nu cunosc decizia. Totul se întâmplă prin necesitate. Nu există decizie, deci nici entitate care decide şi în absența acesteia din urmă, anxietatea nu poate exista. Cui să-i fie frică? Cine să fie într-o stare tensionată?

Când decizia devine posibilă, anxietatea o urmează, la fel ca o umbră. Totul devine decizie, efort conştient. Responsabilitatea vă aparține în întregime. Dacă este un eşec, asta este. Responsabilitatea eşecului vă revine vouă. Dacă reuşiți, reuşiți. Responsabilitatea reuşitei vă revine, de asemenea.

Şi, dintr-un anumit punct de vedere, orice decizie este ireversibilă. Nu

puteţi să o evitaţi, nici să o uitaţi, nici să o depăşiţi. Decizia voastră vă determină destinul. Ea rămâne cu voi. Este parte integrantă din voi; nu puteţi nega acest fapt. Numai că decizia voastră este întotdeauna un joc. Orice decizie se ia în întuneric, în sensul că nimic nu mai este sigur. Tocmai aici găsim cauza anxietăţii umane. Anxietatea o pătrunde până la rădăcinile sale. Ceea ce îl frământă în primul rând pe om este întrebarea: a fi sau a nu fi, a face sau a nu face. A face aceasta sau a face cealaltă.

Indecizia este imposibilă. Când nu decideţi, atunci de fapt decideţi să nu luaţi nici o decizie; aceasta este tot o decizie. În consecinţă, decizia este o necesitate –nu puteţi să vă abţineţi de la a decide. A nu decide are acelaşi efect ca oricare altă decizie.

Frumuseţea, demnitatea şi gloria omului provin din conştiinţa sa, chiar dacă ea este –în acelaşi timp– şi o povară. Gloria şi povara îşi fac apariţia odată cu conştiinţa. Orice pas determină o oscilaţie între cele două. Odată cu omul, apare decizia şi conştiinţa. Omul poate evolua, dar numai prin efortul individual. Puteţi evolua sau nu până la starea de Buddha. Depinde de voi.

* * *

Evoluţia este deci fie colectivă inconştientă, fie individuală, –şi deci conştientă. De fapt, termenul de evoluţie subînţelege progresia inconştientă şi colectivă, astfel încît în cazul omului ar fi preferabil să se folosească termenul de "revoluţie". Odată cu omul apare posibilitatea revoluţiei. Acest cuvânt aşa cum îl înţeleg eu, implică un efort conştient şi individual în sensul evoluţiei. Altfel spus, este un proces care trebuie să ducă noţiunea de responsabilitate până în punctul ei extrem (chiar dacă nu sunteţi răspunzători decât de propria voastră evoluţie).

De obicei, omul tinde să scape de responsabilitatea evoluţiei sale, de responsabilitatea libertăţii de decizie. Îi este foarte frică de libertate. Sclavul nu este responsabil pentru propria sa viaţă; responsabilitatea o poartă alţii în locul lui. Dintr-un anumit punct de vedere condiţia de sclavie este foarte confortabilă; ea nu are nici o greutate. Sclavul este liber în sensul că scapă de contradicţia deciziei conştiente.

Însă în momentul în care sunteţi liberi să alegeţi, trebuie să luaţi propriile voastre decizii. Nimeni nu vă obligă să faceţi ceva: toate soluţiile vă sunt deschise. Şi atunci începe tensiunea mentală, iar omul începe să se teamă de libertatea sa.

Atracţia pe care o exercită ideologii ca fascismul sau comunismul provine din faptul că ele oferă o soluţie problemei libertăţii şi îl eliberează pe om de responsabilitatea sa individuală. Ele îl eliberează de povara pe care i-o impune

responsabilitatea, în acest caz devine responsabilă societatea. Când lucrurile merg prost, mai ramâne posibilitatea de a acuza statul, organizaţia. În aceste forme sociale omul nu este decât un element de structură colectivă. Numai că, aşa cum aceste forme neagă libertatea individuală, tot astfel ele neagă şi posibilitatea evoluţiei umane. Ele refuză extraordinara posibilitate oferită de revoluţie, inclusiv totala transformare a fiinţei umane. Odată cu ele, posibilitatea de împlinire ultimă este distrusă; are loc o regresie, o întoarcere spre animalitate.

Pentru mine, evoluţia nu este posibilă decât dacă este bazată pe responsabilitatea individuală. Voi singuri sunteţi răspunzători. Această responsabilitate este de fapt o mare binecuvântare ascunsă. Odată cu ea apare lupta care, în final, conduce la atenţia eliberată de decizie.

Vechea schemă a evoluţiei inconştiente a luat sfârşit odată cu omul. Puteţi să recădeţi în ea, însă este imposibil să rămâneţi acolo. Fiinţa voastră s-ar revolta. Omul are conştiinţă şi el trebuie s-o păstreze. Nu are de ales.

Filozofii cum ar fi Aurobindo atrag mai ales fiinţele care caută escapismul. Ei afirmă existenţa evoluţiei colective. Divinul va coborî asupra oamenilor şi vor primi, cu toţii, iluminarea. Pentru mine acest proces este de neconceput. Şi chiar dacă posibilitatea ar exista, ea ar fi inutilă. Dacă atingeţi iluminarea fără să faceţi eforturi personale, ea nu are nici o valoare. Ea nu va aduce extazul ce încoronează efortul. O consideraţi normală, la fel cum vă consideraţi normali ochii, mâinile, sistemul respirator. Acestea sunt binecuvântări sigure, dar pe care nu le apreciază nimeni, care nu sunt dragi nimănui.

Într-o zi vă veţi naşte în starea de iluminare, aşa cum promite Aurobindo. Acest lucru va fi însă inutil. O mulţime de lucruri vă vor fi accesibile, dar pentru că au fost dobândite fără tensiune, fără durere, ele nu vor mai avea pentru voi nici un sens; sensul lor vă va scăpa. Efortul conştient este indispensabil. Împlinirea este mai puţin semnificativă decât efortul în sine. Tocmai efortul îi conferă o semnificaţie; tocmai lupta o pune în valoare.

După părerea mea, iluminarea de origine colectivă, inconştientă –care vine asupra voastră ca un dar Divin– este nu numai imposibilă ci şi lipsită de sens. Trebuie să luptaţi pentru obţinerea iluminării. Lupta este ceea care crează posibilitatea de a vedea extazul ce vine asupra voastră, a-l trăi şi a-l menţine.

* * *

Evoluţia inconştientă se sfârşeşte odată cu apariţia omului; şi atunci evoluţia conştientă (revoluţia) îi ia locul. Totuşi, evoluţia conştientă nu se naşte din ea –însăşi. Ea nu apare decât odată cu decizia. Dacă nu vă decideţi în direcţia ei (şi acest lucru îl fac majoritatea oamenilor), trăiţi într-o tensiune extremă. Scena lumii contemporane se prezintă altfel: oamenii nu ştiu unde să

meargă, nici ce să facă. Nu se poate face nimic fără efort conştient. Nu putem să ne reîntoarcem la inconştienţă. Poarta s-a închis; podul s-a prăbuşit înapoia noastră.

A evolua în mod conştient înseamnă a alege o nobilă aventură. De fapt, singura aventură ce poate exista pentru fiinţa umană. Drumul este greu. El nici nu poate fi altfel. Eroarea şi eşecul există –cu siguranţă– pentru că nimic nu mai este sigur. Iar această situaţie crează tensiunea mentală. Nu ştiţi unde sunteţi şi nu ştiţi nici unde să mergeţi. Sunteţi fără identitate.

Această situaţie vă poate aduce chiar până în pragul sinuciderii. Sinuciderea este un specific omului. Animalele sunt incapabile să se sinucidă deoarece ele nu pot alege, în mod conştient, moartea. Natura este un fenomen inconştient, la fel ca şi moartea. Totuşi, odată cu apariţia omului –omul ignorant şi neevoluat– decizia morţii devine o posibilitate.

Nu vă puteţi alege naşterea. Din acest punct de vedere vă aflaţi în mâinile evoluţiei inconştiente. De fapt, naşterea nu ţine nicidecum de voinţa omului; ea este –prin natura sa– animală, nefiind rezultată din decizie. Natura umană se naşte odată cu decizia. Puteţi decide să muriţi –puteţi alege moartea. Astfel, sinuciderea este un act specific omului.

Dacă nu decideţi să evoluaţi în mod conştient, aveţi toate şansele să alegeţi sinuciderea. Poate vă va lipsi curajul de a actualiza această decizie, dar veţi trece printr-un proces foarte încet şi lung, similar cu sinuciderea, sau veţi vegeta aşteptînd moartea.

* * *

Nimeni nu este răspunzător de evoluţia voastră personală. Însăşi acceptarea acestui fapt vă dă putere. Iată-vă pe drumul progresului, al evoluţiei.

Însă noi creăm zei, sau ne refugiem pe lângă vreun guru, pentru a scăpa de responsabilitatea pe care o implică viaţa şi evoluţia. Încercăm să plasăm răspunderea noastră unei alte fiinţe. În cazul în care nu credem în zei sau în guru, avem tendinţa să fugim de răspundere prin intermediul drogului, a intoxicaţiei, prin tot ceea ce crează inconştienţa. În acelaşi timp, faptul de a arunca răspunderea într-un asemenea mod este absurd, pueril, copilăresc. Acest fapt nu face decât să întârzie clipa în care va trebui să facem faţă problemei, acest fapt nu o rezolvă. Putem acţiona astfel până la moarte. Problema va continua să existe şi, în urmatoarea noastră renaştere, totul va fi la fel.

Din momentul în care deveniţi conştienţi de responsabilitatea voastră, toate ieşirile care duc spre inconştienţă se închid. Dorinţa de a fugi este o nebunie, res-ponsabilitatea reprezentând o extraordinară şansă de evoluţie. Lupta pe care ea o întreţine permite dezvoltarea unui nou element. A deveni conştienţi înseamnă a înţelege că totul depinde de voi. Chiar şi zeii voştri, care sunt un

produs direct al imaginaţiei voastre. În definitiv, totul este în voi, şi voi purtaţi răspunderea. Nu este nimeni acolo pentru a vă asculta justificările –nu există o curte de apel. Sunteţi pe deplin responsabili.

În plus, sunteţi singuri, absolut singuri. Acest lucru trebuie să-l înţelegeţi cu claritate. Odată cu conştiinţa se naşte solitudinea. Cu cât conştiinţa voastră se lărgeşte, cu atât mai mult creşte sentimentul solitudinii. Nu încercaţi să fugiţi de această realitate întorcându-vă spre societate, prieteni, asociaţi, mulţime. Nu fugiţi! Solitudinea este un fenomen semnificativ; întregul proces de evoluţie converge către ea. Conştiinţa voastră s-a lărgit atât de mult, încît ea vă revelează realitatea solitudinii voastre. De altfel, tocmai prin intermediul ei atingeţi iluminarea.

Solitudine nu înseamnă izolare. Sentimentul izolării apare atunci când încercăm să scăpăm de solitudine, când nu suntem dispuşi s-o acceptăm. Dacă încercaţi să vă sustrageţi realităţii solitudinii, veţi avea impresia de izolare. Şi atunci vă întoarceţi spre mulţime sau spre vreun mijloc oarecare de intoxicare ce vă va face să uitaţi această impresie. Izolarea îşi va crea propriile sale mijloace magice care duc la uitare.

Dacă puteţi să rămâneţi singuri, absolut singuri, fie şi doar o singură clipă, ego-ul va muri, eul va muri. Explodaţi... nu mai sunteţi... Ego-ul nu există în sine; el este întotdeauna în relaţie cu cineva. De fiecare dată când sunteţi singuri, se produce un miracol; ego-ul se subţiază. Deci dacă aveţi curajul să rămâneţi singuri, treptat ego-ul se va dizolva. El nu va mai putea exista mult timp. A alege să rămâi singur, este un act cu totul conştient şi deliberat, mult mai deliberat decât sinuciderea. De fapt, în singurătate ego-ul nu poate exista; dimpotrivă el este prezent în cazul sinuciderii. Persoanele egotice sunt mai înclinate spre sinucidere. Sinuciderea nu relevă, în nici un caz, starea de solitudine; ea nu poate avea loc decât în relaţie cu cineva. Prin ea, ego-ul nu suferă. Dinpotrivă, el creşte. El se îndreaptă spre o nouă naştere având mai multă forţă ca niciodată.

Solitudinea slăbeşte eul. Nu mai există nimic cu care am putea fi în relaţie, şi –datorită acestui fapt– ego-ul nu poate exista. În consecinţă, dacă sunteţi gata să acceptaţi solitudinea, fără cea mai mică ezitare, fără dorinţa de a fugi sau de a vă întoarce, dacă acceptaţi realitatea solitudinii voastre aşa cum este ea, aceasta devine o ocazie extraordinară. Sunteţi ca o sămânţă, care conţine o mulţime de posibilităţi. Amintiţi-vă însă că sămânţa trebuie să explodeze, astfel încât planta să poată creşte. Ego-ul este la fel ca o sămânţă, el este o posibilitate. Când el se deschide, în voi se naşte Divinul. Divinul nu este nici eu, nici tu; el este *unul*. Şi tocmai solitudinea vă conduce la această unitate.

Este posibil –de asemenea– să creaţi ceva care să înlocuiască această unitate.

Hinduşii se consideră un grup, la fel creştinii, la fel musulmanii; India se pretinde unitară, la fel ca şi China; acestea sunt moduri de a substitui unitatea. Unitatea în sine nu poate fi decât rezultatul unei solitudini perfecte.

O mulţime se poate pretinde unită, dar ea se opune –în mod invariabil– unui alt lucru. Datorită faptului că îi împărtăşiţi opiniile, vă simţiţi în armonie. În mulţime responsabilitatea individuală dispare. Ideea de a da foc unei moschei sau unui templu nu vă va veni atunci când sunteţi singuri; în schimb nu veţi ezita să o faceţi în calitate de element al unui grup, deoarece –în acest caz– răspunderea voastră individuală nu va mai fi angajată. Într-un grup sunt responabili toţi şi niciunul. Nu există o conştiinţă individuală, ci o conştiinţă de grup. Astfel regresaţi redevenind asemenea animalului.

Mulţimea nu este decât un substitut al sentimentului de solitudine. Cei care înţeleg acest lucru, cei care sunt conştienţi de responsabilitatea lor în calitate de fiinţe umane, care sunt conştienţi de proba dificilă grea, prin care trebuie să treacă omenirea, nu vor alege substituirea. Ei vor accepta faptele aşa cum sunt ele şi nu vor crea ficţiuni. Ideologiile religioase şi politice nu sunt decît ficţiuni care generează un iluzoriu sentiment de unitate.

Unitatea nu există decât atunci când sunteţi fără ego, iar ego-ul nu poate muri decât dacă există o completă solitudine. Când sunteţi absolut singuri, nu mai sunteţi. Clipa de solitudine va face să explodaţi. Vă răspândiţi în infinit. Iată ce trebuie înţeles prin evoluţie; ea nu este nimic altceva. Şi dacă am adoptat denumirea de revoluţie, aceasta am făcut-o datorită faptului că desfăşurarea acestui proces nu este inconştientă. Puteţi fi fără ego sau puteţi rămâne cu ego-ul vostru. Depinde de voi.

A ajunge la solitudine –iată singura revoluţie autentică. Şi aceasta necesită mult curaj. Doar un Buddha, un Isus, un Mahavira sunt în întregime singuri. Nu pentru că şi-au părăsit familia, lumea –aceasta nu este decât o aparenţă. Renunţarea lor nu este un act negativ ci unul pozitiv; o mişcare către solitudine. În realitate, aceasta nu reprezintă nici măcar o renunţare, ci o căutare a perfectei solitudini.

Căutarea spirituală converge în întregime spre clipa de explozie, clipa în care ne regăsim absolut singuri. Solitudinea aduce cu sine extazul. Numai ea permite obţinerea iluminării.

Nimeni nu poate rămâne singur, se crează grupul, familia, societatea, naţiunea. Toate naţiunile, toate familiile, toate grupurile sunt compuse din laşi, din oameni care nu au curajul să rămână singuri.

Adevăratul curaj constă în a avea tăria de a rămâne singur şi aceasta înseamnă că înţelegeţi într-un mod perfect conştient faptul că sunteţi singur şi că nu poate fi altfel. Ori vă amăgiţi, ori trăiţi acest fapt. Şi vă puteţi amăgi

timp de numeroase vieţi dar –făcând acest lucru– vă învârtiţi mereu în cerc, într-un cerc vicios. Cercul nu se rupe decât dacă experimentaţi realitatea solitudinii voastre. Atunci atingeţi centrul; centrul naturii divine, al totalităţii, al sfinţeniei.

Nu-mi pot imagina un viitor în care fiecare fiinţă umană să fie capabilă de acest lucru, în virtutea dreptului de a te naşte. Este imposibil, deorece conştiinţa este un fenomen individual. Doar inconştienţa este colectivă. Conştiinţa apare odată cu individualitatea. Specia umană ca atare nu a ajuns încă în acest punct, care a fost însă atins de fiinţele umane individuale. Fiecare om trebuie să-şi realizeze propria individualitate şi să-şi asume responsabilitatea pe care aceasta o implică.

Primul lucru care trebuie făcut este să acceptăm solitudinea ca fapt primordial şi să învăţăm să trăim cu ea. Nu să creăm situaţii imaginare. Dacă o faceţi nu veţi putea cunoaşte adevărul. Deoarece în acest caz sunt proiectate, create, stări fictive; sunt cultivate pseudo-adevăruri ce vă împiedică să cunoaşteţi ceea ce este. Trăiţi realitatea solitudinii. Dacă reuşiţi, dacă între voi şi această realitate nu se interpune nimic, vă este revelat adevărul. Fiecare fapt revelează adevărul, cu condiţia de a fi văzut în profunzime.

În consecinţă, trăiţi realitatea responsabilităţii voastre, realitatea solitudinii voastre. Dacă reuşiţi, va avea loc explozia. Drumul este anevoios, dar altul nu există. Tocmai dificultatea, tocmai acceptarea adevărului sunt cele care vă duc în punctul de explozie. Numai atunci extazul se manifestă, nu înainte. Dacă ar fi venit din întâmplare, el nu ar fi avut nici o valoare, deoarece nu l-aţi fi meritat. Nu aţi fi avut capacitatea de a-l sesiza, această capacitate fiind produsul disciplinei.

Dacă ajungeţi să realizaţi faptul că sunteţi responsabili de propria persoană, disciplina urmează ca o consecinţă firească. Nu poate fi altfel. Dar disciplina la care ne referim nu provine dintr-o constrângere exterioară. Ea provine din propria voastră persoană, toate actele voastre se derulează în ordine. Nu veţi mai spune nici măcar un singur cuvânt superficial.

Fiind conştienţi de solitudinea voastră, începeţi să simţiţi –de asemenea– angoasa celorlalţi. Simţind-o, nu vă mai comportaţi superficial niciodată, deorece sunteţi răspunzători nu numai pentru voi înşivă, ci şi pentru alţii. Faptul de a trăi propria voastră solitudine vă face capabili să o înţelegeţi pe aceea a tuturor fiinţelor umane. Fiul ştie că tatăl lui este singur; soţia ştie că soţul ei este singur; soţul ştie că soţia sa este singură. Şi, imediat ce cunoaşteţi acest lucru, nu puteţi să nu fiţi plini de compasiune.

A accepta realitatea este singurul fel de yoga care poate exista, singura disciplină care există. Datorită perfectei înţelegeri a condiţiei umane, veţi

dobîndi un spirit religios şi deveniţi astfel propriul vostru maestru. Dar austeritatea care urmează nu este aceea a unui ascet; ea nu provine din constrîngere, ea nu este urâtă. Ea este estetică. Ea vine din senzaţia interioară că este singurul drum posibil –că nu aveţi de ales. Atunci renunţaţi la lucruri; deveniţi neposesivi.

Dorinţa de a poseda provine din teama de solitudine. Neputînd să suportăm solitudinea, căutăm compania cuiva. Dar cum prezenţa oamenilor este instabilă, ne întoarcem către obiecte. Faptul de a trăi cu o femeie nu este uşor, acela de a trăi cu o maşină este însă mai simplu. Deci, pînă la urmă, nevoia de posesie se răsfrînge asupra obiectelor.

Poate veţi încerca chiar o transformare a persoanelor în obiecte, modelîndule astfel încât ele să-şi piardă personalitatea, individualitatea. Soţia devine un obiect –ea nu mai este o fiinţă umană; soţul devine un obiect– el nu mai este o fiinţă umană.

Dacă deveniţi conştienţi de solitudinea voastră, deveniţi constienţi şi de aceea a altora, caz în care recunoaşteţi faptul că dorinţa de posesie este nefirească. Iar renunţarea voastră nu mai este pozitivă, ea este umbra negativă a solitudinii voastre. Deveniţi astfel neposesivi. Puteţi astfel să iubiţi, să nu mai fiţi doar un soţ sau doar o soţie.

Odată cu ne-posesiunea se naşte compasiunea şi austeritatea; şi –de asemenea– inocenţa. Faptul de a nega realităţile vieţii nu este inocenţă, ci viclenie. Vă iluzionaţi pe voi înşivă şi pe alţii. Dar cînd aveţi curajul să trăiţi cu faptele aşa cum sînt, dobândiţi inocenţa –o inocenţă necăutată. Voi sunteţi inocenţa.

După părerea mea, inocenţa este singurul scop ce trebuie atins. Dacă sunteţi inocenţi, beatitudinea divină nu va întârzia nici o clipă să vină asupra voastră. A fi inocent înseamnă a putea primi Divinul, a face parte integrantă din Divin. Când sunteţi în stare de inocenţă, oaspetele tocmai bate la uşa voastră: găzduiţi-l.

Inocenţa nu este o stare cultivabilă, în măsura în care a cultiva implică o constrângere. Constrângerea este un calcul. Iar inocenţa este în afara oricărui calcul. În domeniul ei orice calcul devine imposibil.

A fi inocent înseamnă a avea un spirit religios. Odată cu inocenţa se atinge culmea adevăratei realizări. Numai că adevărata inocenţă este, în mod obligatoriu, produsul unei revoluţii conştiente şi nu acela al evoluţiei colective –inconştiente. Omul este singur. El este liber să aleagă cerul sau infernul, viaţa sau moartea, extazul realizării sau mizeria a ceea ce numim în mod obişnuit viaţă.

Sartre scria undeva: "*Omul este condamnat să fie liber.*" Voi puteţi alege

între cer şi infern. Libertatea implică faptul că putem alege unul din ele. Dacă nu puteţi alege decât infernul nu va mai exista alegere, nici libertate. Iar cerul, fără posibilitatea de alegere a infernului, va reprezenta el însuşi infernul. Decizia indică întotdeauna o alternativă. Ea nu înseamnă că nu puteţi alege decât binele. Caz în care nu ar putea fi vorba de libertate.

Dacă faceţi o alegere greşită, libertatea este o condamnare. Pe când dacă luaţi o decizie bună, ea se manifestă prin bucurie. Sunteţi în întregime răspunzători de deciziile voastre.

Dacă sunteţi pregătiţi, din interiorul fiinţei voastre va ieşi la suprafaţă o nouă dimensiune: dimensiunea revoluţiei. Evoluţia s-a sfârşit. De acum încolo aveţi nevoie de altceva, de o revoluţie care vă va deschide noi orizonturi. Iar această revoluţie este individuală; ea este interioară.

2. SALTUL ÎN GOL SAU MISTERUL MEDITAȚIEI

Ce este meditația?

Meditația nu este nici o metodă indiană, nici o simplă tehnică. Nu puteți să învățați să o practicați. Ea implică o creștere; creșterea vieții voastre în totalitate, dincolo de ceea ce considerați că este viața voastră în totalitate. Meditația nu este ceva care vine să se adauge personalității voastre, așa cum este ea. Ea nu vine spre voi decât datorită unei transformări fundamentale, a unei mutații. Este o împlinire, o creștere. Creșterea se face întotdeauna în întregime; ea nu este o adăugare. Este o creștere spre meditație.

Procesul de înflorire a personalității în totalitate trebuie înțeles în mod corect. În caz contrar jucăm doar un joc cu noi înșine, ne ocupăm spiritul cu iluzii mentale. Iar subtilitățile există într-un număr atât de mare! Nu numai că ele sunt capabile să vă amăgească, nu numai că nu veți câștiga nimic, dar ele vă vor dăuna în mod real. Însăși atitudinea de a crede că meditația poate fi practicată datorită unei subtilități, însuși faptul de a concepe meditația în termeni de metodă, sunt –în mod fundamental– false. Și când începem să ne jucăm cu subtilitățile mentale, mentalul însuși suferă o deteriorare.

Mentalul, așa cum există el, nu este meditativ. Pentru ca meditația să se poată naște, mentalul trebuie să se schimbe în întregime. Dar să vedem mai întâi care este situația actuală a mentalului? Cum funcționează el?

Mentalul traduce întotdeauna totul în cuvinte. Puteți cunoaște cuvintele, puteți ști ce este limbajul, structura conceptuală a gândirii, dar toate acestea nu spun nimic despre gândire. Dimpotrivă, este un subterfugiu. Imediat ce vedeți o floare, o transpuneți în cuvinte; imediat ce vedeți un om traversând o stradă, transpuneți acțiunea în cuvinte. Mentalul traduce orice fapt existențial în cuvinte, iar cuvintele devin o barieră, o închisoare. Acest obicei de a transforma întotdeauna lucrurile în cuvinte este obstacolul ce împiedică nașterea stării de spirit meditative.

În consecință, dacă doriți să vă îndreptați spre o stare de spirit meditativă, trebuie mai întâi să deveniți conștienți de obiceiul vostru de a traduce totul în

cuvinte și de imposibilitatea voastră de a opri acest proces. *Vedeți* lucrurile, dar fără să le transpuneți în cuvinte. Fiți conștienți de prezența lor dar nu le traduceți în cuvinte. Lăsați lucrurile să fie, fără să recurgeți la limbaj; lăsați ființele să fie, situațiile să fie, fără să recurgeți la limbaj. Nu este imposibil; este natural. Tocmai situația voastră prezentă este artificială, dar sunteți atât de obișnuiți cu ea, procesul a devenit atât de automat, încât nici măcar nu mai sunteți conștient de faptul că transpuneți fără încetare trăirile voastre în cuvinte.

Priviți un răsărit de soare. Voi nu sunteți conștienți de spațiul care separă percepția voastră de punerea în cuvinte. Vedeți soarele, îi simțiți razele calde, și –imediat– transpuneți această trăire în cuvinte. Sunteți inconștienți de spațiul care există între percepție și punerea ei în cuvinte. Este vorba de faptul de a fi conștienți că răsăritul soarelui nu este un cuvânt, ci un fapt, o prezență. Mentalul traduce automat orice experiență în cuvinte, iar aceste cuvinte se interpun între voi și trăirile voastre.

A medita înseamnă a trăi fără cuvinte, a trăi la un nivel extralingvistic. Uneori acest lucru se întâmplă în mod spontan. Când iubiți o persoană, ceea ce simțiți în primul rând este prezența ei și nu prezența cuvintelor. Când doi îndrăgostiți sunt în intimitate unul cu celălalt, rămân în tăcere. Și nu pentru că nu au nimic de exprimat. Dimpotrivă. Cuvintele însă lipsesc; e imposibil să fie prezente. Ele nu apar decât odată cu dispariția iubirii.

Când doi îndrăgostiți nu tac niciodată, înseamnă că iubirea lor e moartă. Ei umplu golul lăsat, prin cuvinte. Când iubirea este prezentă atunci ele, cuvintele, lipsesc. Însăși existența iubirii este atât de copleșitoare, atât de penetrantă, încât bariera limbajului și a cuvintelor cade. Și, de obicei, ea nu cade decât în experiența iubirii.

Meditația este punctul culminant al iubirii, și nu a iubirii pentru o persoană determinată, ci pentru existență, în totalitatea ei. Pentru mine, a medita înseamnă a întreține o relație vie cu întreaga existență care ne înconjoară. Dacă ajungeți să iubiți orice situație din viața voastră, sunteți în stare meditativă.

Nu mă refer aici la o subtilitate mentală, nici o metodă de a liniști mintea. Dimpotrivă; meditația necesită o profundă înțelegere a mecanismelor mentale. Imediat ce înțelegeți obiceiul automat de a transpune trăirile în cuvinte, se creează un vid –în mod spontan. Vidul urmează înțelegerea, la fel ca o umbră.

Adevărata problemă nu este faptul de a înțelege cum ajungem să medităm, ci aceea de a înțelege de ce *nu suntem* în meditație. Însuși procesul meditației este de ordin negativ. Nu este vorba de a adăuga ceva ființei voastre, ci de a nega un lucru care i-a fost deja adăugat.

Societatea nu poate exista fără limbaj –acesta îi este indispensabil. Existența, dimpotrivă, se poate lipsi de el. Prin aceasta nu înțeleg faptul că trebuie

să facem abstracţie în întregime de limbaj; uneori este necesar să recurgem la el. Ceea ce trebuie făcut este faptul de a putea pune în mişcare şi întrerupe mecanismul transpunerii în cuvinte. În calitate de fiinţă integrată social, mecanismul limbajului vă este indispensabil, însă atunci când vă aflaţi în faţa existenţei el trebuie întrerupt. Dacă nu puteţi să o faceţi, dacă el se produce fără încetare şi sunteţi incapabili să îl opriţi, în acest caz sunteţi sclavii lui. Mentalul trebuie să fie un instrument, nu stăpânul.

Când mentalul este stăpân, voi vă aflaţi într-o stare ne-meditativă. Când sunteţi stăpâni pe voi înşivă –când conştiinţa este stăpână– sunteţi în stare meditativă. A medita înseamnă deci a fi stăpânul mecanismelor mentale.

Mentalul –şi funcţia sa lingvistică– nu este ultima posibilitate aflată în interiorul vostru. Existenţa voastră se găseşte dincolo de ea; existenţa trece dincolo. Conştiinţa transcende planul limbajului, existenţa de asemenea. Când conştiinţa şi existenţa nu mai formează decât o singură entitate, se produce o comuniune. Această comuniune este meditaţia.

Trebuie renunţat la limbaj. Nu prin suprimare sau eliminare, ci astfel încât el să nu mai fie un obicei care să ocupe întregul timp al existenţei voastre. Când mergeţi, picioarele voastre trebuie să se mişte. Dar dacă ele continuă să o facă şi atunci când sunteţi aşezat, înseamnă că sunteţi anormal. Trebuie să ştiţi să le imobilizaţi. Tot astfel, când nu vorbiţi nimănui, limbajul trebuie să dispară. Dacă sunteţi în măsură să întrerupeţi procesul limbajului, sunteţi pregătiţi pentru meditaţie. Meditaţia este un proces de creştere, nu o tehnică. Nici o tehnică nu este vie, astfel încât să v-o puteţi însuşi. Însă un proces, dimpotrivă, este întotdeauna viu: el creşte, se măreşte.

Limbajul este indispensabil, dar nu trebuie să-i fim prizonieri. În anumite momente este mai bine să existăm, fără cuvinte.Şi aceasta nu înseamnă a vegeta; conştiinţa este prezentă. De fapt ea este mult mai intensă, mult mai vie, cuvintele nemaifiind prezente pentru a o sufoca. Limbajul este legat de repetare, de unde şi apariţia plictiselii. Cu cât limbajul vi se va părea mai important, cu atât mai mult veţi experimenta plictiseala.

Existenţa nu este repetitivă. Fiecare trandafir este un nou trandafir, un trandafir absolut nou. El nu a mai fost niciodată şi nu va mai fi niciodată. Când pronunţi cuvântul "trandafir", există o repetiţie; a fost dintotdeauna şi va fi mereu. Astfel voi ucideţi noutatea, folosind un cuvânt vechi.

Existenţa este întotdeauna tânără; limbajul este întotdeauna bătrân. Prin intermediul limbajului fugiţi de existenţă, de viaţă, deoarece limbajul este un lucru mort. Cu cât sunteţi mai mult prinşi în ţesătura lui, cu atât mai mult vă ucideţi fiinţa. Un pandit este complet lipsit de viaţă, în măsura în care el nu este decât limbaj, decât cuvinte.

Sartre şi-a intitulat autobiografia "*Cuvintele*". Trăim prin cuvinte, altfel spus: nu trăim deloc. În cele din urmă nu mai suntem decât o îngrămădire de cuvinte, nimic mai mult. Cuvintele sunt comparabile cu fotografiile. Aveţi în faţa ochilor un lucru viu pe care-l fotografiaţi, transformându-l astfel în ceva lipsit de viaţă. Apoi îl puneţi într-un album care este –la rândul lui– mort. O persoană care nu a trăit starea de meditaţie este ca un album mort; o serie de imagini verbale. Ea nu a trăit nimic –a transpus totul în cuvinte.

A medita înseamnă a trăi în totalitate, şi acest lucru nu se poate face decât în tăcere. Tăcere nu înseamnă inconştienţă. Cele două pot coexista, dar în acest caz, tăcerea nu este vie. Aţi trecut astfel, pe lângă ceea ce este esenţial.

Vă puteţi auto-hipnotiza prin *mantras*. Repetând un cuvânt, puteţi crea o asemenea stare de plictiseală în mintea voastră încât să adormiţi. Vă cufundaţi în somn, în inconştienţă. Dacă repetaţi fără încetare: Ram-Ram-Ram, mintea adoarme. Bariera limbajului cade, dar sunteţi în stare de inconştienţă.

Meditaţia implică absenţa barierei limbajului, dar prezenţa conştiinţei, fără de care nu poate exista o comunicare cu existenţa, cu tot ceea ce este. Nici o *mantra* nu este de vreun ajutor, nici celelalte psalmodieri. Auto-hipnoza nu este meditaţie: ea este –dimpotrivă– o stare de regresie. Prin ea nu depăşim planul limbajului, ci ne cufundăm într-un plan inferior limbajului.

Prin urmare renunţaţi la *mantras* şi la astfel de tehnici. Trăiţi clipele fără prezenţa cuvintelor, fapt care nu se poate realiza prin *mantras*, deoarece procesul în sine se bazează pe cuvinte. Nu puteţi elimina limbajul făcând apel la cuvinte. E imposibil!

Ce este de făcut? În realitate nu trebuie făcut nimic, trebuie doar înţeles. Ceea ce sunteţi capabili să faceţi nu poate proveni decât din ceea ce sunteţi. Iar voi sunteţi într-o stare de confuzie şi nu în meditaţie. Mintea voastră nu este tăcută, astfel că tot ceea ce va proveni din propria voastră dorinţă nu va face decât să agraveze confuzia. Deci singurul lucru care sunteţi în măsură să-l faceţi este să deveniţi conştienţi de mecanismele gândirii. A fi conştient este tot ceea ce se poate face. Conştienţa nu are nimic comun cu cuvintele. Este un act esenţial şi nu unul mental.

Primul lucru pe care trebuie deci să-l faceţi este să fiţi conştienţi –să fiţi conştienţi de procesele voastre mentale, de felul în care funcţionează mentalul vostru. Imediat ce deveniţi conştienţi de funcţionarea mentalului vostru, vă separaţi de el. Treceţi, împreună cu conştiinţa, alături; sunteţi liberi, spectatori. Şi cu cât conştiinţa voastră se lărgeşte mai mult, cu atât percepeţi mai exact spaţiul care separă experienţa de cuvinte. El este întotdeauna prezent, dar inconştienţa voastră vă împiedică să-l remarcaţi. Între două cuvinte există întotdeauna un spaţiu, oricât de imperceptibil şi de infim ar fi acesta. Dacă nu,

cele două cuvinte vor forma un întreg. Între două note muzicale există întotdeauna un spaţiu, o tăcere. Fie că este vorba de cuvinte, fie de note, ele nu pot fi separate fără un interval. Tăcerea este prezentă întotdeauna, dar pentru a o percepe, trebuie să fiţi cu adevărat conştienţi, cu adevărat atenţi.

Cu cât conştiinta voastră este mai intensă, cu atît mai mult se atrofiază mentalul. Cele două sunt inseparabile. Cu cât sunteţi mai puţin conştienţi, cu atât mai mult se întăreşte mentalul. Când sunteţi suficient de conştienţi de mintea voastră, aceasta îşi încetează activităţile şi spaţiile goale dintre gânduri se măresc. Ele devin perceptibile.

Este aproape ca un film. Când aparatul de proiecţie funcţionează la o viteză mai mică, distingeţi spaţiile goale dintre imagini. Dacă ridică mâna, trebuie să descompun mult mişcarea. Fiecare descompunere va fi o imagine. Şi dacă aceste multiple imagini trec prin faţa ochilor voştri atât de repede încât nu mai distingeţi spaţiile goale, atunci gestul mâinii mele vă apare ca un proces. Dar dacă aparatul merge mai încet, spaţiile devin vizibile.

Mentalul este asemănător unui film. Spaţiile goale sunt prezente. Cu cât sunteţi mai atenţi la mentalul vostru, cu atât le distingeţi mai clar.

Este ca o imagine gestaltiană* care conţine două figuri diferite. O vedem şi pe una şi pe cealaltă, dar nu şi ambele imagini simultan. Acestea ar putea reprezenta chipul unei femei bătrâne şi, în acelaşi timp, acela al unei fete tinere. Dacă priviţi una din ele, nu o vedeţi pe cealaltă, şi viceversa. Chiar dacă ştiţi foarte bine că sunt două imagini, nu le puteţi percepe simultan.

La fel se întâmplă şi cu mintea. Dacă sunteţi conştienţi de cuvinte, atunci nu sunteţi conştienţi de spaţiile goale, şi viceversa. Orice cuvânt este urmat de un spaţiu gol şi un spaţiu gol de un cuvânt. Dar nu puteţi fi conştienţi de ambele simultan. Dacă vă concentraţi pe spaţiile goale, cuvintele vă scapă şi intraţi în meditaţie.

O conştiinţă fixată numai asupra cuvintelor este nemeditativă, în timp ce o conştiinţă fixată pe spaţiile goale este meditativă. De fiecare dată când deveniţi conştienţi de spaţiile goale, cuvintele scapă atenţiei voastre. Dacă observaţi cu atenţie lucrurile, în locul cuvintelor găsiţi spaţiul gol.

*GESTALTISM (germ. Gestalt = "structură")

Concepţie în psihologia secolului 2O elaborată de M. Wertheimer, W. Kohler, K. Koffka, K. Lewin, care accentuază principiul integralităţii şi structuralităţii fenomenelor psihice, faptul că ele au un caracter global, neputând fi reduse la o simplă însumare a elementelor componente. G. a apărut ca o reacţie faţă de behaviorism. A exercitat o influenţă şi asupra altor domenii ale ştiinţei (lingvistica structurală, fiziologie, fizică, ş.a.)

Sin. structuralism psihologic.

(Vezi Mic dicţionar enciclopedic, Ed.II revăzută şi adăugită, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978)

Puteţi percepe o diferenţă între două cuvinte, dar nu şi între două spaţii goale. Cuvintele sunt întotdeauna la plural, absenţa este întotdeauna la singular: este *absenţa*. Spaţiile goale se unesc şi se confundă. A medita înseamnă a te concentra asupra absenţei. În acest caz, gestaltul se modifică în întregime. Mai trebuie înţeles şi un alt lucru. Dacă priviţi imaginea gestaltiană şi vă concentraţi asupra femeii bătrâne suficient de mult timp, dacă o faceţi cu toată atenţia, apare un moment în care concentrarea se schimbă: brusc, chipul femeii bătrâne dispare şi apare cel al femeii tinere.

De ce? Pentru că mintea este incapabilă de o foarte lungă concentrare continuă. Ea are nevoie de schimbare, fără de care adoarme. Sunt singurele alternative care îi sunt cunoscute. Fiind un proces viu, ea nu poate rămâne într-un cadru fix. Dacă apare plictiseala adoarme, pentru a scăpa de stagnarea datorată concentrării. Apoi va continua să trăiască, dar prin intermediul visului.

Este meditaţia practicată după metoda lui Mahesh Yogi. Ea vă readuce calmul, vă revigorează; ea contribuie la sănătatea voastră psihică şi la echilibrul vostru mental, dar aceasta nu este meditaţie. Puteţi atinge acelaşi scop prin auto-hipnoză. Cuvântul sanscrit *mantra* înseamnă sugestie –nimic mai mult. Şi a lua acest lucru drept meditaţie reprezintă o eroare gravă. Ea nu este meditaţie. A crede că este, vă împiedică să cunoaşteţi meditaţia autentică. Aceasta este adevărata greşeală datorată unor practici de acest fel şi celor ce le propagă. Ele nu sunt decât un fel de drog psihologic.

Vă sfătuiesc deci să nu recurgeţi la *mantras*. Dacă vreţi să alungaţi cuvintele din conştiinţa voastră, deveniţi conştienţi, şi mintea se va concentra imediat asupra spaţiilor goale.

Dacă vă concentraţi asupra cuvintelor, veţi trece de la un cuvânt la altul şi nu veţi observa spaţiile goale. Orice cuvânt este o nouă formă pentru concentrare. Mintea continuă să se schimbe, concentrarea de asemenea. Dar dacă nu vă identificaţi cu cuvintele, dacă nu sunteţi decât un spectator; liber, mulţumindu-vă să observaţi cuvintele ce trec unul după altul, atunci concentrarea voastră se va modifica şi veţi percepe spaţiile goale. Ca şi cum aţi fi pe stradă, observând trecătorii; cineva tocmai v-a depăşit şi apoi nu se mai vede nici o persoană. Este o absenţă; strada e goală. Dacă sunteţi atenţi, absenţa poate fi percepută.

Şi imediat ce deveniţi conştienţi de absenţă, sunteţi prinşi înăuntru: aţi făcut saltul în gol. Este un abis; foarte calm, creator de conştiinţă. A medita înseamnă a fi suspendat în gol; este o transformare. În acest caz, limbajul îşi pierde utilitatea; îl abandonaţi –în mod conştient. Sunteţi conştienţi de tăcerea infinită. Faceţi parte din ea, sunteţi unit cu ea. Nu deveniţi conştienţi de acest abis ca de un ceva exterior; ci îl percepeţi ca pe propria voastră fiinţă. Ştiţi, şi

voi sunteţi cei care ştiţi. Observaţi, dar observatorul este –de asemenea– şi lucrul observat.

În prezenţa cuvintelor şi a gândurilor sunteţi spectator –un spectator separat; cuvintele sunt de cealaltă parte. În absenţa cuvintelor, dimpotrivă, voi sunteţi acest spaţiu şi, în acelaşi timp, rămâneţi conştienţi de existenţă. Între voi şi spaţiul gol, absenţă, între conştiinţă şi existenţă nu mai există bariere. Vă aflaţi într-o situaţie existenţială. Iată ce înseamnă a fi unit cu existenţa, a fi în întregime cu ea, rămânând totuşi conştienţi. Iată unde este paradoxul, contradicţia. Experimentaţi o situaţie în care sunteţi conştienţi şi în care rămâneţi –în acelaşi timp– uniţi cu ea.

* * *

De obicei, când suntem conştienţi de ceva specific, există o separare. Dacă ne identificăm cu un lucru specific, nu mai există separare, dar nici conştiinţă (ca de exemplu când suntem furioşi sau în timpul actului sexual). Nu suntem uniţi cu lucrurile decât în stare de inconştienţă.

Faptul că sexul vă atrage atât de mult se datorează faptul că, în timpul actului sexual, cunoaşteţi starea de unire. Numai că în momentele respective sunteţi inconştienţi. Căutaţi inconştienţa deoarece doriţi unitatea, întregul. Şi cu cât o căutaţi mai mult, cu atât deveniţi mai conştienţi. Astfel, experienţa beatitudinii sexuale devine imposibilă, deoarece aceasta provenea din inconştienţa voastră.

Puteţi deveni inconştienţi într-un moment de pasiune: conştienţa voastră se destramă. Timp de o clipă aţi fost în abis, dar în mod inconştient. Şi, cu cât mai mult căutaţi inconştienţa, cu atât mai mult aceasta vă scapă. La un anumit moment dat, în timpul actului sexual, momentul de inconştienţă nu se va mai produce. Abisul s-a îndepărtat, la fel şi beatitudinea. În acel moment actul îşi pierde în întregime sensul. Nu mai este decât un mijloc de destindere mecanică, fără nici o dimensiune spirituală.

Noi nu am cunoscut decât unirea inconştientă, nu şi pe aceea conştientă. Meditaţia ne dăruieşte această unitate, această întregire. Este polul opus al sexualităţii. Sexul este un pol (unire inconştientă), iar meditaţia celălalt (unire conştientă). Sexul se situează în punctul cel mai coborât al unirii, meditaţia în cel mai elevat: ea este punctul de vârf al unirii. Ceea ce le diferenţiază între ele este nivelul de conştiinţă.

În zilele noastre, mintea Occidentală se interesează de meditaţie, atracţia pentru sex fiind scăzută. Când o societate cunoaşte toleranţa sexuală, atracţia pentru meditaţie nu este departe. O sexualitate excesivă ucide până la urmă atmosfera romantică a actului sexual, la fel ca şi aspectul ei spiritual. Se face

foarte multă dragoste, dar inconştienţa în timpul actului devine imposibilă.

Într-o societate în care inhibiţia sexuală face ravagii, atracţia sexuală rămâne; dimpotrivă, ea nu se poate perpetua în mijlocul desfrâului sexual. Trebuie relizată transcenderea ei. Astfel, o societate nerepresivă din punctul de vedere al sexului nu va întârzia să se intereseze de meditaţie. După părerea mea, o asemenea societate face un prim pas în direcţia căutării spirituale.

Dar evident, această căutare –care prezentă– poate fi exploatată. Cu aceasta se ocupă Orientul: furnizează maeştri spirituali, guru, îi exportă –*în mod real*. Numai că, prin intermediul acestor maeştri, nu se învaţă altceva decât artificii. Înţelegerea vine odată cu viaţa, odată cu trăirea vieţii. Ea nu poate fi nici dăruită, nici transferată.

Eu nu vă pot comunica puterea mea de înţelegere. Pot să vorbesc despre ea, dar nu să v-o dau. Trebuie s-o găsiţi voi înşivă, să trăiţi propria voastră viaţă. Trebuie să tatonaţi, să eşuaţi, să treceţi printr-o mulţime de frustrări. Numai prin intermediul eşecurilor, erorilor, frustrărilor, numai prin întâlnirea cu adevărata viaţă puteţi ajunge la meditaţie. De aceea vorbesc despre ea în termeni de creştere.

Înţelegerea este posibilă, dar cea care vă vine din exterior nu vine niciodată decât sub formă intelectuală. Astfel, Krisnamurti cere imposibilul. El spune: "Nu trebuie să mă înţelegeţi în mod intelectual". Însă numai înţelegerea intelectuală se poate transmite. De aceea, eforturile lui Krisnamurti sunt absurde. Ceea ce spune este autentic, dar atunci când cere auditoriului mai mult decât o înţelegere intelectuală, el cere imposibilul. Singurul lucru ce poate veni din afară, care poate fi transmis, este înţelegerea intelectuală.

Cu toate acestea, înţelegerea intelectuală poate fi suficientă. Dacă înţelegeţi cuvintele mele în mod intelectual, puteţi să înţelegeţi –de asemenea– şi ceea ce *nu* a fost spus. Puteţi înţelege spaţiile goale: ceea ce nu spun, ceea ce *nu* pot să spun. Înţelegerea este neapărat intelectuală într-o primă fază, deoarece intelectul este uşa templului. Dar el nu are nimic comun cu spiritualitatea aflată în sanctuar.

Nu pot realiza comunicarea cu voi decât într-un mod intelectual. Dacă înţelegeţi cu adevărat cuvintele mele, ceea ce nu a fost spus poate fi presimţit. Nu pot realiza comunicarea cu voi fără ajutorul cuvintelor, dar folosind cuvintele folosesc –în aceeaşi măsură– şi tăcerile. Trebuie să fiţi conştienţi şi de unele, şi de celelalte. În cazul unei comunicări ce se realizează numai la nivel verbal, are loc o comunicare; în cazul percepţiei spaţiilor goale, are loc o comuniune.

* * *

Suntem nevoiţi să începem de la un capăt sau altul. Orice început este nepotrivit, dar necesar. Prin ceea ce este fals, prin tatonări ajungem la uşă. Cel

care nu se hotărăşte să înceapă decât după ce a pus un început bun, nu va începe niciodată. Chiar şi un pas nepotrivit este un pas făcut în direcţia cea bună, deoarece este *un pas*, un început. Mai întâi bâjbâiţi în întuneric şi, astfel, găsiţi uşa.

Tocmai din acest motiv vă atrag atenţia asupra procesului lingvistic, procesul cuvintelor, spunându-vă să căutaţi, să deveniţi conştienţi de spaţiile goale, de intervale. În anumite momente, fără nici un efort conştient din partea voastră, deveniţi conştienţi de spaţiile goale. Este clipa de întâlnire cu Divinul, de întâlnire cu existenţa.

Şi când această întâlnire se produce, nu fugiţi. Rămâneţi prezenţi. La început va fi, cu siguranţă, înspăimântător. Când întâlnim necunoscutul ne este frică, deoarece necunoscutul înseamnă moarte. În prezenţa abisului, simţiţi moartea venind spre voi. În acest caz, acceptaţi să muriţi! Nu încercaţi să scăpaţi, muriţi complet în absenţa respectivă. Şi veţi renaşte. Prin această moarte în tăcere, renaşteţi la viaţă. Pentru prima dată sunteţi în viaţă, cu adevărat în viaţă.

Deci, după părerea mea, meditaţia nu este o metodă ci un proces; ea nu este o tehnică, este o înţelegere. Nimeni nu vă poate învăţa meditaţia; nu este posibil decât să vi se arate calea ce duce la ea. Nu se pot oferi informaţii referitoare la ea, deoarece nici o informaţie nu este cu adevărat o informaţie. Ea provine din exterior, în timp ce meditaţia se ridică în profunzimile voastre intime.

În consecinţă, fiţi în căutarea meditaţiei, dar nu fiţi un discipol. Astfel, în loc să fiţi discipolul unui guru oarecare, veţi fi discipolul vieţii în totalitatea ei. Şi, în acest caz, nu veţi mai învăţa doar nişte cuvinte. Învăţarea spirituală nu se bazează pe cuvinte ci pe spaţii goale; tăceri care sunt pretutindeni în jurul vostru, chiar şi în mijlocul mulţimilor, în pieţe, în bazaruri. Căutaţi tăcerile, căutaţi spaţiile goale din interior şi exterior, şi vă veţi surprinde, într-o bună zi, meditând.

Meditaţia vine spre voi. Întotdeauna. Nu voi sunteţi cei care determinaţi venirea ei. Numai că ea trebuie căutată. Este condiţia necesară pentru a vă deschide spre ea, pentru ca ea să vă fie accesibilă. Sunteţi gazda ei; ea este invitata voastră. O puteţi invita şi puteţi aştepta venirea ei. Ea a venit în cazul lui Budha, a lui Isus; ea vine spre toţi cei care sunt pregătiţi, deschişi, spre toţi cei care o caută.

Nu cereţi nimănui să vă înveţe să meditaţi, altfel vă veţi înşela. Mintea caută întotdeauna ceea ce este mai uşor, şi ceea ce este uşor duce la exploatare, duce la maeştrii spirituali guru şi la tărâmurile lor, iar viaţa spirituală este denaturată.

Individul cel mai periculos de pe pământ este acela care exploatează aspiraţia spirituală a celorlalţi. Dacă o persoană vă fură lucrurile, nu este ceva foarte grav; dacă o persoană vă înşeală, nici acest lucru nu este foarte grav. Dar cel ce ucide, care falsifică şi care vă face să renunţaţi la aspiraţia voastră spre meditaţie, spre Divin, spre extaz, acela comite un păcat capital şi de neiertat.

Asemenea oameni există. Fiţi deci vigilenţi şi nu mergeţi să întrebaţi pe orcine: "Ce este meditaţia? Ce să fac pentru a medita?" Întrebaţi mai degreabă de ce fel sunt barierele, obstacolele. Întrebaţi de ce nu sunteţi deja în meditaţie. Întrebaţi unde s-a oprit creşterea voastră, unde sunteţi blocaţi. Şi nu începeţi să căutaţi un guru; aceştia sunt un factor de blocaj. Oricine vă oferă formule de-a gata nu vă este prieten, ci duşman.

Tatonaţi în întuneric. Nu există alt mijloc. Încercările sunt tocmai cele care duc la înţelegerea eliberatoare. Isus spunea: "Adevărul este eliberator". Înţelegeţi această libertate. Adevărul se lasă întotdeauna descoperit de înţelegere. Nu este un lucru cu care vă întâlniţi, ci este o dimensiune pe care o atingeţi prin creştere. În consecinţă, încercaţi să înţelegeţi, deorece cu cât înţelegeţi mai bine lucrurile, cu atât mai mult vă apropiaţi de adevăr. Apoi vine acel moment nesperat, imprevizibil, în care înţelegerea atinge apogeul; căderi în abis. Voi nu mai sunteţi, doar meditaţia este.

Dispărând astfel, sunteţi în meditaţie. Meditaţia nu este formată din voi plus ceva; ea este fără voi, este o *transcendere* a voastră. Când sunteţi în abis, meditaţia este. Ego-ul a dispărut; voi aţi dispărut. Fiinţa este. Este ceea ce religiile înţeleg prin Dumnezeu: fiinţa ultimă. Este esenţa tuturor religiilor, a tuturor căutărilor, dar el este de negăsit într-o formulă prestabilită. În consecinţă, dacă o persoană vă spune că posedă o asemenea formulă, fiţi foarte atenţi.

Continuaţi să tatonaţi şi nu fiţi înspăimântaţi de eşec. Admiteţi-l, dar nu comiteţi mereu aceleaşi erori. O singură dată ajunge. Cel care continuă, tatonând în căutarea spre adevăr, este întotdeauna iertat. Este o promisiune făcută de însăşi profunzimile existenţei.

3. SEXUL, IUBIREA ŞI RUGĂCIUNEA: TREI ETAPE SPRE DIVIN

Aţi putea să ne vorbiţi despre semnificaţia spirituală a energiei sexuale? Cum putem ajunge să sublimăm şi să spiritualizăm activitatea sexuală? Putem face dragoste astfel încât aceasta să fie o meditaţie, încât aceasta să devină un salt spre stările superioare de conştiinţă?

Nu există energie sexuală ca atare. Energia este una şi aceeaşi pretutindeni. Centrul sexual este unul din locurile ei de trecere, unul din canalele sale de ieşire; în actul sexual o folosim într-un anumit mod determinat. Energia vitală este una singură, dar ea se poate manifesta în mai multe feluri diferite. Când ea devine biologică, este vorba de energie sexuală.

În actul sexual nu facem altceva decât să folosim energia într-un fel specific. Nu se pune deci problema sublimării. Dacă imprimaţi energiei vitale o schimbare de direcţie, părăsiţi domeniul sexual. Dar nu are loc, în acest caz, nici o sublimare; are loc o transformare.

Prin centrul sexual trece curentul natural, curentul biologic al energiei vitale; în el energia îşi găseşte utilizarea ei inferioară. Înţelegeţi cuvântul "natural" prin aceea că fără sex viaţa nu ar fi fost posibilă, şi termenul de "utilizare inferioară" în sensul în care el formează baza, şi nu punctul culminant. Când credeţi că sexul reprezintă totul, întreaga viaţă nu este decât un teren viran. Este ca şi cum am pune neîncetat noi baze, fără să construim niciodată casa căreia acestea îi sunt destinate.

Sexul nu reprezintă decât o posibilitate de transformare a energiei vitale. Din acest punct de vedere, totul este perfect. Dar când îl considerăm singurul lucru posibil, când el devine singura cale pentru energia vitală, atunci el este distructiv. Sexul este un mijloc, nu un scop. Şi mijloacele nu au nici un sens decât în măsura în care realizăm scopul în vederea căruia au fost concepute. Când folosim în mod greşit mijloacele, totul se prăbuşeşte. Dacă sexul devine centrul vieţii (şi aceasta este situaţia în zilele noastre), confundăm mijlocul cu scopul. Sexul furnizează baza biologică datorită căreia devine posibilă viaţa, datorită căreia ea se poate perpetua. El este un mijloc şi nu trebuie să devină un scop.

Imediat ce sexul devine un scop, dimensiunea spirituală dispare. Dacă dimpotrivă, devine o meditaţie, atunci se îndreaptă în direcţia dimensiunii spirituale. El este folosit ca trambulină.

Sublimarea nu are sens, deoarece energia ca atare nu este nici sexuală, nici spirituală. Ea este neutră, ea nu are nume. Numele ei provine de la spaţiul pe care îl traversează. Şi aceasta nu desemnează energia în sine, ci forma luată de ea. Când vă referiţi la energia sexuală, prin aceasta înţelegeţi o energie care foloseşte canalul sexual, canalul biologic. Aceeaşi energie devine spirituală imediat ce se îndreaptă spre Divin.

Energia în sine este neutră. Când se exprimă pe plan biologic, o numim sexuală. Când se exprimă pe plan afectiv, o numim iubire, ură, furie, când se exprimă prin intelect, ea se transformă în ştiinţă, în literatură. Când traversează spiritul, o numim mentală. Diferenţele nu provin din energia ca atare, ci din utilizarea pe care i-o dăm.

În consecinţă, este impropriu să vorbim de "sublimare a energiei sexuale". În caz de neutralizare a canalului sexual, energia devine pură. De fapt, energia este întotdeauna pură. Când ea se manifestă folosind poarta divină, ea devine spirituală, însă forma nu este nimic altceva decât o manifestare.

Cuvântul "sublimare" se află la originea unor asocieri deplasate. Orice teorie a sublimării este o teorie a represiunii. Când folosiţi termenul de "sublimare sexuală", aceasta vrea să exprime faptul că vă opuneţi activităţii sexuale. Însuşi cuvântul exprimă această condamnare.

Mă întrebaţi ce atitudine să adoptaţi faţă de sex. Orice acţiune directă este o formă de reprimare. Singurele metode valabile sunt indirecte, metode prin care nu vă ocupaţi absolut deloc de energia sexuală, ci mai degrabă încercaţi să deschideţi poarta care duce spre Divin. Odată deschisă, toate energiile converg spre ea. Energia sexuală este absorbită. Imediat ce există posibilitatea unei fericiri superioare, formele inferioare de fericire îşi pierd sensul. Nu este nevoie să le reprimaţi sau să luptaţi contra lor; ele vor dispărea. Sexul nu este deci sublimat; este transcens.

Nici o acţiune negativă asupra energiei sexuale nu o poate transforma. Dimpotrivă, cu această ocazie veţi crea în voi un conflict distructiv. Luptând împotriva unei energii, luptaţi împotriva propriei voastre fiinţe. Şi din această luptă nu iese nimeni învingător. Uneori aveţi impresia unei victorii, alteori aveţi impresia că victoria a fost obţinută de pulsiunile sexuale. Uneori pulsiunile sexuale dispar şi credeţi că le controlaţi, alteori ele revin şi se manifestă, şi tot ceea ce aţi câştigat se reduce la zero. Nu putem câştiga o luptă dusă împotriva propriei energii.

Dacă energiile voastre sunt utilizate altfel, în sfere mai extatice, problema

sexuală dispare. Şi nu pentru că energia ar fi fost sublimată: acest lucru nu s-a întâmplat datorită intervenţiei voastre. În realitate în voi s-a deschis o cale ce duce spre o mai mare beatitudine, iar energia voastră circulă în mod automat, spontan, în această direcţie.

Dacă ţineţi în mână nişte pietricele şi găsiţi pe neaşteptate diamante, lăsaţi pietricelele să cadă, fără ca măcar să vă daţi seama, şi aceasta ca şi cum nici n-ar fi existat vreodată. Ele cad oarecum de la sine. Nici măcar nu vă aduceţi aminte că aţi renunţat la ele sau că le-aţi aruncat. Nu a avut loc nici o sublimare; o sursă de bucurie superioară a izvorât, şi celelalte (inferioare) au secat de la sine.

Procesul este atât de automat, atât de spontan, încât nici o acţiune pozitivă împotriva sexului nu este necesară. Orice acţiune întreprinsă împotriva unei energii este negativă. Acţiunea reală, pozitivă, nu are absolut nici o legătură cu sexul, ci cu meditaţia. Nici măcar nu vă daţi seama de dispariţia pulsiunii sexuale, energia fiind absorbită de ceea ce este nou.

Cuvântul "sublimare" este periculos, deoarece poartă în sine o nuanţă de antagonism, de conflict. Sexul trebuie luat drept ceea ce este: baza biologică a vieţii. Nu îi conferiţi un sens spiritual sau antispiritual. Înţelegeţi-i realitatea.

Dacă îl vedeţi ca pe o funcţie biologică, nici o problemă. Problema apare atunci când îi conferiţi un sens spiritual. Nu îi daţi nici un sens pe care nu îl are; nu creaţi în jurul său o problemă filozofică. Fiţi realişti. Nu întreprindeţi o acţiune în favoarea sau împotriva sexului. Acceptaţi-l ca normal; nu luaţi faţă de el o poziţie anormală.

La fel cum aveţi ochi şi mâini, tot astfel aveţi un sex. La fel cum nu vă va trece prin cap să vă revoltaţi contra faptului de a avea ochi şi mâini, tot astfel nu vă ridicaţi împotriva faptului că aveţi un sex. În acest fel problema folosirii sexului devine lipsită de sens. Faptul de a crea o dihotomie în favoarea sau în detrimentul sexului nu are sens. Aveţi un sex; este un lucru cert. Existenţa voastră se datorează sexului, iar voi sunteţi programaţi astfel încât să puteţi da viaţă prin intermediul lui. Sunteţi o verigă într-un lanţ foarte lung. Corpul vostru fiind supus morţii, este programat pentru a crea un corp care să-l înlocuiască.

Moartea este o certitudine. De unde şi imensa obsesie a sexului. Cum nu veţi rămâne la nesfârşit pe acest pământ, corpul vostru trebuie să fie înlocuit printr-un altul care să fie nou, care să fie o copie exactă. Dacă sexul are atât de mare importanţă, este tocmai datorită faptului că natura întreagă pune accentul asupra lui, în caz contrar specia umană ar dispărea. Dacă ar fi depins de voinţă, nu ar mai fi existat nici un singur om pe pământ. Dacă suntem atât de obsedaţi de sex, dacă pulsiunea sexuală este atât de coercitivă, atât de puternică, este

tocmai datorită faptului că întreaga natură este de partea lui. Fără sex viaţa nu poate exista.

Motivul pentru care problema sexuală este atât de importantă în cazul fiinţelor preocupate de aspectul spiritual provine din faptul că pulsiunea sexuală este atât de non-voluntară, atât de coercitivă, atât de naturală. Sexul este indicatorul care ne permite să verificăm dacă energia vitală a întâlnit divinul. Nu putem şti în mod direct dacă o persoană a atins Divinul: dacă este în posesia diamantelor. Ceea ce putem şti este dacă a aruncat pietricelele, în măsura în care acestea reprezintă tot ceea ce noi cunoaştem. Ajungem să ştim în mod direct dacă o persoană a transcens sexul, în măsura în care sexul este tot ceea ce noi cunoaştem.

Pulsiunea sexuală este atât de dificil de dominat, atât de non-voluntar, forţa ei este atât de mare, încât ea nu poate fi transcendată decât dacă am atins Divinul. Astfel *brachmacharya* devine indicatorul ce permite să ştim dacă o persoană a atins Divinul. Dacă l-a atins, atunci sexul, în accepţiunea sa obişnuită, nu există pentru respectiva persoană.

Aceasta nu înseamnă că dacă renunţăm la sex atingem Divinul. Reciproca nu este valabilă. Cineva descoperă diamantele şi aruncă pietricelele pe care le avea în mână, dar nu şi invers. Se pot arunca pietricelele, dar aceasta nu înseamnă că am realizat ceva superior.

În acest caz sunteţi într-o stare intermediară; cu un mental reprimat, dar nu depăşit. Pulsiunea sexuală se agită în voi şi crează un infern. Nu este o transcendenţă. Pulsiunea sexuală reprimată atrage după sine urâţenia, boala, nevroza, perversiunea.

Aşa zisa atitudine religioasă în problema sexului a creat o sexualitate pervertită, o cultură complet nevrozată din punct de vedere sexual. Sunt împotriva unei astfel de atitudini. Sexul are un rol biologic şi nu este nimic rău în acest rol. În consecinţă, nu îl combateţi, deoarece apare pericolul perversiunii. Iar atitudinile perverse nu reprezintă în nici un caz un progres, ci o cădere sub limita normalităţii, un pas făcut în direcţia nevrozei. Şi atunci când represiunea va deveni atât de puternică încât nu o veţi mai putea controla, se produce o explozie, iar această explozie vă va domina.

Voi *sunteţi* toate calităţile, toate posibilităţile umane. Sexualitatea normală este sănătoasă, acţiunea represivă este cea care o îmbolnăveşte. Vă este foarte uşor să mergeţi spre Divin plecând de la o sexualitate normală; ceea ce este greu şi într-un anumit fel imposibil, este să o faceţi cu un mental nevrozat. Trebuie să vă regăsiţi mai întâi sănătatea, să regăsiţi normalitatea. Apoi vine şi ziua în care sexul poate fi depăşit.

Ştiind toate aceste lucruri, ce este mai bine să facem? Să înţelegem ce este

sexul! Faceţi dragoste perfect conştienţi! Iată secretul care ne deschide o nouă uşă. Dacă faceţi dragoste în mod inconştient, sunteţi un instrument în mâinile evoluţiei biologice; dacă o faceţi în mod conştient, tocmai această conştiinţă este o meditaţie profundă.

Actul sexual este atât de involuntar, voinţa voastră este atât de puţin implicată în el, încât este dificil să-l practicaţi în mod conştient –dificil, dar nu imposibil. Dacă puteţi fi conştienţi în timpul acestui act, nu va mai exista nici o altă acţiune din viaţă pe care să o realizaţi în mod inconştient. Nici o acţiune nefiind atât de profundă ca actul sexual.

Când putem rămâne conştienţi în timpul actului sexual, rămânem conştienţi până la moarte. Profunzimea actului sexual, este aceeaşi cu a morţii; cele două sunt simetrice. Atingeţi acelaşi punct prin ambele. Prin urmare, dacă ştiţi să rămâneţi conştienţi pe parcursul actului sexual, realizaţi un lucru extraordinar, de o valoare inestimabilă.

Astfel, transformaţi actul sexual într-o meditaţie. Nu luptaţi împotriva pulsiunii sexuale, nu o contracaraţi. Cultivaţi o atitudine binevoitoare, o atitudine de simpatie faţă de sex. Datorită lui realizaţi cel mai profund dialog cu natura.

* * *

De fapt, actul sexual nu este în realitate un dialog între un bărbat şi o femeie. Este un dialog între un bărbat şi natură, datorită unei femei, un dialog între o femeie şi natură, datorită unui bărbat. Timp de câteva momente vă aflaţi în curentul cosmic, în armonia celestă, în acord cu întregul.

Bărbatul nu este un întreg, nici femeia nu este. Ei sunt, şi unul şi celălalt, o parte din întreg. Şi de fiecare dată când realizează unirea sexuală, ei sunt în armonie cu natura intimă a lucrurilor, cu Tao. Din această armonie se poate naşte o fiinţă biologică. Dacă sunteţi inconştieni, nu există nici o altă posibilitate. Dacă, dimpotrivă, sunteţi conştienţi, actul poate sta la baza unei naşteri pentru voi *înşivă*, a unei naşteri spirituale. Prin el, *renaşteţi*.

Participând conştient la actul sexual, deveniţi martor al acestuia. În acest caz, transcendeţi sexul, deoarece poziţia de martor este eliberatoare. Constrângerea a dispărut; nu mai sunteţi un participant inconştient. Devenind spectator, transcendeţi actul. Ştiţi că nu sunteţi numai un corp fizic. Forţa martorului care este în voi a cunoscut ceva superior.

Acest "ceva superior" nu se poate cunoaşte decât în măsura în care vă îndreptaţi spre propriile voastre profunzimi. Nu este o întâlnire de suprafaţă. În cazul actului de cumpărare, de exemplu, conştiinţa voastră nu poate pătrunde prea profund deoarece este vorba despre un act obişnuit. În cazul omului, actul sexual reprezintă de obicei singurul act prin intermediul căruia poate deveni martor al propriilor sale profunzimi intime.

Cu cât meditaţi mai mult prin intermediul sexului, cu atât actul în sine are un efect mai mic asupra voastră. Meditaţia se naşte şi creşte; în acest proces de creştere, în voi se deschide o poartă şi aspectul sexual dispare. Nu este vorba de o sublimare; gândiţi-vă la frunzele care cad dintr-un copac. Copacul ignoră faptul că frunzele sale stau gata să cadă. Tot astfel, voi nu vă daţi seama că pulsiunea mecanică a sexului este pe punctul de a vă părăsi.

Meditaţi datorită actului sexual, faceţi din el un obicei al meditaţiei*.

Sexul să fie pentru voi ca un templu. În acest fel îl transcendeţi, şi –astfel– vă transformaţi. Aspectul sexual al actului va dispărea, dar fără ca voi să exercitaţi nici cea mai mică represiune, fără să existe nici o sublimare. El devine neadecvat, lipsit de sens. Aţi trecut dincolo de el.

Este la fel ca un copil care creşte; jucăriile îi devin indiferente. Nu există nici o sublimare, nici represiune. Este o problemă de creştere, de maturitate. Jucăriile erau bune pentru copilul care acum a crescut.

Tot astfel, cu cât meditaţi mai mult, cu atât vă veţi simţi mai puţin atraşi de sex. Şi cu timpul, spontan, fără a face nici cel mai mic efort conştient în sensul sublimării, energia voastră îşi va schimba direcţia. În loc să se scurgă prin centrul sexual, ea va lua direcţia meditaţiei, deschizând poarta care duce la Divin.

* * *

Încă un lucru. Aţi folosit cuvintele "sex" şi "iubire". De obicei aceste două cuvinte sunt folosite ca şi cum s-ar găsi într-o intimă asociere, ceea ce nu este cazul. Iubirea nu înfloreşte decât odată cu dispariţia preocupărilor sexuale. Până atunci ea rămâne o iluzie; ea este un preludiu al actului sexual, ea pregăteşte scena pentru actul sexual. Deci, cu cât legătura sexuală între două fiinţe este mai mare, cu atât mai puţină iubire există; în măsura în care prefaţa este –în acest caz– inutilă.

Dacă două persoane se iubesc şi ele nu fac dragoste, este vorba de o iubire romantică. Dar, imediat ce intervine actul sexual, iubirea dispare. Nevoia sexuală este atât de abruptă, atât de impetuoasă în sine, încât are nevoie de o introducere, de un preludiu. Iubirea, aşa cum o cunoaştem, nu este decât un veşmânt pentru a acoperi goliciunea actului sexual. Dacă reflectaţi cu atenţie asupra iubirii aşa cum o înţelegeţi, veţi recunoaşte pulsiunea sexuală gata să se manifeste. Ea vă aşteaptă întotdeauna la cotitură. Iubirea este un dialog; actul sexual este o pregătire.

Felul de iubire pe care îl puteţi experimenta voi este asociat sexului, dar

* O mare varietate de tehnici de meditaţie legate direct de activitatea sexuală sunt tratate de Osho într-o serie de 80 de conferinţe asupra lucrării "Vigyana Bhairava Tantra".

numai în calitate de preludiu. Odată cu intervenţia actului sexual, iubirea dispare. Acest lucru explică de ce căsătoria ucide iubirea romantică, şi aceasta în mod absolut. Cei doi parteneri fac cunoştinţă unul cu celălalt, iar preludiul, iubirea, devine de prisos.

Adevărata iubire nu este o prefaţă, ci un parfum. Ea nu apare înainte de relaţia sexuală, ci după. Nu este un prolog, ci un epilog. Dacă după actul sexual încercaţi un sentiment de compasiune faţă de parteneră înseamnă că iubirea creşte. Şi dacă meditaţi, veţi încerca acest sentiment de compasiune. Dacă meditaţi pe parcursul actului sexual, partenera voastră nu va fi un simplu instrument de plăcere fizică. Veţi încerca faţă de ea/el un sentiment de gratitudine, deoarece amândoi aţi atins stadiul unei profunde meditaţii.

Din această meditaţie se naşte o nouă prietenie, deoarece aţi comunicat – unul prin intermediul celuilalt– cu natura, aţi avut o viziune trecătoare a profunzimilor necunoscute ale realităţii. Vă uneşte un sentiment de gratitudine şi compasiune. Încercaţi un sentiment de compasiune pentru suferinţa şi căutarea celuilalt, pentru un semen, un tovarăş de drum, un prieten care caută.

Şi numai dacă actul sexual este meditativ, numai atunci el este înfăşurat într-un anumit parfum: o senzaţie că iubirea nu este doar un preludiu al actului ci provine dintr-o creştere, dintr-o maturizare că ea este o împlinire a meditaţiei. Iubirea se compune din gratitudine, prietenie, compasiune. Dacă aceste trei elemente sunt prezente, iubirea voastră este reală.

Şi dacă această formă de iubire apare, ea transcende sexul. Iubirea înfloreşte *datorită* sexului, dar îl transcende. Putem să o comparăm cu o floare: ea creşte începând cu rădăcinile, dar merge mai departe decât ele. Şi nu mai există nici un drum de întoarcere. Dacă iubirea înfloreşte, aspectul sexual dispare. De fapt aceasta este una din posibilităţile prin care putem şti dacă iubirea a înflorit. Elementul sexual este ca o cochilie: ea trebuie spartă pentru ca iubirea să se poată naşte. Odată cu apariţia iubirii, cochilia dispare. Este spartă; am aruncat-o.

Elementul sexual nu dispare în favoarea iubirii decât prin meditaţie. În caz contrar, veţi repeta la nesfârşit acelaşi act, iar în final, vă veţi plictisi. Actul devine din ce în ce mai monoton, şi nu simţiţi nici măcar un strop de gratitudine faţă de parteneră. Dimpotrivă. Încercaţi un sentiment de amăgire, de ostilitate; celălalt vă domină. Vă domină din punct de vedere sexual în măsura în care aveţi nevoie de el. Deveniţi sclavul lui, deoarece nu vă puteţi lipsi de actul sexual. Dar este imposibil să aveţi un sentiment de prietenie pentru cel al cărui sclav vă simţiţi.

Iar cei doi parteneri încearcă fiecare acelaşi sentiment: că partenerul este stăpân. Vor nega şi vor combate dominaţia, dar vor continua acelaşi act.

Aceasta va deveni pură rutină. Vă veţi bate cu partenerul, apoi vă veţi împăca, apoi veţi reîncepe să vă bateţi. Iubirea este cel mult o ajustare. Nu puteţi fi amabil cu celălalt, nici nu puteţi să aveţi compasiune în ceea ce-l priveşte. Dimpotrivă, există cruditate şi violenţă, veţi avea senzaţia că sunteţi amăgit. Aţi devenit un sclav. Din asemenea raporturi sexuale iubirea nu poate înflori; acestea rămân simple raporturi sexuale.

Realizaţi experienţa sexuală! Nu vă fie frică, pentru că frica nu duce niciunde. Dacă trebuie să vă fie frică de ceva, este tocmai de frica însăşi. Nu vă temeţi de realităţile sexuale şi nu luptaţi împotriva pulsiunii sexuale. Lupta îşi are rădăcinile tot în frică. "Lupta" şi "fuga" sunt reacţii ale fricii. În consecinţă, nu fugiţi şi nici nu luptaţi împotriva pulsiunii sexuale. Acceptaţi-o ca atare. Aventuraţi-vă în profunzimile actului sexual, înţelegeţi-l în totalitate; împliniţi-l meditând. În momentul meditaţiei, se deschide o poartă. Intraţi într-o dimensiune necunoscută şi simţiţi o fericire mult mai mare.

Starea pe care o cunoaşteţi vă face să încercaţi o fericire atât de intensă, încât elementul pur sexual îşi pierde orice sens, cade de la sine. Energia voastră nu mai este îndreptată în această direcţie. Energia se îndreaptă întotdeauna spre fericire. În măsura în care relaţiile sexuale aduc această fericire, energia se concentrează în actul sexual. Dar dacă sunteţi în căutarea unei bucurii şi mai intense, care transcende pe aceea realizată prin actul sexual, care este mai înfloritoare, mai profundă, energia îşi opreşte de la sine scurgerea spre centrul sexual.

Când actul sexual este o meditaţie, iubirea înfloreşte, şi această înflorire este o mişcare ce se realizează în direcţia Divinului. De aceea iubirea este divină. Actul sexual este fizic, dar iubirea este spirituală. Şi în momentul în care floarea iubirii este deschisă, rugăciunea începe să apară –o urmează. Sunteţi aproape de Divin, aproape de casa voastră.

Acum, începeţi să meditaţi asupra iubirii: este etapa a doua. În momentul de comuniune, în momentul de iubire, începeţi să meditaţi. Meditaţi profund, şi pe deplin conştient. În acest caz nu va avea loc unirea a două corpuri. Pe plan pur sexual are loc unirea a două corpuri. În iubire, sunt două suflete. Dar aceasta rămâne o întâlnire, o întâlnire între două fiinţă umane.

La acest nivel, consideraţi iubirea tot astfel cum aţi considerat înainte planul sexual. Percepeţi comuniunea, întâlnirea interioară, raportul interior. În acest fel, realizaţi şi transcenderea iubirii; şi veţi atinge stadiul rugăciunii. Acest fel de rugăciune este o poartă. Prin ea se realizează întotdeauna o întâlnire, dar nu între două fiinţe umane; este comuniunea dintre voi şi totalitate. Celălalt, în calitate de entitate distinctă, a dispărut. Există un celălalt impersonal – existenţa în totalitate– şi voi.

Cu toate acestea rugăciunea rămâne –la rândul ei– o întâlnire, astfel încât va veni şi clipa în care va trebui să o transcendem. În cadrul rugăciunii, entitatea şi Divinul: *bhakta* şi *bhagwan* sunt două entităţi distincte. Rugăciunea rămâne o întâlnire. Aceasta explică de ce Meera sau sfânta Tereza au putut folosi termeni sexuali pentru a descrie experienţele lor făcute în starea de rugăciune.

Este bine să meditaţi în momentele în care vă simţiţi într-o stare adecvată rugăciunii. Şi în acest caz, păstraţi-vă calitatea de martor. Constataţi comuniunea care există între voi şi totalitate, fapt ce necesită o conştiinţă foarte subtilă. Dacă sunteţi capabil să rămâneţi conştient în cadrul întâlnirii voastre cu totalitatea, veţi transcende simultan entitatea "voi" şi totalitatea. Sunteţi totalitatea. Iar această *totalit*ate este dincolo de dualitate, ea este o unitate perfectă.

Această unitate este căutată de unii prin intermediul sexului, de alţii prin iubire, de alţii prin rugăciune. Aspiraţia tuturor se îndreaptă spre această unitate. Chiar şi prin intermediul actului sexual. Bucuria vă înconjoară, deoarece timp de o clipă cunoaşteţi unitatea. Actul sexual se desface, devine iubire, iar iubirea devine rugăciune. Rugăciunea se aprofundează şi ajunge la o totală transcendenţă, la unitatea totală.

Aprofundarea se realizează –invariabil– prin meditaţie. Metoda este aceeaşi. Planurile, dimensiunile, etapele variază, nu însă şi metoda. Pătrundeţi în profunzimile actului sexual şi veţi descoperi iubirea. Pătrundeţi în profunzimile iubirii şi veţi descoperi rugăciunea. Pătrundeţi în profunzimile rugăciunii şi vă veţi dizolva în unitate. Unitatea este totalitatea, extazul, fericirea.

În consecinţă, este foarte important să nu adoptaţi o atitudine defensivă. Divinul este prezent în toate actele. Poate că el se ascunde sub un veşmânt, voi sunteţi cei care trebuie să-l dezgoliţi să-l dezvăluiţi. Sub veşmintele de la suprafaţă, veţi descoperi altele, mai strânse: scoateţi-le. Nu veţi fi satisfăcuţi, nu veţi fi pe deplin mulţumiţi decât dacă realizaţi unitatea în completa ei nuditate.

Imediat ce l-aţi descoperit în întregime pe celălalt, imediat ce este în întregime gol, vă uniţi cu el, deoarece –în acest caz– el nu mai este o entitate distinctă, ci voi înşivă. De fapt, prin intermediul celuilalt, fiecare din noi se caută pe sine. Veţi găsi propiul vostru lăcaş la poarta altuia.

Odată ce realitatea a fost dezvăluită, deveniţi una cu ea, deoarece ceea ce vă va diferenţia de ea erau veşmintele. Veşmintele reprezintă bariera, astfel încât nu vă puteţi dezvălui pe voi înşivă. Aşa se explică de ce meditaţia este o armă dublă; ea dezvăluie realitatea, la fel de bine ca şi pe voi înşivă. Realitatea este dezvăluită, şi voi de asemenea. Şi în această clipă de perfectă nuditate, de vid total, voi deveniţi unul.

Nu sunt deci împotriva sexului, ceea ce nu înseamnă că sunt pentru. Mă pronunţ pentru implicarea totală în profunzimile acestui act, pentru a descoperi regiunile ce îl transcend. Aceste regiuni transcendente sunt întotdeauna prezente, dar în general actul sexual se realizează într-un timp atât de scurt încât partenerii nu pot face altceva decât să rămână la suprafaţa lucrurilor. Dacă, dimpotrivă, trăiţi actul în profunzimea lui, veţi fi recunoscători Divinului pentru faptul de a vă fi deschis o poartă, prin intermediul lui. Ceilalţi nici măcar nu vor bănui că sunt atât de aproape de o dimensiune spirituală.

Oamenii sunt în general atât de tensionaţi încât au creat o iubire factică, care în loc să apară după actul sexual, îl precede –o iubire cultivată, artificială. Tocmai din acest motiv iubirea dispare odată cu satisfacerea dorinţei sexuale. Însă adevărata iubire se situează întotdeauna dincolo de actul sexual, ea se ascunde în spatele lui. Dacă intraţi profund în acest act, dacă meditaţi în el cu un spirit religios, starea de iubire va înflori în voi.

Nu sunt contra sexului şi nu sunt *pentru* iubire. Sexul trebuie să fie transcens. Meditaţi asupra sexului, transcendeţi-l. Prin *meditaţie* înţeleg faptul că trebuie să-l trăiţi în mod total conştient şi vigilent. El aduce cu sine o imensă bucurie, dar puteţi la fel de bine să treceţi pe lângă el ca un orb, şi să-l rataţi. Trebuie să încetaţi să fiţi orbi, trebuie să deschideţi ochii. Dacă ochii vă sunt larg deschişi, actul sexual poate să vă ducă spre calea unităţii.

Picătura de apă se poate uni cu oceanul. Şi aceasta este dorinţa oricărei picături de apă. În orice acţiune, în orice dorinţă, voi regăsiţi această aspiraţie. Fiţi conştienţi de ea. Urmaţi-o. Este o aventură extraordinară! În zilele noastre omul trăieşte în mod inconştient. Dar, cu toate acestea, puteţi realiza acest lucru. Este dificil, dar nu imposibil. Isus, Buddha, Mahavira l-au realizat, şi oricine poate face la fel.

Când practicaţi actul sexual cu multă intensitate, atenţie, sensibilitate, transcendeţi elementul pur sexual. Nu este vorba de nici o sublimare. După transcendere, nu se mai pune problema sexului, nici măcar a sublimării sexuale. Există doar iubire, rugăciune şi unitate.

Cele trei etape ale iubirii sunt următoarele: iubirea fizică, iubirea psihică şi iubirea spirituală. Odată ce toate cele trei au fost depăşite, atingeţi Divinul. Când Isus spunea: "Dumnezeu este iubire", el dădea cea mai exactă definiţie a iubirii, deoarece ultimul lucru pe care îl întâlnim în drumul spre Divin este iubirea. Dincolo de ea domneşte necunoscutul, iar necunoscutul nu poate fi definit. Nu îl putem defini pe Dumnezeu decât prin ultima noastră realizare: iubirea. După acest punct nu mai există nici o experienţă, pentru că nu mai există nici experimentator. Picătura sa unit cu oceanul !

Mergeţi pas cu pas, dar cu o atitudine binevoitoare, fără tensiuni sau con-

flicte. Rămâneţi pur şi simplu atenţi. Atenţia este singura lumină pentru a explora viaţa. Căutaţi şi scotociţi prin cele mai ascunse unghere. Divinul fiind pretutindeni, nu vă ridicaţi împotriva niciunui lucru.

Dar nici nu întârziaţi asupra anumitor lucruri; treceţi la altele. O bucurie şi mai mare vă aşteaptă. Trebuie să continuaţi călătoria. Dacă aveţi ocazia să faceţi dragoste, faceţi-o! Dacă iubirea vine spre voi, folosiţi iubirea. Nu vă gândiţi la ea în termeni de reprimare sau sublimare, nici în termeni conflictuali. Divinul se ascunde în spatele oricărui lucru. În consecinţă, nu combateţi nimic, nu fugiţi de nimic. Oriunde aţi fi, îndreptaţi-vă spre prima poartă ce vi se oferă şi veţi progresa. Nu vă fixaţi niciunde şi vă veţi atinge ţinta, deoarece viaţa este pretutindeni.

Isus spunea: "Domnul este sub fiecare piatră", dar –din păcate– voi nu vedeţi decât pietrele. Transcendeţi această stare de spirit. Dacă pulsiunea sexuală vi se pare potrivnică, ea devine ca o piatră opacă şi nu puteţi vedea dincolo de ea. Acceptaţi actul sexual, meditaţi asupra lui şi piatra va deveni transparentă. Veţi vedea prin ea şi o veţi uita. Nu vă veţi aminti decât ceea ce se găseşte sub piatră.

Ceea ce devine transparent dispare. Nu transformaţi deci pulsiunea sexuală în piatră, faceţi astfel încât să devină transparentă. Şi acest lucru este posibil datorită meditaţiei.

4. KUNDALINI YOGA: ÎNTOARCEREA LA ORIGINI

Ce este Kundalini Yoga şi cum poate reprezenta aceasta un ajutor pentru un Occidental? De ce metoda dvs. de trezire a energiei Kundalini este haotică, în loc ca ea să se realizeze prin autocontrol, ca în cazul metodelor tradiţionale?

Existenţa este energie, ea este mişcarea energiei care se realizează în multe sensuri diferite şi care îmbracă multiple forme. În cazul existenţei umane, energia se numeşte kundalini. Kundalini este energia concetrată în corpul şi sufletul omului.

Energia este manifestată sau nemanifestată. Kundalini reprezintă întotdeauna potenţialul vostru, suma tuturor posibilităţilor voastre. Este energie în stare latentă. Iar căile de trezire ale energiei Kundalini au drept scop actualizarea acestui potenţial. Deci în primul şi în primul rând să spunem că forţa kundalini nu este ceva unic; cuvântul desemnează energia specific umană. În acelaşi timp, de obicei numai o mică parte este activă, o parte infimă. Şi nici această parte nu funcţionează în mod armonios; ea este în conflict, provocând suferinţe şi angoasă. În cazul în care energia voastră funcţionează în mod armonios, totul e bine; dacă nu (când ea este în contradicţie cu ea însăşi), sunteţi nefericiţi. Suferinţa provine întotdeauna dintr-o energie aflată în conflict, şi orice bucurie, orice fericire provin dintr-o energie aflată în armonie.

De ce rămâne energia toată în stare potenţială? De ce nu este ea actualizată? Deoarece ea nu este necesară în acţiunile de rutină zilnice. Numai partea necesară, numai partea solicitată intră în funcţiune. Rutina zilnică nu solicită totalitatea energiilor, ci doar o parte infimă. Şi dacă această parte infimă nu este încă în armonie, aceasta provine dintr-o viaţă de zi cu zi ne-integrată.

Nevoile voastre se află în conflict. Societatea vă cere un lucru, iar instinctele vă cer exact lucrul opus. Cerinţele sociale şi cele personale sunt în conflict. Societatea îşi are pretenţiile ei, morala şi religia pe ale lor. Şi tocmai aceste conflicte împiedică omul să devină un întreg aflat în armonie; ele au transformat omul într-o fiinţă fragmentară.

Dimineaţa doriţi ceva, după amiază altceva. Soţia vă cere un lucru, iar

mama un lucru opus. Astfel obligaţiile zilnice devin conflictuale, şi mica parte manifestată din energia voastră totală este în contradicţie cu ea însăşi.

Dar problema este şi mai vastă. Partea manifestată a energiei voastre este într-un permanent conflict cu potenţialul. Potenţialul vrea să se manifeste şi actualul îl reprimă.

În termeni psihologici, inconştientul este întotdeauna în conflict cu conştientul. Conştientul încearcă să domine încoştientul, în măsura în care manifestarea acestuia din urmă ar reprezenta pentru el un pericol. Conştientul este sub control, în timp ce potenţialul, inconştientul, nu este. Aveţi posibilitatea de a controla conştientul, dar erupţia inconştientului vă aduce pe un teritoriu nesigur pe care nu sunteţi capabili să îl administraţi. Conştientului îi este frică de acest fapt. Iată deci originea celui de al doilea conflict, mai vast şi mai profund decât primul şi în care conştientul se confruntă cu inconştientul, energia manifestată cu energia care caută posibilităţi de a se manifesta.

Din aceste două tipuri de contradicţii rezultă lipsa voastră de armonie. Şi această lipsă de armonie face ca energia voastră să vi se opună. Energia implică mişcare, iar mişcarea se face întotdeauna de la nemanifestat la manifestat, de la sămânţă la arbore, de la întuneric la lumină.

Mişcarea nu este posibilă decât în absenţa reprimării. Altfel ea este distrusă (armonia este distrusă) şi energia voastră se transformă într-un duşman. Voi sunteţi ca o casă dezbinată, ca o mulţime. Voi nu mai sunteţi unul, ci mai mulţi.

* * *

Această situaţie anormală este totuşi aceea a omului. Ea explică urâţenia, suferinţa în lume. Bucuria şi frumuseţea nu vin spre voi decât dacă energia vitală cunoaşte mişcarea, o mişcare fluidă şi liniştită –nereprimată, neinhibată, integrală, nefragmentată– care nu este în conflict cu ea însăşi ci este un tot organic. O energie care a realizat unitatea armonioasă, astfel am putea defini kundalini. Kundalini nu este decât un cuvânt tehnic ce desemnează energia totală în stare de unitate, de mişcare, de armonie ne-conflictuală –o energie cooperantă, complementară şi organică. O asemenea energie produce o transformare imediată –unică şi necunoscută.

Când energiile voastre sunt în conflict, în acest caz sunteţi încercaţi de nevoia de a vă elibera de ele. Pentru voi este singurul mod de a fi în armonie. Numai că făcând acest lucru, energia vitală, vitalitatea voastră, coboară în corpul vostru, iese din corpul vostru. Mişcarea direcţionată descendent este aceeaşi ca mişcarea ce se îndreaptă spre exterior, la fel cum mişcarea ce se îndreaptă în sus este aceeaşi cu mişcarea ce tinde spre interior. Cu cât energiile voastre urcă mai mult în corp, cu atât ele îl penetrează mai mult; cu cât energiile

voastre coboară în corp, cu atât ele ies mai mult. Astfel, dacă vă eliberaţi de energiile conflictuale, voi simţiţi o uşurare, dar aceasta înseamnă să aruncaţi fragmente din viaţa voastră, la intervale regulate de timp. Este o sinucidere lentă. De fapt noi suntem fiinţe sinucigaşe în măsura în care energia noastră nu s-a unificat devenind armonioasă, cât timp mişcarea ei nu se îndreaptă spre interior.

Eliberându-vă de o parte din energia voastră puteţi simţi o uşurare, dar această uşurare este obligatoriu momentană, deoarece voi înşivă reprezentaţi o sursă de energie constantă. Energia se va acumula din nou, şi va fi necesar să vă eliberaţi din nou. Ceea ce numim de obicei plăcere, nu este în realitate decât o descărcare a energiilor conflictuale. Ca şi cum am arunca o povară. Şi acest lucru este întotdeauna negativ. Fericirea dimpotrivă, este pozitivă. Ea nu apare decât odată cu actualizarea energiilor.

Atunci când în loc să eliminaţi energiile acestea înfloresc în voi, când în loc să fiţi în conflict cu ele vă uniţi cu ele, se produce o mişcare spre interior. Şi aceasta este nesfârşită. Ea se aprofundează neîncetat şi cu cât mai mult tinde spre interior, cu atât mai mult aduce beatitudinea şi extazul.

Aveţi deci două posibilităţi. Prima constă în descărcare: vă eliberaţi de energiile care vă împovărează, energii inutilizabile, prin intermediul cărora nu puteţi fi creativ. Este starea de spirit anti-kundalini. Atitudinea obişnuită a omului se manifestă împotriva energiei kundalini. Energia circulă de la centru la periferie, deoarece aceasta este direcţia în care vă îndreptaţi. Kundalini înseamnă exact mişcarea opusă, adică forţele, energiile care se îndreaptă spre centru face să rezulte beatitudinea, în timp ce mişcarea îndreptată spre exterior provoacă, simultan, bucurie şi suferinţă. Bucuria este momentană, însă suferinţa domneşte în permanenţă. Bucuria este prezentă doar în mod intermitent, când există speranţă sau aşteptarea unui lucru. Rezultatul real se manifestă însă întotdeauna prin suferinţă.

Fericirea voastră constă în aşteptare, speranţă, dorinţă, vis, care nu fac decât să vă elibereze de povara voastră; este un proces complet negativ. Ea nu există în realitate, ceea ce experimentaţi fiind doar o absenţă momentană a suferinţei. Şi această absenţă voi o numiţi fericire.

* * *

Voi creaţi fără încetare noi energii. De fapt este însăşi definiţia vieţii: capacitatea de a produce, în mod constant, forţă vitală. Odată cu stingerea acestei capacităţi, apare moartea. Paradoxul este următorul: voi produceţi fără încetare energie şi nu ştiţi ce să faceţi cu ea. Odată creată, vă debarasaţi de ea; iar când nu o aveţi, sunteţi nefericiţi, bolnavi.

Când nu este creată energie sunteţi bolnavi; când este creată, la fel. În primul caz boala provine din lipsa de forţă, în al doilea caz ea provine din energia care vă apasă ca o povară. Sunteţi incapabili să o armonizaţi, să o faceţi creatoare, beatifică. Aţi creat-o, şi neştiind ce să faceţi cu ea, o expulzaţi în afara voastră. Apoi reîncepeţi să creaţi energie. Acest lucru este absurd, dar această absurditate constituie înlănţuirea obişnuită a momentelor existenţei umane: se creează constant energie, care devine –în mod constant– o povară, deci trebuie –în mod constant să o eliberăm.

Acest lucru explică de ce activitatea sexuală are o importanţă, o semnificaţie atât de mare; este unul din cele mai bune mijloace de a scăpa de propria energie. Într-o societate a abundenţei, sursele de creaţie a energiei devin mai numeroase, la fel şi tensiunile, şi pentru a vă elibera de acestea recurgeţi de obicei la actul sexual.

Voi creaţi energie în interiorul vostru, apoi o aruncaţi în afara voastră. Fără încetare. Dacă sunteţi dotat cu inteligenţă şi subtilitate, veţi înţelege absurditatea acestui proces, lipsa completă de sens şi –în cele din urmă– inutilitatea unui asemenea mod de existenţă. Nu sunteţi oare în acest caz un instrument folosit la crearea energiei şi la expulzarea ei? Are vreun sens acest mecanism? De ce trebuie el să existe? Doar ca să fie un instrument prin care energia este creată şi apoi expulzată? Cu cât sunteţi mai sensibil, cu atât mai mult puteţi înţelege stupiditatea vieţii, aşa cum o cunoaşteţi.

Kundalini înseamnă remedierea unei situaţii absurde, înseamnă crearea unei situaţii în care totul să aibă un sens. Ştiinţa energiei kundalini este printre cele mai subtile. Şi ştiinţele fizice se ocupă de energie, dar de energia materială, nu de cea psihică. În ceea ce priveşte kundalini yoga, ea analizează energia psihică. Este o ştiinţă a lumii metafizice, transcendente.

La fel ca şi energia materială, energia psihică poate fi creativă sau distructivă. Neutilizată, ea este distructivă; utilizată, ea este creativă. Dar ea se mai poate utiliza şi într-o manieră ne-creativă. Pentru a o face creativă trebuie să înţelegeţi că nu este vorba doar de o realizare parţială a propriului vostru potenţial. În acest caz, când cea mai mare parte a potenţialului vostru rămâne în stare latentă, situaţia produsă nu este –în nici un caz– creativă.

Potenţialul vostru energetic trebuie să fie realizat, actualizat *în totalitatea sa*. Există metode pentru aceasta. Energia voastră trebuie să se trezească. Până acum dormea, la fel ca un şarpe. Astfel denumim energia kundalini: forţa şarpelui, a şarpelui care doarme.

Dacă vi s-a întâmplat să vedeţi vreodată un şarpe care doarme, veţi sesiza analogia; el este încolăcit, fără să facă nici cea mai mică mişcare. Dar un şarpe se poate ridica drept, pe coada sa, datorită energiei sale. De unde şi

utilizarea sa ca simbol. La fel ca şi şarpele, energia voastră vitală este încolăcită şi adormită. Dar ea se poate trezi, se poate "ridica" dacă potenţialul ei este actualizat în întregime. De aici rezultă transformarea voastră.

Viaţa şi moartea nu sunt decât stări energetice. Viaţa implică o energie în mişcare,iar moartea o energie inertă. Viaţa înseamnă energie trezită, moartea energie ce doarme. Deci, conform kundalini yoga, voi nu sunteţi –de obicei– decât parţial vii. Cu o parte a energiei voastre actualizată, restul dormind atât de profund, încât e ca şi cum ea nici nu ar exista.

* * *

Dar energia care doarme poate fi trezită. Metodele prin care kundalini yoga vizează actualizarea energiei sunt multiple. De exemplu: *pranayama* (controlul respiraţiei). Trezirea este posibilă datorită respiraţiei tocmai datorită faptului că există un pod între energia voastră vitală (*prana* –sursa originală a vitalităţii) şi existenţa voastră, între potenţial şi existenţa voastră, între potenţial şi actual.

Modificând ritmul respirator, schimbaţi imediat întregul vostru sistem energetic. În timpul somnului aveţi o respiraţie specifică. La fel atunci când sunteţi furioşi, când iubiţi, când sunteţi prinşi în pasiunea actului sexual. Datorită prezenţei unei calităţi specifice a forţei vitale în fiecare stare de spirit diferită, respiraţia voastră se modifică.

Starea de furie cere o cantitate mai mare de energie la periferia fiinţei voastre. Similar în caz de pericole (dacă trebuie să faceţi faţă unui atac, să vă apăraţi). Un şuvoi de energie pleacă din centrul fiinţei voastre.

În măsura în care o mare parte din energie părăseşte corpul vostru prin intermediul actului sexual, apare epuizarea. Tot astfel, vă simţiţi epuizaţi după o explozie de furie. După momentele de iubire, dimpotrivă, vă simţiţi reîmprospătaţi (la fel şi după rugăciune). De ce? În momentele de iubire, absenţa pericolului face ca nici o energie să nu fie necesară în partea periferică a fiinţei voastre; sunteţi relaxat, în armonie, iar energia se îndreaptă spre interior. Când energia curge astfel spre interior, are loc o regenerare.

După exerciţii de respiraţie profundă, vă simţiţi, de asemenea, regeneraţi. Energia voastră se îndreaptă spre interior, şi de fiecare dată când se întâmplă acest lucru, vă simţiţi revitalizaţi, în plenitudinea forţelor; sunteţi într-o bună dispoziţie.

Altceva: când energia vă penetrează, expiraţia se modifică, ea devine calmă, ritmică, armonioasă. În anumite momente nu o mai simţiţi; aveţi impresia că s-a oprit. Ea a devenit atât de subtilă! Energia nemaifiind necesară, respiraţia

se opreşte. În starea de samadhi, în extaz, avem impresia că respiraţia a încetat complet. Mişcarea energiei spre exterior devenind inutilă, respiraţia se opreşte.

Datorită *pranayama*-ei, energia potenţială din interiorul vostru se trezeşte treptat. Dar aceasta poate fi captată şi prin *asanas* (posturile specifice din yoga), corpul vostru fiind cuplat în orice punct la sursa de energie. Fiecare postură are deci un efect corespunzător asupra sursei de energie.

Postura în care stătea Buddha este numită *padmasan* –postura lotusului. Ea se numără printre posturile ce necesită foarte puţină energie. Dacă sunteţi aşezaţi, cu spatele foarte drept, echilibrul este atât de bine realizat încât vă uniţi cu pământul. Legile gravitaţiei nu mai acţionează. Şi dacă mâinile şi picioarele voastre sunt plasate astfel încât să formeze un circuit închis, electricitatea vitală circulă în acest circuit. Postura lui Buddha este o postură în cerc, în care energia este circulară, ea nu scapă spre exterior.

De obicei energia scapă spre exterior prin degete, mâini sau picioare. Aşa se explică de ce femeile rezistă mai bine la boli decât bărbaţii, şi de ce au o viaţă mai lungă. Cu cât forma unui corp este mai rotundă, cu atât mai puţină energie poate scăpa spre exterior.

Dacă actul sexual nu le epuizează prea mult pe femei, aceasta se întâmplă deoarece forma organului lor sexual este rotundă, deoarece organul lor este absorbant. Bărbaţii sunt de obicei epuizaţi, deoarece –din cauza formei sexului lor– ei cheltuiesc o mai mare cantitate de energie, nu numai biologică ci şi psihică.

În *padmasan* toate punctele prin care ar putea avea loc pierderi energetice se unesc, astfel încât energia nu se poate îndrepta spre exterior. Picioarele sunt încrucişate, mâinile ating picioarele şi picioarele centrul sexului. Şi cum spatele este foarte drept, ne sustragem atracţiei gravitaţionale. Nu există nici o pierdere de energie şi putem deci să uităm în întregime corpul. Ochii trebuie să fie închişi sau întredeschişi, globii oculari în repaus, deoarece ochii sunt –la rândul lor– un punct prin care se realizează pierderi energetice importante.

Chiar şi atunci când visaţi pierdeţi multă energie, din cauza mişcării ochilor voştrii. De fapt, în cazul în care vreţi să ştiţi dacă o persoană visează sau nu, este suficient să-i puneţi degetele pe pleoape. Dacă ochii se mişcă, persoana respectivă tocmai visează. Treziţi-o, şi vă va povesti ce visa. Dacă globii oculari sunt imobili, înseamnă că somnul ei este profund şi fără vise, aşa numita *sushupti*, întreaga energie se îndreaptă spre interior.

Asanas-urile, *pranayama* se numără printre numeroasele metode prin intermediul cărora facem şuvoiul energiilor să curgă spre interior. Curgând astfel ele se amestecă, deoarece în centrul şuvoiului nu poate fi decât unic. Deci cu cât energia voastră se îndreaptă mai mult spre interior, cu atât sunteţi mai

armonioşi. Conflictele dispar. În centrul fiinţei conflictele sunt inexistente; există o unitate organică totală. De unde şi beatitudinea.

Altceva: *asanas*-urile şi *pranayama* acţionează ajutând corpul. Sunt importante, desigur, dar numai din punct de vedere fizic. În cazul conflictelor mentale eficienţa lor este foarte limitată, corpul şi mentalul nefiind de fapt două entităţi separate, ci două componente ale unei aceleaşi entităţi. Voi nu sunteţi corp şi minte; sunteţi corp/minte (psyche/soma sau soma/psyche). Ne referim de obicei la corp ca fiind o entitate şi la minte ca fiind o alta, când –de fapt– corpul şi spiritul sunt cei doi poli ai unei aceleiaşi energii. Corpul este material, mintea subtilă, dar energia care le traversează este identică.

Este bine să lucrăm asupra ambelor. Pentru corp există hatha yoga: *asanas*-urile, *pranayama* etc.; pentru mine există raja yoga şi alte tipuri de yoga care se ocupă în principal de atitudinile mentale.

Corpul şi mintea au la bază aceeaşi energie. Astfel, dacă atunci când sunteţi furioşi, vă controlaţi respiraţia, furia se risipeşte. Dacă puteţi să respiraţi ritmic, furia nu vă poate domina, şi nici pasiunea sexuală. Ea va fi în interiorul vostru, dar într-o formă nemanifestată. Nimeni nu o va remarca, nici măcar voi înşivă. Furia, pasiunea sexuală sunt stări ce pot fi suprimate. Datorită respiraţiei ritmice le puteţi reduce intensitatea până în punctul în care nici măcar voi nu mai sunteţi conştienţi de ele. Furia, pasiunea sexuală sunt încă prezente; corpul le-a suprimat, dar ele rămân intacte în interiorul vostru.

Este bine să lucraţi simultan asupra corpului şi minţii. Asupra corpului prin intermediul metodelor yoga, asupra minţii prin intermediul conştiinţei. Datorită faptului că lucrurile devin mai subtile odată cu practica yoga, trebuie să fiţi mai conştient. Când sunteţi furioşi, furia voastră este atât de evidentă încât ea este perceptibilă fără dificultate. Dar odată cu practica *pranayama* furia devine mult mai subtilă, astfel încât avem nevoie de un plus de conştiinţă, de o sensibilitate mai fină, altfel nu o putem percepe. Deoarece corpul nu mai reacţionează la ea, iar expresia fizică dispare în întregime.

Cei care practică tehnici de extindere a câmpului conştiinţei simultan cu tehnicile yoga, învaţă să penetreze regiuni ale conştiinţei mai profunde. Tehnicile yoga nu aplică acţiunea conştiinţei decât asupra materiei grosiere. Şi dacă modificaţi ceea ce este grosier fără a modifica subtilul, vă veţi găsi în faţa unei dileme, în care conflictul apare într-o manieră diferită.

Yoga reprezintă un ajutor, dar un ajutor parţial. Restul provine din ceea ce Buddha numea vigilenţă, atenţie. Practicaţi yoga astfel încât mişcările corpului vostru să devină ritmice şi concordante cu mişcările interioare, dar practicaţi –simultan– şi atenţia.

Fiţi atenţi atunci când respiraţi. În yoga este necesară modificarea procesului

respirator. Fiind atenţi, sunteţi atent la respiraţie în starea în care este. Doar atât. Dacă sunteţi capabili să fiţi conştienţi de respiraţia voastră, veţi conştientiza –de asemenea– propriile procese ale gândirii fără conştientizarea procesului respirator.

Cei care se străduiesc să realizeze priza conştiinţei direct asupra procesului gândirii nu obţin nici un rezultat. Este un obiectiv dificil, obositor. Respiraţia este poarta mentalului. Dacă vă opriţi respiraţia, fie şi pentru o clipă, gândurile voastre se opresc. Când ne oprim respiraţia, gândirea se opreşte şi ea. Dacă gândiţi haotic, şi respiraţia este –de asemenea– haotică. Respiraţia reflectă instantaneu modul vostru de gândire.

Buddha menţionează metoda *anapanasati*: yoga atenţiei suflului care intră şi care iese. El spune: "*Începeţi cu aceasta*", şi are dreptate. Este de preferat să ne concentrăm mai întâi asupra respiraţiei, şi nu asupra proceselor gândirii. Odată ce realizaţi percepţia mişcărilor subtile ale respiraţiei sunteţi capabili să percepeţi şi mişcările subtile ale gândirii.

Conştientizarea procesului gândirii schimbă calitatea mentalului; *asanas*-urile şi *pranayama* schimbă calitatea corpului. Apoi vine şi momentul în care corpul şi mentalul se unesc unul cu celălalt, fără nici un conflict. Când cele două lucrează în mod sincron, nu mai sunteţi nici corp, nici mental. Vă cunoaşteţi pentru prima dată în calitate de Sine. Este transcendenţa.

Dar transcendenţa nu se realizează decât în absenţa oricărui conflict. În acest moment de armonie, în care corpul şi mintea sunt unite, în care nu există nici un conflict, le transcendeţi pe amândouă. Nu mai sunteţi nici unul, nici altul. Dintr-un anumit punct de vedere, nu mai sunteţi nimic; sunteţi conştiinţă. Nu conştiinţa a ceva, ci conştiinţă în sine.

Această conştiinţă fără obiect al conştiinţei produce explozia. Ceea ce este potenţial se actualizează. Explodaţi într-un nou univers, care este ultim. Şi această împlinire este cea spre care tind toate religiile.

Drumurile spre realitatea ultimă sunt într-un număr foarte mare. Putem vorbi sau nu despre kundalini; este neesenţial. Kundalini nu este decât un cuvânt care poate fi înlocuit cu un altul. Dar *semnificaţia* lui este inevitabil prezentă; într-un fel sau altul, în calitate de curgere interioară a energiei.

Curgerea interioară a energiei constituie unica revoluţie, unica libertate. Dacă nu o cunoaşteţi, produceţi infern după infern, deoarece cu cât vă îndepărtaţi mai mult spre exterior, cu atât vă îndepărtaţi mai mult de voi înşivă. Şi cu cât sunteţi mai departe de voi înşivă, cu atât sunteţi mai bolnav şi într-o stare de dizarmonie.

Kundalini este izvorul originar de energie al întregii vieţi, dar voi sunteţi separaţi de el printr-o mulţime de obstacole. V-aţi înstrăinat de voi înşivă şi

nu ştiţi cum să reveniţi la lăcaşul vostru. A reveni la lăcaşul vostru este ceea ce vă învaţă ştiinţa yoga. În ceea ce priveşte transformarea umană, kundalini yoga este ştiinţa cea mai subtilă.

* * *

M-aţi întrebat de ce metodele tradiţionale erau sistematice, iar a mea haotică. Metodele tradiţionale sunt sistematice tocmai datorită faptului că oamenii din trecut, pentru care ele au fost concepute, erau diferiţi. Omul contemporan este un fenomen cu totul nou. Nici o metodă tradiţională nu poate fi folosită ca atare, deoarece omul –aşa cum este el acum– nu a mai existat în trecut. Deci, într-o anumită măsură, metodele tradiţionale nu sunt cele mai adecvate.

Astfel, corpul a suferit schimbări uriaşe. El nu mai este la fel de natural ca atunci când Pantajali şi-a dezvoltat sistemul său de yoga. El este cu totul diferit. Este atât de denaturat, încât nici o metodă tradiţională nu îi mai poate fi de vreun ajutor.

În trecut yoghinii nu aveau dreptul să ia medicamente –absolut deloc– în măsura în care modificările de ordin chimic fac aplicarea metodelor nu numai dificilă, ci şi periculoasă. Mai mult, în zilele noastre întreg mediul ambiant este alterat: aerul, apa, societatea, condiţiile de viaţă. Nimic nu mai este natural. Vă naşteţi într-un cadru artificial şi creşteţi în interiorul lui. În consecinţă, metodele tradiţionale se dovedesc a fi periculoase. Este mai bine să li se aducă unele schimbări ce se impun ca urmare a situaţiei contemporane.

Altceva: calitatea mentalului s-a modificat în mod esenţial. Pe vremea lui Pantajali, centrul personalităţii umane nu era intelectul ci inima. Şi înaintea lui Pantajali era şi mai jos, sub ombilic. Hatha yoga a conceput metode utile şi semnificative pentru fiinţele al căror centru al personalităţii se situa în regiunea ombilicului. Apoi centru a devenit inima, şi numai în acel moment s-a putut recurge la bhakti yoga. Această cale s-a dezvoltat în Evul Mediu, deoarece tocmai în această epocă s-a realizat transferul centrului personalităţii între ombilic şi inimă.

Orice metodă trebuie să fie adaptată persoanei căreia îi este destinată. În zilele noastre nici măcar bhakti yoga nu mai este convenabilă. Centrul personalităţii s-a îndepărtat şi mai mult de ombilic. În prezent acest centru este intelectul.

Aşa se explică de ce teorii ca acelea ale lui Krishnamurti au un anumit răsunet. Nu mai este nevoie nici de metodă, nici de tehnică, ci doar de înţelegere (doar atât). Numai că, dacă acestea se situează doar la nivel verbal, intelectual, nu se schimbă nimic, nu se transformă nimic. În acest caz, nu rezultă decât o acumulare de informaţii.

Dacă fac apel mai degrabă la metode haotice decât sistematice, este tocmai datorită faptului că ele sunt de un mare ajutor pentru a coborî centrul, pentru a-l scoate în afara intelectului. În acest caz metodele sistematice sunt neputincioase, sistematizarea fiind un domeniu specific intelectului. Ele nu fac altceva decât să îl întărească, dându-i mai multă energie.

Metodele haotice fac abstracție de intelect. Ele îl fac inactiv. Ele crează un asemenea haos încât centrul este coborât automat din intelect până în inimă. Dacă practicați metoda mea de Meditație Dinamică* cu convingere, în manieră ne-sistematică și haotică, atunci centrul vostru se stabilește în inimă. Are loc un catharsis. Catharsisul este indispensabil din cauza uriașei represiuni exercitate de intelect asupra sentimentelor voastre. Intelectul vostru a luat în stăpânire o parte atât de mare a ființei voastre, încât vă aflați total sub dominația sa. Nu mai există loc pentru inimă, astfel încât aspirațiile acesteia sunt reprimate. Voi nu ați râs niciodată, nu ați trăit niciodată, nu ați făcut niciodată ceva din toată inima. Gândirea sistematizează întotdeauna, transformă lucrurile în abstracțiuni matematice, reprimând astfel sentimentele.

Este mai bine deci să folosim în primul rând o metodă haotică, metodă ce transferă centrul conștiinței din intelect spre inimă. În al doilea rând, face apel la catharsis care deschide și eliberează inima, care ne face să aruncăm represiunile. Odată ce inima este ușoară și liberă, centrul de conștiință este împins și mai în jos; el se stabilește în regiunea ombilicului. Aici se găsește izvorul vitalității, izvorul potențial al corpului, al spiritului și a orice altceva.

Folosesc această metodă într-un scop foarte precis. În stadiul în care vă aflați, metodologia sistematică ar fi neputincioasă, deoarece gândirea s-ar folosi de ea ca de un instrument propriu. Nici bhajans nu sunt eficiente, inima fiind prea strâmtorată pentru a se putea dărui în întregime cântului. Cântecele, rugăciunea nu vor fi pentru ea decât o modalitate de eschivare. O inimă plină de represiuni, nu se poate nicicum dedica rugăciunii. Nu am întâlnit în existența mea nici o persoană care să fie capabilă să realizeze în mod profund rugăciunea autentică. Rugăciunea este imposibilă, în măsura în care însăși iubirea a devenit o imposibilitate.

Conștiința trebuie condusă spre izvorul ei, spre rădăcinile ei. Numai atunci

* Meditația Dinamică (și alte tehnici concepute de Osho) este descrisă detaliat în cartea "Meditația Dinamică". Metoda se compune din cinci etape de zece minute fiecare. Prima constă într-o respirație profundă, rapidă, haotică, practicată în scopul trezirii energiei. A doua constă într-un catharsis, o eliberare a represiunilor ce au devenit conștiente prin procesul respirator. Urmează apoi o a treia etapă: repetarea energică a sunetului *hu*, care atinge centrul sexului și face energia să urce în corp. Această etapă este urmată de zece sau cincisprezece minute de tăcută nemișcare (meditația propriuzisă). Exercițiul se încheie cu zece sau cincisprezece minute de celebrare, în care ne exprimăm beatitudinea simțită în a patra etapă și pe care o redăm universului cu mulțumire.

poate avea loc o transformare. De aceea, folosesc metode haotice.

Fiind într-o stare de haos, creierul vostru își încetează activitatea. Astfel, dacă vă aflați la volanul unei mașini și cineva traversează brusc strada în fața voastră, reacția voastră este atât de rapidă încât ea nu poate aparține creierului. Acțiunea creierului nu este imediată. El reflectează la ceea ce trebuie și nu trebuie făcut. În caz de risc de accident, când apăsați frâna, se ridică o senzație din regiunea ombilicului, ca și cum ar fi reacția stomacului vostru. Conștiința voastră coboară spre ombilic din cauza riscului de accidentare. Dacă accidentul ar fi fost previzibil, creierul și-ar fi văzut de treabă, dar cum el este neașteptat, necunoscutul vă invadează. Atunci remarcați faptul că s-a realizat o coborâre a conștiinței în interiorul corpului, până la ombilic.

Dacă întrebăm un călugăr zen: "Care este centrul gândirii voastre?", el își pune mâinile pe stomac. Când occidentalii i-au întâlnit pe călugării japonezi pentru prima dată, au fost surprinși. "Cum, voi gândiți cu stomacul? Poveștil" Însă răspunsul este foarte semnificativ*. Conștiința poate acționa plecând de la oricare centru al corpului, și cel mai aproape de sursa originară este ombilicul. Cel mai îndepărtat de sursa originară este creierul, astfel încât dacă energia vitală se îndreaptă spre exterior, centrul de conștiință devine creierul. În caz contrar, ombilicul sfârșește prin a deveni acest centru.

Pentru a întoarce conștiința spre rădăcinile sale, acolo unde se află sediul tuturor transformărilor, sunt indispensabile metode haotice. În caz contrar, veți continua să transpuneți totul în cuvinte, în mod inutil. Nu ajunge numai să știm ceea ce este bine pentru a realiza o schimbare, este necesară o transformare a rădăcinilor.

O persoană care știe ceea ce este bine dar nu poate acționa, se enervează cu atât mai mult. Ea înțelege dar rămâne neputincioasă. Înțelegerea nu are nici un sens decât dacă provine din ombilic, de la rădăcini. Înțelegerea intelectuală nu aduce cu sine schimbarea.

Realitatea ultimă nu se poate cunoaște prin înțeles, deoarece faptul de a acționa în mod cerebral vă pune în conflict cu rădăcinile din care ați provenit. Orice problemă provine din faptul că v-ați îndepărtat de ombilic. Viața și moartea voastră își au sediul în ombilic. Trebuie să reveniți la rădăcini, dar această revenire este dificilă.

Obiectul disciplinei kundalini yoga este energia interioară și traiectul ei interior. Ea își propune să aducă atât corpul cât și mintea în punctul de transcendență. Aici, totul se schimbă: corpul, mintea, existența. Totul este *viață*.

* Când vorbim de o reacție viscerală prin aceasta înțelegem o reacție instictivă ce vine din centrul ființei –nu din minte, ci din ființa în sine. Este probabil ca reacțiile noastre să provină cu atât mai mult din acest centru cu cât ne aflăm mai uniți cu centrul ființei, ele nemaiprovenind din mental.

Un car cu boi este util, dar este depăşit. În prezent conduceţi o maşină, iar tehnica de conducere este diferită. Aceea care era valabilă pentru carul cu boi, nu mai este adecvată acum.

Metodele tradiţionale găsesc o rezonanţă în interiorul nostru datorită vechimii lor, şi datorită faptului că o mulţime de oameni au atins realizarea prin ele. Ele sunt neadecvate pentru noi, dar nu erau la fel şi pentru Buddha, Mahavira, Pantajali sau Krisna. Pentru ei, ele aveau un sens; ei se puteau baza pe ele. Vechile metode riscă să fie lipsite de sens în zilele noastre, dar datorită faptului că Buddha a atins realizarea prin intermediul lor, ele ne atrag. Cei care sunt legaţi de tradiţii spun: "Buddha a atins realizarea datorită lor, de ce nu aş atinge-o şi eu?" În realitate situaţia noastră este cu totul diferită. Atmosfera, regiunile gândirii s-au modificat în întregime. Orice metodă este concepută pentru o situaţie specifică, un mental specific, un om specific.

La extrema opusă îl întâlnim pe Krishnamurti, care refuză metodele în bloc. Pentru a face acest lucru, el este forţat să renunţe şi la Buddha. Este cealaltă faţă a monedei. Dacă refuzaţi metodele, trebuie să îl refuzaţi şi pe Buddha, şi dacă nu îl refuzaţi pe Buddha, nu puteţi nici să-i refuzaţi metodele.

Acestea sunt poziţii extreme, iar extremele sunt întotdeauna false. Nu puteţi refuza un lucru fals şi să alegeţi opusul său, deoarece şi acesta va fi fals. Adevărul este întotdeauna la mijloc. Deci, după părerea mea, faptul că vechile metode sunt ineficiente nu înseamnă că nici o metodă nu este eficientă, ci faptul că metodele trebuie să se schimbe.

Non-metoda este, la rândul ei, o metodă. Se întâmplă ca pentru o anume persoană non-metoda să fie singura metodă convenabilă. O metodă nu este valabilă decât în funcţie de un anumit individ; adevărul ei nu este general. Adevărurile generale sunt întotdeauna false. Deci, o metodă sau un sfat se aplică invariabil unei fiinţe umane specifice: atenţiei sale, minţii sale, lui şi nimănui altcuiva.

Şi acest punct ridică –de asemenea– o serie de dificultăţi în zilele noastre. În trecut exista o relaţie directă între maestru şi discipol. Era o relaţie, o comunicare personală. La ora actuală, această relaţie este impersonală. Maestrul vorbeşte unei mulţimi şi în termeni generali. Numai că adevărurile generale sunt false. Un lucru nu are sens decât în funcţie de un individ în particular.

Această dificultate o întâlnesc zilnic. Dacă mă căutaţi şi îmi puneţi o întrebare, răspunsul meu se adresează *vouă*, şi nimănui altcuiva. Altă dată, altcineva îmi va pune o întrebare, iar răspunsul meu va fi valabil doar pentru el. Cele două răspunsuri pot fi contradictorii, în măsura în care personalitatea celor doi indivizi este contradictorie. Deci, dacă vreau să vă ajut, trebuie să mă adresez vouă în particular. Şi dacă trebuie să mă adresez fiecărui individ în parte, voi fi nevoit să spun o mulţime de lucruri contradictorii.

Cei care vorbesc în termeni generali sunt coerenţi, dar în acest caz adevărul este denaturat, deoarece pentru a fi adevărată, o declaraţie trebuie să se adreseze unui individ în particular.

Desigur adevărul este etern (el nu este nici nou nici vechi), dar el rămâne realizarea, scopul. Mijloacele sunt valabile sau nu pentru un individ determinat, pentru un mental, pentru o atitudine specifică.

Dacă privesc situaţia aşa cum este ea, omul contemporan este atât de schimbat încât are nevoie de metode, de tehnici noi. Metodele haotice reprezintă un ajutor pentru mintea contemporană, în măsura în care această minte este –ea însăşi– haotică. Acest haos, revolta omului modern, oglindeşte revolta corpului contra minţii şi contra creierului.

Şi aceşti doi centri se răzvrătesc împotriva creierului deoarece acesta din urmă a monopolizat întregul teritoriu al sufletului uman. Şi această situaţie a devenit intolerabilă. Aşa se explică de ce universităţile sunt locuri în care domneşte rebeliunea. Acest lucru nu este întâmplător. Dacă privim societatea ca pe un corp organic, putem considera universitatea ca fiind capul, creierul.

Din cauza felului de a fi rebel al minţii moderne, aceasta este foarte indulgentă faţă de metodele suple şi haotice. Meditaţia Dinamică ajută îndepărtarea centrului de conştiinţă de creier. Astfel, adeptul acestei metode încetează să dorească să se revolte, în măsura în care cauza revoltei dispare. El se simte bine.

Pentru mine meditaţia nu provoacă numai o renaştere, o transformare a individului; ea pune şi bazele pentru o transformare a societăţii în ansamblul ei, a fiinţei umane ca atare. Omul are de ales între a se sinucide şi a-şi transforma propria energie.

5. JOCURILE ESOTERICE: UN OBSTACOL ÎN PROCESUL DE CREŞTERE

Există o diviziune între corp şi minte, materie şi conştiinţă, lume fizică şi lume spirituală? Cum să facem pentru a transcende corpul şi mintea pentru a cunoaşte conştiinţa spirituală?

Trebuie să înţelegeţi în primul rând că divizarea în corp şi minte este absolut inexistentă. Dacă luaţi în considerare o asemenea divizare, nu veţi ajunge niciunde; începuturile false duc la impasuri. Dintr-un asemenea demers nu va rezulta nimic, fiecare pas făcut având propria sa logică de evoluţie. Al doilea pas se face în funcţie de primul, al treilea în funcţie de al doilea etc. Există o secvenţă logică. Deci în momentul în care faceţi primul pas, realizaţi oarecum alegerea întregului drum.

Primul pas este mai important decât ultimul, începutul este mai important decât sfârşitul, deoarece sfârşitul nu este decât o împlinire, o creştere. Dar noi ne ocupăm întotdeauna de final în loc de început, de rezultate în loc de mijloace. Scopul îmbracă pentru noi o atât de mare semnificaţie încât pierdem din vedere sămânţa, începutul. Şi continuăm să visăm, fără a cunoaşte însă niciodată realitatea.

Acest concept de fiinţă divizată, de existenţă în cadrul dualităţii (corp/minte; fizic/spiritual) face loc unui demers eronat. Existenţa este una; diviziunile sunt de ordin mental. Felul specific în care mintea priveşte lucrurile crează dualitatea. Diviziunea domneşte doar în închisoarea minţii.

Mintea nu poate funcţiona altfel. Ea nu poate concepe un întreg. Mintea tinde să fie coerentă, are obsesia coerenţei. Ea nu poate concepe faptul că întunericul şi lumina ar putea reprezenta un întreg. Pentru ea acest lucru este incoerent, paradoxal.

Mintea nu poate decât să creeze poli opuşi: Dumnezeu şi diavolul, Viaţa şi moartea, dragostea şi ura. Cum aţi putea oare concepe voi ca iubirea şi ura să fie una şi aceeaşi energie? Pentru mine este ceva dificil. În consecinţă, ea împarte, separă, divizează. Astfel, dificultatea se estompează. Ura este opusul iubirii şi iubirea este opusul urii. Se crează astfel o coerenţă, iar mintea se liniştește. Diviziunea este deci o facilitate necesară minţii, însă ea nu este un adevăr, ea nu este o realitate.

Este comod să vă împărţiţi în două: corpul şi voi. Numai că, odată cu diviziunea, o luaţi pe un drum greşit. Şi dacă nu reveniţi pentru a reface primul pas, veţi rătăci vieţi întregi fără rezultat, deoarece un prim pas făcut pe un drum greşit conduce şi la alţi paşi făcuţi pe acelaşi drum. Deci, alegeţi mai întâi un început just. Amintiţi-vă că voi şi corpul vostru nu sunt două lucruri distincte, "voi" şi "corp" nefiind numite astfel decât pentru comoditatea limbajului. Din punct de vedere al existenţei, ele nu sunt decât unul şi acelaşi lucru.

Împărţirea în două este artificială. În realitate voi vă percepeţi în mod unitar, problema neapărând decât odată cu gândirea. Dacă este provocată o suferinţă ce are drept cauză corpul fizic, în momentele respective simţiţi că sunteţi unit cu el. Diviziunea nu intervine decât ulterior, odată cu analiza.

În clipa prezentă, diviziunea este inexistentă. Astfel, dacă o persoană aruncă un pumnal spre voi, în clipa respectivă diviziunea nu există. Nu vă veţi gândi că vă ucide corpul, şi vă gândiţi că vă ucide. Numai mai târziu, atunci când accidentul a devenit o amintire, începeţi să-l divizaţi. Îl luaţi în considerare, reflectaţi asupra lui. Vă puteţi spune că o persoană a vrut să vă ucidă corpul. Dar în momentele respective acest lucru era imposibil.

În orice senzaţie există o unitate. Diviziunea începe odată cu intervenţia mentalului. Astfel vă creaţi duşmanul. Dacă vă gândiţi că voi nu sunteţi corpul, apare un conflict. Se pune întrebarea: "Cine este stăpânul? Corpul sau eu?". Iar ego-ul se simte rănit. Atunci începeţi să combateţi corpul, şi –prin aceasta– să vă renegaţi pe voi înşivă. Şi de aici rezultă o mare confuzie care generează idei suicidare.

Chiar dacă vă străduiţi, nu puteţi suprima cu adevărat corpul. Cum ar face mâna mea stângă pentru a suprima mâna mea dreaptă? Ele par a fi două, dar sunt traversate de aceeaşi energie. Dacă ar fi fost întradevăr două, ar fi fost posibil să le suprimăm (nu numai să le suprimăm, ci să le distrugem complet). Numai că, datorită faptului că un acelaşi tip de energie le traversează şi pe una şi pe cealaltă, cum aş putea face pentru a-mi suprima mâna dreaptă? Este o scamatorie. Pot să ridic mâna stângă şi să o cobor pe cea dreaptă şi să spun apoi că mâna mea stângă a câştigat, dar pe urmă, îmi pot ridica mâna stângă fără ca aceasta să fie împiedicată de ceva. Iată jocul pe care îl jucăm. Mereu şi mereu. Uneori voi dominaţi pulsiunea sexuală, alteori vă domină ea pe voi. Este un cerc vicios. Nu puteţi suprima pulsiunea sexuală, e imposibil. Nu puteţi decât să o transformaţi.

Perceperea unei diviziuni între voi şi corp conduce la represiuni. Deci dacă

sunteți în căutarea transformării, nu începeți să vă divizați. Transformarea nu se realizează decât odată cu înțelegerea totalității în calitate de *totalitate, de întreg*. Reprimarea se manifestă atunci când confundăm totalitatea cu fragmentele. Știind că ambele mâini sunt ale mele, voi găsi absurdă dorința de a suprima una din ele. Conflictul ar fi absurd, pentru că nu știm care o va suprima pe care. Cine luptă cu cine? Dacă vă simțiți bine în corpul vostru, veți face primul pas pe drumul cel bun. Iar diviziunea, reprimarea, nu vor avea loc.

Dacă vă separați de corpul vostru, atitudinea voastră va avea o serie de urmări.

Cu cât îl renegați mai mult, cu atât mai mare va fi sentimentul de frustrare. Nu ne putem renega corpul. Putem cunoaște o perioadă de armistițiu, însă va urma înfrângerea. Și cu cât vă veți simți mai frustrat, cu atât mai mare este diviziunea, prăpastia între voi și corpul vostru. Ostilitatea voastră față de el crește zi de zi. Corpul vostru vi se pare foarte puternic și credeți că acesta este motivul care vă împiedică să-l învingeți. Vă spuneți: "De acum trebuie să lupt cu și mai multă hotărâre".

Tocmai de aceea spun că fiecare lucru își are logica lui proprie. Plecând de la o presupunere falsă, nu veți realiza absolut nimic. Cunoașteți zi după zi o luptă, care vă duce la o altă luptă. Mentalul își spune: "Corpul este puternic, eu sunt slab. Să renegăm și mai mult corpul". Sau își spune: "Să slăbim corpul". Toate tipurile de ascză nu sunt altceva decât eforturi pentru a slăbi corpul. Numai că, acesta devenind mai slab, deveniți mai slabi și voi înșivă. Aceeași forță relativă se menține întotdeauna între voi și corpul vostru.

Odată cu slăbirea, frustrarea crește, deoarece înfrângerea survine mai ușor. Și nu puteți schimba nimic: cu cât sunteți mai slabi, cu atât aveți mai puține șanse de a controla cerințele corpului și cu atât mai mult trebuie să le combateți.

Primul lucru care trebuie făcut este să nu gândiți în termeni contradictorii. Diviziunile fizic/spiritual, material/mental, conștiință/materie nu sunt decât artificii lingvistice. Toată stupiditatea provine din limbaj.

Astfel, dacă îmi puneți o întrebare, sunt nevoit să răspund prin "da" sau "nu". Nu avem posibilitatea să alegem o atitudine neutră. "Da" este întotdeauna un lucru absolut, "nu" este întotdeauna absolut, nu există cuvânt neutru în nici un limbaj. Din acest motiv De Bono a creat cuvântul "po". El spune că "po" se poate utiliza ca un cuvânt neutru care înseamnă: "Înțeleg punctul de vedere pe care mi-l expuneți, dar nu răspund nici prin »da«, nici prin »nu«". Utilizați acest cuvânt care schimbă totul. Este un cuvânt artificial pe care De Bono l-a extras din *ipoteză, posibilitate* sau *poezie*. Este un cuvânt neutru, fără valoarea de judecată, de condamnare, de apreciere, de angajare. Dacă o

persoană vă insultă, răspundeți "po". Simțiți în interiorul vostru schimbarea produsă. Un singur cuvânt poate schimba foarte mult lucrurile. Când spuneți "po", atunci răspunsul vostru este: "Înțeleg. Acum știu care este atitudinea dvs. în privința mea. Poate aveți dreptate, poate vă înșelați. Mă feresc să decid acest lucru."

Limbajul crează diviziunea. Există chiar mari gânditori care crează, pe plan lingvistic, lucruri care nu există. Dacă îi întrebați: "Ce este spiritul?", ei vă răspund: "Nu este materia". Dacă îi întrebați: "Ce este materia?", vă vor răspunde: "Nu este spiritul". Nici materia, nici spiritul nu sunt cunoscute. Ei definesc materia prin spirit și spiritul prin materie. Rădăcinile rămân necunoscute. Această situație este absurdă, dar este mai reconfortant pentru noi să auzim aceste cuvinte, decât să ni se spună: "Nu știu. Nu se știe nimic despre acest lucru."

Spunând "Spiritul nu este materia" suntem în siguranță, ca și cum am avea o definiție. Dar nu a fost definit nimic. Spiritul și materia sunt amândouă necunoscute, dar faptul de a spune "nu știu", ar duce la micșorarea ego-ului. Divizând, avem impresia că stăpânim lucruri despre care nu știm absolut nimic.

99% din filozofie reprezintă o creație a limbajului. Un limbaj specific crează o filozofie specifică, astfel încât a schimba un limbaj înseamnă a schimba –de asemenea– și o filozofie. De aceea, nici o filozofie nu este traductibilă. Știința este întotdeauna traductibilă, dar nu și filozofia. Cît despre poezie, traducerea ei este și mai dificilă, în măsura în care ea se bazează pe o spontaneitate specifică a limbajului. Prin transpunerea într-o altă limbă ea își pierde savoarea, parfumul. Acestea rezultă dintr-o aranjare specifică a cuvintelor, dintr-o folosire specifică a cuvintelor. Și acest lucru nu este traductibil.

Ceea ce trebuie deci să ne amintim de la început este faptul de a evita diviziunea, în caz contrar neputând fixa un început bun. Nu înțelegeți prin aceasta faptul că trebuie să cultivați conceptul conform căruia "sunt unul". Nu. Lăsați conceptele de-o parte; avansați în ignoranță –în umila ignoranță– cu această afirmație fundamentală: "Nu știu".

Dacă vă spuneți: "Sunt unul. Corp și minte, formează o unitate.", afirmația voastră presupune încă diviziunea. Voi spuneți: "unul" însă simțiți doi. Sentimentului de a fi dublu, îi opuneți senzația unității, ceea ce indică o reprimare subtilă.

Nu vă bazați deci căutarea pe *advait* (filozofia non-dualistă); bazați-vă pe existență, nu pe concepte. Aveți o conștiință profundă, liberă de concepte. Iată ceea ce înțeleg prin început bun. Înțelegeți existențialul. Nu spuneți "unul" sau "doi", "acesta" sau "acela". Înțelegeți ceea ce este. Și acest lucru nu este posibil decât în absența gândirii, a conceptelor, a filozofiilor și doctrinelor –de

fapt în absența limbajului. În absența limbajului sunteți în existențial; în prezența limbajului sunteți în mental.

La limbaj diferit, mental diferit. Iar limbajele există într-un număr atât de mare... Nu numai pe plan lingvistic ci și religios, politic. Comunistul de lângă mine nu mă poate înțelege. El trăiește conform unui limbaj specific.

Poate, nu departe de el, este un altul, care crede în *karma*. Comunistul și acesta din urmă nu pot comunica. Nici un dialog nu este posibil, deoarece niciunul nu înțelege limbajul celuilalt. S-ar putea să utilizeze aceleași cuvinte, dar acest lucru nu împiedică faptul ca nici unul din cei doi să nu înțeleagă ce spune celălalt. Ei trăiesc fiecare într-un univers diferit.

Împreună cu limbajul, fiecare om trăiește într-o lume a lui. Fără el, vă reuniți la limba unică; aceea a existenței. Este sensul pe care îl dau cuvântului meditație: a ieși din propria lume lingvistică pentru a intra în existența non-verbală.

* * *

Cei care separă corpul de minte se revoltă întotdeauna contra sexului. Motivul este cuprins în faptul că experiența sexuală este singura experiență naturală și non-verbală pe care o cunoaștem. Limbajul este absolut inutil. Dacă veți apela la el, nu veți trăi experiența în profunzime. În consecință, cei care spun că ei nu sunt propriul lor corp sunt contra sexului, deoarece în actul sexual sunteți absolut nedivizat.

Nu trăiți în lumea cuvintelor... Cufundați-vă în profunzimile existenței. Utilizați orice metodă, dar reveniți mereu și mereu în domeniul non-verbal la nivelul conștiinței. Trăiți împreună cu arborii, păsările, cerul, soarele, norii, ploaia... în domeniul non-verbal în toate împrejurările. Cu cât veți face mai mult acest lucru, cu atât veți pătrunde mai mult în existență, cu atât veți avea mai mult sentimentul unității, care nu se opune dualității, un sentiment al unității care nu este acela făcut din două lucruri puse cap la cap, ci acela al unei insule legate –în profunzimile oceanului de un continent. Insula și continentul sunt același pământ și, chiar dacă sunt în aparență două, acest lucru se întâmplă pentru că voi nu vedeți insula decât la suprafață.

Limbajul corespunde suprafeței insulei. Toate tipurile de limbaj, fie religios, fie politic, se referă la suprafața lucrurilor. Când trăiți existența pe plan non-verbal, atingeți o subtilitate care nu este matematică ci existențială.

În consecință, nu vă distrați cu aceste jocuri verbale: "corpul și mintea sunt divizate" sau "corpul și mintea sunt una". Lăsați-le de-o parte. Ele sunt interesante dar inutile. Ele nu vă duc niciunde. Chiar și în cazul în care veți descoperi adevăruri, acestea nu sunt decât verbale. Ce vă vor învăța cuvintele?

Sunt deja mii de ani de când mintea voastră se distrează cu ele. Sunt puerile –orice joc verbal este pueril. Chiar dacă îl jucați cu toată seriozitatea. Puteți găsi o mulțime de idei pentru a întări punctul vostru de vedere, puteți găsi alte semnificații, dar acesta nu este decât un joc. Limbajul este util, desigur, în viața de toate zilele, dar nu îl puteți folosi în ținutul profunzimilor, care este un domeniu non-verbal. Limbajul nu este decât un joc. Dacă descoperiți asocieri între domeniul verbal și non-verbal, nu înseamnă că sunteți în posesia unui secret esențial. Nu. O mulțime de asocieri par importante, dar în realitate ele nu sunt foarte semnificative. Ele își datorează existența creației inconștiente a minții.

Mintea umană este –în esența ei– similară în întreaga lume, astfel încât tot ceea ce ea a dezvoltat are tendința de a prezenta asemănări. Astfel, cuvântul "mamă" este aproape același în toate limbile. Și nu din cauza unei semnificații oarecare, ci datorită faptului că sunetul *ma* este acela pe care copilul îl pronunță cu cea mai mare ușurință. Odată ce sunetul există, puteți crea datorită lui diferite sunete; dar un sunet nu este nimic mai mult decât un sunet. Copilul emite sunetul *ma*, dar voi înșivă îl percepeți ca pe un cuvânt.

Se întâmplă ca o serie de cuvinte să se asemene, într-un mod cu totul întâmplător. Astfel cuvântul "Dumnezeu" în engleză (God) înseamnă câine (dog) citit invers. Este o coincidență. Acestei inversiuni noi îi găsim un sens, în măsura în care un câine ne pare zburdalnic. Dumnezeu fiind invers. Interpretarea ne aparține. Este posibil, de asemenea, ca pentru a denumi ceea ce este invers Divinului, să se creeze acest cuvânt: dog (câine) pentru a decide apoi să numim astfel specia de câine. Nu este nici o relație între cele două nume dar, în cazul în care creați una, ea va avea –pentru voi– o semnificație.

Puteți crea similitudini peste tot. Puteți crea un vast ocean de cuvinte reprezentând nenumărate similitudini. Să luăm de exemplu cuvântul "maimuță" (monkey). Dacă vă jucați cu acest cuvânt, veți găsi asocieri, asocieri care ar fi fost imposibile înainte de Darwin. Acum știm că omul (man) provine din maimuță (monkey), astfel încât "*monkey*" (*man-key*) este cheia (*key*) omului (*man*). Alții au făcut asocieri diferite, susținând că între maimuță și om există o anumită relație din cauza minții lor; că omul are mintea unei maimuțe.

Vă puteți astfel amuza prin crearea de asocieri, spunându-vă că este un joc pasionant. Dar amintiți-vă că nu este vorba decât despre un joc, în caz contrar pierdeți din vedere realitatea și cădeți în nebunie.

Cu cât veți studia mai mult alte cuvinte, cu atât mai mult veți descoperi asocieri. Și, din asemenea subtilități și inversiuni, veți deduce o întreagă filozofie. O mulțime de persoane au făcut-o, chiar și Ram Dass. El s-a jucat cu cuvântul "*monkey*", a făcut asocieri între "*dog*" și "*God*", în maniera mai sus

menționată. Este foarte bine –nu există nimic rău în asta. Ceea ce vreau să spun însă este că dacă jucați un joc și vă place, perfect! Dar nu trebuie să fiți înșelat. Totuși, pericolul există: jocul poate fi atât de captivant, încât –dacă nu renunțați la el– cheltuiți o mulțime de energie.

În general se crede că similitudinile între limbile vorbite sunt prea numeroase pentru a nu fi existat o limbă originară, din care au derivat toate celelalte. În realitate însă aceste similitudini nu sunt consecința unei limbi comune, ci similitudinilor pe care le prezintă mintea umană. Oamenii frustrați, cei care fac dragoste, emit aceleași sunete, peste tot în lume. O similitudine fundamentală în mintea oamenilor crează o anumită similitudine a cuvintelor. Dar nu luați acest fapt prea în serios, ca să nu vă rătăciți din nou. Chiar și în cazul în care veți găsi surse semnificative, descoperirea este lipsită de sens, ne-pertinentă. Pentru cei preocupați de spiritualitate, această problemă rămâne marginală.

Dar mintea noastră este făcută astfel încât ne fondăm căutările pe idei preconcepute. Dacă eu cred că musulmanii sunt ființe rele, voi găsi argumente pentru această idee și până la urmă îmi voi demonstra că am dreptate. Și în acest caz, de fiecare dată când voi întâlni un musulman îi voi observa în special defectele și nimeni nu mă va putea convinge că mă înșel, deoarece posed proba contrară.

Un altul, pentru care musulmanii sunt ființe bune, întâlnind același individ, va avea despre el o părere diferită. Și va remarca la el trăsăturile care pledează în favoarea bunătății. Binele și răul nu sunt opuse –ele există unul alături de celălalt. Omul are posibilitatea să fie una și cealaltă, astfel încât veți putea găsi în el ceea ce vă interesează. În anumite situații el va fi o ființă bună, în altele o ființă rea. Judecățile voastre depind mai mult de definițiile voastre decât de situațiile în sine. Ele sunt în funcție de punctul vostru de vedere și de aprecierea voastră.

Astfel, dacă voi credeți că țigara este rea, ea devine astfel în mod efectiv. Dacă vă gândiți că o atitudine sau alta este rea, ea va deveni astfel. În timpul acestei conferințe dacă o persoană adoarme și veți crede că acest lucru nu este bun, atunci nu va fi bun. Dar, în realitate, nimic nu este bun, nimic nu este rău. Poate există cineva care, văzând o persoană întinzându-se și adormind în mijlocul prietenilor, va crede că acest lucru este bun, deoarece este suficient de lipsit de prejudecăți. Lucrurile devin bune sau rele în funcție de atitudinea voastră.

Am citit o carte ce descrie experiențele făcute de A. S. Neill la școala sa din Summerhill. El a creat un nou tip de școală, în care domnește libertatea totală. Era directorul școlii, dar nu preda nici o materie. Într-o zi, unul din

profesori fiind bolnav, le-a cerut băieților să nu facă gălăgie. Dar odată cu venirea serii a izbucnit o ceartă în camera alăturată în care stătea profesorul. Neill urca scările, iar copii auzind că vine cineva, deveniră liniștiți și începură să învețe. Neill se opri în fața ferestrei. În acel moment unul din băieți (care se prefăcea că se pregătește de culcare) ridică privirea și-l văzu. Îi avertiză pe ceilalți, spunând: "Nu este decât Neill. Dați-i drumul! Nu era nevoie să ne oprim.", și scandalul reîncepu. Iar Neill era directorul școlii!

Neill a scris: "Faptul că nu le era frică, și își spuneau: »Nu e nevoie să facem liniște, este doar Neill« m-a făcut fericit." Niciun alt director de școală nu a reacționat vreodată ca el. Niciunul!

Reacțiile voastre depind deci de voi, de maniera în care definiți lucrurile. Neill vedea în reacția lor iubire, dar nu este vorba –nici aici– decât de o definiție. Găsim întotdeauna ceea ce căutăm, și puteți găsi orice în lume dacă întreprindeți căutarea cu suficientă seriozitate.

Deci, nu vă începeți căutarea având mintea fixată asupra unui scop. Începeți, pur și simplu! A avea o minte care cercetează nu înseamnă că neapărat căutăm ceva, ci suntem în stare de căutare. Există o investigație, doar atât –o investigație fără idei preconcepute, fără să știm exact ceea ce căutăm. Noi nu găsim lucrurile decât în măsura în care le căutăm.

Semnificația episodului biblic al turnului Babel este că odată cu limbajul apare diviziunea. Și nu pentru că oamenii au început să vorbească limbi diferite: ei au început, pur și simplu, să se exprime. Odată cu apariția cuvântului se naște și confuzia; odată cu exprimarea apare diviziunea. Numai în tăcere există unire.

Multe persoane și-au ratat viața căutând un lucru sau altul. Dacă luați un lucru în serios, este foarte ușor să vă pierdeți timpul cu el. A vă juca folosind cuvinte este o activitate atât de mulțumitoare pentru ego, încât vă puteți petrece întreaga viață făcând acest lucru. Chiar dacă este un joc reușit, un joc amuzant, el este lipsit de sens pentru o persoană interesată de dimensiunea spirituală. Căutarea spirituală nu este un joc.

* * *

Puteți juca același joc folosind numerele. Puteți realiza comparații, puteți analiza de ce există șapte zile într-o săptămână, șapte note muzicale, șapte sfere, șapte corpuri. De ce întotdeauna șapte? Veți construi o teorie, dar ea va fi un produs al imaginației voastre.

Uneori lucrurile încep într-o modalitate perfect inocentă. De exemplu, următoarea. Motivul pentru care există nouă cifre rezultă din faptul că omul are zece degete. În întreaga lume numărătoarea s-a făcut la început pe degete.

De aceea zece este limita aleasă. Era suficient, deoarece se putea apoi reîncepe. Peste tot în lume există deci nouă cifre.

Fiind stabilite nouă cifre, devine –prin urmare– dificil să ne imaginăm cum ne-am descurca dacă ar fi mai multe sau mai puține. Cu toate că putem folosi și mai puțin de nouă, nouă nu este decât un obiect. Leibnitz nu folosea decât trei cifre: 1, 2 și 3. Orice problemă se poate rezolva cu trei cifre –la fel de bine ca și cu nouă. Einstein nu folosea decât două cifre: 1 și 2. În acest caz numărătoarea este: 1, 2, 10, 11... Nouă ni se pare că lipsesc opt cifre, dar nu lipsește nimic; este doar o idee.

Noi credem cu tărie că 3 vine după 2. De fapt, nu este obligatoriu (dar acest joc derutează mintea). Credem că 2+2 fac întotdeauna 4, în realitate nefiind neapărat așa. Dacă recurgeți la un sistem cu două cifre, 2+2 va fi egal cu 11. În acest caz, totuși, "11" și "4" au aceeași semnificație. Puteți spune că două scaune plus două scaune fac patru scaune, sau unsprezece. Numai că, oricare ar fi sistemul la care vă referiți, numărul de scaune rămâne identic din punct de vedere existențial.

Puteți găsi motive la orice: de ce săptămâna este de șapte zile, de ce ciclul menstrual al femeii este de douăzeci și opt de zile, de ce există șapte note muzicale, de ce există șapte sfere. Și poate că se întâmplă uneori ca în toate acestea să existe într-adevăr un motiv ascuns.

Astfel, cuvântul englezesc "*menses*" (menstruație) înseamnă o lună. Este posibil că la început luna să fi fost numărată în conformitate cu ciclul menstrual, în măsura în care ciclul menstrual al femeii reprezintă o perioadă fixă: douăzeci și opt de zile. Era un mijloc comod pentru a număra trecerea zilelor.

Sau, astfel, acestea pot fi numărate datorită Lunii. Dar, în acest caz, perioada numită "o lună" este de treizeci de zile. Luna crește timp de cincisprezece zile, apoi descrește, și în a treizecea zi, ciclul ei s-a încheiat.

Dacă stabilim durata lunilor pe baza Lunii, atunci luna este de treizeci de zile. Dacă, dimpotrivă, ne bazăm pe Venus sau pe ciclul menstrual, ea nu are decât douăzeci și opt. Nepotrivirea se poate elimina împărțind ciclul de douăzeci și opt de zile, făcând astfel săptămâni de șapte zile. Odată ce această diviziune a devenit familiară minții, deducțiile apar în mod automat. Este ceea ce trebuie să înțelegeți în cazul în care vorbesc despre lucruri care au o logică proprie. Pe baza săptămânii de șapte zile, veți găsi alte scheme bazate pe cifra șapte. Iar cifra șapte se încarcă de sensuri; ea devine o cifră magică. În realitate nu este de loc așa. Ori întreaga existență este magică, ori nimic. Este doar jocul imaginației.

Dacă vă amuzați de acest joc, veți găsi un mare număr de coincidențe. Lumea este atât de vastă, fără limite, atâtea lucruri se petrec în fiecare secundă,

încât apar neapărat coincidențele. Coincidențele se înmulțesc și vine momenrul în care lista este atât de lungă încât mă întrebați: "De ce această folosire a cifrei șapte? Trebuie să fie vreun mister ascuns aici." De fapt misterul este mintea care observă coincidențele și care vrea să le interpreteze prin intermediul logicii.

Gurdjieff a spus că omul poate fi hrană pentru Lună. Această declarație este perfect logică: ea demonstrează stupiditatea logicii. În viață totul servește la ceva; și atunci Gurdjieff a avut această idee originală că și omul trebuie să fie hrană pentru ceva. Și a se întreba: "Cui servește omul drept hrană?", devine atunci o problemă logică.

Este imposibil ca omul să reprezinte hrană pentru Soare, deoarece razele soarelui hrănesc plantele. Astfel, omul ar fi pe o treaptă de evoluție inferioară altor specii. De fapt, acest lucru este imposibil –omul fiind un animal superior– după spusele sale. El nu poate fi deci hrană pentru soare.

Relația ce există între om și Lună este subtilă, dar nu în sensul în care o înțelege Gurdjieff. Ea se află în legătură cu ciclul menstrual, cu marea, cu fluxul și refluxul. Când este Lună plină, numărul oamenilor loviți de nebunie crește. De unde și cuvântul englez "lunatic" (nebun), derivat din "lunar" (lunar).

Luna a subjugat întotdeauna spiritul omului. Gurdjieff a spus: "*Omul reprezintă cu siguranță hrană pentru Lună, în măsura în care hrana este ușor asimilată de cel care o consumă.*" Animalele (printre altele și șerpii) încep prin a-și subjuga victimele. Acestea sunt atât de paralizante, încât se lasă mâncate. Iată o altă coincidență cu care se amuză Gurdjieff. Poeții, nebunii, artiștii, gânditorii sunt toți subjugați de Lună. *Trebuie* să existe un motiv. Omul *trebuie* să reprezinte o hrană.

Vă puteți juca folosind această idee. O imaginație fertilă ca aceea a lui Gurdjieff dispune aceste lucruri într-o schemă logică. Gurdjieff era genial: el aranja lucrurile astfel încât ele să pară logice, raționale, semnificative, oricât de absurde ar fi fost în realitate. Considera teoria terminată, apoi imaginația sa găsea o mulțime de relații și de dovezi.

Orice fondator de sisteme se folosește de logică pentru a deforma, pentru a demonstra punctul său de vedere. Nu există nici măcar unul singur care să nu facă așa! Cei a căror grijă este să rămână de partea adevărului nu crează niciodată sisteme. Astfel, în ceea ce mă privește, nu voi putea crea niciodată un sistem, deoarece, după părerea mea, însăși această tentativă este falsă. În ceea ce spun nu pot să fiu altfel decât fragmentar, incomplet. Vor exista spații goale, peste care nu există poduri de trecere. Cu mine, trebuie să săriți de la un punct la altul.

Putem crea foarte uşor un sistem: putem umple spaţiile goale cu ajutorul imaginaţiei. Făcând acest lucru, totul devine clar şi precis, totul devine logic. Dar, cu cât logica este mai mare, cu atât vă îndepărtaţi mai mult de sursa existenţială.

Cu cât avansaţi mai mult în cunoaştere, cu atât spaţiile goale vă vor părea mai numeroase, spaţii albe care nu pot fi umplute. Existenţa nu este niciodată coerentă. Orice sistem are nevoie de coerenţă, dar existenţa în sine nu este niciodată coerentă. Astfel încât nici un sistem nu o va explica vreodată.

Peste tot unde omul a creat sisteme ce trebuie să explice existenţa (în India, Grecia, China), au fost create de fapt jocuri. Dacă admiteţi ca adevărată prima etapă, întregul sistem se îmbină perfect; dacă, dimpotrivă, nu acceptaţi prima etapă, întreg edificiul se prăbuşeşte. Întregul edificiu fiind un produs al imaginaţiei. El este solid; frumos, poetic. Cu toate acestea, orice sistem care se impune, sperând că varianta sa asupra existenţei este adevărul absolut, devine imediat violent şi distructiv. Aceste sisteme ale adevărului sunt poezie; ele sunt minunate, dar nu sunt nimic mai mult decât poezie. O mulţime de spaţii goale au fost umplute datorită imaginaţiei.

Gurdjieff a scos la iveală câteva fragmente ale adevărului. Dar cum nu era prea uşor să pui bazele unei teorii doar pe unul sau două fragmente, el a adunat mai multe. Apoi a încercat să facă din ele un sistem coerent. A început să umple spaţiile goale. Dar cu cât numărul de spaţii albe absolute este mai mare, cu atât mai mult ne îndepărtăm de realitate. În cele din urmă întreg sistemul se prăbuşeşte din cauza lor.

Cei care sunt cuceriţi de personalitatea maestrului lor riscă să nu vadă spaţiile goale care sunt cuprinse în teoria lui; alţii nu vor vedea decât spaţiile goale, şi nu fragmentele de adevăr. În ochii discipolilor, Buddha este un Buddha (o fiinţă iluminată), pe când în cazul altora învăţătura sa pare confuză, în măsura în care ei nu mai văd nimic altceva decât spaţiile goale. Dacă puneţi cap la cap toate spaţiile goale, acest fapt este distructiv; dar dacă faceţi acelaşi lucru cu fragmentele de adevăr, procesul poate deveni baza transformării voastre.

Adevărul nu poate fi decât fragmentar. El este infinit, iar mintea voastră atât de limitată, încât nu puteţi atinge totalitatea cu ea. Totuşi, dacă persistaţi, treceţi dincolo de mental, îl transcendeţi. Acum, dacă realizaţi un sistem, acest lucru nu se va întâmpla pe deplin, deoarece mintea voastră vă umple spaţiile goale. Sistemul devine precis şi clar; el devine impresionant, raţional, inteligibil, este total. Dar de fapt mai are nevoie încă de ceva: de forţă, de energia care să vă transforme. Şi această forţă nu vine decât prin intermediul unor scurte viziuni fragmentare.

Mentalul construieşte sisteme într-un număr atât de mare, metode atât de numeroase... El îşi spune: "Dacă părăsesc viaţa pe care o duc, voi descoperi regiuni mai profunde". E absurd! Dar mentalul continuă totuşi să creadă că pe undeva în Tibet, pe undeva în Meru Pravat –pe undeva– ceea ce este "real" va ieşi la suprafaţă. Inima intră într-un conflict: cum să fac pentru a ajunge acolo? Cum să stabilesc legătura cu maeştrii care lucrează în locul respectiv? Mentalul caută întotdeauna altceva, el nu se află niciodată aici-şi-acum. Mentalul nu este niciodată *aici*. Mai mult, oamenii se simt întotdeauna atraşi de teorii: "În munţii Meru ceea ce este real se întâmplă chiar în clipa respectivă. Trebuie să merg acolo, să găsesc maeştrii de acolo, şi astfel mă voi transforma."

Nu fiţi victima unor asemenea teorii. Chiar dacă ele au o oarecare bază, nu cedaţi în faţa atracţiei lor. Cel care vă vorbeşte are poate dreptate, dar motivul atracţiei voastre este fals. Realul este aici-şi-acum; este în voi chiar în această clipă. Lucraţi asupra voastră. Pentru că, fie şi în munţii Meru, este necesar o întoarcere spre sine. În final descoperim că munţii respectivi este aici, că Tibetul este aici: "Aici, înlăuntrul meu, Iar eu care hoinăream, hoinăream peste tot..."

Cu cât un sistem este mai raţional, cu atât el se articulează mai puţin şi trebuie să introducem un element iraţional. Dar, din momentul în care faceţi acest lucru, mentalul este tulburat. Lăsaţi deci sistemele de-o parte, faceţi un salt înspre aici-şi-acum.

6. PSIHOLOGIA VISELOR

Ați putea să ne explicați ce înțelegeți prin vis?

Noi avem șapte corpuri care se numesc: fizic, eteric, astral, mental, spiritual, cosmic și nirvanic. Fiecare corp are tipul său propriu de vis. Corpul fizic este cunoscut în Occident sub numele de conștient, corpul eteric sub acela de inconștient, în timp ce corpul astral poartă numele de inconștient colectiv.

Corpul fizic își crează propriile sale vise. Dacă aveți stomacul deranjat, acest fapt crează un tip specific de vise: dacă sunteți bolnavi, dacă aveți temperatură, acest fapt crează de asemenea un tip specific de vise. Un lucru este sigur: visul provine dintr-o disfuncționalitate.

Dacă nu sunteți în apele voastre, dacă sunteți bolnavi fizic, acest fapt crează o categorie specifică de vise; deci un vis de ordin fizic poate primi un stimul din lumea exterioară. Să presupunem că dormiți. Dacă picioarele vă sunt acoperite de un veșmânt ud, începeți să visați. Poate veți visa că treceți un râu. Dacă aveți pusă o pernă pe piept, începeți să visați. Poate veți visa că o persoană este așezată deasupra voastră, sau că a căzut pe voi o piatră. Iată câteva vise care au la baza lor corpul fizic.

Corpul eteric* (al doilea corp) visează în felul său. Acest tip de vis a suscitat numeroase confuzii în psihologia occidentală. Freud le-a interpretat în mod eronat, confundându-le cu vise cauzate de dorințe reprimate. El a înțeles în mod corect visele care își au originea în dorințele reprimate, numai că acestea fac parte din domeniul primului corp: al corpului fizic. Dacă vă reprimați dorințele fizice (dacă postiți de exemplu), este posibil să visați mici dejunuri. Sau dacă vă reprimați dorințele sexuale, este aproape sigur că veți țese un vis aflat în legătură cu acest subiect. Dar acest tip de vis aparține primului corp. Corpul eteric nu a fost obiectul unei investigații psihologice, visele care sunt legate de el fiind interpretate ca având-și originea în primul corp (corpul fizic). S-au creat astfel multe confuzii.

* În Orient, corpul eteric poartă numele de corp vital, de corp energetic. Cei mai mulți dintre noi nu suntem conștienți de el, dar Osho explică în următoarele trei capitole cum putem deveni conștienți de corpul eteric (și de corpurile superioare).

Corpul eteric are posibilitatea de a călători prin vise. El are posibilitatea să părăsească partea fizică a corpului. Dacă vi le reamintiți, ele vor apărea ca vise, însă ele nu sunt vise similare cu cele ale corpului fizic. Corpul eteric poate părăsi în timpul somnului învelișul fizic. Corpul vostru fizic este în pat, dar corpul vostru eteric îl poate părăsi și călători în spațiu. El nu este limitat de spațiu; problema distanțelor nu există pentru el. Cei care nu înțeleg acest lucru, cei care nu recunosc existența corpului eteric, vor interpreta această posibilitate ca aparținând domeniului inconștient. Ei împart omul în conștient și inconștient, spunând că visele fiziologice sunt "conștiente", iar visele corpului eteric "inconștiente". Ele nu sunt inconștiente. Ele sunt la fel de conștiente ca și visele fiziologice, însă pe un alt plan. Dacă deveniți conștienți de corpul vostru eteric, visele care sunt legate de acesta vor deveni conștiente.

La fel cum visele fiziologice își pot avea originea în lumea exterioară, tot astfel și cele din corpul eteric pot fi provocate, stimulate din exterior. Unul din mijloace este utilizarea de *mantras*. O *mantra* determinată, o *nada* determinată (un cuvânt specific care intră în rezonanță în mod repetat cu centrul eteric) poate crea vise, viziuni eterice. Există un număr foarte mare de metode. Sunetele reprezintă una din ele.

Sufiștii au folosit parfumurile. Mahomed însuși iubea mult parfumurile. Un parfum specific poate determina un vis specific.

Culorile sunt, de asemenea, un ajutor în acest domeniu. Leadbeater* a avut într-o zi un vis în care vedea albastru –numai albastru– dar o nuanță specifică. Începu să caute această nuanță de albastru în întreaga lume. După câțiva ani, a găsit-o în sfârșit într-un magazin din Italia; era o catifea care avea acea nuanță specifică de albastru. Începând cu momentul respectiv, catifeaua a fost folosită pentru a crea vise eterice și altor persoane.

Astfel, dacă o persoană este cufundată într-o meditație profundă și vede culori, simte parfumuri, aude sunete și melodii cu totul necunoscute –toate acestea sunt, la rândul lor, vise– vise ale corpului eteric.

* * *

Așa-numitele "viziuni spirituale" aparțin corpului eteric; sunt vise eterice. Maeștrii spirituali guru care se arată discipolilor lor nu fac altceva decât călătorii eterice. Însă, cum noi nu am investigat decât un singur plan al existenței –cel fiziologic– aceste vise fie au primit o interpretare în conformitate cu limbajul lumii fizice, fie au fost refuzate, neglijate.

Sau, în alte cazuri, au fost clarificate drept inconștiente. A spune despre un

* Leadbeater a fost una din personalitățile cele mai marcante ale Societății teozofice. El a jucat rolul de instrument în educația spirituală a lui Krishnamurti.

lucru că face parte din inconştient nu înseamnă decât să admitem că –într-adevăr– nu ştim nimic despre inconştient. Este un artificiu tehnic. Nimic nu e inconştient, decât în sensul că un lucru conştient la un nivel profund este inconştient la nivelul precedent. Astfel, pentru corpul fizic, inconştientul este corpul eteric; pentru corpul eteric, inconştientul este corpul astral şi aşa mai departe.

"Conştient" înseamnă ceva ce este cunoscut; "inconştient" înseamnă ceva ce încă nu este cunoscut.

Există, de asemenea, vise astrale. Datorită lor, pătrundeţi în vieţile voastre anterioare. Ele sunt a treia dimensiune a visului. Se întâmplă ca într-un vis obişnuit să fie prezente parţial corpurile eteric sau astral. În acest caz visul este ceva confuz, o suprapunere, pe care nu ajungeţi să o înţelegeţi. Corpurile voastre existând toate simultan, unul din domenii poate trece, poate pătrunde parţial într-un altul. Prin urmare, se întâmplă ca într-un vis obişnuit să întâlnim fragmente eterice sau astrale.

Cu primul corp (corpul fizic) nu puteţi călători nici în timp nici în spaţiu. Sunteţi legat de starea voastră fizică şi de oră (să zicem că este zece seara). Corpul vostru fizic poate visa în această dimensiune specifică de spaţiu-timp, dar nu dincolo de ea. Cu corpul eteric puteţi călători în spaţiu, dar nu şi în timp. Puteţi merge oriunde vreţi, dar este tot ora zece seara. Pe plan astral (al treilea corp), puteţi călători nu numai în spaţiu ci şi în timp. Corpul astral poate trece peste bariera timpului, dar numai în direcţia trecutului, nu în aceea a viitorului. Corpul astral poate reveni la întreaga serie infinită a trecutului, de la amibă la om.

În psihologia jungiană, corpul astral este denumit inconştient colectiv. Este povestea individuală a vieţilor voastre. Uneori ea pătrunde în visele obişnuite, dar în cea mai mare parte a cazurilor stările sunt mai mult patologice. La o persoană alienată mintal, cele trei corpuri îşi pierd caracteristicile ce le disting unul de celălalt. O asemenea persoană poate avea vise despre vieţile anterioare, însă nimeni nu o va crede. Nu va crede nici măcar ea însăşi. Îşi va spune că nu era decât un vis.

Acest tip de vis nu aparţine planului fizic ci planului astral. Iar visul astral are un sens profund. Cu precizarea că visele corpului astral provin numai din trecut, nu şi din viitor.

* * *

Al patrulea corp este numit mental. El poate călători atât în trecut cât şi în viitor. În caz de pericol extrem, chiar şi unei persoane obişnuite i se poate întâmpla să aibă o viziune a viitorului. Dacă o persoană apropiată şi iubită

este pe punctul de a muri, mesajul vă poate fi transmis printr-un vis obişnuit. Datorită faptului că nu cunoaşteţi decât planul fizic, datorită faptului că ignoraţi toate celelalte posibilităţi, mesajul va fi introdus într-un vis obişnuit.

Numai că visul nu va fi prea clar, din cauza barierelor pe care mesajul trebuie să le treacă înainte de a se integra în starea voastră de vis obişnuită. Fiecare barieră elimină un element şi îl transformă în altceva. Datorită faptului că fiecare corp are propriile sale simboluri, în toate cazurile când un vis va călători de la un corp la altul, el va împrumuta simbolismul respectivului corp. De unde şi confuzia care rezultă.

Dacă puteţi visa în mod *clar* în cel de al patrulea corp –nu prin intermediul altui corp ci prin intermediul celui de al patrulea corp însuşi– veţi reuşi să călătoriţi şi în viitor. Dar numai în viitorul *vostru*. Aceste lucruri se întâmplă la nivelul individului –nu puteţi încă pătrunde în viitorul unei alte persoane.

Pentru corpul al patrulea trecutul se confundă cu prezentul, la fel ca şi viitorul. Trecut, viitor şi prezent formează un întreg. Totul devine un acum: un *acum* ce pătrunde cu spatele în trecut, un *acum* ce pătrunde cu faţa în viitor. Nu mai există nici trecut nici viitor, însă timpul e încă prezent. Dar timpul, chiar şi sub formă de "prezent", este încă acel timp care trece. Trebuie să vă concentraţi şi mai mult mintea. Puteţi vedea în direcţia trecutului, dar concentrându-vă mintea în această direcţie. În acest caz, viitorul şi prezentul sunt lăsate de-o parte. Dacă vă concentraţi asupra viitorului, celelalte două dimensiuni ale timpului (trecutul şi prezentul) se şterg. Vedeţi trecutul, prezentul şi viitorul, dar nu ca un întreg. În plus, nu distingeţi decât propriile voastre vise individuale, visele care vă aparţin în calitate de individ.

* * *

Al cincilea corp, corpul spiritual, transcende tărâmul individual şi tărâmul timpului. Sunteţi acum în eternitate. Visele nu se mai referă la voi în calitate de indivizi, ci se referă la conştiinţa întregului. Vă este dezvăluit întregul trecut al existenţei în totalitatea ei; viitorul rămâne însă ascuns.

Toate miturile creaţiei au fost create din al cincilea corp. Ele sunt identice unele cu altele. Simbolurile se schimbă, expunerile se modifică puţin, dar fie că sunt creştine, hinduse, iudaice sau egiptene, miturile creaţiei (relatând felul în care a fost creată, cum a fost adusă la existenţă) sunt paralele unele cu altele; ele conţin un întreg curent de similitudini. De exemplu, există mărturii similare despre marele potop în întreaga lume. Nu există nici o mărturie de ordin istoric. Totuşi, mărturia *există*; şi ea există în al cincilea corp, în corpul spiritului. Al cincilea corp poate visa despre acest lucru.

Cu cât vă cufundaţi mai mult în profunzimile interioare, cu atât vă apropiaţi

mai mult de realitate. Visele fiziologice nu au o realitate prea mare. Ele au realitatea lor proprie, dar nu sunt foarte reale. Visele eterice au o realitate mult mai mare, visele astrale au o realitate şi mai mare, în timp ce visele mentale sunt *aproximativ* reale şi, în final, în al cincilea corp, visele îmbracă un caracter autentic real. Iată calea de cunoaştere a realităţii. A-i da numele de vis nu este foarte adecvat, cu toate că –dintr-un anumit punct de vedere– acesta va fi un vis în măsura în care realul nu este prezent în mod obiectiv. Ea are propria sa obiectivitate, însă se desfăşoară în calitate de experienţă subiectivă.

Două persoane care au devenit conştiente de al cincilea corp pot avea acelaşi vis în acelaşi timp. Până la acest nivel acest lucru era imposibil. De obicei, visul în comun nu poate exista; din al cincilea corp însă, mai multe persoane pot avea, simultan, acelaşi vis. Din această cauză visele sunt, într-un anumit fel, obiective. Avem posibilitatea de a compara însemnările. În acest fel, un mare număr de persoane, care au visat în al cincilea corp, au ajuns să cunoască aceleaşi mituri. Aceste mituri nu reprezintă creaţia unor indivizi izolaţi. Ele au fost elaborate de anumite şcoli, de anumite tradiţii aflate în colaborare unele cu altele.

Deci al cincilea tip de vis este mult mai real. Într-un anumit fel, celelalte patru sunt ireale în măsura în care sunt individuale. Nimeni nu îşi poate verifica experienţa; nu există nici un mijloc de a-i măsura validitatea, de a şti dacă ea este sau nu un produs al imaginaţiei. O fantasmă este o proiecţie; un vis este ceva care nu are existenţă ca atare, dar poate fi experimentat. Cu cât mergeţi mai în profunzime, cu atât visele sunt mai puţin fantasmagorice, cu atât sunt mai puţin imaginare. Obiectivitatea lor, realitatea lor, autenticitatea lor este mai mare.

Toate conceptele teologice se nasc în al cincilea corp. Ele sunt exprimate în mod diferit, terminologia lor, conceptualizarea lor sunt diferite dar, în esenţa lor, sunt identice. Sunt visele celui de al cincilea corp.

* * *

Prin corpul al şaselea, corpul cosmic, atingeţi limita ce se află între conştient şi inconştient, între materie şi spirit. Al şaselea corp visează despre cosmos. Atingeţi limita conştienţei, unde şi inconştienţa devine –la rândul lui– conştient. Totul este conştient şi viu. Chiar şi ceea ce numim materie face parte din conştiinţă.

În al şaselea corp se realizează visele miturilor cosmice. Aţi trecut dincolo de individual, aţi trecut dincolo de conştient, aţi trecut dincolo de timp şi spaţiu, dar *limbajul* este încă prezent. El arată ceva, el indică un lucru specific. Teoriile despre Brahma, despre *maya*, teoriile unităţii, ale infinitului,

toate au fost concepute prin al şaselea tip de vis. Cei care au avut vise în dimensiunea cosmică au creat marile sisteme, marile religii.

În al şaselea corp visele sunt de ordinul fiinţei şi nu de ordinul ne-fiinţei: ele sunt de ordinul existenţei pozitive, nu de ordinul non-existenţei. Rămâne un anumit ataşament faţă de existenţă, şi –de asemenea– o teamă de non-existenţă. Materia şi spiritul formează un întreg, o unitate; dar nu este şi cazul existenţei non-existenţei, al fiinţei şi ne-fiinţei. Ele rămân separate. Aceasta este ultima limită ce trebuie trecută.

* * *

Al şaptelea corp, corpul nirvanic, trece frontiera pozitivului şi face saltul în neant. El are propriile sale vise, vise ale non-existenţei, vise ale neantului, vise ale vidului. *Afirmaţia* a fost părăsită, şi nici *negaţia* nu mai este o *negaţie*. neantul nu înseamnă vacuitate totală. Mai exact, vacuitatea totală este şi mai infinită. Pozitivul are –neapărat– limite, el nu poate fi infinit. Numai negativul este lipsit de frontiere.

Deci, al şaptelea corp are tipul său propriu de vis. Formele şi simbolurile îi lipsesc –nu mai există decât absenţa formei. Sunetele nu mai există; există doar o absenţă a sunetelor: tăcere absolută. Aceste vise ale tăcerii sunt o totalitate şi ele sunt fără sfârşit.

* * *

Iată cum se prezintă cele şapte corpuri. Fiecare din ele are propriile sale vise. Dar cele şapte dimensiuni ale visului se pot transforma în obstacole în cunoaşterea celor şapte tipuri de realitate.

Corpul fiziologic îşi are propriul său fel de a percepe realul şi de a visa. Când mâncaţi, este un lucru real, dar când visaţi că mâncaţi, aceasta nu mai este o realitate. Visul despre mâncare înlocuieşte actul de a mânca. În consecinţă, corpul fiziologic îşi are propria sa realitate şi propriul său mod de a visa. Acestea sunt două moduri de funcţionare diferite, şi sunt foarte îndepărtate unul de celălalt.

Cu cât vă apropiaţi mai mult de centru (cu cât corpul în care vă situaţi este superior), cu atât realitatea şi visul sunt mai apropiate una de alta. La fel cum liniile trasate de la periferie spre centrul cercului se apropie unele de altele în măsura în care sunt mai apropiate de centru şi, dimpotrivă, se îndepărtează unele de altele în măsura în care sunt mai aproape de periferie, tot astfel visul şi realitatea converg în măsura în care mergeţi spre centrul fiinţei voastre şi, dimpotrivă, sunt divergente atunci când vă îndepărtaţi spre periferie. Deci, din punctul de vedere al corpului fizic, visul este foarte îndepărtat de realitate. Distanţa care le separă este mare. Visele nu sunt decât fantasme.

Această distanţă este deja redusă în corpul eteric. Realul şi visul sunt mai aproape unul de altul, astfel încât a face distincţie între ele devine dificil, dar încă posibil. În cazul în care călătoria voastră eterică este autentică, ea va apare atunci când sunteţi în stare de veghe. Dacă nu este decât un vis, ea se va realiza în timp ce dormiţi. Pentru a cunoaşte diferenţa, trebuie să fiţi conştienţi de corpul vostru eteric.

Există o serie de mijloace pentru a realiza această conştienţă. Toate metodele de antrenament interior cum ar fi *japa* (repetarea unei *mantra*), vă deconectează de lumea exterioară. Dacă adormiţi, repetarea constantă a unei mantra poate induce un somn hipnotic. Atunci începeţi să visaţi. Totuşi, dacă ajungeţi să rămâneţi conştienţi de *japa*, dacă ea nu are asupra voastră un efect hipnotic, veţi cunoaşte realitatea corespunzătoare planului eteric.

În al treilea corp, în corpul astral, este şi mai dificil să deosebim visul de realitate, în măsura în care diferenţa între cele două s-a micşorat şi mai mult. Când ştiţi cu adevărat ce este corpul astral, faţă de cazul în care cunoaşteţi doar visul astral, depăşiţi teama de moarte. Începând cu acest nivel, sunteţi siguri de propria voastră nemurire. Pe când, în cazul în care cunoaşterea voastră astrală este doar de domeniul visului şi nu reală, rămâneţi paralizaţi de teama de moarte. Modalitatea de distingere, criteriul, sunt reprezentate de teama de moarte.

Cei care cred că sufletul este nemuritor şi îşi repetă neîncetat acest lucru pentru a se convinge de el, nu sunt în măsură să facă diferenţa între realitatea corpului astral şi visul astral. Nu este vorba aici de faptul de a crede în nemurire, ci de *a şti* ce este nemurirea. Numai că, înainte de realizarea acestei cunoaşteri, trebuie să ne îndoim în privinţa ei, să ne menţinem în incertitudine. Este singurul mod de a şti dacă este vorba de o *cunoaştere* a nemuririi, sau este vorba doar despre o proiecţie. Dacă voi credeţi că sufletul este nemuritor, credinţa voastră poate pătrunde în lumea astrală. În acest caz visaţi, dar nu va fi nimic mai mult decât un vis. Pe când, dacă nu aveţi nici o părere referitoare la acest subiect, dacă nu există în voi decât o sete de a cunoaşte, de a descoperi –fără să ştiţi ce căutaţi, nici cea ce veţi găsi, fără să cultivaţi idei preconcepute sau prejudecăţi– dacă întreprindeţi căutarea voastră cu o minte liberă, veţi şti să faceţi diferenţa. Deci, cei care cred în nemurirea sufletului, în vieţile anterioare, cei care le acceptă pe bază de credinţă, riscă să nu cunoască decât visul din planul astral şi nu realitatea sa.

În al patrulea corp, corpul mental, visul şi realitatea devin vecine. Asemănarea lor este atât de mare, încât aveţi toate şansele să le confundaţi. Visele din corpul mental pot fi la fel de reale ca şi realitatea. Există chiar metode care fac posibilă crearea lor: metode yogine, tantrice şi altele. Cei care

postesc, care trăiesc în singurătate sau în întuneric, experimentează acest tip de vis, visul mental. El va fi la fel de real ca şi realitatea care îl înconjoară.

În al patrulea corp, mentalul este total creator; el nu mai este delimitat de lumea obiectivă, nici de limitele materiei. El poate crea în deplină libertate. Poeţii, pictorii trăiesc –cu toţii– în al patrulea tip de vis; orice realizare artistică îşi are originea în acest tip de vis. Cei care îşi extrag visele din regiunea a patra pot deveni mari artişti, fapt care nu se întâmplă cu cei care o cunosc.

În al patrulea corp este necesar să fim conştienţi de toate tipurile de creaţie mentală; nu trebuie făcută nici o proiecţie deoarece, în caz contrar proiecţia se va realiza; nu trebuie cultivată nici o dorinţă, în caz contrar există o mare posibilitate ca aceasta să se realizeze. Şi nu doar în mod interior; ea se poate împlini şi în mod exterior. În al patrulea corp mentalul este atât de puternic, atât de transparent; acest corp fiind ultimul spaţiu al mentalului. Dincolo de el începe non-mentalul.

Al patrulea corp este sursa originară a mentalului; din el se pot realiza toate creaţiile. Trebuie să vegheaţi neîncetat pentru a nu întreţine în mintea voastră dorinţe, imaginaţii, imagini (inclusiv cele ale unui zeu sau ale unui guru), în caz contrar ele se vor realiza. Iar voi veţi fi creatorul lor! Viziunile sunt atât de frumoase încât dorim să le creăm. Pentru *sadhaka*, pentru cel care caută, ele reprezintă ultimul mare obstacol ce trebuie trecut.

Dacă sunteţi conştienţi în interiorul celui de al patrulea corp, dacă nu sunteţi decât martor, veţi cunoaşte realul. Dacă nu, rămâneţi în vis; iar realitatea nu este deloc comparabilă cu visele pe care le ţeseţi. Ele vă vor da extazul, dar un extaz de vis. Trebuie să fiţi conştienţi de extaz, de beatitudine şi chiar de imagini, oricare ar fi felul lor. Imediat ce apare o imagine, al patrulea corp se abandonează visului. O imagine cheamă altă imagine, iar voi rămâneţi prizonierii visului.

Singura modalitate de a evita al patrulea tip de vis este aceea de a fi martor. Poziţia de martor diferenţiază stările, deoarece în vis are loc o identificare. În ceea ce priveşte corpul al patrulea, identificarea este o formă de vis. Calea care vă duce spre realitate în acest scop se bazează pe faptul de a fi conştient şi pe acela de a fi martor.

În al cincilea corp, visul şi realitatea formează un întreg. Orice fel de dualitate a dispărut. Nu se mai pune problema conştienţei: dacă nu sunteţi conştienţi, atunci sunteţi conştienţi de ne-conştienţa voastră. În acest stadiu, visul nu este altceva decât o oglindire a realului. Există diferenţă, dar nu deosebire. Dacă mă privesc într-o oglindă, nu există nici o deosebire între mine şi imaginea reflectată; există însă o diferenţă. Eu sunt real, în timp ce imaginea reflectată nu este.

Dacă se foloseşte de concepţie, al cincilea corp va avea iluzia că se cunoaşte, în măsura în care el se vede reflectat în oglindă. El se cunoaşte ca *efect*, nu în calitatea sa proprie ci în aceea de imagine reflectată. Diferenţa este prezentă, diferenţă care –dintr-un anumit punct de vedere– este periculoasă. Riscaţi să vă mulţumiţi cu o imagine reflectată şi, ca urmare, să confundaţi imaginea din oglindă cu realitatea.

Dacă se întâmplă aşa, pericolul nu se situează la nivelul celui de al cincilea corp, ci la nivelul celui de al şaselea corp. Dacă nu vă cunoaşteţi decât o imagine reflectată în oglindă, vă este imposibil să treceţi frontiera ce separă al cincilea corp de al şaselea corp. De fapt, nici o frontieră nu poate fi trecută prin traversarea unei oglinzi. Astfel, se întâmplă să nu transcendem cel de al cincilea corp. Este cazul celor care pretind că există un număr infinit de suflete, fiecare având o personalitate proprie. Ei se cunosc pe ei înşişi, dar această cunoaştere a fost dobândită prin intermediul unei oglinzi; ea nu este imediată, ea nu este directă.

Care este originea acestei oglinzi? Ea provine din concepte cum ar fi: "Sunt Sinele. Etern, nemuritor. Dincolo de atingerea morţii, dincolo de atingerea naşterii." Faptul de a se concepe în calitate de sine fără *a cunoaşte* acest Sine înseamnă a crea oglinda. În acest caz, în loc să vă cunoaşteţi aşa cum sunteţi, vă cunoaşteţi ca o reflectare prin intermediul conceptelor voastre. Ceea ce distinge cele două stări este acest fapt: în cazul în care cunoaşterea îşi are drept sursă oglinda, ea provine din vis; dacă ea este directă, imediată, ea este reală. Este singura diferenţă, dar ea este importantă –nu în raport cu corpurile pe care le-aţi traversat, ci în raport cu cele care vă rămân de traversat.

Cum să distingem dacă visăm în al cincilea corp sau îi trăim realitatea? Singura modalitate este de a renunţa la toate tipurile de scripturi şi filozofii. Nu trebuie să mai avem un guru, pentru că –în caz contrar– acesta va juca rolul unei oglinzi. De acum tebuie să rămâneţi cu totul singuri. Nimeni nu vă mai poate ghida; dacă există un ghid, el va juca rolul unei oglinzi.

De acum înainte solitudinea este completă şi totală. Nu vă simţiţi izolat, ci singur. Izolarea există în raport cu alţii, în timp ce solitudinea există în raport cu sine. Am un sentiment de izolare în absenţa legăturilor cu alţii; mă simt singur când *sunt*.

De acum înainte solitudinea se manifestă faţă de toate lucrurile –faţă de cuvinte, de concepte, de teorii, de filozofii, de doctrine; faţă de guru, faţă de scripturi, faţă de creştinism, faţă de hinduism; faţă de Buddha, de Christos, de Krishna, de Mahavira. În clipa de faţă trebuie să fiţi singuri, deoarece orice prezenţă va deveni o oglindă. Buddha ar putea deveni; el ar fi o oglindă de preţ, dar foarte periculoasă.

Fiind absolut singuri, nimic nu vă mai poate reflecta. În al cincilea corp, cuvântul care ar putea descrie situaţia este acela de meditaţie. El înseamnă a fi perfect singur, liber de orice proces mental. Înseamnă a fi fără mental. În prezenţa oricărui tip de mental, acesta devine o oglindă care vă reflectă. Trebuie să fiţi un non-mental, în afara oricărui proces de gândire şi contemplare.

În al şaselea corp nu mai există oglindă. Nu mai rămâne decât cosmicul. Voi înşivă aţi dispărut. Voi nu mai sunteţi, entitatea de vis nu mai este. Dar visul poate persista şi în absenţa entităţii care visează. În acest caz, visul seamănă cu realul autentic. Nu mai există mental, nu mai există entitate care gândeşte şi tot ceea ce este cunoscut, există efectiv. Ceea ce este devine propria voastră cunoaştere. Întâlniţi miturile creaţiei: ele trec pe lângă voi. Voi nu mai sunteţi; lucrurile nu fac altceva decât să treacă pe lângă voi. Entitatea care gândeşte a dispărut, entitatea care visează a dispărut.

Numai că, un mental care nu mai este, *încă* este. Un mental distrus continuă să fie, nu sub o formă individuală ci în calitate de totalitate cosmică. Voi nu mai sunteţi, dar Brahma este. De aceea se spune că întregul univers nu este decât un vis al lui Brahma. Întregul nostru univers este un vis, este *maya*. Nu un vis individual, ci un vis provenit din totalitate, din întreg. Voi nu mai sunteţi, dar totalitatea, întregul visează.

Singurul lucru pe care trebuie să-l ştim la acest nivel este dacă visul este pozitiv sau negativ. Dacă este pozitiv, este o iluzie, un vis, în sensul în care –în ultimă instanţă– numai negativul poate exista. Când toate lucrurile fac parte din domeniul ne-formal, când toate lucrurile s-au întors la sursa lor originară, totul *este* şi *nu este*, simultan. Pozitivul este singurul element care rămâne. Trebuie realizată transcenderea lui.

Deci dacă pozitivul dispare în al şaselea corp, ajungeţi în al şaptelea. Realitatea celui de al şaselea corp vă aduce în pragul celui de al şaptelea. Dacă nu mai rămâne nimic pozitiv (nici mit, nici imagine), aceasta înseamnă că visul a încetat să mai existe. În acest caz, nu mai există decât *ceea ce este*; mai este numai existenţa. Lumea obiectivă a dispărut; nu mai rămâne decât sursa. Arborele nu mai este, dar sămânţa rămîne.

Cei care au cunoscut această stare au numit-o *samadhi* cu sămânţa (*samadhi sabeej*). Nu mai este nimic: totul s-a întors în sursa originară, în sămânţa cosmică. Arborele nu mai este, dar sămânţa rămâne. În acest stadiu visul este încă posibil, în sensul că trebuie să distrugem –de asemenea– şi sămânţa.

În al şaptelea corp nu mai există nici vis nici realitate. Realitatea nu se poate discerne decât atâta timp cât visul există. Când visul devine imposibil, nu mai există nici real nici iluzie. În consecinţă, al şaptelea corp reprezintă centrul, în care realitatea şi visul se confundă. Nimic nu le diferenţiază. Fie că

visaţi despre vacuitate, fie o cunoaşteţi. În ambele cazuri însă, este vorba de aceeaşi vacuitate.

Dacă vă visez, este o iluzie. Dacă vă văd, este o realitate. Dar între faptul de a visa despre absenţa voastră sau acela de a *constata* absenţa voastră, nu este nici o diferenţă. Un vis despre absenţă este identic cu absenţa în sine. Nu există nici o diferenţă reală decât în termeni pozitivi. Astfel, de la primul corp până la al şaselea există o diferenţă. Cum în al şaptelea corp nu rămâne decât vacuitatea, chiar şi sămânţa a dispărut. Este *samadhi* fără sămânţă (*nirbeej samadhi*).

* * *

Există deci şapte tipuri de vise şi şapte tipuri de realitate, care se întrepătrund, fapt care crează o serie de confuzii. Dacă ajungeţi să le distingeţi între ele, dacă le vedeţi cu claritate, acest lucru va fi foarte util. Psihologia este departe de a cunoaşte totul despre vise. Cunoştinţele ei se opresc la corpul fiziologic şi uneori merg până la corpul eteric (chiar dacă acesta este interpretat din punct de vedere fiziologic).

Jung a mers mai în profunzime decât Freud, însă analiza sa despre mentalul uman este realizată pe baza miturilor, a religiilor. A rămas în stadiu de sămânţă. Dacă psihologia occidentală doreşte să se dezvolte, o va face plecând de la Jung, nu de la Freud. Freud era un deschizător de drum. Şi orice deschizător de drum devine un obstacol în dezvoltarea ulterioară dacă rămâne legat în mod obsesiv de descoperirile sale. Cu toate că Freud a fost depăşit în zilele noastre, psihologia occidentală rămâne obsedată de originile ei freudiene. Freud este de domeniul istoriei. Psihologia trebuie să progreseze.

În Statele Unite se fac unele tentative pentru înţelegerea viselor folosindu-se metode de laborator. Laboratoarele sunt numeroase numai că metodele folosite nu se ocupă decât de aspectul fiziologic. Dacă vrem să cunoaştem în profunzime lumea viselor, trebuie luate în considerare –de asemenea– yoga, tantra şi alte practici esoterice. Fiecare tip de vis este dublat de un tip de realitate. Or, dacă *maya* nu poate fi înţeleasă în totalitatea ei, dacă lumea iluziilor nu poate fi înţeleasă în totalitatea ei, atunci nu putem cunoaşte realul. Acesta nu poate fi cunoscut decât dincolo de lumea iluziei.

* * *

Totuşi, nu trebuie să acceptaţi cuvintele mele ca formând o teorie, un sistem. Faceţi din ele un punct de plecare şi începeţi să visaţi în mod conştient. Realul nu se poate cunoaşte decât în măsura în care deveniţi conştienţi de visele voastre.

Dar iată: nu sunteţi conştienţi nici măcar de propriul vostru corp fizic. Nu deveniţi conştienţi de el decât în caz de boală. Trebuie să fiţi conştienţi şi atunci când este perfect sănătos. Conştienţa corpului în caz de boală nu este decât o măsură de urgenţă. Este un proces natural, programat. Când corpul vostru este bolnav, trebuie să o ştiţi pentru a avea grijă de el, dar imediat ce s-a vindecat redeveniţi insensibili.

Este neapărată nevoie să deveniţi conştienţi de corpul vostru: de funcţionarea lui, de senzaţiile lui subtile, de muzica sa, de tăcerile sale. Uneori corpul vostru este tăcut, alteori este zgomotos, alteori destins. Senzaţia de a avea un corp este atât de diferită în fiecare din aceste stări încât este păcat că nu conştientizăm acest lucru. În momentul în care adormiţi, în voi se produc o serie de schimbări subtile. Şi când vă treziţi, dimineaţa, există schimbări. Trebuie să fiţi conştienţi de ele.

Când vă treziţi, nu deschideţi imediat ochii. Când aveţi impresia că aţi dormit destul, deveniţi conştienţi de propriul vostru corp. Rămâneţi cu ochii închişi. Ce se întâmplă? Se petrece o schimbare importantă. Somnul s-a îndepărtat, şi vă treziţi. Vi s-a întâmplat să vedeţi răsăritul soarelui, nu însă şi pe acela al propriului corp. Fenomenul are o frumuseţe ce îi este specifică. Există, în corpul vostru, o dimineaţă şi o seară. Aceste momente sunt numite *sandhya*: momentul transformării, momentul schimbării.

Înainte de a adormi, observaţi în tăcere ce se întâmplă. Somnul nu va întârzia, cu siguranţă, să apară. Fiţi atenţi! Este singura modalitate de a deveni cu adevărat conştienţi de corpul vostru fizic. Conştiinţa fiind prezentă, înţelegeţi ce este visul fiziologic. Dimineaţa vă veţi aminti care din visele voastre erau fiziologice şi care nu erau. Dacă percepeţi senzaţiile, nevoile, ritmurile intime ale corpului vostru care se reflectă în visele voastre, veţi înţelege limbajul lor.

Noi nu înţelegem limbajul propriului nostru corp. Corpul îşi are înţelepciunea lui proprie: are în urmă mii şi mii de ani de experienţă. În celulele mele este înscrisă experienţa tatălui meu şi a mamei mele, a părinţilor lor, şi aşa mai departe: timp de sute şi sute de ani sămânţa corpului meu s-a dezvoltat până în clipa de faţă. El are propriul său limbaj, pe care trebuie să ajungem să-l înţelegem. Odată realizat acest lucru, veţi înţelege ce este un vis fiziologic. Astfel, dimineaţa puteţi împărţi visele voastre în fiziologice şi ne-fiziologice.

Atunci, şi nu înainte, se deschide această nouă posibilitate de a deveni conştienţi de corpul vostru eteric. Senzaţiile voastre devin mai subtile. Veţi ajunge să percepeţi sunete, parfumuri, lumini mai subtile. Când mergeţi, vă daţi seama că numai corpul fizic merge, nu şi corpul eteric. Este foarte clar. Mâncaţi. Corpul fizic face acest lucru. Există senzaţii de sete, de foame şi alte dorinţe care provin din corpul eteric, dar acestea nu devin sesizabile decât

odată ce vă cunoaşteţi perfect corpul fizic. Atunci, periodic, percepeţi şi celelalte corpuri.

Visul este unul din cele mai extraordinare subiecte. Dar totul trebuie descoperit, totul este necunoscut, ascuns. El face parte din cunoştinţele secrete. Totuşi, a sosit momentul ca tot ceea ce a fost secret să fie revelat. Tot ceea ce a fost ascuns trebuie să fie revelat, pentru a nu deveni –în caz contrar– un pericol.

În trecut, anumite lucruri trebuiau păstrate secrete, în măsura în care este periculos să dai cunoaşterea pe mâinile ignoranţilor. Este exact ceea ce s-a întâmplat în Occident. Oamenii de ştiinţă sunt perfect conştienţi de criză şi doresc reîntoarcerea la ştiinţele secrete. Armele nucleare nu ar trebui să fie în mâinile politicienilor. Anumite descoperiri viitoare vor trebui să rămână secrete. Trebuie să ştim să aşteptăm momentul când omul va fi devenit atât de competent, încât cunoaşterea să poată fi revelată fără nici un pericol.
Tot astfel, pe plan spiritual, Orientul cunoştea multe lucruri. Dacă se întâmpla ca o parte din ele să cadă în mâinile unor persoane ignorante, pericolul era iminent. În consecinţă, cheia a fost ascunsă. Cunoaşterea a devenit secretă, esoterică. Ea circula de la o persoană la alta cu multă grijă.

Totuşi, încă din zilele noastre, din cauza progresului ştiinţific, a venit timpul ca ea să fie făcută publică. Ştiinţa se va dovedi periculoasă în cazul în care adevărurile spirituale, esoterice, rămân secrete. Este neapărată nevoie ca ele să fie cunoscute, astfel încât cunoaşterea ştiinţifică să avanseze în acelaşi ritm ca şi cunoaşterea spirituală.

Visul aparţine unuia din acele mai mari tărâmuri esoterice. Am vorbit puţin despre el tocmai pentru a vă face conştienţi de el; nu v-am revelat această ştiinţă în totalitate. De altfel, acest lucru nu este nici necesar, nici util. Rămân spaţiile goale, dar dacă studiaţi subiectul, ele se umplu automat. Cuvintele mele nu acoperă decât limita acestui tărâm. Nu am spus suficient de mult ca să puteţi elabora o teorie, însă destul pentru a vă permite să începeţi să căutaţi.

7. TRANSCENDEREA CELOR ŞAPTE CORPURI

Aţi spus că există şapte corpuri: un corp eteric, un corp mental etc. Uneori este dificil ca limbajul utilizat în India să coincidă cu termenii folosiţi în psihologia occidentală. La noi, în Occident, nu există o teorie similară, astfel încât mă întreb cum am putea transpune aceste şapte corpuri în propriul nostru limbaj. Corpul spiritual nu ridică nici o dificultate, dar corpul eteric? Corpul astral? Corpul mental? sunt termeni pe care noi nu-i putem folosi. Ce să facem?

Cuvintele există, dar în izvoarele pe care încă nu le-aţi explorat. Jung îi este superior lui Freud din punctul de vedere al muncii de cercetare în alte domenii decât conştiinţa superficială; dar descoperirile lui Jung nu sunt decât un început. Veţi înţelege mai bine ceea ce înţeleg prin corpuri citind-ul pe Rudolf Steiner sau scrierile teozofice: "*La Doctrine Secrete*", "*Isis dévoilée*", sau alte lucrări scrise de d-na Blavatsky sau operele lui Annie Besant, ale lui Leadbeater, ale colonelului Alcott. Unele idei pot fi luate şi din doctrinele roza-cruceene. În Occident există de asemenea o mare tradiţie hermetică, există apoi scrierile Esenienilor (fraternitate hermetică în care a fost iniţiat Cristos). Mai aproape în timp îi aveţi pe Gurdjieff şi Ouspensky care vă pot fi de ajutor. Astfel puteţi găsi unele fragmente, fragmente pe care le puteţi reuni.

Iar referirile mele asupra corpurilor le-am făcut folosind terminologia voastră (terminologia occidentală), cu excepţia unui singur cuvânt: nirvanic. Toate celelalte denumiri: fizic, eteric, astral, mental, spiritual şi cosmic nu fac parte din terminologia Indiei. Ele aparţin şi Occidentului. Singurul corp despre care nu sa vorbit niciodată în Occident este al şaptelea; şi aceasta nu datorită faptului că nimeni nu l-a experimentat, ci pentru că este imposibil să fie descris.

Dacă găsiţi că folosirea acestor termeni este dificilă, referiţi-vă la corpuri folosind numărul lor de ordine (primul, al doilea etc.). Nu folosiţi un cuvânt determinat, ci descrieţi-le. Descrierea va fi suficientă, treminologia fiind lipsită de importanţă.

Corpurile pot fi abordate din multe puncte de vedere diferite. Dacă ne referim la vise, există părerile lui Freud, ale lui Jung şi ale lui Adler. Ceea ce

ei numesc conştient este primul corp. Inconştientul este al doilea (nu perfect identic, dar destul de aproape). Ceea ce Jung numeşte inconştient colectiv este echivalent cu al treilea corp (nici acesta nu este perfect identic dar –cu toate acestea– destul de aproape).

Iar dacă nu sunt folosiţi termeni comuni, putem la fel de bine să-i inventăm. De fapt, este întotdeauna mai bine să inventăm termeni noi, în măsura în care cuvintele noi sunt libere de semnificaţiile lor anterioare. În cazul unui cuvânt nou nu se pot face asocieri, astfel încât el devine mai semnificativ şi înţelegeţi mai bine sensul său profund.

Etericul este ceea ce se află în legătură cu cerul şi spaţiul. Astralul este ceea ce poate fi mai mic: *sukshma*, ultimul, atomicul, dincolo de care nu mai există materie. În ceea ce priveşte mentalul, spiritualul şi cosmicul, ele nu reprezintă nici o dificultate.

În sfârşit, al şaptelea corp: nirvanic, înseamnă oprire totală, vacuitate absolută. Totul a dispărut, inclusiv sămânţa. Cuvântul înseamnă: stingerea flăcării. Flacăra s-a consumat; lumina s-a stins. Nu puteţi să vă întrebaţi unde este: ea a încetat –pur şi simplu– să existe.

Nirvana înseamnă flacăra ce s-a stins. Nu o mai regăsim niciunde. Pentru ea nu mai există nici un punct determinat de existenţă, nici un timp, nici o clipă de existenţă. Ea este spaţiu, timp în sine. Ea este existenţă sau nonexistenţă, aceasta nu are importanţă. Datorită faptului că ea este peste tot, niciunul din cei doi termeni nu este adecvat. Dacă ea ar fi fost *undeva*, nu ar fi putut să fie peste tot; şi dacă ea este peste tot, nu poate fi într-un loc determinat. Prin urmare, "niciunde" şi "undeva" înseamnă acelaşi lucru. Al şaptelea corp se numeşte deci nirvanic, acesta fiind cuvântul cel mai convenabil.

Cuvintele nu au nici o semnificaţie în sine; numai experienţele sunt semnificative. Cele şapte corpuri nu au nici un sens pentru voi decât dacă le experimentaţi. Pentru a vă ajuta în acest sens, au fost concepute diferite metode pentru fiecare plan.

* * *

Să începem cu fizicul. Celelalte etape se vor deschide de la sine, deoarece atunci când lucraţi asupra primului corp începeţi să fiţi conştienţi de al doilea. Fiţi atenţi, clipă de clipă, la corpul vostru fizic. Nu numai exterior ci interior. Astfel, pot fi conştient de mâna mea atât datorită aparenţei ei, cât şi în calitate de senzaţie intimă. Dacă ochii îmi sunt închişi, nu îmi văd mâna, îmi rămâne însă senzaţia intimă că există ceva în locul ocupat de mâna mea. Nu este vorba deci de a fi conştienţi de corpul vostru pe baza mărturiei ochilor voştri. Acest lucru nu vă conduce spre interior; senzaţia intimă este cu totul diferită.

Dacă vă percepeţi corpul din interiorul fiinţei voastre, veţi şti pentru prima

dată ce înseamnă faptul de a fi în propriul corp. Văzând-ul din exterior, nu îi puteţi înţelege secretele, ci doar limitele sale exterioare: nu îi percepeţi decât aparenţa. Văzându-mi propriul corp din exterior, văd cum le apare altora, dar nu ştiu *cum este pentru mine însumi*. Voi îmi puteţi vedea mâna din exterior, şi eu la fel. Este o observare obiectivă. Putem să comparăm ceea ce cunoaştem despre ea. Numai că, privindu-mi în acest fel mâna, nu o cunosc în mod interior. Ea este o proprietate publică, voi o puteţi cunoaşte la fel ca şi mine.

Ea nu începe să-mi aparţină decât din momentul în care o văd dinlăuntrul meu, şi acest lucru într-o manieră incomunicabilă. Voi nu puteţi să o cunoaşteţi astfel; voi nu puteţi să ştiţi cum o percep în interiorul meu. Numai eu singur pot. Corpul pe care noi îl cunoaştem nu este corpul nostru; este corpul pe care oricine îl cunoaşte în mod obiectiv, corpul pe care un fizician îl poate cunoaşte în laboratorul său. Nu este corpul care *este*. Numai cunoaşterea intimă, personală, vă conduce în interiorul vostru. Este motivul pentru care fiziologia sau psihologia (care se ocupă de observarea exterioară) nu ajung la cunoaşterea corpurilor mai subtile.

De aici rezultă o serie de dileme. O persoană se poate simţi foarte frumoasă în interiorul ei, dar noi o putem convinge că este urâtă. Dacă există o convergenţă de opinii în acest sens, ea însăşi se va lăsa în cele din urmă convinsă. În realitate, nici un om nu se simte urât în interiorul său. Sentimentul interior este întotdeauna unul de frumuseţe.

Acest sentiment exterior nu este propriu zis un sentiment, ci o modă, un criteriu ce provine din lumea înconjurătoare. O anumită persoană poate fi considerată foarte frumoasă aici şi urâtă altundeva; o anumită persoană poate fi considerată frumoasă într-un anumit moment al istoriei dar nu şi în viitor. Senzaţia interioară este însă întotdeauna de frumuseţe, astfel încât dacă nu ar fi existat criteriile exterioare, nu ar fi existat nici urâţenie. Noi împărtăşim, împreună cu toată lumea, o imagine fixă a frumuseţii. De aceea există urâţenia. Dacă am deveni cu toţii orbi, nimeni nu ar mai fi urât.

Trebuie deci să începem prin a simţi corpul din interiorul său. Această senzaţie se poate modifica. Dacă iubiţi pe cineva, senzaţia nu va fi aceeaşi ca în cazul în care sunteţi încercaţi de ură. Dacă am putea să aflăm părerea lui Buddha, acesta ar spune: *"Iubirea este frumusete"*, deoarece sentimentul său interior îi spune că iubirea îl face mai frumos. În prezenţa urii, a furiei, a geloziei, se întâmplă ceva în interiorul vostru, ceva care vă dă senzaţia urâţeniei. În consecinţă, vă percepeţi pe voi înşivă în mod diferit în funcţie de situaţii, de momente, de starea voastră de spirit.

Percepţia corpului vostru nu este aceeaşi atunci când sunteţi leneş şi când sunteţi activ. Ea se modifică şi atunci când sunteţi activ. Ea se modifică şi

atunci când sunteţi în stare de somnolenţă. Trebuie să ajungeţi să percepeţi cu claritate aceste diferenţe. Este singura modalitate de a vă familiariza cu viaţa interioară a corpului vostru. Ea vă permite să cunoaşteţi istoria internă, geografia internă a acestuia în diferite stadii ale vieţii voastre (copilărie, adolescenţă, etc.). Din clipa în care sunteţi total conştienţi de corpul vostru printr-o percepţie ce provine din interiorul propriei voastre fiinţe, vi se revelează al doilea corp. Dar numai în mod exterior. Odată ce vă cunoaşteţi primul corp din propriul său interior, deveniţi conştienţi de al doilea corp, însă numai de periferia sa.

Având o cunoaştere superficială a primului vostru corp, nu vă puteţi cunoaşte al doilea corp, pe când, în cazul în care îl cunoaşteţi pe acesta în mod interior, îl puteţi cunoaşte şi pe acela din exterior. Fiecare corp are două dimensiuni: externă şi internă. La fel cum un perete are două dimensiuni: una întoarsă spre exterior, cealaltă spre interior; tot astfel şi corpurile au limite, sunt ca un zid.

În momentul respectiv vă aflaţi într-o stare de tranziţie: în interiorul primului corp şi în exteriorul celui de al doilea. Acest al doilea corp, cel eteric, seamănă cu aburul condensat. Puteţi trece prin el fără nici o problemă, însă nu este transparent; nu vedeţi în el din exterior. Primul corp este solid. Al doilea este identic cu primul în ce priveşte forma, dar nu este solid.

La moartea primului corp, al doilea rămâne în viaţă timp de treisprezece zile. El nu vă părăseşte. După treisprezece zile, moare la rândul lui. Se dispersează, se evaporă. Dacă ajungeţi să cunoaşteţi al doilea corp cât timp sunteţi în viaţă, puteţi conştientiza acest fenomen.

Al doilea corp poate ieşi din corpul vostru fizic. În timpul meditaţiei se poate întâmpla ca acesta să urce şi să coboare, caz în care veţi avea impresia că gravitaţia nu mai are efect asupra voastră, că aţi părăsit pământul. Dar, în momentul în care deschideţi ochii, vă vedeţi aşezaţi –cu genunchii pe sol– şi ştiţi că nu v-aţi mişcat de acolo. Senzaţia de ridicare pe care aţi simţit-o provine din al doilea corp. Acesta nu se află sub incidenţa legilor gravitaţiei, astfel încât dacă îl cunoaşteţi, simţiţi un fel de libertate, necunoscută primului corp. Acum aveţi posibilitatea să părăsiţi corpul vostru fizic, apoi să reveniţi la el.

Aceasta este a doua etapă de cunoaştere a celui de al doilea corp. Şi nu este greu de ajuns la ea. Singurul lucru care trebuie făcut este acela de a dori să părăseşti propriul corp. Dorinţa în sine este suficientă pentru împlinirea ei. Nefiind supus legilor gravitaţiei, corpul eteric nu trebuie să facă nici un efort. Efortul nu se aplică decât corpului fizic. Dacă vreau să mă întorc acasă, trebuie să mă opun forţei gravitaţionale. În absenţa acestei forţe, este suficientă dorinţa: ea se realizează.

Corpul eteric este corpul implicat în hipnoză. Corpul fizic nu are nici un rol. Acest fapt explică de ce o persoană având o vedere excelentă poate deveni oarbă. Dacă hipnotizatorul vă spune că v-aţi pierdut vederea, aceasta se realizează prin simplul fapt al sugestiei. Este influenţat corpul eteric; sugestia i se adresează lui. Corpul vostru eteric este influenţabil în caz de transă hipnotică profundă. Dar hipnotizatorul nu trebuie să folosească un limbaj care ar putea crea confuzii. Dacă el spune: "Mi se pare că v-aţi pierdut vederea", nu se întâmplă nimic. El trebuie să fie sigur de ceea ce spune, în caz contrar sugestia rămânând fără efect.

Deci, atunci când sunteţi în al doilea corp, spuneţi-vă: "am părăsit corpul fizic". Pronunţaţi-vă dorinţa; ea se îndeplineşte imediat.

Somnul obişnuit provine din primul corp. Este destinderea corpului fizic, epuizat de muncă, de lucru, de tensiunea zilei. În procesul hipnotic somnul provine din al doilea corp. Şi, când acesta doarme, puteţi să lucraţi asupra lui.

Şaptezeci şi cinci la sută din boli provin din al doilea corp, şi apoi trec asupra primului. Corpul eteric este atât de influenţabil încât studenţii aflaţi în primul an la medicină contactează aproape întotdeauna bolile pe care le studiază. Au simptomele acestora. Dacă obiectul de studiu se referă la durerile de cap, studenţii se retrag în ei înşişi, la rândul lor, pentru a se întreba: "Oare eu sufăr de o durere de cap? Oare nu am simptomele descrise?". În măsura în care interiorizarea afectează corpul eteric, sugestia îşi produce efectele: se proiectează, se crează o durere de cap.

Durerile la naştere nu provin din corpul fizic, ci din corpul eteric. De aceea, datorită hipnozei, naşterea se poate realiza fără absolut nici o durere. În anumite societăţi primitive, femeile nu suferă la naştere; motivul este acela că posibilitatea de a suferi nu le-a trecut niciodată prin minte. Fiecare tip de civilizaţie iniţează sugestii de masă, care apoi se amestecă cu speranţele fiecărui membru al ei.

În stare de hipnoză nu există durere. Se poate practica orice fel de operaţie sub hipnoză şi aceasta fără durere, deoarece îi sugerăm celui de al doilea corp că nu va suferi, se va întâmpla exact acest lucru. După părerea mea, orice suferinţă şi orice plăcere îşi au sediul în cel de al doilea corp, apoi îl influenţează pe primul. Ca urmare, un lucru dureros poate deveni agreabil şi invers; este suficient să inversăm sugestia.

Modificaţi sugestia, modificaţi mentalul eteric şi transformarea se va produce. Dacă dorinţa voastră este totală, ea se realizează. Ceea ce diferenţiază dorinţa de voinţă este noţiunea de totalitate. O dorinţă totală, completă, realizată în mod global, se transformă în putere a voinţei.

Dacă doriţi într-o manieră *totală* să vă părăsiţi corpul, acest lucru se pro-

duce. Şi este singura modalitate pe care o aveţi la dispoziţie pentru a vă cunoaşte al doilea corp din interior. Ieşind din corpul vostru fizic, părăsiţi această poziţie de tranziţie, în care vă aflaţi pe teritoriul primului corp dar în exteriorul celui de al doilea. În acest moment, vă aflaţi în interiorul celui de al doilea corp, iar primul corp nu mai este.

De acum puteţi fi conştienţi de cel de al doilea corp al vostru din interior (la fel cum aţi realizat acest lucru cu primul corp). Fiţi atenţi la funcţionarea sa interioară şi la mecanismele sale interioare, la viaţa sa interioară. La început acest lucru vi se va părea greu, dar apoi veţi fi întotdeauna în interiorul a două corpuri: primul şi al doilea. Atenţia voastră va fi îndreptată de acum spre două regiuni, spre două dimensiuni.

Aflându-vă astfel în teritoriul celui de al doilea corp, sunteţi –de asemenea– şi în exteriorul celui de al treilea, cel astral. În ceea ce-l priveşte pe acesta din urmă, chiar şi voinţa a devenit inutilă. Dorinţa de a fi în interiorul său este suficientă. Nu se mai pune problema totalităţii. Dacă doriţi să intraţi în acest corp, puteţi să o faceţi. Astralul este format din aburi, la fel ca şi corpul eteric, dar din aburi transparenţi. Aflându-vă deci în exteriorul lui, sunteţi –de asemenea– în interior. De fapt, nici măcar nu ştiţi dacă sunteţi în exterior sau în interior, deoarece acest corp este transparent.

Corpul astral este de aceeaşi mărime ca şi cele două corpuri precedente (această mărime este dealtfel invariabilă pentru primele cinci corpuri). Conţinutul se modifică, nu însă şi mărimea. Al şaselea corp va avea o dimensiune cosmică, în timp ce al şaptelea nu va avea o dimensiune, nici măcar cosmică.

* * *

Al patrulea corp nu este înconjurat de absolut nici un zid, nici măcar transparent. El nu are decât limite, astfel încât faptul de a intra în el nu pune nici o problemă, nu necesită nici o metodă. O persoană care a atins cel de al treilea corp îl poate deci atinge foarte uşor şi pe al patrulea.

Faptul de a trece dincolo de al patrulea corp prezintă, dimpotrivă, o dificultate la fel de mare ca în cazul primului corp, deoarece în acest stadiu, mentalul încetează să mai existe. Al cincilea corp este corpul spiritual. Înainte de a-l atinge există un alt zid care trebuie traversat, chiar dacă acesta nu este asemănător cu cel care există între primul şi al doilea corp. Este un zid care separă două dimensiuni, care este dintr-un plan diferit.

Cele patru corpuri inferioare se situează toate pe acelaşi plan, împărţirea lor era orizontală. Acum ea este verticală, astfel încât zidul care separă al patrulea şi al cincilea corp este mai mare decât acela care separa oricare altă pereche de corpuri precedente, aceasta datorită faptului că privirea noastră

funcţionează de obicei pe orizontală şi nu pe verticală. Noi privim de o parte şi de alta şi nu de jos în sus. Dar mişcarea ce trebuie făcută între al patrulea şi al cincilea corp este aceea de trecere dintr-un plan inferior într-unul superior. Nu mai este vorba de o trecere din exterior în interior ci de jos în sus. Numai dacă priviţi în sus puteţi intra în cel de al cincilea corp.

Mentalul priveşte întotdeauna în jos. Este motivul datorită căruia yoga se ridică împotriva mentalului. Cursul său este descendent, la fel ca acela al apei. Apa nu a reprezentat niciodată un simbol pentru un sistem spiritual datorită faptului că propria ei natură o obligă să curgă de sus în jos. Dimpotrivă, focul reprezintă un simbol pentru numeroase sisteme. Focul are întotdeauna o mişcare ascensională. Deci, el simbolizează mişcarea făcută pentru a trece de la al patrulea la al cincilea corp. Este vorba de a privi în sus; de a înceta să privim în jos.

Cum se realizează acest lucru? Care este metoda? Aţi auzit cu siguranţă despre faptul că în meditaţie ochii trebuie să fie îndreptaţi în sus, spre *ajna chakra**. Privirea trebuie să se concentreze în sus, ca şi cum v-aţi plimba ochii în interiorul cutiei craniene. Ochii nu sunt decât un simbol. Adevărata problemă care se pune este vederea. Vederea noastră, capacitatea noastră de a vedea, se află în legătură cu ochii, astfel încât ochii reprezintă modalitatea prin care realizăm vederea interioară. Dacă ochii voştri privesc în sus, vederea voastră urmează aceeaşi mişcare.

Raja yoga începe să lucreze asupra corpului al patrulea, în timp ce *hatha yoga* începe să lucreze asupra primului, iar alte metode încep altundeva (teozofia asupra celui de al doilea corp, alte sisteme asupra celui de al treilea corp). Pe măsură ce civilizaţia va progresa, din ce în ce mai multe persoane vor fi capabile să lucreze asupra corpului al patrulea, cu condiţia ca ele să fi atins cele trei corpuri inferioare în existenţe anterioare. Cei care practică *raja yoga* pe baza scrierilor, cu maeştrii swami sau guru, fără a fi asiguraţi în această privinţă, riscă să obţină rezultate mai slabe. De fapt nu se poate lucra de la început asupra celui de al patrulea corp.

Al patrulea corp este ultimul cu care am putea să începem. Există patru tipuri de yoga: *hatha yoga* –care se ocupă cu corpul fizic, *mantra yoga* –care se interesează de corpul eteric, *bhakti yoga* –care se îngrijeşte de corpul astral şi *raja yoga* –care se ocupă de corpul mental. În trecut, toată lumea trebuia să înceapă cu primul corp, dar acum oamenii sunt la nivele diferite de evoluţie; unii au atins cel de al doilea corp într-o existenţă trecută, alţii al treilea, şi aşa

* *Ajna chakra*, care se găseşte în spaţiul aflat între sprâncene, mai este cunoscută şi sub numele de al treilea ochi.

mai departe. Dar, din punctul de vedere al visului, este indispensabil să începem cu primul corp, pentru a putea cunoaşte toate tipurile, întregul evantai.

Deci, în al patrulea corp, conştiinţa voastră trebuie să ia forma focului, adică să se îndrepte spre regiunile superioare. Mijloacele de verificare sunt numeroase. De exemplu, dacă mintea voastră este supusă atracţiei sexuale, atunci ea este asemenea apei. Mişcarea apei este descendentă, iar centrul sexual este situat în partea inferioară a corpului. În al patrulea corp, ochii trebuie dirijaţi în sus şi nu în jos.

Pentru a fi posibilă trezirea conştiinţei, ea trebuie să provină de la un centru situat deasupra ochilor, şi nu există decât unul singur: *ajna chakra*. Cei doi ochi ai voştri trebuie să privească în sus, spre al treilea ochi.

Existenţa celui de al treilea ochi este amintită în multe feluri. În India se ştie dacă o femeie este măritată prin faptul că ea poartă un semn colorat în locul celui de al treilea ochi. O femeie tânără, virgină, priveşte obligatoriu spre centrul sexual, dar imediat ce s-a căsătorit ea trebuie să privească în sus. S-a produs o transformare sexuală: va deveni mamă. Din acest moment ea se va îndrepta spre domeniul non-sexual, spre acela ce transcende sexualitatea. Pentru a-i reaminti să privească în sus, i se marchează locul celui de al treilea ochi cu o pată de culoare: un *tilak*.

Punctele *tilak* marchează şi fruntea altor persoane diferite: *sannyasin*-ii, adepţii anumitor culte, iar culorile folosite sunt numeroase. Sau se foloseşte *chandan* (pasta din lemn de santal).

Când privirea voastră converge spre al treilea ochi, se aprinde un foc intens; simţiţi o senzaţie de căldură în locul în care se situează *chakra*. Al treilea ochi se deschide şi trebuie să-i păstrăm prospeţimea. De aceea se foloseşte pasta din lemn de santal, care nu numai că dă o senzaţie de prospeţime, dar al cărei parfum specific este în legătură cu al treilea ochi şi transcenderea acestuia. Prospeţimea parfumului, locul unde este plasat acest *chandan*, vă atrag spre ceea ce este superior, activează al treilea ochi.

Dacă închideţi ochii şi vă pun degetul pe al treilea ochi, nu ating în realitate acest ochi, dar acest fapt nu vă împiedică să îl puteţi percepe. O presiune a degetului este suficientă, o uşoară presiune. De aceea parfumul, senzaţia delicată şi prospeţimea sunt suficiente pentru a dirija atenţia voastră de la ochii fizici la al treilea ochi.

• Deci pentru a ieşi din cel de al patrulea corp nu există decât o singură tehnică, o singură metodă, care constă în a privi în sus. *Shirhasan* (statul în cap), postura inversă, a fost practicată în acest scop. Stând în cap, ochii voştri, cu toate că privesc în jos, sunt –în acelaşi timp– îndreptaţi în sus. Curentul descendent de energie se transformă în curent ascendent.

Acest fapt explică de ce anumite persoane care meditează adoptă, în mod spontan, posturi inversate. Ele folosesc poziţia *shirshasan* deoarece curentul lor energetic şi-a modificat direcţia. Mentalul lor este atât de condiţionat de curentul de energie descendent, încât în cazul schimbării de direcţie ele se simt jenate. Şi nu îşi regăsesc liniştea decât dacă stau în cap, deoarece, în această poziţie, mişcarea energiei este din nou descendentă, cu toate că în realitate nu este chiar aşa. De fapt, în raport cu centrii voştrii, cu *chakras*, energia circulă de jos în sus.

Deci *shirshasan* este practicată în scopul de a vă face să treceţi de la al patrulea la al cincilea corp. Problema principală ce trebuie mereu reamintită este privirea în sus. Şi aceasta se poate realiza prin *tratak* (contemplarea unui obiect fix), prin concentrarea asupra soarelui sau altor obiecte. Cu toate că este mai bine să se realizeze în mod interior, pur şi simplu închizând ochii.

Amintiţi-vă însă că trebiue să fi străbătut cele patru corpuri precedente, în caz contrar fiind posibilă apariţia diferitelor dezordini mentale, deoarece distrugeţi întregul echilibru al sistemului vostru. Atenţia celor patru corpuri inferioare se îndreaptă în jos, în timp ce ochiul vostru interior priveşte în sus. În aceste condiţii există o mare probabilitate ca singurul rezultat să fie schizofrenia.

După părerea mea, schizofrenia este rezultatul unor asemenea exerciţii. De aceea psihologia obişnuită nu poate cerceta profunzimile acestei boli. Mentalul schizofren funcţionează simultan în sensuri opuse: fiind în exterior, vrea să privească în interior; fiind în exterior, vrea să privească în sus. Întregul vostru sistem trebuie să fie în armonie. Dacă nu vă cunoaşteţi corpul fizic interior, conştiinţa voastră trebuie să se îndrepte de sus în jos. Aşa este normal; modalitatea este convenabilă. O minte a cărei atenţie se îndreaptă spre exterior nu trebuie niciodată să încerce să se îndrepte în sus, altfel apare pericolul schizofreniei, al divizării.

Civilizaţiile noastre, religiile noastre se află la originea personalităţii divizate a omului. Ele au neglijat problema armoniei totale. Anumiţi învăţători transmit metode de ridicare spre spirit unor adepţi care nu locuiesc nici măcar în propriul lor corp fizic. Metoda îşi face efectul şi, în acest caz, ei rămân în afara corpului şi se ridică parţial spre regiunile superioare. De unde şi o divizare. Personalitatea se divizează: ei se identifică când cu o parte a personalităţii, când cu cealaltă. Ca în povestea cu Dr. Jekyll şi Mr. Hyde.

Există o foarte mare probabilitate ca o asemenea persoană să aibă şapte personalităţi diferite. Astfel, divizarea este totală. Persoana are în interior şapte tipuri de energie diferite. O parte din ea este trasă în jos, ataşându-se de primul corp; o altă parte se ataşează de al doilea corp, o alta de al treilea. O parte este

trasă în sus, alta în altă parte. O asemenea persoană nu are absolut nici un centru.

Gurdjieff avea obiceiul să spună că, în acest caz, omul ar fi comparabil cu o casă fără stăpân, în care fiecare din servitori îşi revendică acest titlu. Stăpânul fiind absent, cine să-i contrazică? Când cineva bate la uşă, atunci servitorul aflat cel mai aproape de aceasta se transformă în stăpân. Şi acesta nu este niciodată acelaşi.

Schizofrenul este lipsit de centru. Şi noi suntem –cu toţii– în această situaţie! Nu am făcut nimic altceva decât să ne conformăm normelor societăţii. Diferenţa este doar una de nivel. Stăpânul este absent sau adormit şi fiecare parte din noi înşine revendică titlul de proprietar. Când sunteţi invadaţi de dorinţa sexuală, atunci sexul devine stăpân. Uitaţi totul: fatalitatea morţii, familia, religia. Apoi, după trecerea actului sexual, se instalează frustrarea. Raţiunea preia ştafeta şi afirmă: "Eu sunt stăpână". Şi atunci ea este cea care ţine frânele casei, refuzând orice loc sexului.

Fiecare fragment din voi pretinde casa doar pentru el însuşi. În caz de furie, ea devine stăpâna, şi nu mai contează nici raţiunea nici conştiinţa. Furia nu suportă nici un amestec. Din cauza ei orice înţelegere devine imposibilă. Dacă o persoană care vă iubeşte izbucneşte într-o criză de furie, iubirea sa dispare imediat. Rămâneţi perplecşi, neştiind exact dacă vă iubeşte sau nu. În realitate, iubirea ei nu era decât unul din servitori, la fel ca şi ura. Stăpânul lipseşte. Din cauza acestei absenţe este imposibil să mai avem încredere în ceva. Nimeni nu este stăpân în locul lui, şi oricare servitor poate să preia oricând comanda. Nici o fiinţă nu mai este întreagă; toată lumea este lipsită de unitate.

Ceea ce vreau să spun prin toate acestea este că practicarea tehnicilor de conştiinţă superioară, înainte de cunoaşterea primelor patru corpuri, este cu totul contraindicată, în caz contrar existând pericolul apariţiei unei diviziuni iremediabile. Caz în care va trebui să aşteptaţi existenţa următoare. Mai bine practicaţi tehnici care încep cu începutul. Dacă în vieţile anterioare aţi trecut prin primele trei corpuri, veţi trece prin ele foarte repede şi fără să întâmpinaţi dificultăţi. Sunteţi familiarizaţi cu teritoriul, cu metoda. Corprile vă sunt accesibile într-un timp foarte scurt. Le recunoaşteţi, şi deja le-aţi şi traversat! Apoi puteţi să le transcendeţi. De aceea insist: întotdeauna trebuie început cu primul corp. Nimeni nu face excepţie de la regulă.

* * *

Faptul de a intra în al cincilea corp este un eveniment foarte semnificativ. Primele patru corpuri sunt caracteristice omului. În al cincilea corp, transcendeţi

omenirea. În primul corp nu sunteţi nimic mai mult decât un animal. Ceea ce caracterizează omul se naşte odată cu al doilea corp, iar dezvoltarea a ceea ce este uman se încheie în al patrulea. Nici o civilizaţie nu a trecut dincolo. Dincolo este transcenderea a ceea ce este uman. Christos nu mai este o fiinţă umană; Buddha, Mahavira, Krishna au transcens ceea ce este uman. Ei sunt, toţi, supraoameni.

Privirea în sus corespunde unui salt în afara celui de al patrulea corp. Când îmi privesc primul corp din afară, nu sunt decât un animal care are posibilitatea să fie om. Ceea ce mă diferenţiază de animal este faptul că eu pot deveni om, pe când el nu poate. În situaţia actuală, animalul şi cu mine suntem sub-oameni, fiinţe aflate pe o treaptă inferioară umanităţii. Numai că eu am posibilitatea de a transcende această condiţie. Dezvoltarea fiinţei umane are loc începând cu al doilea corp.

Chiar şi cei care trăiesc în al patrulea corp al lor par, în ochii noştrii, supraoameni. Un Einstein, un Voltaire de exemplu.

În realitate ei nu sunt supraoameni. Ei reprezintă perfecta dezvoltare a ceea ce este uman, în timp ce noi suntem *sub* acest nivel. Ne sunt superiori, dar nu sunt supraoameni. Doar un Buddha, un Christos sau un Zarathustra sunt supraoameni. Prin privirea în sus, prin ridicarea conştiinţei lor dincolo de cel de al patrulea corp, ei au depăşit limitele minţii, au transcens corpul mental.

Există parabole care trebuie bine înţelese. Mahomed, privind în sus, a spus că a primit ceva de acolo, i-a fost revelat ceva. Acestei noţiuni de *sus* îi dăm o interpretare geografică, transformând cerul în lăcaş al zeilor. Pentru noi, *sus* înseamnă cerul, *jos* înseamnă regiunile subterane. În realitate, această interpretare ne face să trecem pe lângă simbol. Când Mahomed priveşte în *sus*, privirea lui nu este îndreptată spre cer, ci spre *ajna chakra*. Deci spunând că i-a venit ceva de sus, senzaţia lui este corectă; noi suntem cei care îi interpretăm în mod greşit termenii.

În întreaga iconografie, Zarathustra este reprezentat privind în sus; ochii săi nu privesc niciodată în jos. El privea în sus în momentul în care i-a apărut pentru prima dată Divinul. Era sub forma focului. Astfel, perşii au fost adoratori ai focului. Senzaţia de foc care arde provine din *ajna chakra*. Când priviţi în sus, locul acestei *chakra* vi se pare arzător, ca şi cum ar fi un foc. Acest foc, gata să se aprindă, este cel care realizează transformarea. Fiinţa inferioară se consumă, dispare, şi se naşte fiinţa superioară. Iată cum trebuie înţeleasă expresia: a trece prin foc.

După al cincilea corp ajungeţi în regiuni şi mai diferite, într-o dimensiune şi mai diferită. De la primul la al patrulea corp mişcarea se realizează din

exterior spre interior; de la al patrulea la al cincilea se realizează de jos în sus, şi începând cu al cincilea se face de la ego la non-ego. Dimensiunea se modifică. Nu se mai pune problema de în afară, de înăuntru, de sus sau de jos, ci de eu sau non-eu. Astfel spus, este problema de a şti dacă există sau nu un centru.

Până la al cincilea corp omul nu are centru; el este împărţit în fragmente. Centrul, unitatea, nu apare decât odată cu al cincilea corp. Dar acest centru este ego-ul, care devine un obstacol în dezvoltare. Fiecare pas făcut se transformă într-un obstacol în calea progresului. Trebuie să uitaţi punţile de legătură, trebuie să uitaţi podurile imediat ce le traversaţi; ele reprezentau pentru voi un ajutor, dar –dacă vă ataşaţi de ele– se transformă în obstacole.

Până în al cincilea corp centrul trebuie creat. Gurdjieff spune că al cincilea centru reprezintă cristalizarea. Servitorii au dispărut; conducerea a fost luată de stăpân. Stăpânul este cel autentic. El este treaz; a revenit acasă. În prezenţa stăpânului, servitorii se înclină, fac linişte.

Deci cristalizarea are loc în momentul în care pătrundeţi în al cincilea corp. Totuşi, pentru a progresa în continuare, această cristalizare trebuie –la rândul ei– să dispară. Ea trebuie să dispară în vid, în cosmic. Nu îşi poate pierde ego-ul decât cel care *are* unul, astfel încât a vorbi despre o stare fără ego înainte de al cincilea corp este un lucru complet lipsit de sens. Neavând ego, cum l-aţi putea pierde? Poate vreţi să spuneţi că aveţi mai multe ego-uri, că fiecare servitor îşi are ego-ul său. Sunteţi multi-egoist, aveţi personalităţi diferite, fragmente psihice diverse, însă nu sunteţi un ego unificat.

Nu vă puteţi pierde ego-ul dacă sunteţi lipsit de el. Un om bogat poate renunţa la bunurile sale, nu însă şi un om sărac. Acesta din urmă nu are nimic la care ar putea să renunţe, nu are nimic de pierdut. Există însă oameni săraci care vorbesc despre renunţare. Oamenilor bogaţi le este frică de renunţare, deoarece au bunuri de pierdut, oamenii săraci însă sunt întotdeauna gata pentru ea. Sunt pregătiţi, dar nu au nimic la care ar putea renunţa.

Al cincilea corp este cel mai bogat. Este punctul culminant al tuturor posibilităţilor: culmea individualităţii, a dragostei, a compasiunii, a tot ceea este preţios. Spinii au dispărut; acum este rândul florilor. Nu trebuie să rămână decât parfumul.

Al şaselea corp este tărâmul parfumului, al parfumului cosmic. Nu mai există nici floare, nici centru. Există o circumferinţă fără centru. Putem spune că totul este centru sau că nimic nu este centru. Ceea ce rămâne este un sentiment difuz. Toate sciziunile, toate divizările au dispărut, a dispărut până şi separarea între eu şi non-eu, între mine şi celălalt.

Individualitatea poate deci să dispară în două feluri: fie căzând în schizofrenie –caz în care se împarte în mai multe subpersonalităţi, fie reunindu-

se cu cosmicul –caz în care se pierde în ceea ce este ultim, în vastitate, în Brahma. Floarea a dispărut, însă parfumul rămâne.

Floarea mai este –încă– un factor de perturbare, dar când rămâne doar parfumul, este perfect. Nemaiavând punct de origine, el nu mai poate înceta. Este nemuritor. Tot ce are o sursă este condamnat să moară; dar pentru că floarea a dispărut, sursa a secat la rândul ei. Parfumul este fără cauză; în consecinţă el este nemuritor şi nelimitat. O floare are limite, parfumul este liber de ele. El nu întâlneşte nici un obstacol şi se extinde mereu şi mereu, trecând în transcendent.

Deci, începând cu al cincilea corp, nu se mai pune problema de sus, de jos, de lateral, de înăuntru sau de înafară. Este problema de a şti dacă există sau nu ego. Iar ego-ul este cel mai greu de pierdut. Până aici ego-ul nu reprezenta o problemă, pentru că era vorba de un progres în dezvoltarea lui. Nimeni nu doreşte să fie schizofren, toată lumea preferă să aibă o presonalitate cristalizată. În consecinţă, orice *sadhaka*, orice căutător poate ajunge la al cincilea corp.

Faptul că nu există metodă pentru a trece dincolo de al cincilea corp provine din aceea că toate metodele sunt legate de ego. Utilizarea unei metode aduce imediat după sine întărirea ego-ului. De aceea cei care se preocupă de transcenderea acestui corp vorbesc de non-metodă, de nontehnică. Nu mai există un *cum*. Începând cu acest nivel, nici o metodă nu mai este aplicabilă, în măsura în care tocmai *cel care o va aplica* trebuie să dispară. Dacă faceţi apel la o metodă, cel care o utilizează va fi întărit. Ego-ul său continuă să se cristalizeze; el devine un nucleu de cristalizare. Este motivul pentru care cei care rămân în al cincilea corp vorbesc de un număr infinit de suflete, de spirite în număr nelimitat. Ei cred că fiecare spirit este un atom. Atomii nu se pot întâlni; ei nu au nici uşă nici fereastră, ei sunt impermeabili la tot ceea ce vine din afară.

Ego-ul nu are ferestre. Puteţi folosi cuvântul lui Leibniz: *monade*. Cei care nu părăsesc cel de al cincilea corp sunt monade, atomi fără ferestre. Sunteţi singuri, singuri pentru totdeauna.

Ego-ul cristalizat trebuie să dispară. Dar cum trebuie procedat, fiindcă nu există nici o metodă? Cum să trecem dincolo, deoarece nu există nici o cale? Cum să facem pentru a scăpa? Nu există nici o poartă. Călugării zen vorbesc despre poarta fără poartă. Nu există poartă. Cu toate acestea, ea trebuie trecută.

Ce este de făcut în acest caz? În primul rând: nu vă identificaţi deloc cu ego-ul cristalizat. A fi conştient pur şi simplu de fortăreaţa eului. Nimic altceva. Explozia se produce şi... iată-vă dincolo.

Există în acest sens o parabolă zen: un ou de gâscă este introdus într-o sticlă. Oul se sparge şi gâsca începe să crească. Dar gâtul sticlei fiind strâmt,

gâsca nu poate ieşi. Ea creşte atât de mult încât sticla devine prea mică pentru ea. Avem următoarea alternativă: fie distrugem sticla pentru a păstra gâsca, fie lăsăm sticla intactă şi gâsca moare. Ce să facem? Pentru că atât sticla cât şi gâsca trebuie păstrate. Este exact problema care se pune cu al cincilea corp. Deoarece nu există nici o cale de ieşire iar gâsca creşte tot mai mare deoarece cristalizarea s-a produs, ce să facem?

Căutătorul se închide într-o cameră, închide uşa şi începe să-şi bată capul cu problema. Ce e de făcut? Se pare că nu există decât două soluţii: sau să spargă sticla şi să salveze gâsca, sau să lase gâsca să moară şi să păstreze sticla. Discipolul se gândeşte fără încetare. Îi vine o idee, dar trebuie s-o înlăture imediat, lipsind posibilităţile de realizare. Maestrul îl trimite să îşi continue reflecţiile.

Căutătorul gândeşte şi gândeşte nopţi întregi, dar soluţia nu i se revelează. În cele din urmă, gândirea se opreşte; discipolul se năpusteşte afară strigând: "Evrika! Gâsca a ieşit din sticlă." Maestrul nu îl va întreba niciodată cum a procedat, deoarece întreaga poveste nu este decât o ţesătură de absurdităţi.

Deci ieşirea din al cincilea corp constituie un *koan* zen. Este vorba de faptul de a conştientiza cristalizarea, după care gâsca iese din sticlă. Vine şi momentul în care nu mai sunteţi în ego, în care nu mai există eu. Cristalizarea a avut loc, apoi a dispărut. Pentru al cincilea corp această cristalizare (centrul, ego-ul) era vitală. Ea era indispensabilă în calitate de pasaj, în calitate de pod, fără de care ar fi fost imposibil să treceţi. Dar vine şi clipa în care ea nu mai este necesară.

Anumite persoane ating al cincilea corp fără să fi trecut prin al patrulea. Este cazul persoanelor foarte bogate, care s-au cristalizat într-o direcţie. Astfel, un preşedinte al republicii, un Hitler, un Mussolini, s-au cristalizat într-o direcţie, însă în corpul al cincilea. În cazul în care cele patru corpuri inferioare nu sunt în armonie, cristalizarea este distructivă. Mahavira şi Buddha au cunoscut –la rândul lor– stadiul cristalizării, dar nu în acelaşi fel.

Fiecare din noi aspiră la dezvoltarea ego-ului său din cauza dorinţei intime care există în noi, de a atinge al cincilea corp. Numai că, dacă alegem o scurtătură, mai devreme sau mai târziu ne vom rătăci. Această scurtătură constă în abundenţa bunurilor materiale, putere, politică. Ego-ul se poate realiza printr-o falsă cristalizare, care nu este în acord cu personalitatea voastră totală. Este ca un corp care se formează şi se cristalizează. Are loc o cristalizare greşită, o creştere anormală, o boală.

* * *

Gâsca fiind ieşită din sticlă, sunteţi proiectaţi spre al şaselea corp. Între al cincilea şi al şaselea corp se întinde tărâmul misterului. Până la al cincilea,

metodele ştiinţifice reprezintă un ajutor (de exemplu yoga). Apoi ele îşi pierd orice valoare.

Pentru al cincilea corp un mare ajutor îl reprezintă zen-ul. Acesta constituie o metodă pentru a trece de al cincilea corp la al şaselea. Zen-ul s-a dezvoltat în Japonia, dar izvoarele sale sunt indiene; ele provin din yoga. Yoga a ajuns la zen.

Faptul că zen-ul atrage atât de mult Occidentul, provine din faptul că ego-ul occidentalilor este –dintr-un anumit punct de vedere– cristalizat. Occidentul guvernează lumea; nu îi lipseşte nimic. Ego-ul este însă cristalizat prin metode improprii. El nu s-a dezvoltat datorită transcenderii primelor patru corpuri. Este motivul pentru care Zen-ul are un ecou în aceste ţări, dar care nu va da nici un rod, din cauza acestei cristalizări incorecte. Gurdjeff este mult mai eficient pentru occidentali, pentru că învăţăturile sale se aplică primelor cinci corpuri. Dincolo de aceste corpuri, ele nu mai au nici o putere. Tehnicile sale nu permit realizarea unei cristalizări corecte.

Neavând rădăcini în Occident, zen-ul nu reprezintă pentru acesta decât o idee asimilată mecanic. În Orient, dezvoltarea lui a avut loc printr-un proces foarte lung, care a început cu *hatha yoga*, şi care a atins punctul său culminant odată cu Buddha. A fost nevoie de mii de ani de smerenie, de pasivitate şi de receptivitate; de mii de ani în care spiritul feminin a fost predominant. Orientul a fost întotdeauna feminin, iar Occidentul masculin: agresiv, pozitiv. Dacă zen-ul a putut fi util în Orient, aceasta se datorează faptului că existaseră alte metode, alte tehnici, care avuseseră o acţiune asupra celor patru corpuri inferioare. Ele au format rădăcinile din care zen-ul şi-a extras ceva pentru a înflori.

În Japonia zilelor noastre zen-ul şi-a pierdut aproape întreaga forţă. Aceasta se explică prin faptul că în prezent Japonia este o ţară în întregime occidentală. În trecut japonezii erau foarte smeriţi, dar acum smerenia lor nu mai este decât o mască. Ea nu mai vine din profunzimile fiinţei lor. Deci zen-ul a fost dezrădăcinat din Japonia, pentru a deveni popular în Occident. Însă această popularitate nu se datorează decât falsei cristalizări a ego-ului Occidental.

Zen-ul reprezintă un mare ajutor în vederea trecerii de la al cincilea corp la al şaselea. El nu este însă util nici înainte nici după. Este absolut neputincios în privinţa celorlalte corpuri, şi chiar periculos. Este ca şi cum am preda un curs de nivel universitar în şcolile primare; este inutil şi uneori periculos.

Dacă recurgeţi la metode zen înainte de a atinge al cincilea corp, veţi face poate experienţa lui *satori*. *Satori* nu este însă *samadhi**; este un pseudo-

* Pentru o descriere mai exactă a diferenţei între satori şi samadhi, vezi capitolul ce tratează acest subiect în "Meditaţia Dinamică" de Osho.

samadhi. Este o sclipire de *samadhi*, nimic altceva. În ceea ce priveşte cel de al patrulea corp (corpul mental), *satori* vă înzestrează cu simţ artistic, cu simţ estetic. El crează în voi un simţ al frumosului, o senzaţie de bună-stare, el nu ajută la cristalizarea ego-ului. El nu vă va ajuta să intraţi în al cincilea corp.

Zen-ul nu este eficient decât după cristalizare. Gâsca iese din sticlă fără să ştie *cum*. Numai în acest punct se poate practica zen-ul, ca urmare a numeroase alte metode. Un pictor poate picta cu ochii închişi, ca şi cum pictura ar fi pentru el un joc. Un actor se poate preface că joacă. De altfel jocul actorului nu este perfect decât dacă dă impresia că nu joacă. Dar pentru a ajunge aici, sunt necesari ani de muncă şi de practică. Marea lui uşurinţă nu se câştigă într-o singură zi. Jocul teatral îşi are metodele lui specifice.

Noi mergem, dar nu ştim cum realizăm această acţiune simplă. Dacă vă întreabă cineva cum mergeţi, îi răspundeţi: "Merg; atâta tot. Nu există nici un *cum*." Totuşi, acest *cum* există atunci când un copil învaţă să meargă. El trebuie să înveţe. Dacă îi veţi spune că nu există nici o metodă, faptul îi va părea absurd. Nu va înţelege. Este ceea ce face Krishnamurti; se adresează unor adulţi care au o minte de copil şi le spune: "Ştiţi să mergeţi. Mergeţi, asta e tot!" Oamenii îl ascultă... sunt seduşi. Cât de uşor este să mergi fără metodă! Şi fiecare ştie să o facă.

Krishnamurti –la rândul lui– atrage Occidentul, tocmai din acelaşi motiv. Dacă vă ocupaţi cu *hatha yoga*, *mantra yoga*, *bhakti yoga*, *raja yoga* sau *tantra yoga*, drumul vi se va părea atât de lung, atât de greu... Vă vor trebui sute de ani de muncă, vieţi întregi de muncă. Nu puteţi aştepta atât de mult timp; vă trebuie o scurtătură, o soluţie imediată. Iată-l pe Krishnamurti, care spune: "Mergeţi, asta e tot. Mergeţi spre Dumnezeu. Nu există metodă." Numai că această cale, a non-metodei, este cel mai dificil de parcurs. Deoarece a acţiona ca şi cum nu acţionezi, a vorbi ca şi cum nu vorbeşti, a merge fără efort, ca şi cum nu ai merge, toate acestea necesită de fapt mulţi ani de efort.

Munca şi efortul sunt indispensabile, dar până la un anumit punct. Ele sunt inutile pentru trecerea de la al cincilea corp la al şaselea. Ele nu vă duc niciunde –gâsca nu va ieşi din sticlă.

Cu aceeaşi problemă se confruntă yoghinii indieni. Le este greu să treacă de la al cincilea corp, în măsura în care sunt subjugaţi de farmecul, de hipnoza exercitată de metode. Ei nu au lucrat niciodată altfel decât prin intermediul metodelor. Ei au la dispoziţie un sistem bine precizat, care i-a adus cu bine până la al cincilea corp. Era de domeniul efortului, şi acest lucru îl puteau face. Oricare ar fi fost nivelul de concentrare cerut, nu era o problemă. Oricât de intens ar fi trebuit să fie efortul, nu era o problemă. Dar, în al cincilea corp, au fost nevoiţi să treacă de la domeniul metodei la acela al non-metodei. Şi

sunt descumpăniţi. Se aşează, se opresc. Numărul căutătorilor care se opresc la acest nivel este destul de mare.

Este motivul pentru care auzim vorbindu-se de cinci corpuri în loc de şapte. Al cincilea corp nu este cel final, ci un nou început. În acest punct trebuie trecut de la individual la non-individual. Zen-ul sau alte metode similare – care implică non-efortul– pot reprezenta un ajutor.

Zazen înseamnă a fi aşezat, fără nimic altceva, fără a face nimic. Cei care sunt foarte activi nu pot concepe aşa ceva. Faptul de a rămâne aşezat, fără a face nimic, este pentru ei de neconceput. O persoană ca Gandhi nu poate înţelege. Ea va spune: "O să torc nişte lână. Trebuie să fac ceva, este felul meu de a mă ruga, de a medita." Pentru Gandhi, non-acţiunea înseamnă a nu acţiona, a nu face nimic. În realitate, non-acţiunea îşi are tărâmul ei propriu, beatitudinea ei proprie, regulile ei proprii. Ele rămân însă de neînţeles atâta timp cât nu am trecut de corpul al cincilea.

* * *

Pentru a trece de la corpul al şaselea la al şaptelea, nu se mai pune nici măcar problema non-metodei. Metodele se pierd în al cincilea corp, iar non-metoda în al şaselea. Ceea ce se întâmplă este faptul că într-o zi vă daţi seama că sunteţi în interiorul celui de al şaptelea corp. Chiar şi noţiunea de cosmos a dispărut; nu rămâne decât vacuitatea. Trecerea de la corpul al şaselea la al şaptelea se face fără să vă daţi seama şi nu are nici o cauză.

Tocmai absenţa cauzei este ceea care crează întreruperea continuităţii. În prezenţa unei cauze, continuitatea rămâne şi fiinţa nu poate să se stingă (nici chiar în al şaptelea corp). Al şaptelea corp este perfectă ne-fiinţă: nirvana, vacuitate, non-existenţă.

Trebuie să existe o întrerupere a continuităţii pentru a trece de la existenţă la non-existenţă. Aceasta reprezintă un salt, fără nici o cauză. Dacă ar exista o cauză, atunci ar exista o continuitate, şi totul ar fi ca în al şaselea corp. Deci trecerea de la al şaselea corp la al şaptelea nu poate fi nici măcar formulată. Este o discontinuitate, un gol. Înainte exista un lucru, iar acum un altul, şi nu există între ele nici o relaţie. Un lucru s-a stins, un altul s-a născut. E ca şi cum un invitat a ieşit pe o uşă şi un altul a intrat pe alta: nu există nici o legătură între ieşirea unuia şi intrarea celuilalt. Cele două lucruri nu sunt legate.

Al şaptelea corp este ultimul, deoarece ieşiţi din lumea cauzalităţii. Aţi urcat până la sursa originară, ceea care era înaintea creaţiei şi care va rămâne după neantizare. Deci, pentru a trece de la corpul al şaselea la al şaptelea nu se mai pune nici măcar problema non-metodei. Nimic nu mai este de nici un ajutor, orice poate însă deveni un obstacol. Saltul din cosmic în neant are loc

datorită unei întâmplări. Este un eveniment fără cauză, care vine fără să-l fi cerut şi care nu presupune nici o pregătire.

Se întâmplă instantaneu. Nu trebuie ţinut minte decât un singur lucru: să nu ne ataşăm de al şaselea corp. Ataşamentul împiedică trecerea spre al şaptelea. Nu există obstacole de ordin negativ. Vă puteţi ataşa de Brahma, de cosmos; vă puteţi spune: "Am ajuns!" Cei care acţionează astfel îşi refuză intrarea în al şaptelea corp.

Cei care îşi spun: "Ştiu", rămân în al şaselea corp. Astfel s-a întâmplat cu cei care au scris Vedele. Numai fiinţe ca Buddha pot ieşi din al şaselea corp; cele care spun: "Nu ştiu". Ele refuză să răspundă la întrebările ultime; ele spun: "Nimeni nu ştie, nimeni n-a ştiut vreodată." Buddha nu putea fi înţeles. Cei care l-au ascultat vorbind spuneau: "Nu se poate, învăţătorii noştrii ştiau. Ei au spus că Brahma este." Desigur, dar Buddha vorbea despre al şaptelea corp. Nici un învăţător nu poate afirma că el cunoaşte al şaptelea corp, deoarece imediat pierde contactul cu el. Pentru primele şase corpuri se pot folosi simboluri, dar nu putem avea un simbol pentru al şaptelea; el nu este decât vacuitate.

În China există un templu care este absolut gol. Nu conţine absolut nimic: nici imagini, nici picturi, nimic. Este complet gol: pereţii săi sunt goi. Preotul însuşi locuieşte în afara lui. El spune: "Un preot nu poate fi decât în afara unui templu, niciodată în interior." Dacă îl întrebaţi unde este divinitatea din templul lui, vă va răspunde: "Încercaţi să o vedeţi", şi nu este nimic decât golul, nu este nimeni. Vă va răspunde: "Vedeţi! Aici! Acum!" Şi tot ceea ce vedeţi în jurul vostru este un templu gol...

Dacă sunteţi în căutarea obiectelor, nu puteţi trece din al şaselea în al şaptelea corp. De aceea, pentru pregătirea trecerii, s-a folosit negativul. Este necesar un spirit negativ, o minte fără nici o aspiraţie (care nu caută nici măcar *moksha*, eliberarea, nirvana, adevărul), o minte care nu aşteaptă venirea nimănui (nici măcar a lui Dumnezeu, a lui Brahma). Este necesar un spirit care *este* fără dorinţă, fără aspiraţie, fără năzuinţă. Un spirit în stare de a fi. Atunci are loc trecerea... şi cosmosul însuşi a dispărut.

Astfel, câteodată puteţi ajunge până în al şaptelea corp. Începeţi să lucraţi asupra corpului fizic pentru a ajunge în eteric. Apoi din eteric veţi merge în astral, mental, spiritual. Efortul este necesar pentru primele patru corpuri, apoi este suficient să fiţi conştienţi. Faptul de a acţiona îşi pierde orice interes; importantă devine conştienţa. Pentru a trece însă din corpul al şaselea în al şaptelea, însăşi conştienţa îşi pierde importanţa. Nu mai există decât a fi, starea de a fi. Aici se găseşte potenţialitatea seminţei noastre, posibilitatea noastră.

8. A DEVENI ŞI A FI

Vreţi să ne vorbiţi despre tensiunile care străbat cele şapte corpuri şi despre starea de relaxare?

Sursa primă a oricărei tensiuni este conţinută în devenire. Întotdeauna vrem să fim într-un fel sau altul; nimeni nu se mulţumeşte să fie ceea ce este. Ceea ce suntem nu este acceptat, este refuzat, şi ne construim un ideal pe care dorim să-l atingem. Ca urmare, tensiunea de bază se exercită întotdeauna între ceea ce sunteţi şi ceea ce vreţi să deveniţi.

Voi doriţi să deveniţi ceva anume. Tensiunea înseamnă că nu sunteţi satisfăcuţi cu ceea ce sunteţi şi aspiraţi să fiţi ceea ce nu sunteţi. Tensiunea se crează între aceste două stări. Nu contează ceea ce vreţi să deveniţi. Indiferent dacă vreţi să deveniţi bogaţi, celebri, puternici, sau dacă vreţi libertatea, divinitatea, nemurirea sau dacă aspiraţi la mântuire, la *moksha*; tensiunea este oricum creată.

Toate dorinţele voastre menite să se îndeplinească în viitor, în contrast cu *ceea ce sunteţi*, reprezintă un factor de tensiune. Cu cât idealul vostru este mai greu de atins, cu atât tensiunea este mai mare. Ca urmare, materialistul nu este de obicei atât de încordat ca persoana ce tinde spre spirit, în măsura în care aceasta din urmă aspiră la imposibil, la lucruri îndepărtate. Distanţa este atât de mare încât numai o tensiune enormă o poate acoperi.

Tensiunea înseamnă distanţa care separă ceea ce sunteţi de ceea ce vreţi să fiţi. Dacă distanţa este mare, tensiunea va fi puternică; dacă este minimă, tensiunea va fi slabă. Iar dacă nu există nici o distanţă, înseamnă că sunteţi satisfăcuţi cu ceea ce sunteţi, că nu aveţi nici o dorinţă de schimbare. În acest caz, mintea voastră trăieşte clipa de faţă, în prezent, iar tensiunea nu are cu ce să se întreţină: vă simţiţi bine cu voi înşivă. Sunteţi în Tao. Pentru mine, absenţa distanţei dovedeşte că aveţi un spirit religios, că trăiţi în conformitate cu dharma.*

Distanţa despre care este vorba poate fi de mai multe feluri. Dacă dorinţa

* Legea naturii, legea spirituală, universală.

voastră este fizică, tensiunea va fi fizică. Dacă doriţi să aveţi un corp ca acesta, o formă specifică (dacă vreţi să fiţi diferit de ceea ce sunteţi pe plan fizic), tensiunea se naşte în corpul vostru fizic. Imediat ce doriţi –de exemplu– să deveniţi mai frumoşi, apare o tensiune în corpul vostru. Mai întâi în primul vostru corp, în corpul fiziologic. Dar dacă dorinţa este de durată, dacă ea persistă, va intra în profunzimi şi se va extinde şi în celelalte straturi ale fiinţei voastre.

Dacă vă aflaţi în căutarea puterilor psihice, tensiunea va apare în plan psihic, apoi se va răspândi. Această răspândire se face în acelaşi fel ca şi cum aţi arunca o piatră în apă. Ea cade într-un punct determinat, dar vibraţiile create datorită căderii se răspândesc foarte departe. Tensiunea se poate naşte în oricare din corpurile voastre, chiar dacă sursa ei primară rămâne întotdeauna aceeaşi, şi anume distanţa care separă o stare efectivă de o stare la care aspirăm.

Dacă doriţi o transformare a minţii –trebuie să deveniţi mai abil, mai inteligent– există o stare de tensiune. Tensiunea nu este absentă decât în cazul în care ne acceptăm pe noi înşine în întregime. Acceptarea totală este miracolul, singurul miracol. A întâlni o persoană care se acceptă în întregime reprezintă singurul lucru surprinzător.

Faptul de a exista este liber de tensiuni. Tensiunile au întotdeauna drept cauză posibilităţi ipotetice, non-existenţiale. Prezentul este liber de tensiuni; tensiunile apar doar odată cu preocupările legate de viitor. Ele sunt rodul imaginaţiei. Vă puteţi imagina că sunteţi diferit faţă de ceea ce sunteţi. Şi tocmai acest potenţial imaginar este cel care creează tensiunea. Cu cât o persoană este mai imaginativă, cu atât mai mult ea creează posibilitatea tensiunii. În acest caz, imaginaţia este distructivă.

Totuşi, imaginaţia poate fi şi constructivă, creativă. Dacă vă concentraţi întreaga voastră capacitate de imaginaţie în prezent, în clipa de faţă, în loc să o îndreptaţi spre viitor, veţi putea percepe existenţa voastră ca poetică. Iar imaginaţia voastră nu creează –în acest caz– o aspiraţie; o folosiţi numai pentru a trăi. Iar această trăire în prezent se situează dincolo de orice tensiune.

Nici animalele şi nici arborii nu sunt tensionaţi, deoarece le lipseşte imaginaţia. Existenţa lor se situează sub limita tensiunii. Aceasta nu reprezintă pentru ei decât o potenţialitate. Ele sunt în curs de evoluţie. Va veni momentul în care tensiunea va izbucni în ele, moment în care vor începe să proiecteze dorinţe în viitor. Acest lucru se va întâmpla cu siguranţă. Imaginaţia va deveni activă.

Când imaginea devine activă, ea se întoarce mai întâi către viitor. Se realizează crearea unor imagini şi –cum realitatea corespunzătoare nu există– veţi crea din ce în ce mai multe. Ori, în ceea ce priveşte prezentul, este de obicei

imposibil să se conceapă o imagine care să fie în relaţie cu el. Cum aţi putea să fiţi imaginativ în prezent? Se pare că nu există nici o nevoie în acest sens. Trebuie să înţelegeţi acest lucru.

Dacă veţi putea exista *în prezent la modul conştient,* nu veţi mai trăi în imaginaţia voastră. În acest caz, imaginaţia este liberă să creeze chiar în interiorul prezentului. Pentru aceasta este necesară o corectă concentrare. Dacă imaginaţia voastră se concentrează asupra realului, ea este creatoare. Iar creaţia voastră se poate îmbrăca în orice formă. Dacă sunteţi poet, va fi apariţia poeziei. Poezia nu va fi în acest caz, o aspiraţie proiectată în viitor ci o expresie a prezentului. Dacă sunteţi pictor, apariţia se va traduce prin pictură. Aceasta nu va fi un produs al imaginaţiei voastre, ci va exprima ceea ce simţiţi şi trăiţi.

Când nu trăiţi în imaginaţie, clipa prezentă vi se oferă. Puteţi, fie s-o exprimaţi, fie să vă cufundaţi în tăcere. Tăcerea voastră nu va fi –cu toate acestea– o tăcere lipsită de viaţă; ea va fi o expresie a momentului prezent. Momentul este trăit atât de profund încât nu mai poate fi exprimat decât prin tăcere. Chiar şi poezia, chiar şi pictura vor fi neadecvate. Nu mai este posibilă nici o exprimare, rămâne numai tăcerea. Această tăcere nu este negativă, ea este pozitivă, ea este o înflorire. Floarea tăcerii s-a deschis în voi, iar tăcerea voastră exprimă totalitatea trăirilor voastre.

Mai este şi un al doilea lucru care trebuie înţeles. Exprimarea prezentului prin imaginaţie nu este nici imaginarea viitorului, nici o reacţie contra trecutului. Şi nici expresia vreunei experienţe determinate. Ea se referă la faptul de a experimenta: experienţa aşa cum o trăiţi, experienţa aşa cum se petrece în voi. Nu este o experienţă trăită, ci procesul viu al unei experienţe gata să se desfăşoare.

În acest caz, experienţa şi faptul de a experimenta nu sunt două lucruri separate, ci unul şi acelaşi lucru. Pictorul nu mai este acolo. Faptul de a experimenta devine pictură, tocmai faptul de a experimenta este cel care se exprimă. Voi nu sunteţi creator, ci creativitate: o energie vie. Voi nu sunteţi poet, ci poezie. Experienţa nu este destinată nici viitorului nici trecutului; ea nu *provine* din viitor nici din trecut. Clipa se confundă cu eternitatea, şi totul vine din ea. Este o înflorire.

Această înflorire se manifestă pe şapte planuri diferite, la fel ca şi tensiunea. Ea vă atinge fiecare corp. De exemplu: dacă ea are loc pe plan fizic, vă veţi însenina într-un sens cu totul nou. Frumuseţea voastră nu va proveni din formă ci din ne-formă, ea nu va fi de domeniul vizibilului ci al invizibilului. Dacă simţiţi clipa de ne-tensiune în corpul vostru, veţi trăi o destindere care vă era necunoscută, o destindere pozitivă.

Noi am cunoscut până acum stări de destindere, dar care erau negative;

negative în sensul că, nesuferind de nici o boală, vă spuneți că sunteți sănătoși. Acest fel de sănătate nu este decât negarea bolii și nu are nici un sens pozitiv, ea înseamnă pur și simplu absența bolii. După părerea medicinii, a nu fi bolnav înseamnă a fi sănătos. Însă sănătatea prezintă –de asemena– și o dimensiune pozitivă; ea nu este doar absența bolii ci și prezența sănătății.

Corpul vostru nu este destins decât în cazul în care trăiți din clipă în clipă. Dacă mâncați, și aceste clipe se confundă cu eternitatea, nu mai există nici trecut nici viitor. Nu mai există nimic în afară de actul de a mânca. Nu sunteți pe cale de a face ceva, ați devenit chiar acțiunea. Nu există nici o tensiune. Corpul vostru trăiește total. Sau dacă experimentați comunicarea sexuală, iar actul sexual nu mai este doar un mijloc de a vă elibera de tensiuni sexuale, ci mai degrabă o expresie pozitivă a iubirii (dacă momentul este totalitate, integritate, și îl trăiți din plin), atunci veți resimți o destindere pozitivă în corpul vostru.

Dacă alergați, și faptul de a alerga formează totalitatea existenței voastre; dacă *sunteți* senzațiile care vă invadează, nu separat de ele ci una cu ele; dacă alergați fără ideea de viitor și de scop, astfel încât actul de a fugi este un act în sine, atunci veți resimți o destindere pozitivă. Corpul vostru este relaxat. Pe plan fiziologic, experimentați un moment de ne-tensiune.

Același principiu se aplică și celorlalte șase corpuri. Faptul de a înțelege ce este de fapt ne-tensiunea în primul corp nu este dificil, în măsura în care știm că pentru corp sunt posibile două stări: boala (boala pozitivă) și o destindere definită în mod negativ (o absență a bolii). Aici se plasează experiența noastră, prin faptul că putem concepe o a treia posibilitate: starea de destindere pozitivă (sănătatea). A înțelege însă ce este absența tensiunii în al doilea corp –cel eteric– este deja mai greu, deoarece aici totul vă este necunoscut. Cu toate acestea, există puncte pe care le veți înțelege.

Visele se referă în principal la cel de al doilea corp. În consecință, atunci când ne referim în general la vise, acestea sunt vise ale corpului eteric. Dar, în cazul în care corpul vostru fizic a fost într-o stare de tensiune, acest lucru va provoca multe vise. De exemplu, dacă nu aveți ce să mâncați sau dacă postiți, starea voastră provoacă un tip specific de vis. Acestea sunt vise fiziologice și care nu au nici o legătură cu corpul eteric.

Corpul eteric își creează propriile sale tensiuni. Voi nu cunoașteți acest corp decât prin intermediul viselor. Dacă este supus unor tensiuni, visele voastre vor deveni coșmaruri. Starea voastră de tensiune va afecta chiar și visele voastre; vă va urma.

Tensiunea corpului eteric provine în primul rând din dorințele voastre. Ați experimentat –cu toții– vise ale iubirii. Nevoia sexuală este fiziologică, ea nu

este iubire. Iubirea este cu totul străină pentru corpul fizic; ea provine din corpul eteric. Numai că, dacă nevoia voastră de iubire rămâne nesatisfăcută, corpul vostru fizic va suferi la rândul său. Nu numai corpul fizic are dorințe, și corpul eteric are, la rândul lui. El are propriile sale senzații de foame, el are nevoie –la rândul lui– de hrană. Iar această hrană este iubirea.

Toată lumea visează despre iubire, însă nimeni nu iubește. Toată lumea își face vise despre iubire, imaginându-și cum ar trebui să fie, care ar fi partenerul ideal, și din aceasta rezultă apoi frustrarea. Fie visăm, proiectându-ne în viitor, fie –ca în cazul frustrării– revenim asupra trecutului. Însă nu iubim niciodată.

Există și alte tensiuni specifice corpului eteric, însă cele produse de absența iubirii sunt cel mai simplu de înțeles. Dacă ajungeți să iubiți *în clipa prezentă*, corpul eteric se destinde. În caz contrar, adică atunci când aveți pretenții, speranțe, condiții pentru a iubi, vă proiectați în viitor și deveniți incapabili să iubiți în clipa prezentă.

Prezentul este dincolo de dorințele noastre: el este așa cum este. Speranțele sunt posibile pentru ce este de domeniul viitorului: iubirea *trebuie* să fie astfel. Iubirea însăși există prin contradicție: ea există întotdeauna în funcție de ceea ce trebuie să fie. Nu puteți iubi în prezent decât dacă iubirea voastră este liberă de orice așteptare, de orice pretenție, dacă este necondiționată.

Deasemenea, dacă iubiți o persoană determinată și nu o alta, nu iubiți în prezent. Dacă iubirea voastră provine dintr-o relație, în loc să fie o stare de spirit, nu puteți iubi în prezent, deoarece și iubirea voastră se supune unei condiții, chiar dacă aceasta este foarte subtilă. Dacă spun că nu te pot iubi decât pe tine, voi înceta să iubesc imediat ce nu vei mai fi aproape de mine. Timp de douăzeci și trei de ore voi fi într-o stare de ne-iubire, și nu voi iubi decât în timpul orei pe care o voi petrece cu tine. Și acest lucru este imposibil. Nu putem fi în stare de iubire într-o anumită clipă, apoi să încetăm să iubim în clipa următoare.

Dacă sunt sănătos, sunt tot timpul. Nu pot fi sănătos numai o oră, iar restul timpului să fiu bolnav. Sănătatea nu este o relație; ea este o stare existențială.

Iubirea nu este o relație existentă între două persoane, ea este o stare de spirit care vă este proprie. Dacă iubiți, iubiți totul. Nu numai ființele, ci și lucrurile. Iubirea se exprimă și în privința obiectelor. Iubiți chiar și atunci când sunteți singur, când nimeni nu se găsește în apropierea voastră. Este ca și respirația. Dacă fac un jurământ să nu respir numai dacă sunt cu tine, voi muri. Respirația este independentă de orice relație; ea nu este atașată nici unei relații, oricare ar fi aceasta. Or, pentru corpul eteric, iubirea este comparabilă cu respirația. De fapt, ea este respirația lui.

Deci: iubim sau nu iubim. Felul de iubire inventat de oameni este foarte

periculos. Nici chiar bolile nu au atâtea absurdităţi ca această pretinsă iubire. Întreaga omenire este bolnavă din cauza acestei false noţiuni a iubirii.

Dacă puteţi iubi orice, corpul vostru al doilea va avea o senzaţie de destindere, de destindere pozitivă. Nu veţi mai avea coşmaruri. Visele voastre vor fi pentru voi poezie pură. În al doilea corp se întâmplă ceva, iar parfumul va impregna –de asemenea– şi celelalte corpuri. Oriunde veţi fi, veţi răspândi acest parfum. Şi bineînţeles, el va produce un răspuns pe măsura sa, un ecou specific.

Adevărata iubire este străină ego-ului. Preocuparea eternă a egoului este puterea, astfel încât chiar şi iubirea voastră va fi impregnată de violenţă – pentru că ea nu este reală, pentru că ea aparţine ego-ului. Pentru noi iubirea este întotdeauna violentă, ea este un fel de război. Tată şi fiu, mamă şi fiică, soţ şi soţie nu se iubesc unii cu alţii, ci îşi sunt duşmani. Ei sunt aproape întotdeauna în conflict, iar atunci când nu sunt în conflict, spunem că este iubire. Definiţia este de ordin negativ; un spaţiu care separă două războaie, o perioadă de pace.

Dar, în realitate, nu există pace între două dispute. Ceea ce numim pace nu este decât pregătirea unei viitoare dispute. Între doi soţi nu există pace, nici iubire. Absenţa disputei, pe care o numim iubire, nu este nici ea decât pregătirea unei dispute viitoare. În perioada dintre două boli credem că suntem sănătoşi, iar în acel interval dintre două dispute credem că iubim. Dar aceasta nu este iubire, nu este decât absenţă a disputei. Cum este imposibil să vă certaţi douăzecişipatru de ore din douăzecişipatru, vine şi clipa în care începeţi să vă iubiţi duşmanul.

Iubirea nu există în calitate de relaţie; ea este o stare de spirit. Dacă veţi cunoaşte iubirea ca pe o stare de spirit, corpul vostru al doilea (corpul eteric) se destinde. E relaxat. Există şi tensiuni de origine diferită care afectează al doilea corp, dar mă voi limita să vorbesc doar despre cele care se pot înţelege cel mai uşor. Cum vă imaginaţi că iubirea este cunoscută, am vorbit despre ea.

* * *

Al treilea corp, corpul astral, îşi are propriile sale tensiuni. Acestea nu se referă doar la existenţa voastră actuală ci la existenţele precedente. Tensiunea din corp provine din acumularea a tot ceea ce aţi fost şi tot ceea ce aţi dorit să fiţi. Totalitatea dorinţelor voastre, care s-au repetat de-a lungul a mii de existenţe, este găzduită în corpul vostru astral. Iar voi nu aţi încetat niciodată să doriţi! Toate dorinţele voastre sunt acolo, oricare ar fi fost obiectul lor.

Corpul astral conţine aspiraţiile voastre, ansamblul dorinţelor voastre. De asemenea, el este corpul cel mai tensionat al întregii voastre fiinţe. Când începeţi

să meditaţi, deveniţi conştient de aceste tensiuni deoarece meditaţia începe cu al treilea corp. Cei care sunt în această situaţie vin să mă consulte, spunându-mi: "De când am început să meditez, mă simt mai încordat ca niciodată." În realitate, tensiunile nu au crescut, numai că aţi devenit conştienţi de ele. Aţi conştientizat un lucru care până acum vă rămăsese ascuns.

Este vorba de tensiuni astrale. Reprezentând esenţa existenţelor atât de multiple, ele nu pot fi definite printr-un cuvânt specific. Nu pot spune despre ele nimic care să fie inteligibil. Nu putem decât să le trăim, să le simţim.

Dorinţa este tensiunea ca atare. Dorim întotdeauna un lucru sau altul. Există chiar oameni care doresc starea de ne-dorinţă. Este cel mai absurd lucru! În al treilea corp, cel astral, puteţi chiar dori să fiţi fără dorinţă. În realitate faptul de a dori să fiţi lipsit de dorinţe se numără printre dorinţele cele mai puternice, capabile să creeze o prăpastie foarte mare între ceea ce sunteţi şi ceea ce doriţi să fiţi.

Ca urmare, acceptaţi-vă dorinţele aşa cum sunt şi conştientizaţi faptul că aţi avut nenumărate dorinţe timp de nenumărate vieţi. Toate aceste dorinţe s-au acumulat. Deci, în ceea ce priveşte corpul astral acceptaţi-vă în întregime dorinţele. Nu încercaţi să le combateţi, nu inventaţi o dorinţă care să se opună dorinţelor voastre. Acceptaţi-le pe toate. Conştientizaţi faptul că sunteţi plini de dorinţe şi nu vă îngrijoraţi în legătură cu acest fapt. Astfel, veţi cunoaşte imediat starea de ne-tensiune în corpul astral.

Dacă ajungeţi să acceptaţi mulţimea infinită de dorinţe din voi fără a crea o dorinţă care să *li se împotrivească;* dacă puteţi trăi în mijlocul acestei mulţimi de dorinţe (care prezintă acumularea întregului vostru trecut) şi le puteţi accepta aşa cum sunt; dacă această acceptare este totală; va veni şi momentul în care – deodată– întreaga această mulţime va dispare. Ea nu mai este, deoarece ea nu se poate menţine decât pe un fond de dorinţă, o dorinţă constantă, a ceea ce nu este.

Obiectul dorinţei nu prezintă nici o importanţă; el este în afara discuţiei. Chiar dacă singura voastră dorinţă este ne-dorinţa, ecranul este prezent, toată mulţimea de dorinţe este prezentă. Dimpotrivă, dacă o acceptaţi aşa cum este, nu mai este nimic de dorit; starea de dorinţă a dispărut. Când acceptaţi totul sub forma în care se prezintă, inclusiv dorinţele voastre, acestea dispar fără ca voi să faceţi ceva. Corpul astral se relaxează; el ajunge la o destindere pozitivă. Atunci vă puteţi ocupa de al patrulea corp.

* * *

Al patrulea corp este corpul mental. La fel cum corpul astral are dorinţe, corpul mental are gânduri; o mulţime de gânduri contradictorii, fiecare din

ele afirmându-se ca fiind totalitatea, fiecare din ele dominându-vă ca şi cum ar fi, el singur, totalitatea. Ca urmare, tensiunile celui de al patrulea corp reprezintă o consecinţă a gândurilor. A fi fără cel mai mic gând (nu în stare de somnolenţă sau inconştienţă, ci cu o conştiinţă liberă de gândire), reprezintă starea de sănătate şi destindere a celui de al patrulea corp. Cum să facem însă pentru a fi conştienţi şi fără gândire?

În fiecare clipă se formează gânduri. În fiecare clipă un fragment din trecutul vostru intră în conflict cu un fragment al vieţii voastre prezente. Înainte eraţi comunist, iar acum aţi fost convertit la catolicism; crezul vostru s-a schimbat, însă trecutul nu este şters în întregime. Cu toate că sunteţi catolic, nu puteţi renunţa la ideologia comunistă; aceasta are rădăcini în voi. Cu toate că vă veţi schimba ideile, ideile refuzate rămân în voi în stare latentă. Nu vă puteţi "dezvăţa" de ele. Ele îşi au rădăcinile în profunzimile fiinţei voastre: în conştientul vostru. Ele nu se vor manifesta, pentru că le-aţi aruncat. Însă ele sunt acolo, aşteptând o ocazie. Şi aceasta va apare. Într-o singură zi, vi se va întâmpla să redeveniţi comunist, apoi veţi fi din nou catolic. Această alternanţă se va produce fără încetare, iar rezultatul ei va fi confuzia.

Astfel, pentru corpul mental tensiunea înseamnă confuzie: gânduri contradictorii, experienţe contradictorii, speranţe contradictorii care încetoşează mintea. Şi dacă o minte confuză încearcă să-şi depăşească propria confuzie, ea nu va fi decât şi mai confuză. De fapt, este imposibil să se obţină o stare de limpezire atunci când ne bazăm pe confuzie.

Voi trăiţi în confuzie. Căutarea spirituală vă amplifică această stare. Întreaga încărcătură a trecutului continuă să existe, iar acum –în plus– mai sunt şi alte probleme: întâlniţi un guru X, apoi Y, apoi altul Z; fiecare din ei sporeşte confuzia voastră. Va fi ca într-o casă de nebuni. Astfel se petrec lucrurile în al patrulea corp, în corpul mental. În acest corp, tensiunea a devenit confuzie.

Cum să facem pentru a obţine claritatea mentală? Acest lucru nu este posibil decât dacă încetaţi să refuzaţi un gând în favoarea altuia, dacă nu respingeţi nimic (comunismul în favoarea religiei, pe Dumnezeu în favoarea unei filozofii sau a ateismului). Dacă vă acceptaţi toate gândurile, nu mai trebuie făcută nici o alegere şi tensiunile dispar. Dacă alegeţi în continuare, nu veţi face altceva decât să adăugaţi noi tensiuni peste cele vechi.

Conştiinţa voastră trebuie să fie fără alegere. Fiţi conştient de procesul gândirii în ansamblul lui, de confuzie în totalitatea ei. În acest caz veţi înţelege că întregul mental este confuzie. Nu este nimic de ales: întregul sistem trebuie refuzat în bloc. Din momentul în care ştiţi că mentalul nu este decât confuzie, îl puteţi părăsi în orice clipă –fără nici un regret.

În consecinţă, fiţi conştienţi de mental în totalitatea sa. Nu spuneţi: "Sunt

ateu", nici "Sunt teist". Nu spuneţi: "Sunt creştin", nici "Sunt hindus". Nu mai alegeţi. Fiţi conştienţi că uneori sunteţi ateu, alteori teist; că uneori sunteţi comunist, alteori creştin; că uneori sunteţi un sfânt, alteori un păcătos. Uneori vă atrage o ideologie, alteori o alta. Dar acestea nu sunt de fapt decât idei fixe.

Fiţi conştienţi de toate aceste lucruri. Momentul specific de conştientizare deplină a mentalului –ca atare– este echivalent cu o neidentificare. Nu mai sunteţi identificaţi cu mentalul vostru. Pentru prima dată vă cunoaşteţi pe voi înşivă în calitate de conştiinţă şi nu în calitate de mental. Iar mentalul în sine devine pentru voi un obiect. Aşa cum sunteţi conştienţi de oamenii care vă înconjoară, de mobilele din camera voastră, tot astfel luaţi conştienţă de mentalul vostru, de procesul mental. Voi sunteţi această conştiinţă, neidentificată cu mentalul.

Problema care se pune în al patrulea corp este aceea că a avut loc o identificare cu mentalul. În cazul în care corpul vostru este bolnav şi cineva vă spune: "Sunteţi bolnav", nu vă supăraţi, nici nu vă simţiţi jigniţi. Dar dacă mintea voastră este bolnavă şi cineva vă spune: "Mintea vă este bolnavă; se pare că deveniţi nebun", vă supăraţi, vă simţiţi jigniţi. De ce?

Dacă o persoană vă spune: "Corpul vostru nu pare prea sănătos", vi se pare că ea vă compătimeşte. Dar dacă o persoană vorbeşte de maladie mentală, spunând că din punct de vedere mental păreţi deranjat, nevrozat, vă supăraţi. Aceasta provine din faptul că vă identificaţi mai mult cu mentalul decât cu corpul vostru.

Este posibil să vă simţiţi independent de corpul vostru. Puteţi spune: "Aceasta este mâna mea", dar nu puteţi spune: "Acesta este mentalul meu", pentru că –în sinea voastră– vă spuneţi: "Mentalul meu sunt eu". Dacă vă spun că vă voi opera de apendicită, mă lăsaţi să o fac, dar dacă spun că vă voi opera creierul, îmi veţi răspunde: "A, nu! E prea de tot. Unde e libertatea mea?" Sunteţi identificaţi mult mai profund cu mentalul vostru; voi şi el formaţi acelaşi întreg. Nu cunoaşteţi regiunile care îl depăşesc şi –în consecinţă– vă identificaţi cu el.

Cunoaşteţi faptul că există altceva, care este superior corpului: mentalul. Ca urmare, sunteţi capabili să nu vă identificaţi cu corpul. Dar nu cunoaşteţi nimic care să fie dincolo de mental. Numai devenind conştienţi de gândurile voastre vă daţi seama că mentalul nu este decât un proces, o acumulare: este un mecanism, o magazie, este cel care înregistrează experienţele voastre tecute, obişnuinţele voastre trecute, cunoştinţele voastre trecute. Voi nu sunteţi mentalul, vă puteţi lipsi de el. Îl puteţi transforma, îl puteţi înlătura în întregime. De asemenea, este posibil să fie operat creierul, care este suportul său.

Iar acest lucru deschide noi orizonturi. Va veni şi ziua în care chiar şi

mentalul vostru va putea fi transplantat. La fel ca şi inima, memoria va putea fi –mai devreme sau mai târziu– transplantată. Astfel, o persoană pe cale de a muri, nu va muri de tot. Memoria ei va fi salvată şi transplantată într-un copil. Acesta va dobândi deci totalitatea gândurilor, întreaga memorie a donatorului. Va vorbi de experienţe pe care nu le-a făcut, dar va putea spune: "Ştiu". Tot ceea ce ştia persoana care a murit, va şti şi copilul, deoarece el va fi moştenit întregul mental al persoanei moarte.

Această posibilitate pare a fi periculoasă, şi este probabil că nu o vom accepta, în măsura în care ne vom pierde astfel întreaga noastră identitate. Mentalul, suntem noi! Dar, după părerea mea, ea reprezintă ceva promiţător. Pe baza ei se poate naşte o nouă omenire.

Noi putem fi conştienţi de mental, deoarece noi suntem o entitate distinctă de el; mentalul nu este "eu". El face parte din corpul meu la fel ca şi rinichii. Aşa cum, dacă mi se face o operaţie de rinichi nu se va schimba nimic, voi rămâne aceeaşi persoană, tot astfel, dacă mi se face o operaţie pe creier, nu se va schimba nimic pentru mine. Voi continua să fiu vechiul eu dinainte, doar cu un mental nou în plus. Mentalul este –la rândul său– un mecanism. Dar cum noi ne identificăm cu el, producem o tensiune.

Astfel, în al patrulea corp, conştienţa însemnă sănătate iar inconştienţa tensiune. Din cauza gândurilor voastre, din cauza identificării voastre cu ele, voi trăiţi în ele, şi creaţi astfel o barieră care vă separă de fiinţa voastră existenţială.

Chiar aici, lângă voi, se găseşte o floare, pe care nu o veţi cunoaşte din cauza gândurilor voastre. Ea va muri, iar gândurile voastre vor fi tot acolo. Gândirea crează o peliculă între voi şi experienţă: transparentă, desigur, dar nu *suficient* de transparentă; ea nu este decât iluzorie.

De exemplu, ascultaţi cele spuse de mine. Dar poate nu ascultaţi cu adevărat. Dacă reflectaţi la cele spuse de mine, atunci nu mai este vorba de ascultare. Fie îmi devansaţi cuvintele, fie sunteţi în urmă, oricum nu sunteţi împreună cu mine. Mintea voastră fie revine asupra tecutului, fie –plecând de la trecut– începe să proiecteze ceva în viitor; în orice caz, gândurile voastre nu coincid cu discursul meu.

Poate sunteţi chiar capabili să repetaţi –cuvânt cu cuvânt– ceea ce am spus. Este o înregistrare. Mentalul poate repeta cuvintele pe care eu le-am spus, poate să le reproducă. Şi atunci exclamaţi: "Dacă nu v-aş fi ascultat, cum aş putea reproduce cuvintele pe care le-aţi rostit?" Un magnetofon poate face acelaşi lucru, şi –cu toate acestea– el nu mă înţelege. Mentalul vostru poate funcţiona exact ca o maşină, indiferent dacă sunteţi sau nu sunteţi prezenţi, acest lucru contează mai puţin. Puteţi fi pierduţi în propriile voastre

gânduri şi –în acelaşi timp– puteţi continua să mă ascultaţi. Mintea, al patrulea corp, corpul mental, s-a transformat în barieră.

Între voi şi ceea ce este se ridică o barieră. Deci, dacă atingeţi ceva, voi experimentaţi direct. La fel dacă priviţi ceva. Dacă iau mâna voastră şi o pun în mâna mea, aceasta este un fapt existenţial. Dar este posibil ca voi să nu fiţi prezenţi şi –în acest caz– nu vă veţi da seama. A avut loc un contact, o experienţă, dar voi eraţi pierduţi în gândurile voastre.

Prin urmare, în al patrulea corp este necesară conştientizarea procesului gândirii în totalitatea lui. A nu alege, a nu decide, a nu judeca; ci a fi –pur şi simplu– conştient. Odată cu conştiinţa apare şi ne-identificarea. Iar ne-identificarea cu mecanismul mental înseamnă destindere.

* * *

Al cincilea corp este corpul spiritual. În ceea ce-l priveşte, tensiunea provine din ignoranţa de sine. În timp ce *sunteţi*, ştiţi foarte bine faptul că nu vă cunoaşteţi. Trăiţi, făcând una sau alta, îndeplinind un lucru sau altul, dar senzaţia de ignoranţă de sine nu vă va părăsi. Ea rămâne ţintuită în voi, va fi întotdeauna cu voi, oricât de mult aţi încerca s-o uitaţi sau s-o alungaţi. Nu puteţi scăpa de ignoranţă. *Ştiţi* că nu ştiţi. Ignoranţa este boala celui de al cincilea plan.

Cei care au realizat, la Delphi, inscripţiile de pe templu: "Cunoaşte-te pe tine însuţi", se ocupau de al cincilea corp, lucrau asupra lui. Socrate nu înceta nici o clipă să repete: "Cunoaşte-te pe tine însuţi". El avea acelaşi obiectiv. Pentru al cincilea corp singura cunoaştere este *atma gyana* (cunoaşterea de sine).

Mahavira spune: "Dacă te cunoşti pe tine însuţi, cunoşti tot." E incorect. Dar antiteza este exactă: necunoscându-te pe tine, nu poţi cunoaşte absolut deloc. Deci, dintr-o nevoie de echilibru, Mahavira a spus: "Dacă te cunoşti pe tine însuţi, cunoşti tot". Chiar dacă voi cunoaşte tot, fără să mă cunosc pe mine însumi, ce nevoie aş putea avea de cunoştinţele mele? Cum aş putea cunoaşte ceea ce este fundamental, ceea ce este ultim, dacă nu mă cunosc nici măcar pe mine însumi? Acest lucru nu este posibil.

În consecinţă, în al cincilea corp, tensiunea există între cunoaştere şi ignoranţă. Dar amintiţi-vă acest lucru: am spus "cunoaştere şi ignoranţă", şi nu "cunoştinţe şi ignoranţă". Cunoştinţele le puteţi lua din scripturi, dar cunoaşterea nu vă este dată de nimic. Foarte mulţi oameni acţionează greşit bazându-se pe această eroare, pe această confuzie între cunoştinţe şi cunoaştere. Cunoaşterea este proprietatea voastră. Nu vă pot da cunoaşterea mea; nu vă pot da decât cunoştinţele mele. Scripturile transmit cunoştinţele şi nu

cunoaşterea. Ele vă învaţă că sunteţi de origine divină, că sunteţi *atman*: Sinele; dar aceasta nu este cunoaştere.

Dacă sunt ataşat de această ştiinţă, ea devine un factor de mare tensiune. Ignoranţa îngăduie pseudo-ştiinţa, ştiinţa dobândită, ştiinţa luată cu împrumut. Sunteţi ignoranţi, dar credeţi că sunteţi în posesia cunoaşterii. Acest lucru crează o mare tensiune. Este mai bine să se recunoască: "sunt ignorant". Şi în acest caz există o tensiune, însă aceasta este mai mică. Dacă nu sunteţi seduşi de cunoştinţele dobândite, atunci sunteţi liber să căutaţi prin voi înşivă şi să ajungeţi la cunoaştere.

Din faptul că *sunteţi*, cel puţin un lucru este sigur: oricine aţi fi, existaţi. Nu se poate nega. Poate îi recunoaşteţi pe alţii, poate nu cunoaşteţi decât iluzii, poate că lucrurile pe care le cunoaşteţi sunt false, nu contează; fapt este că sunteţi capabil să cunoaşteţi. Pe această bază sunt acceptate două lucruri: experienţa voastră şi conştiinţa voastră.

Lipseşte însă un al treilea element. Personalitatea esenţială a omului se poate concepe datorită unui număr de trei dimensiuni care sunt: existenţă, conştiinţă, beatitudine: *sat/ chit/ anand*. Ştim că suntem însăşi existenţa; ştim că suntem o entitate cognitivă –însăşi conştiinţa. Lipseşte însă beatitudinea. Dacă începeţi să căutaţi în voi înşivă, veţi ajunge la a treia dimensiune. Ea este acolo. Beatitudinea, extazul existenţial, este prezent. Odată ce îl cunoaşteţi, cunoaşterea de sine va fi completă; cunoaşteţi existenţa voastră, conştiinţa voastră, beatitudinea voastră.

Este imposibil să vă cunoaşteţi atâta timp cât nu aţi întâlnit încă beatitudinea. De fapt, orice fiinţă care este nefericită va dori întotdeauna să fugă de ea însăşi. Întreaga noastră existenţă este o fugă de noi înşine. Ceilalţi sunt importanţi pentru noi în măsura în care ne uşurează această fugă. Acesta este motivul pentru care suntem gregari. Nici măcar cei care îşi întorc faţa spre religie nu sunt singuri; ei îl crează pe Dumnezeu pentru a le ţine de urât. Ei respectă aceeaşi greşeală.

Deci, la al cincilea nivel, trebuie să înţelegem cine suntem, în interiorul nostru. Nu este o căutare, este faptul de "a fi în căutare".

* * *

Colaborarea voastră nu este necesară decât primele cinci corpuri. Dincolo de ele totul devine uşor şi spontan.

Al şaselea corp este corpul cosmic. Tensiunea care există la acest nivel: este între voi, între sentimentul individualităţii, al limitării, şi cosmosul fără limite. Chiar şi în al cincilea plan rămâneţi încordat în corpul vostru spiritual. Sunteţi –încă– o persoană. Această "persoană" reprezintă tensiunea pe planul

al şaselea. Astfel încât, pentru a vă destinde în cosmos, pentru a vă acorda cu el, trebuie să încetaţi să fiţi un individ.

Isus a spus: "Cel care se pierde, se găseşte." Această afirmaţie se referă la cel de al şaselea corp. Ea nu poate fi înţeleasă decât dacă aţi atins acest corp, deoarece afirmaţia în sine este lipsită de logică. Totuşi, începând cu acest corp, singura logică ce poate exista, singurele posibilităţi raţionale care există, se găsesc în această expresie: a se pierde pe sine.

Până acum ne-am pus în valoare, ne-am cristalizat. Până la al cincilea corp cristalizarea, eul, individualitatea, ne pot urma, şi oricine vrea să rămână o entitate separată rămâne acolo. Există numeroase sisteme spirituale care nu trec dincolo de corpul al cincilea. În special cele care pretind că sinele îşi are propria individualitate, şi că individualitatea se va menţine chiar şi în starea de eliberare, altfel spus că veţi rămâne un individ incarnat într-un ego. În astfel de sisteme, conceptul de Dumnezeu nu există, deoarece este inutil.

Conceptul de Dumnezeu îşi face apariţia odată cu al şaselea corp. "Dumnezeu" este individualitatea cosmică sau –mai exact– ne-individualitatea cosmică. Nu "eu" sunt cel care există; ci tocmai totalitatea din mine este care face posibilă existenţa mea. Eu nu sunt decât un punct, o verigă în lanţul infinit al existenţei. Dacă Soarele nu va răsări mâine dimineaţă, voi înceta să exist, flacăra se va stinge. Dacă exist, datorez acest fapt Soarelui. El este atât de departe de mine, şi totuşi o legătură ne uneşte. Dacă Pământul moare, la fel ca atâtea alte planete care au făcut-o, viaţa mea devine imposibilă, deoarece ea este una cu viaţa Pământului. Orice lucru este o verigă din lanţul existenţei. Noi nu suntem insule, suntem oceanul.

Sentimentul individualităţii este –în al şaselea corp– singura tensiune care se opune sentimentului oceanic (sentimentul de a fi fără limite, sentimentul infinitului), sentimentului că *eu* nu sunt, dar *noi* suntem. Iar acest "noi" include totul; nu numai fiinţele organice, ci tot ceea ce există. El înseamnă însăşi existenţa.

În consecinţă, tensiunea din al şaselea corp este cauzată de sentimentul "eului". Cum să facem pentru a scăpa de acest "eu", de acest "ego"? La nivelul la care sunteţi, nu puteţi înţelege, dar când veţi fi atins al cincilea corp totul se va simplifica. Este ca în cazul unui copil ataşat foarte mult de o jucărie şi care nu poate concepe să se lipsească de ea. Dar va face acest lucru odată ce va fi crescut. Va renunţa la ea pentru totdeauna. Până la al cincilea corp ego-ul este important, dar dincolo de acesta el devine ca o jucărie cu care copilul s-a jucat. Vă veţi separa, fără nici o problemă.

Nu există dificultăţi decât în cazul în care aţi atins cel de al cincilea corp datorită unui proces gradat, şi nu prin iluminare subită. În acest caz, stingerea

completă a "eului" în al şaselea corp devine problematică. În consecinţă, dincolo de al cincilea corp, toate procesele cu caracter instantaneu reprezintă un ajutor. Până la acest nivel, procesele gradate par mai puţin dificile, de acum înainte însă, ele vor deveni un obstacol.

Deci în al şaselea corp tensiunea se exercită între individualitate şi conştiinţă oceanică. Picătura trebuie să dispară în ocean. Nu este chiar o dispariţie decât din punctul de vedere al picăturii. Este mai degrabă faptul că, dispărând picătura, câştigăm oceanul. Picătura nu este de fapt pierdută; ea s-a unit cu oceanul.

* * *

Al şaptelea corp este corpul nirvanic. Tensiunea care există în acesta se exercită între existenţă şi non-existenţă. În corpul precedent, cel care investiga a dispărut *ca atare*, dar nu a dispărut şi existenţa. El este, nu în calităte de individ, ci de fiinţă cosmică. Fiinţa rămâne. Există filozofi şi sisteme care se opresc în acest stadiu, adică la Dumnezeu sau *moksha* (eliberarea). A atinge al şaptelea corp înseamnă a pierde existenţa în favoarea non-existenţei. Nu înseamnă a se pierde pe sine, înseamnă a pierde orice limitare. Existenţialul devine non-existenţial. În acest punct ajungeţi la sursa originară a întregii existenţe, care este –de asemenea– punctul ei de întoarcere. Existenţa iese din el, non-existenţa se întoarce la el.

Existenţa însăşi este doar o fază. Trebuie să-i reintegrăm non-existenţa. La fel cum ziua alternează cu noaptea, tot astfel existenţa alternează cu non-existenţa. Pentru a ajunge la perfecta cunoaştere nu trebuie să existe dorinţa de a scăpa de non-existenţă. Pentru a cunoaşte cercul în totalitatea sa, trebuie acceptată ne-fiinţarea.

Nici chiar cosmicul nu reprezintă totalitatea, datorită faptului că nu include non-existenţa. În consecinţă, Dumnezeu însuşi nu este totalitatea. El nu este decât o parte a lui Brahman, el nu este Brahman în sine. Brahman înseamnă lumina şi întunericul luate împreună, viaţa şi moartea luate împreună, existenţa şi non-existenţa luate împreună. Dumnezeu nu este moartea; El nu este decât viaţa. Dumnezeu nu este non-existenţă; El nu este decât existenţă. Dumnezeu nu este decât lumina, el nu este decât o *parte* din fiinţa totală, dar nu totalitatea.

A cunoaşte totalitatea înseamnă a fi nimic. Numai neantul poate cunoaşte totalitatea. Totalitatea este –de asemenea– neantul, iar neantul este singura totalitate –aceea a celui de al şaptelea corp.

* * *

Iată de ce fel sunt tensiunile celor şapte corpuri. Dacă înţelegeţi ce înseamnă

tensiunea fiziologică, relaxarea şi destinderea fiziologică, este foarte uşor să vă continuaţi cercetarea prin celelalte şase corpuri. Starea de destindere pe care o cunoaşteţi în primul corp devine o trambulină pentru a ajunge la al doilea corp. Şi dacă obţineţi un rezultat în acesta din urmă; dacă experimentaţi o senzaţie de destindere eterică, faceţi un pas în direcţia celui de al treilea corp. Imediat ce simţiţi o senzaţie de relaxare într-un corp determinat, poarta ce duce spre corpul următor se deschide automat. Dar dacă aveţi un eşec cu primul corp, este foarte dificil, chiar imposibil, să deschideţi porţile următoare.

În consecinţă, începeţi cu corpul fizic şi nu vă gândiţi absolut deloc la celelalte. Trăiţi-l din plin. Deodată veţi avea impresia că s-a deschis o nouă poartă. În acel moment veţi putea merge mai departe. Dar nu vă gândiţi niciodată la celelalte corpuri; acest lucru vă va distrage atenţia şi va crea tensiuni.

Deci, uitaţi tot ceea ce am spus!

9. CUNOŞTINŢELE – O ILUZIE

Bhagvan, care este învăţătura dumneavoastră, care este doctrina dumneavoastră?

Eu nu am o doctrină. A învăţa o doctrină este un fapt care prezintă un interes foarte mic. Eu nu sunt filozof; am un spirit anti-filozofic. Filozofia nu ne-a dus nicăieri şi ea nu ne poate duce undeva. Mintea care gândeşte, care pune întrebări, nu poate cunoaşte.

Doctrinele există într-un număr foarte mare. Orice doctrină este însă o ficţiune, provenită din imaginaţia omului. Ea nu este o descoperire ci o invenţie. Mintea omului este capabilă să creeze sisteme şi doctrine în număr infinit, însă nici o teorie nu vă va face să cunoaşteţi adevărul. O minte umplută până la refuz cu cunoştinţele este o minte predestinată ignoranţei.

Revelaţia are loc în momentul în care învăţătura încetează. Există două posibilităţi: fie să se reflecteze asupra unui lucru, fie să se meargă în profunzimea lui, existenţial. Cu cât o persoană reflectează mai mult, cu atât ea se îndepărtează de ceea ce este aici-şi-acum. A reflecta asupra unui lucru înseamnă a pierde contactul cu el.

Ca urmare, învăţătura mea constă într-o experienţă anti-doctrinară, anti-filozofică, anti-speculativă. Eu învăţ –pur şi simplu– cum să fiţi. Cum să fiţi în prezent aici-şi-acum. A fi receptiv, a fi vulnerabili în prezent, uniţi cu prezentul. Este ceea ce numesc eu meditaţie.

Cunoştinţele au întotdeauna drept punct final ficţiunea, proiecţia. Ele nu sunt un vehicul de realizare a adevărului. Însă, odată ce aţi cunoscut adevărul, cunoştinţele devin un vehicul pentru a comunica, pentru a împărtăşi experienţa voastră cu cei care nu au cunoaşterea. În acest caz, limbajul, doctrinele, teoriile devin un mijloc. Dar, chiar astfel, există o neadecvare, o falsificare.

Ceea ce cunoaştem într-un mod existenţial nu se poate exprima în întregime. Această cunoaştere poate fi doar sugerată. Dacă vă vorbesc despre ceea ce am cunoscut, la voi ajunge cuvântul, sensul însă se pierde. Ceea ce ajunge la voi este un cuvânt lipsit de viaţă. Într-o anumită măsură, cuvintele mele sunt lipsite de sens, deoarece semnificaţia lor era cuprinsă în însăşi experienţa trăită.

Astfel, cunoştinţele sunt un mijloc de comunicare, nu un mijloc pentru a atinge realizarea. Mintea care cunoaşte este un obstacol, deoarece acela care ştie nu este smerit. Dacă sunteţi plini până la refuz cu cunoştinţe, în voi nu mai este loc pentru a primi necunoscutul. Mintea trebuie să devină vacantă, goală –o matrice, receptivitate perfectă.

Cunoştinţele aparţin trecutului. Ele se referă la ceea ce aţi cunoscut. Cunoştinţele reprezintă ceea ce aţi memorat, acumulat, ceea ce posedaţi. Acumularea este un obstacol; ea se interpune între voi şi ceea ce este nou, între voi şi necunoscut.

Nu puteţi să aveţi o receptivitate pentru necunoscut decât dacă sunteţi smerit. Trebuie să vegheaţi să nu pierdeţi niciodată din vedere propria voastră ignoranţă: există încă lucruri ce pot fi descoperite. O minte care se bazează pe amintiri, pe informaţii, pe scriptură, pe teorii, pe doctrine, pe dogme, este egocentrică şi lipsită de smerenie. Învăţătura nu vă dă smerenie. Numai vastitatea necunoscutului vă face smeriţi.

Memoria trebuie deci să se stingă. Aceasta nu înseamnă că trebuie să rămâneţi fără memorie, ci faptul că în clipa cunoaşterii –în clipa experienţei– memoria nu trebuie să intervină. În acea clipă, mintea trebuie să fie receptivă, vulnerabilă. Această clipă de absenţă, de vid este meditaţia (*dhyana*).

* * *

Experienţa în sine nu va deveni oare o doctrină?

Experienţa nu este comunicabilă decât în mod negativ. Nu pot să spun ce este ea, ci ceea ce nu este. Limbajul este un vehicul pentru a exprima ceea ce nu este. Când spun că limbajul nu o poate exprima, încă o exprim. Când spun că nu putem face din ea o doctrină, aceasta este doctrina mea. Însă aceste declaraţii sunt de ordin negativ. Nu afirm nimic, dar neg ceva. Pot să spun nu, dar nu pot să spun da. Da-ul nu poate decât să fie realizat.

Dacă învăţătura este atinsă de credinţe, aceasta va reprezenta un obstacol în realizarea vidului, a meditaţiei. Trebuie să înţelegem în primul rând inutilitatea trecutului, a ceea ce se cunoaşte, a învăţăturii mentale. În ceea ce priveşte necunoscutul, adevărul, o asemenea învăţătură este inutilă.

Aveţi posibilitatea fie de a vă identifica cu ceea ce aţi cunoscut, fie de a adopta poziţia de martor. În primul caz, voi şi memoria voastră nu reprezintă două entităţi distincte. În al doilea caz, fie vă aflaţi la o oarecare distanţă de amintirile voastre, fie sunteţi separat de ele, neidentificat cu ele, fiind conştienţi de voi înşivă ca fiind o entitate distinctă de amintirile voastre. Această conştienţă este o cale care vă duce spre necunoscut.

Cu cât adoptaţi mai mult poziţia de martor faţă de învăţătura voastră (cu

cât vă identificaţi mai puţin cu entitatea care ştie), cu atât şansele ca ego-ul să fie stăpânit de această învăţătură sunt mai mici. Dacă voi nu sunteţi amintirile voastre, acestea nu mai sunt decât ca o grămadă de cenuşă. Ele provin din experienţă, devin apoi parte integrantă a minţii voastre, dar ele nu reprezintă conştiinţa voastră. Cel care îşi aminteşte, este distinct de lucrurile pe care şi le aminteşte. Dacă faceţi această distincţie cu claritate, vă apropiaţi din ce în ce mai mult de vacuitate. Fiind neidentificaţi, sunteţi receptivi; puteţi rămîne astfel încât nici o amintire să nu se interpună între voi şi necunoscut.

Vacuitatea poate fi atinsă, dar nu poate fi creată. Dacă o creaţi, o faceţi cu vechiul vostru mental, cu învăţătura voastră. Este motivul pentru care nu există metodă care să permită atingerea sa. Orice metodă provine dintr-o acumulare de cunoştinţe, astfel încât dacă încercaţi să recurgeţi la o metodă, ea va fi obligatoriu o continuare a vechiului vostru mental. Dar necunoscutul nu vine asupra voastră ca o continuitate, ci ca o vacuitate care rupe această continuitate. Ceea ce face ca ea să depăşească învăţătura voastră.

Nu există deci nici o metodă ca atare, nici o metodologie; nu este decât înţelegerea că "eu sunt separat de ceea ce am acumulat". Dacă înţelegeţi acest lucru, nu mai este necesar să cultivaţi vacuitatea. A sosit! *Sunteţi* vacuitatea!

Neantul nu poate fi creat. Un neant creat nu este neant. El este creaţia voastră, şi aceasta nu este în nici un caz neantul, vacuitatea, deoarece are limite. Cum voi sunteţi cei care le-aţi creat, el nu poate fi mai mult decât voi; el nu poate fi superior minţii din care a provenit. Voi nu puteţi crea neantul: el este cel care vă penetrează. Nu îl puteţi decât primi. Iar pentru a vă pregăti să-l primiţi, nu există decât calea negativă. A vă pregăti înseamnă aici procesul de ne-identificare cu cunoştinţele voastre, înseamnă a înţelege inutilitatea, absurditatea întregii voastre învăţături.

Tocmai conştiinţa procesului gândirii este cea care vă îndreaptă spre vacuitate, unde ceea-ce-este vă copleşeşte, unde ceea-ce-este este prezent pentru totdeauna. Bariera dintre voi şi ea a dispărut. Sunteţi uniţi cu clipa, cu eternitatea, cu infinitul.

Imediat ce traducem această clipă în cuvinte, ea devine la rândul ei parte integrantă a memoriei. Şi o pierdem. Nu este niciodată posibil să spunem: "Ştiu". Necunoscutul rămâne necunoscut. Oricât de mare ar fi numărul de ori în care l-aţi experimentat, necunoscutul rămâne întotdeauna să fie necunoscut. Farmecul lui, frumuseţea lui, rămân neschimbate.

Procesul cunoaşterii este fără sfârşit. Nu va veni deci niciodată un moment în care ne-am putea spune: "Mi-am atins obiectivul". Dacă o persoană spune acest lucru, ea recade imediat în schema memoriei, a învăţăturii. Ea moare. Imediat ce afirmăm că ştim, murim. Viaţa se opreşte. Mişcarea vieţii are loc

întotdeauna *de la* necunoscut *spre* necunoscut. Ea vine din transcendent şi se îndreaptă spre transcendent. Deci, după părerea mea, o fiinţă religioasă nu pretinde că ştie. Cei care pretind că ştiu sunt teologi, filozofi, dar nu oameni religioşi. Spiritul religios se înclină în faţa misterului ultim, în faţa necunoscutului ultim, a ultimului extaz al ignoranţei, a ultimei beatitudini a ignoranţei.

Momentul de meditaţie, de vacuitate, nu poate fi creat, nici proiectat. Voi nu vă puteţi linişti mentalul. Dacă a fost liniştit prin intervenţia voastră, înseamnă că l-aţi intoxicat sau hipnotizat, dar nu poate fi vorba de vacuitate. Vacuitatea se revarsă spre voi. Nu o putem nici crea, nu o putem nici comunica.

În consecinţă, eu nu vă învăţ nici o metodă. În sensul că există metode, tehnici, doctrine, dar eu nu sunt un învăţător.

* * *

Sunt de acord cu ceea ce spuneţi. Cum pot transforma acest acord în experienţă?

Nu există cum. Dacă ar fi existat un cum, ar fi existat şi metode. Nu există decât trezirea. Dacă ascultaţi ceea ce spun şi cuvintele mele trezesc ceva în voi, experienţa se va produce; veţi simţi că se întâmplă ceva. Eu nu încerc să vă conving. Convingerea intelectuală nu are nici o valoare. Ceea ce fac este să vă transmit fapte.

De ce aţi fost de acord cu ceea ce am spus? Există două posibilităţi: fie argumentaţia mea a reuşit să vă convingă, fie adevărul a ceea ce am spus v-a apărut ca atare. Dacă argumentele au stat la baza convingerii, vă veţi întreba cum, în timp ce dacă aţi experimentat ceea ce am spus, dacă v-aţi dat seama că adevărul celor spuse de mine este valabil pentru cazul dvs., această cunoaştere nu este a mea. Nu v-am transmis nici o învăţătură. Ci este experienţa însăşi care se produce în clipa în care eu vorbesc.

În cazul unei convingeri intelectuale, mintea întreabă: cum? Care este modalitatea? Ea doreşte să ştie. Dar eu nu propovăduiesc nici o doctrină. Nu vă vorbesc decât despre experienţa mea. Atunci când spun că memoria este o acumulare, că este materie moartă, un reziduu al trecutului, înţeleg că ea este un fragment al trecutului care aderă la voi, dar că voi sunteţi distincţi de ea. Dacă simţiţi esenţa cuvintelor mele şi distingeţi –ca lumina unui fulger– distanţa care vă separă de memoria voastră (care separă conştiinţa voastră şi memoria voastră), nu vă puneţi problema lui cum. S-a întâmplat ceva, şi acest ceva vă poate penetra clipă de clipă –nu datorită unei metode, ci datorită conştienţei voastre, a reamintirii voastre constante.

Atunci realizaţi distincţia între conştiinţă şi conţinutul ei. Dacă sunteţi

atenţi la acest fapt, clipă de clipă (în timp ce mergeţi, vorbiţi, mâncaţi, dormiţi), se întâmplă ceva. Dacă realizaţi în permanenţă faptul că mentalul nu este decât un proces programat în vederea acumulării amintirilor –şi nu o parte a fiinţei voastre– nimic altceva decât această atenţie, nimic altceva decât această ne-metodă, va ajuta *acel ceva* să se ridice în voi.

Nimeni nu ştie când, cum şi unde se va petrece aceasta. Dar dacă atenţia voastră se prelungeşte, ea devine din ce în ce mai profundă pe zi ce trece. Este un proces automat. Ea trece de la intelect la inimă, de la inteligenţă la spiritul intuitiv, de la conştient la inconştient. Şi vine şi ziua în care sunteţi perfect treziţi. S-a întâmplat un lucru pe care nu l-aţi cultivat, dar care este sub-produsul reamintirii. Aceasta nu s-a întâmplat pentru că aţi urmat o anumit doctrină ci pentru că aţi fost treziţi de un fapt interior, de o viziune interioară. Ceva a penetrat profund în voi.

Când clipa soseşte, ea este uimitoare, necunoscută. Este ca o explozie. Şi –în aceea clipă– sunteţi absolut gol. Voi nu mai sunteţi; aţi încetat să mai fiţi. Nu mai există nici intelect, nici raţiune, nici memorie. Nu există decât conştiinţa; conştiinţa vacuităţii, conştiinţa neantului. În această vacuitate este cuprinsă cunoaşterea, care are un sens bine determinat. Entitatea care o cunoaşteţi şi obiectul cunoaşterii au dispărut. Nu mai rămâne decât faptul de a cunoaşte, care este existenţial.

Ceea ce există în vacuitate, ceea ce este în vacuitate, este indescriptibil. Nu putem vorbi decât despre intrarea în vacuitate, despre proces. Dar procesul nu este transformabil în metodă; nu îl putem practica. Nu este nimic de practicat. Ori vă *amintiţi*, ori uitaţi.

* * *

Recomandaţi adoptarea unui mod specific de viaţă în vederea pregătirii?

Odată cu conştientizarea, modul vostru de viaţă, întreaga voastră viaţă se schimbă. Dar acestea sunt schimbări care se fac spontan; ele nu trebuie practicate. Când practicăm un lucru, acesta îşi pierde tot ceea ce avea mai semnificativ. În consecinţă, schimbările trebuie să vină spontan.

Nu se pune problema de a practica, indiferent ce. Se pune problema de a înţelege că nu puteţi dori să atingeţi neantul. Această imposibilitate nu este doar verbală, ea este existenţială. Nu puteţi dori neantul, în măsura în care însăşi dorinţa provine din vechiul vostru mental, din cunoştinţe. Singurul lucru pe care l-aţi putea face este să luaţi cunoştinţă de ceea ce sunteţi. Şi în acest caz are loc o separare, o diviziune. O parte din voi înşivă nu se mai identifică cu restul.

Din acest moment, sunteţi doi: Sinele şi eul. "Eul" este memoria, mentalul. "Sinele" este conştiinţa, *atman*.

* * *

Ascultaţi ce spun şi –în acelaşi timp– ascultaţi propriul vostru interior. Acest proces trebuie să aibă loc în permanenţă. Ceea ce spun se integrează propriului vostru "eu", în ceea ce aţi acumulat, în ceea ce ştiţi. Aceste cunoştinţe vor dori să ştie mai mult: ele sunt cele care pun întrebarea "cum", ele sunt cele care cer metoda. Şi dacă v-aş da o metodă, ea vă va îmbogăţi cunoştinţele, "Eul" vostru va fi întărit; va deveni mai informat.

În realitate, eu nu pun accentul pe "eu"; eu nu mă adresez "eului" vostru. Dacă el intervine, comuniunea va deveni imposibilă. Va fi doar o simplă discuţie, nu un dialog. Dialogul nu există decât în cazul în care "eul" lipseşte. Dacă voi înşivă sunteţi prezenţi, fără "eul" vostru, întrebarea "cum" nu se pune. Ceea ce spun vi se va părea ca un adevăr sau o minciună, ca un fapt sau o doctrină universală.

Ceea ce mă preocupă este crearea unei situaţii, fie prin intermediul cuvintelor, fie prin tăcere, fie încercând să creez în voi haosul. Intenţia mea este de a crea o situaţie în care "Sinele" vostru să se ridice la suprafaţă, în care să iasă din "eu". Scopul meu este să creez situaţii în număr cât mai mare.

* * *

Iată un alt tip de situaţie. Vă spun lucruri absurde. Vă vorbesc de îndeplinirea unui lucru şi –cu toate acestea– neg existenţa oricărei metode. E absurd! Cum pot eu să vă vorbesc despre un lucru şi să afirm –în acelaşi timp– că lucrul respectiv nu poate fi exprimat? Însă numai o absurditate este ceea care poate crea situaţia. Dacă ajung să vă conving, nu voi crea o situaţie; convingerea respectivă va fi integrată "eului", cunoştinţelor voastre. Iar "eul" vostru va insista să întrebe: cum? Care este metoda? Voi nega că există vreuna, dar voi continua să vorbesc despre transformare. Atunci situaţia pare atât de iraţională, încât mentalul vostru este nemulţumit. Doar în acel moment regiunile care îl depăşesc pot ieşi la suprafaţă.

Eu creez fără încetare situaţii. Pentru intelectuali tocmai absurdul este cel care trebuie să fie folosit ca situaţie. Conştiinţa nu apare decât într-o situaţie în care continuitatea este întreruptă. Absurditatea, caracterul iraţional al situaţiei, sunt cele care trebuie să creeze vidul, sunt cele care sunt în măsură să zdruncine şi să neliniştească individul astfel încât acesta să devină conştient.

Îmi amintesc de o întâmplare din viaţa lui Buddha. Într-o dimineaţă, pe când intra într-un sat, cineva îi spuse: "Cred în Fiinţa Supremă. Spuneţi-mi, vă rog, unde este Dumnezeu?"

Buddha replică imediat: "Dumnezeu nu există. Nu a existat niciodată şi nu va exista niciodată. Încetaţi deci să spuneţi prostii!" Omul a fost şocat, dar situaţia fusese astfel creată.

După amiază, un alt om se apropie de Buddha şi îi spuse: "Sunt ateu. Nu cred în Dumnezeu. Credeţi că există? Ce aveţi de spus în legătură cu această problemă?"

Buddha răspunse: "Numai Dumnezeu există. Nimic nu există în afară de el." Iar omul se tulbură.

Mai târziu, în timpul serii, un al treilea om veni să-l caute pe Buddha pentru a-i spune: "Sunt agnostic. Sunt în situaţia nici de a crede nici de a nu crede în Dumnezeu. Spuneţi-mi, există sau nu există Dumnezeu?"

Buddha păstră tăcerea. Iar omul fu complet zăpăcit. Dar exista un alt călugăr, numit Anad, care nu îl părăsea niciodată pe Buddha absolut deloc şi care era cel mai tulburat din cei patru.

Dimineaţa Buddha spusese: "Nu există Dumnezeu"; după amiază spusese: "Numai Dumnezeu există"; iar seara păstrase tăcerea. Odată cu venirea nopţii, Anad i se adresă lui Buddha spunând: "Înainte de a merge la culcare, vă voi ruga să răspundeţi la întrebarea mea. Mi-am pierdut întreaga linişte sufletească. Nu mai ştiu unde sunt. Ce înseamnă răspunsurile absurde şi contradictorii pe care le-aţi dat?"

Buddha îi răspunse: "Niciunul din cele trei nu-ţi era destinat. Atunci de ce le-ai ascultat? Fiecare din răspunsuri se adresa uneia din persoanele care m-au întrebat. Dacă aceste răspunsuri au sădit în tine îndoiala, e perfect. Înseamnă că este răspunsul care îţi trebuia."

Pot fi create astfel de situaţii. Un călugăr zen crează situaţii în felul său. Poate vă va îmbrânci afară din cameră sau vă va lovi peste faţă. Pare absurd. Puneţi o întrebare precisă şi el vă va răspunde altceva. Cineva întreabă: "Care este Calea?" Iar călugărul zen vă răspunde că el nu se ocupă de Cale. Va spune de exemplu: "Priviţi râul" sau, "Priviţi acest copac! Ce mare e!" Aceste sunt răspunsuri absurde.

Mintea caută continuitatea. Absurdităţile îi provoacă teama. Îi este frică de ceea ce este iraţional, de ceea ce este necunoscut. Însă adevărul nu este un subprodus al procesului intelectual. El nu se poate înţelege nici prin deducţie nici prin inducţie. El nu este logic; el nu este o concluzie.

Eu nu vă transmit nimic. Eu nu fac decât să creez situaţii. Acestea fiind create, ceea ce nu este transmisibil poate fi transmis. Nu mă întrebaţi cum.

Fiţi. Dacă puteţi, fiţi conştienţi. Fiţi atenţi la ceea ce este. Şi dacă nu puteţi fi, fiţi atenţi la neatenţia voastră. Şi faptul se va produce. El se produce.

* * *

Prin "crearea unei situaţii absurde" aveţi intenţia să semănaţi, într-un fel sau altul, confuzia? Care va fi rezultatul?

Omul trăieşte deja în confuzie. Din cauza confuziei, el s-a identificat cu ceea ce îi produce confuzia. Ea nu îl mai deranjează. I-a devenit obişnuită. Noi suntem deja în interiorul confuziei! Nu putem trăi liniştiţi dacă nu cunoaştem adevărul.

Confuzia este starea noastră normală de spirit. În consecinţă, când eu arunc în voi confuzia, de fapt *deranjez confuzia voastră*. Iar confuzia voastră este anulată. Cunoaşteţi, pentru prima dată, liniştea. Când mă refer la crearea unei situaţii absurde, aceasta nu o fac pentru a ajunge la un rezultat, oricare ar fi acesta; aceasta nu este decât o modalitate de a transmite un mesaj care este de fapt netransmisibil.

Mă întrebaţi: "Care va fi rezultatul?" Putem vorbi despre acest lucru, cu condiţia să nu luaţi drept adevăr ceea ce spun. Trebuie să dăm cuvintelor un sens simbolic, poetic, mitic. După părerea mea, toate scrierile religioase sunt mituri, şi toate afirmaţiile făcute de o persoană care vorbeşte în cunoştinţă de cauză sunt, într-un anumit sens, inexacte. Ele sunt tăbliţe indicatoare, nu adevărul. Tăbliţele trebuie să fie uitate pentru ca adevărul să poată fi revelat.

Există trei cuvinte care indică limita dincolo de care domneşte doar tăcerea. Ele sunt: *sat/ chit/ anand*: existenţă, conştiinţă, beatitudine. Experienţa este una singură, dar când o transformăm într-un concept o împărţim în trei faze.

În existenţa totală (*sat*), în totalitate, sunteţi. Nu sunteţi nici acesta nici acela; nu vă identificaţi cu nimic. Este o stare de a fi, pur şi simplu.

Al doilea concept este acela de conştiinţă (*chit*). Nu este vorba aici de mintea conştientă. Aceasta nefiind decât un fragment al unui inconştient mai vast. De obicei, când suntem conştienţi, există un obiect al conştiinţei. Conştiinţa este obiectivă, ea se raportează la ceva. *Chit* înseamnă conştiinţa pură, conştiinţa liberă. Nu mai există obiect. Conştiinţa nu se bazează pe nimic; ea este infinită, pură.

Ultimul concept este *anand*, beatitudinea. Nu fericirea, nici bucuria ci beatitudinea. Fericirea presupune starea de tristeţe (amintirea acestei stări, contrastul). Şi în starea de bucurie există o anumită tensiune, a ceva care trebuie să ne eliberăm, a ceva ce trebuie să dispară. Beatitudinea înseamnă o fericire independentă, este o bucurie care nu este înconjurată de un abis, o bucurie liberă de orice tensiune.

Beatitudinea este punctul median: la o extremitate găsim bucuria, la cealaltă tristeţea. Este punctul median, punctul de transcendenţă. Ea închide în interiorul ei atât abisul durerii cât şi culmea bucuriei. Bucuria are o culme, dar nu are abis, în timp ce durerea are profunzimi, profunzimi insondabile, dar nu are culme. Beatitudinea le presupune pe amândouă, şi le transcende pe ambele. Perfecta trenscendenţă a celor două nu se poate face decât în punctul din mijloc.

Cei trei termeni: *sat/ chit/ anand*, trasează limita: tot ceea ce putem spune şi minimul pe care îl putem experimenta. Este ultimul lucru exprimabil şi punctul limită din care facem saltul în inexprimabil. Iar acesta nu este un sfârşit, ci un început.

Satchitanand nu este realitatea ci expresia realităţii. Dacă păstraţi acest lucru în memorie nu se întâmplă nimic rău. Numai că mintea uită astfel încât cuvântul devine realitate. Se crează doctrine şi teorii în jurul lui. Iar saltul nu se face. Este ceea ce s-a întâmplat în India. Există o întreagă tradiţie ţesută în jurul conceptului de *satchitanand*. Dar realitatea nu este în el, realitatea îl depăşeşte. Tot ceea ce poate fi spus este conţinut în aceste trei cuvinte, care trebuie considerate ca metafore. Întreaga literatură religioasă trebuie înţeleasă în parabole, în simboluri. Ea este o propunere în cuvinte a ceea ce este –în realitate– inexprimabil.

Să fiu sincer, nu-mi place să folosesc termenul *satchitanand*. Imediat ce mintea ştie ce se va întâmpla, începe să pună întrebări şi să aibă dorinţe. Ea doreşte *satchitanand*. Atunci îşi fac apariţia instructorii, care răspund dorinţei cu mantras, cu tehnici, cu metode. Orice dorinţă poate fi satisfăcută, iar cele care sunt absurde vor fi satisfăcute prin absurdităţi. Acesta este modul în care se crează teologiile şi maeştrii guru.

Fiţi întotdeauna vigilenţi şi nu transformaţi supremul, realizarea ultimă în obiect al dorinţei. Nu faceţi din el o dorinţă sau un obiectiv de atins, o destinaţie a călătoriei. Supremul este aici, în această clipă! El este deja foarte aproape, este vecinul nostru cel mai apropiat, dar noi facem eforturi pentru a dori ceea ce este departe. El este alături de noi, iar noi ne punem la drum, într-un lung pelerinaj. El ne urmează asemenea unei umbre, dar noi nu îl vedem, pentru că privirea noastră scrutează depărtările orizontului.

Viaţa trebuie să se scurgă în fiinţă. Lao Tse a spus: "Căutaţi, şi veţi pierde. Nu căutaţi, şi găsiţi."

10. FERESTRE SPRE DIVIN

În filozofia indiană, natura adevărului ultim este descrisă ca fiind adevăr (satyam), frumuseţe (sundaram) şi bunătate (shivam). Sunt acestea însuşirile lui Dumnezeu ?.

Nu, acestea nu sunt însuşirile lui Dumnezeu, termenii descriu cum îl experimentăm noi pe Dumnezeu. Ei nu aparţin Divinului ca atare, ci sunt rezultatul percepţiei noastre. Divinul în sine nu poate cunoaşte. El este format din toate însuşirile luate deodată sau din niciuna. Dar, dată fiind structura gândirii umane, Divinul îi este perceptibil prin trei ferestre: viziunea poate fi de frumuseţe, de adevăr sau de bunătate.

Aceste trei noţiuni aparţin gândirii umane. Ele reprezintă limitele noastre. Noi construim o limită; Divinul însă este nelimitat. Lucrurile se întâmplă în felul următor: noi putem privi cerul printr-o fereastră. Fereastra pare să încadreze cerul, însă cerul nu are frontiere. El este infinit. Fereastra este cea care îi dă o limită. Astfel, frumuseţea, adevărul şi bunătatea sunt ferestrele care ne permit să aruncăm o privire spre regiunile divine.

Personalitatea umană se împarte în trei straturi. În cazul în care predomină intelectul, Divinul ia forma adevărului. Modul de abordare intelectuală utilizează fereastra adevărului, cadrul adevărului. Dacă spiritul este afectiv (dacă realitatea este percepută prin intermediul inimii în locul intelectului), Divinul ia forma frumuseţii. Aspectul poetic vă aparţine vouă. Însă acesta nu este decât un cadru. Intelectul inventează cadrul adevărului, emoţia pe acela al frumuseţii. Iar în cazul în care personalitatea nu este determinată nici de emoţie nici de intelect, ci de acţiune, cadrul devine bunătatea.

Aici, în India, sunt deci folosiţi aceşti trei termeni. *Bhakti* yoga este calea devoţiunii şi se adresează personalităţii afective; Dumnezeu este perceput în calitate de frumuseţe. *Jnana* yoga este calea cunoaşterii; Dumnezeu este perceput în calitate de adevăr. Iar *karma* yoga este calea acţiunii; Dumnezeu este perceput în calitate de bunătate.

Însuşi cuvântul Dumnezeu provine, în limba engleză, din "bun" (good şi God). Acest cuvânt a avut o influenţă considerabiklă, deoarece cea mai mare parte a omenirii are o personalitate în primul rând activă, nu una intelectuală,

sau afectivă. Ceea ce nu înseamnă că intelectul sau afectivitatea îi lipsesc în întregime, ci doar că nu sunt factori esenţiali. Puţini oameni au o personalitate cu adevărat intelectuală sau afectivă. Cei mai mulţi sunt –în primul rând– activi. Prin intermediul acţiunii, Dumnezeu devine ceea ce este bun.

Dar există, neapărat, şi polul opus. Dacă Dumnezeu este văzut ca bun, diavolul va fi văzut ca rău. Spiritul activ va percepe pe diavol ca rău, spiritul emoţional ca urât iar spiritul intelectual ca şi creatură a minciunii, iluziei şi a imposturii.

Adevărul, bunătatea şi frumuseţea sunt trei noţiuni umane ce delimitează Divinul, care este în realitate nelimitat. Acestea nu sunt însuşiri ale Divinului ca atare. Dacă spiritul uman ajunge să perceapă Divinul printr-o a patra dimeniune, aceasta devine –la rândul ei– o însuşire divină. Nu vreau să spun că Divinul nu este bunătate, ci doar că noi suntem cei care alegem şi percepem această însuşire. Dacă omul nu ar fi avut experienţa trăirilor din lume, Divinul nu ar fi fost nici bun, nici frumos, nici adevărat. Natura divină ar fi fost exact aceeaşi, însă aceste însuşiri, care provin din percepţia noastră, nu ar fi existat. Însă putem, la fel de bine, să percepem Divinul prin intermediul altor însuşiri.

Nu ştim dacă animalele percep Divinul şi cum percep ele lucrurile din jur. Ceea ce este sigur însă este că dacă ele ar percepe Divinul, acest lucru nu s-ar produce în termeni umani, ci într-un mod cu totul diferit. Însuşirile percepute nu ar mai fi aceleaşi.

Cei la care predomină intelectul nu îl pot percepe pe Dumnezeu ca frumos. Conceptul în sine este cu totul străin gîndirii lor, în timp ce un poet nu ar putea concepe adevărul altfel decât frumos. Din punctul lui de vedere adevărul nu poate avea un sens diferit. Adevărul este frumuseţe; tot restul aparţine domeniului intelectului. Pentru un poet sau pictor, pentru o persoană care concepe lumea în termeni care vorbesc inimii, adevărul nu poate fi un lucru brut şi lipsit de frumuseţe, el nu poate fi o categorie intelectuală.

Ca urmare, spiritul intelectual nu poate înţelege spiritul afectiv şi invers. De unde frecventele neînţelegeri şi numeroasele definiţii. Nu poate exista doar o singură definiţie pentru întreaga omenire. Adevărul trebuie să vă atingă în termenii pe care îi înţelegeţi. Definindu-l pe Dumnezeu, voi faceţi parte integrantă din definiţia voastră. Definiţia vă aparţine, deoarece Dumnezeu ca atare este nedefinit. Astfel, cei care îl văd pe Dumnezeu prin aceste trei ferestre despre care am amintit, se impun –oarecum– pe ei înşişi, impun definiţiile lor lui Dumnezeu.

* * *

Pentru cei care au transcens cele trei diviziuni în personalitatea lor, există

şi posibilitatea de a avea Divinul sub un al patrulea aspect. În India nu există termen pentru a-l defini. Se numeşte –pur şi simplu– *turya* (al patrulea). Este un tip de conştienţă care nu este nici intelectuală, nici afectivă, nici activă, ci conştiinţă pură. Cerul nu mai este privit printr-o fereastră. V-aţi întors acasă, şi de acolo vedeţi cerul nelimitat. Nu mai există concept, nici cadru.

Numai acest tip de conştiinţă poate înţelege limitările celorlalte trei. Ea înţelege neînţelegerea care domneşte între ele, la fel ca şi similitudinile care există între frumuseţe, adevăr şi bunătate. Numai acesta înţelege şi este tolerant, în timp ce celelalte trei nu fac altceva decât să se certe.

Toate religiile provin din una din cele trei tipuri de conştiinţă. Şi ele nu au încetat niciodată să se certe. Numai Buddha nu a luat parte la acest conflict. El se baza pe al patrulea tip de conştiinţă, deoarece spunea: "E absurd. Dimensiunile voastre nu se bazează pe însuşirile divine, ci pe ferestrele voastre. Cerul în sine nu se schimbă niciodată, oricare ar fi fereastra prin care l-aţi privi".

Însuşirile nu sunt divine. *Noi le percepem aşa.* Dacă am distruge ferestrele prin care privim, ne-am găsi în faţa unui Divin fără însuşiri, un Divin *nirguna*. Am fi realizat transcenderea însuşirilor, şi –în acest caz– fenomenul de proiecţie nu mai intervine.

De la acest nivel este dificil să se mai poată spune ceva. Când vorbim despre Divin, acest lucru se poate face din cauza prezenţei ferestrelor. Ceea ce spunem în cazul respectiv se referă de fapt la ferestre şi nu la cer. Dincolo de ferestre cerul este atât de vast, atât de nelimitat... Este de nedefinit. Nici un cuvânt nu îl mai poate descrie; toate teoriile sunt inadecvate.

În consecinţă, oricine cunoaşte al patrulea tip de conştiinţă păstrează tăcerea. Iar dacă vorbeşte, o face în termeni absurzi, ilogici, iraţionali. Se contrazice pe el însuşi. Prin contradicţie încearcă să arate ceva. Nu să spună, ci să arate ceva.

Wittgenstein a făcut această distincţie. El a spus că există adevăruri exprimabile şi altele –care nu pot fi decât indicate. Un lucru se poate defini în măsura în care el există printre altele. Putem, în acest caz, să-l punem în legătură cu acestea, să îl comparăm cu ele. De exemplu, putem spune întotdeauna că o masă nu este un scaun. Ea se poate defini în raport cu un alt lucru. Ea are limite, dincolo de care începe un alt lucru. În realitate, ceea ce a fost definit, sunt limitele. O definiţie este echivalentă cu limitele, dincolo de ele fiind începutul unui alt lucru.

Dar nu putem spune absolut nimic despre Divin. El este totalitatea şi, în consecinţă, este liber de frontiere. Dincolo de el nu mai este începutul unui alt lucru. Nu mai este "altceva". Divinul este fără frontiere, deci de nedefinit.

Al patrulea tip de conştiinţă nu poate decât să arate, nu poate decât să indice. De unde şi misterul care îl înconjoară. Şi este cel mai autentic, deoarece nu este denaturat de percepţia umană. Toţi marii sfinţi s-au mulţumit să indice; ei nu au spus absolut nimic. Că aceştia sunt Isus, Buddha, Mahavira sau Krishna, nu are importanţă. Ei nu au spus nimic; ei erau ca un deget care arată spre Lună.

Dar permanentul pericol este că voi vă încăpăţânaţi să nu vedeţi decât degetul. Degetul nu prezintă nici un interes. Dacă vreţi să vedeţi Luna, trebuie să-l uitaţi în întregime.

Acelaşi pericol există şi în ceea ce priveşte Divinul. Văzând indicaţia, voi o confundaţi cu adevărul. Şi întreaga intenţie e falsificată. Degetul nu este Luna, sunt două lucruri cu totul distincte. Degetul poate arăta spre Lună, dar trebuie să evităm să ne oprim asupra lui. Dacă hinduşii nu pot uita Gita, iar creştinii Biblia, ei trec pe lângă ţintă. Nimic nu mai are sens, totul devine inutil şi oarecum nereligios, anti-religios.

Când ne aflăm în căutarea Divinului, trebuie să fim atenţi la propriul nostru mental. Dacă modul vostru de abordare se realizează prin intermediul mentalului, veţi vedea Divinul ca printr-o prismă. Dacă vă îndreptaţi spre Divin în absenţa mentalului, fără voi înşivă, fără nimic din ceea ce este uman; dacă mergeţi spre El în calitate de vacuitate, vid, neant (fără idei preconcepute, fără să doriţi să vedeţi lucrurile într-un anumit fel), veţi întâlni un Divin fără însuşiri. Toate însuşirile pe care i le atribuim provin din ferestrele noastre umane; noi suntem cei care îi hotărâm însuşirile.

Vreţi să spuneţi că nu este neapărată nevoie să vedem cerul printr-o fereastră?

Da. Totuşi, este mai bine să priviţi cerul printr-o fereastră decât să nu îl priviţi deloc.

Cum facem (fiind într-o cameră) pentru a vedea cerul nelimitat?

Puteţi trece dincolo de fereastră, însă nu trebuie să rămâneţi în faţa ferestrei. În caz contrar, ea va rămâne între voi şi cer. Trebuie ca ea să fie în urma voastră. Trebuie trecut de ea, trebuie depăşită.

Când ne aflăm în faţa cerului nelimitat, cuvintele lipsesc. Ele revin imediat ce ne întoarcem în cameră.

Da, acest lucru se întâmplă, dar nu veţi mai fi la fel ca înainte. Aţi cunoscut ceea ce este fără structuri, ceea ce este infinit. Chiar şi în prezenţa ferestrei, ştiţi că pentru cer nu există un cadru. Nu vă mai puteţi înşela. Chiar dacă

fereastra este închisă şi în cameră se face întuneric, ştiţi că nesfârşitul cer se află acolo şi nu mai puteţi fi ca înainte.

Imediat ce aţi cunoscut infinitul, sunteţi infinitul. Noi devenim ceea ce am cunoscut, ceea ce am perceput. Imediat ce aţi cunoscut ceea ce este fără limite, fără frontiere, deveniţi voi înşivă –într-un anumit sens– fără limite. Când cunoaşteţi un lucru, sunteţi acel lucru. În cazul în care veţi cunoaşte dragostea, sunteţi dragostea; în cazul în care veţi cunoaşte rugăciunea, sunteţi în stare de rugăciune; în cazul în care veţi cunoaşte Divinul, sunteţi Divinul. Cunoaştere înseamnă împlinire; a cunoaşte este a fi.

Cele trei ferestre se unesc între ele?

Nu. Fiecare fereastră rămâne aşa cum este. Nu fereastra este ceea ce s-a schimbat, ci voi. Persoana afectivă iese şi intră prin fereastra frumuseţii, dar de acum înainte nu va mai nega existenţa celorlalte ferestre; ea nu va mai fi contra lor. Ea va înţelege. Ea va şti că există şi alte ferestre care se deschid spre acelaşi cer.

Imediat ce aţi fost sub cer, ştiţi că şi celelalte ferestre aparţin aceluiaşi spaţiu. Puteţi sau nu folosi alte ferestre. Voi sunteţi cei care decideţi. Nu este ceva indispensabil –o singură fereastră este suficientă. Cei care sunt ca Ramakrishna vor merge poate la alte ferestre, pentru a fi siguri că peste tot cerul este acelaşi.

Dar nu este cu adevărat necesar. Acunoaşte cerul este suficient. Cei care îşi pun întrebări, cei care sunt curioşi, vor trece prin alte ferestre. Unii o fac, alţii nu. Un lucru este sigur: cei care au cunoscut cerul deschis nu mai neagă existenţa diverselor ferestre şi a diverselor modalităţi de abordare. Ei vor confirma faptul că toate ferestrele duc spre aceeaşi ţintă. Asemenea persoane au un spirit religios, nu sectar. Spiritul sectar rămâne în faţa ferestrei; spiritul religios a depăşit-o.

Ferestrele sunt în număr infinit. Cele despre care am vorbit sunt tipurile principale, dar nu singurele. Există numeroase alte combinaţii.

Există câte o fereastră pentru fiecare conştiinţă, pentru fiecare fiinţă umană?

Da. Într-un anumit sens, fiecare ajunge la Dumnezeu printr-o fereastră specifică. Fiecare fereastră este fundamental diferită de toate celelalte. Ferestrele, sectele, sunt nenumărate. Fiecare fiinţă umană este propria ei sectă. Nici un creştin nu este identic cu oricare altul, existând o diferenţă la fel de mare între unii şi alţii ca între creştinism şi hinduism.

Odată ce vă aflaţi în faţa cerului, ştiţi că diferenţele nu provin din voi, ele

sunt specifice locului în care aţi stat. Ele sunt în casa în care aţi trăit, în ceea din care aţi privit şi perceput lucrurile, dar nu în fiinţa voastră ca atare.

Când ajungeţi în faţa cerului, înţelegeţi că aţi făcut întotdeauna parte din el. Cerul văzut din interiorul casei este identic cu cel văzut din exterior. Odată ce am părăsit-o, ştim că barierele nu erau reale. Nici chiar un zid nu reprezintă o limită pentru cer; el nu a împărţit absolut deloc cerul. Zidul crează impresia divizării cerului: că această casă este a mea, şi cealaltă a voastră, că există un cer în casa mea, şi unul în casa voastră. Dar imediat ce cunoaşteţi cerul în sine, împărţirile –diferenţele– dispar. Individul ca atare a dispărut. Valul nu mai este, rămâne doar oceanul. Vă reîntoarceţi în casa voastră, dar –de acum– fără să mai existe o diferenţă între cer şi voi.

Se pare că nu au existat decât foarte puţini creştini care să fi ajuns sub cerul liber, de unde să fi revenit cu astfel de concepţii.

Sunt câţiva: sfântul Francisc, Eckhart, Böhme...

Ei nu au vorbit despre acelaşi cer, nu?

Nu aveau cum să o facă. Cerul era acelaşi, însă descrierile lor sunt obligatoriu diferite. Ceea ce este identic e obiectul descrierilor lor.

Pentru cei care nu cunosc obiectivul descris, descrierea reprezintă totul. În acest caz, diferenţele sunt enorme. Ceea ce este descris nu este decât o selecţie, o alegere. Nu se poate descrie tot. Şi ceea ce este redat prin scris este lipsit de viaţă.

Sfântul Francisc nu poate face aceeaşi descriere ca şi Mohamed, deoarece descrierea nu provine din cer, ci din structură, din individualitate. Ea provine din minte: din memorie, din educaţie, din experienţă; ea depinde de cuvinte, de limbaj, de sectă, de modul de viaţă. Toate acestea o modelează. Din motive ce ţin de înţelegere, o descriere nu este niciodată strict individuală, ea ţine cont de comunitate; altfel ar fi un eşec total.

Dacă îmi descriu experienţa într-un limbaj care îmi este propriu doar mie însumi, nimeni nu va înţelege despre ce vorbesc. Când am cunoscut cerul, eram absolut singur. Limbajul, cuvintele, erau absente. Însă ceea ce spun este destinat celor care nu cunosc cerul. Trebuie deci să vorbesc limba lor, trebuie să recurg la un limbaj pe care îl foloseam înainte de experienţa mea.

Sfântul Francisc foloseşte un limbaj creştin. După părerea mea, religiile nu se deosebesc între ele decât prin limbaj. Creştinismul este un limbaj specific inventat de Isus Christos. Hinduismul este un alt limbaj, iar buddhismul un altul. Numai că, atunci când nu cunoaştem decât limbajul, când nu am făcut experienţa, diferenţele între o religie şi alte sunt –obligatoriu– uriaşe.

Isus vorbea de "Împărăţia lui Dumnezeu", deoarece folosea termeni inteligibili pentru auditoriul său. Cuvântul "împărăţie" era înţeles de unii şi nu era înţeles de alţii. Apoi a urmat crucea, evenimentul crucificării. Cei care îl înţelegeau pe Isus ştiau ce înţelegea el prin "împărăţia lui Dumnezeu"; ceilalţi au crezut că se referă la împărăţia de pe pământ.

Isus nu ar fi putut să folosească acelaşi vocabular ca Buddha. Acesta din urmă n-a vorbit niciodată de "împărăţia lui Dumnezeu" din mai multe motive. Isus provenea dintr-o familie săracă, astfel încât limbajul său era acela al unui om din clasa lui socială. Pentru un om sărac, cuvântul "împărăţie" este foarte semnificativ. Pentru Buddha însă, care era un prinţ, nu era cazul. Buddha a devenit cerşetor iar Isus a devenit rege. Nu putea fi altfel. Tocmai polul opus devine semnificativ. Polul necunoscut traduce necunoscutul. Pentru Buddha a cerşi era un lucru absolut necunoscut; el luă deci forma necunoscutului, forma cerşetorului. După părerea sa, *bhikkhu* (cerşetorul) deveni cuvântul cel mai încărcat de sens.

Bhikkhu este un cuvânt ieşit din uz în India, unde există un număr incalculabil de cerşetori. În locul său, se foloseşte cuvântul swami (maestru). Cel care devine un sannyasin, care renunţă la lume, devine un swami, un maestru. Însă când Buddha s-a retras din lume, el a devenit un bhikkhu, un cerşetor. Pentru Buddha, acest cuvânt avea un sens pe care Isus nu putea să i-l dea.

Isus folosea termeni pe care îi împrumutase din cultura iudaică. Opera modificări pe ici pe colo, dar nu putea să schimbe limbajul în totalitate, caz în care nimeni nu l-ar fi înţeles. Deci, dintr-un anumit punct de vedere, el nu era creştin. În timpul sfântului Francisc, cultura creştină îşi dezvoltase propriul ei limbaj. În virtutea acestui fapt, putem spune că sfântul Francisc era mai creştin decât însuşi Christos. Christos a mai rămas iudeu; întreaga sa existenţă a avut loc în conformitate cu modul de a trăi iudaic. Nu ar fi putut să fie altfel.

Dacă sunteţi creştini prin naştere, creştinismul riscă să nu fie prea sugestiv pentru voi. Poate nu sunteţi deloc sensibili la el. Cu cât cunoaşteţi mai bine limbajul său, cu atât acesta vă devine mai indiferent. Nu mai percepeţi misterul. Pentru un creştin, starea de spirit hindusă prezintă o atracţie, o semnificaţie mai mare. Fiindu-i necunoscută, ea exprimă în primul rând necunoscutul.

După părerea mea, este mai bine să nu se rămână la religia de origine. Atitudinile şi credinţele care provin din educaţie, trebuie să fie refuzate, în caz contrar aventura nu va începe niciodată. De asemenea, nu trebuie nici să rămânem în locul de naştere, ci să mergem în regiuni necunoscute şi să experimentăm bucuria vieţii care rezultă de aici.

Se întâmplă să nu putem înţelege tocmai lucrul care credem că îl cunoaştem cel mai bine. Astfel, un creştin crede că a înţeles creştinismul, iar această

convingere devine o barieră. Un buddhist crede că înţelege buddhismul, deoarece cunoaşte această religie, şi însăşi impresia lui de a o înţelege se transformă într-o limită. Numai necunoscutul poate deveni magnetic, ocult, esoteric.

Circumstanţele naşterii trebuie depăşite. Dacă ne-am născut creştini sau hinduşi, acest fapt se datorează circumstanţelor. Nu trebuie să rămânem legaţi de condiţiile de naştere. În ceea ce priveşte religia, trebuie să renaştem. Mergeţi spre zonele necunoscute, acolo unde vă aşteaptă extazul, unde începe explorarea.

Într-un anumit sens, religiile sunt complementare. Ele trebuie să se sprijine între ele, să se accepte între ele. Creştinii, hinduşii, evreii, trebuie să cunoască extazul convertirii. El este cel care pune bazele transformării. Fiecare occidental care vine în Orient învaţă ceva. Starea de spirit orientală este atât de diferită de a sa, încât el nu o poate încadra în clasificările care îi sunt familiare. Ea este atât de opusă lucrurilor care îi sunt obişnuite, încât pentru a o înţelege trebuie să se schimbe.

Cazul invers este la fel de adevărat, *trebuie* să fie adevărat. Orientalul trebuie să fie atât de receptiv încât necunoscutul, neobişnuitul să provoace în el schimbarea.

În India ar fi imposibil să se creeze o religie ca şi creştinismul. Noi nu am putea elabora o teologie, fonda biserica, Vaticanul. Noi am construit temple, dar nu avem o biserică. Spiritul oriental este în esenţa sa, ilogic, astfel încât el este –dintr-un anumit punct de vedere– haotic. El este obligatoriu individual, şi nu are calităţi de organizare.

Un preot catolic este ceva foarte specific. El a fost educat în scopul de a se integra într-o organizaţie. El este o verigă într-o ierarhie. Şi aceasta funcţionează. Biserica fondată, ierarhia, au un caracter logic, şi în acest fel creştinismul s-a putut răspândi în lume.

Hinduşii nu au încercat niciodată să convertească pe nimeni. Chiar dacă cineva s-a convertit de la sine, hinduismul este foarte rece în privinţa lui. Hinduismul nu este o religie care să aibă simţul convertirii şi al organizării. Ea ignoră clerul în sensul catolic al acestui termen. Călugărul hindus este un individ care există; el nu aparţine unei ierarhii, nici unei biserici formate. El este fără rădăcini. Din punct de vedere pământesc, modul lui de abordare pare –cu siguranţă– un eşec, dar din punct de vedere individual, al profunzimilor intime, acesta este –dimpotrivă– o reuşită asigurată.

Vivekananda era foarte ataşat creştinismului. El a creat ordinul lui Ramakrishna, care se inspiră din cultul catolic. Această modalitate este foarte străină Orientului; ea este tipic Occidentală. Vivekananda nu avea deloc un spirit Oriental. Şi tot aşa cum spun despre Vivekananda că era Occidental, tot

astfel spun despre maestrul Eckhart şi sfântul Francisc că sunt –în esenţa lor– Orientali.

Isus însuşi era Oriental; creştinismul, dimpotrivă, este Occidental. Isus avea un spirit fundamental Oriental; el era contra bisericii, contra organizării. La acest nivel este conflictul.

Spiritul Occidental funcţionează în termeni ai logicii, ai raţiunii, ai sistemului, a dovezilor. El nu poate merge în profunzime, el rămâne la suprafaţă; el are tendinţa de expansiune dar nu de identitate.

Religiile organizate sunt deci, pentru noi, un văl. Ele trebuie să dispară pentru ca noi să putem vedea cerul.

Da. Ele acoperă fereastra. Sunt obstacole.

Spiritul Occidental va trebui să crească, la fel ca şi acela oriental?

Spiritul Occidental poate cunoaşte reuşita în ştiinţe, dar nu în conştiinţa religioasă. De fiecare dată când se naşte un spirit religios, chiar şi în Occident, el este Oriental. La Eckhart, la Böhme, însuşi felul gândirii este Oriental. De fiecare dată când se naşte un spirit ştiinţific în Orient, el este obligatoriu Occidental. Orientul şi Occidentul nu sunt deci spaţii geografice. Occident înseamnă aristotelian şi Orient ne-aristotelian; Occidentul înseamnă echilibru iar Orientul ne-echilibru; Occidentul înseamnă raţional şi Orientul iraţional.

Tertullian figurează printre spiritele cele mai Orientale din Occident. El a spus: "Cred în Dumnezeu pentru că este imposibil să crezi. Cred în Dumnezeu pentru că este absurd." Iată însăşi baza spiritului Oriental: pentru că e absurd. Nimeni nu spune acest lucru în Occident. Se spune că nu trebuie crezut un lucru decât dacă este raţional. În caz contrar, este numai o credinţă, o superstiţie.

Maestrul Eckhart avea, la rândul lui, o gândire Orientală. El a spus: "Dacă voi credeţi în posibil, aceasta nu este o credinţă. Dacă voi credeţi în dovadă, acesta nu este un fapt religios. Posibilul şi dovada aparţin ştiinţei. Ceea ce depăşeşte gândirea nu vine asupra voastră decât dacă voi credeţi în absurd." O asemenea concepţie nu este Occidentală, ci Orientală.

Confucius avea, el însuşi, un mod de gândire Occidentală. Occidentalii îl pot înţelege, însă nu-l pot înţelege pe Lao-Tse. Lao-Tse a spus: "Nefiresc este cel care se limitează doar la raţiune. A fi raţional, rezonabil, nu este suficient. Iraţionalul trebuie să aibă locul său. Ceea ce este, simultan, raţional şi iraţional, este cumpătat."

O gândire perfect raţională nu este echilibrată. Raţiunea are, la rândul ei, colţul ei întunecat de iraţionalitate. Copilul se naşte într-o matrice obscură. Florile se nasc în întuneric, cu rădăcinile îngropate în pământ. Obscuritatea

nu trebuie să fie refuzată; ea constituie bazele. Ea reprezintă ceea ce este mai semnificativ, mai bogat în viaţă.

Gândirea Occidentală trebuie să contribuie la munca terestră prin ştiinţă, nu prin religie. Gândirea Orientală, la rândul ei, nu îşi poate duce contribuţia decât în domeniul religiei. Ştiinţa şi religia se completează. Dacă putem să înţelegem simultan diferenţele lor şi complementaritatea lor, va rezulta o cultură mondială valabilă.

Dacă avem nevoie de concursul ştiinţei, ne adresăm Occidentului. Dimpotrivă, dacă Occidentul crează o religie aceasta nu poate fi decât o teologie. În Occident, se găsesc dovezi pentru a se convinge de existenţa lui Dumnezeu. A se convinge de existenţa lui Dumnezeu este un lucru de neconceput în Orient. Nu putem dovedi existenţa lui Dumnezeu. Dorinţa în sine este lipsită de sens. Tot ceea ce este demonstrabil, nu este Dumnezeu, ci o concluzie ştiinţifică. Pentru Orient, Divinul nu poate fi demonstrat. Când vă veţi plictisi de demonstraţii, faceţi saltul în experienţă, în Divin.

Gândirea Orientală nu poate fi altfel decât pseudo-ştiinţifică, la fel cum gândirea Occidentală nu poate fi decât pseudo-religioasă. În Occident, voi nu aţi creat decât o vastă teologie, nu şi o tradiţie religioasă. În acelaşi fel, de fiecare dată când facem eforturi ştiinţifice în Orient, noi nu creem decât tehnicieni, şi nu oameni de ştiinţă, oameni care au o cunoaştere ştiinţifică, în nici un caz inovatori, creatori.

În consecinţă, venind în Orient, uitaţi gândirea voastră occidentală, altfel nu veţi înţelege nimic, şi veţi lua această neînţelegere drept înţelegere. Starea de spirit de aici este diametral opusă celei ce vă este proprie. Şi numai polii opuşi sunt complementari, ca principiul masculin şi cel feminin.

Gândirea orientală este feminină, ceea a Occidentului este masculină. Aceasta din urmă este masculină. Logica este neapărat agresivă, violentă. Gândirea religioasă este receptivă, la fel ca o femeie. Ea nu poate decât să-l primească pe Dumnezeu, nu să-l inventeze sau să-l descopere. Trebuie să fie la fel ca o femeie: total receptivă, deschisă, în stare de aşteptare. Este ceea ce înţelegem prin meditaţie: a fi deschis şi în stare de aşteptare.

Ramakrishna a spus că modalitatea de abordare bhakti ar fi cea mai bună pentru epoca noastră. Este adevărat?

Nu. Ramakrishna a spus că bhakti yoga era modul de abordare cel mai potrivit, pentru că aşa era pentru el. Era fereastra fundamentală datorită căreia el a ajuns sub cerul liber. Nu se pune problema unui mod de abordare care să fie sau nu potrivit unei epoci determinate. Este de neconceput să gândim în aceşti termeni.

Secolele par a fi contemporane. Noi părem să fim la fel, dar poate că nu este aşa. Poate că eu trăiesc cu douăzeci de secole în urmă. Nimic nu aparţine doar trecutului. Pentru unii, trecutul este prezentul. Nimic nu aparţine numai viitorului. Pentru unii, viitorul este prezentul. Şi nimic nu aparţine doar prezentului. Pentru o anumită persoană prezentul este trecutul, pentru o alta prezentul este cel care va veni. În consecinţă, nu se poate afirma nimic categoric în legătură cu epocile ca atare.

Ramakrishna avea un spirit devoţional. El l-a atins pe Dumnezeu prin rugăciune şi prin iubire –prin devoţiune. Astfel s-a realizat el, şi a crezut că această cale era adecvată pentru toată lumea. El nu putea să înţeleagă cât de dificilă ar putea să fie pentru alţii. Oricât de multă compasiune am avea, îl vedem întotdeauna pe celălalt prin filtrul propriilor noastre experienţe. Astfel, pentru Ramakrishna, calea părea să fie *bhakti* yoga: yoga devoţiunii.

Dacă vrem să gândim în termeni de epocă, putem spune că epoca noastră este cea mai intelectuală, cea mai ştiinţifică, cea mai tehnologică –cea mai puţin devoţională, cea mai puţin afectivă. Ceea ce Ramakrishna crede că i se potriveşte lui, era –fără îndoială– potrivit pentru cei care gravitau în jurul său, însă el însuşi nu a atras niciodată multă lume. Prin gândirea sa, el se situează în categoria ne-tehnologică, ne-ştiinţifică. Era un om simplu, fără educaţie, necunoscând nimic din lume în sens larg, astfel încât învăţătura sa trebuie înţeleasă în funcţie de limbajul satului său. El nu îşi putea imagina viitorul. Făcea parte, înainte de orice, din lumea satului, acolo unde intelectul nu conta, şi unde emoţia era totul. El nu este un om al timpurilor noastre. Ceea ce spunea era foarte potrivit pentru lumea în care trăia, dar nu este aplicabil lumii în care trăim noi.

Cele trei tipuri de spirit: intelectual, activ şi afectiv au existat întotdeauna. Va exista întotdeauna un echilibru între ele, la fel cum există întotdeauna un echilibru între masculin şi feminin. Acesta nu este niciodată rupt pentru multă vreme. Şi dacă este, el nu va întârzia să se refacă.

În Occident acest echilibru este rupt. Intelectul predomină. Când Ramakrishna spune: "Devoţiunea este calea epocii noastre", cuvintele sale pot avea un ecou în voi tocmai din această cauză. Dar Vivekananda a susţinut faptul contrar. Cum echilibrul a fost pierdut şi în Orient, Vivekananda a fost –în primul rând– un intelectual. Doar pentru a face pereche cu extrema care predomină. Este vorba, într-un anumit fel, de o complementaritate.

Ramakrishna aparţinea tipului de spirit afectiv, iar principalul său discipol tipului de spirit intelectual. Nu putem fi altfel. Femininul şi masculinul formează un cuplu. Ramakrishna este absolut feminin: neagresiv, receptiv. Problema sexului nu se găseşte doar în domeniul biologic, ci peste tot. În orice

domeniu, când există o polaritate, există şi sex şi atracţia contrariilor.

Vivekananda nu a fost atras niciodată de intelectuali, nu ar fi avut cum; nu era opusul lor polar. Bengalul avea mari intelectuali. Vivekananda i-a vizitat, şi s-a întors acasă cu mîinile goale. Ramakrishna era omul cel mai puţin intelectual pe care îl putea întâlni. El era tot ceea ce Vivekananda nu era, tot ceea ce el căuta să fie.

Vivekananda era exact opusul lui Ramakrishna. În consecinţă, ceea ce a învăţat el în numele lui Ramakrishna nu este în conformitate cu gândirea acestuia. Ca urmare, cei care ajung la învăţătura lui Ramakrishna prin Vivekananda, nu o pot înţelege deloc. Cei care înţeleg interpretarea pe care a dat-o Vivekananda sunt incapabili să-l înţeleagă tocmai pe Ramakrishna. Interpretarea este realizată prin polul opus.

Cei care spun: "Fără Vivekananda nu am fi putut să-l cunoaştem pe Ramakrishna", au oarecum dreptate. Aceasta nu ar fi putut fi niciodată accesibil lumii fără Vivekananda. Numai că, tot ceea ce ajungem să cunoaştem din Ramakrishna prin intermediul lui Vivekananda este fundamental fals, o interpretare greşită, în măsura în care spiritele lor se opun unul altuia. Ramakrishna nu discută niciodată, Vivekananda face acest lucru. Primul era incult, al doilea era un om educat. Ceea ce Vivekananda a spus despre Ramakrishna nu este decât reflectarea propriei sale fiinţe. Nimic nu este autentic –şi nici nu poate fi.

Totdeauna lucrurile s-au întâmplat aşa, şi tot aşa se vor petrece şi în continuare. Buddha atrage oameni care se află la polul opus. Mahavira şi Isus îi atrag pe cei care, din punct de vedere spiritual, aparţin celuilalt sex. Iar aceşti poli opuşi crează organizaţia, ordinul. Ei încep să interpreteze în mod raţional. Discipolii înşişi falsifică gândirea maestrului lor. Astfel se întâmplă, şi nu putem schimba nimic.

11. ÎNTREBAREA CORECTĂ

Nu puneţi întrebări teoretice. Teoriile rezolvă puţine lucruri, ele seamănă mai multă confuzie. Dacă nu ar fi existat teorii, ar fi mai puţine probleme. De fapt, întrebările provin din faptul că nu există teorii.

Nu puneţi nici întrebări filozofice. Acestea nu sunt întrebări decât în aparenţă. De aceea ele nu au putut primi niciodată răspuns. O întrebare care este într-adevăr o întrebare, primeşte răspuns. În caz contrar, ea nu este decât o confuzie lingvistică, şi nu poate primi niciunul. Filozofia s-a încăpăţânat să pună întrebări de mai multe secole, însă chiar şi în zilele noastre –întrebarea rămâne aceeaşi. Chiar dacă dăm un răspuns unei întrebări filozofice, aceasta nu este niciodată un răspuns, deoarece problema în sine este falsă. Ea nu este destinată să primească un răspuns, fiind astfel concepută încât, în realitate, nici un răspuns nu este posibil.

Nu puneţi, în nici un caz, întrebări metafizice. De exemplu, dacă întrebaţi cine a creat lumea, nimeni nu vă poate răspunde. Întrebarea voastră este absurdă. Nu datorită faptului că întrebările metafizice nu sunt întrebări reale, însă nu le putem da un răspuns. Le putem rezolva, dar nu le putem răspunde.

Puneţi întrebări personale, intime, existenţiale. Trebuie să înţelegeţi ce vreţi într-adevăr să ştiţi. Este acesta un lucru care are un sens pentru voi? Dacă vi se răspunde, se va deschide oare o nouă dimensiune în voi? Existenţa voastră va fi oare îmbogăţită? Fiinţa voastră va fi transformată într-un fel sau altul? Doar astfel de întrebări sunt religioase.

Religia se ocupă de probleme, nu de întrebări. O întrebare poate proveni din simplul fapt al curiozităţii, în timp ce o problemă este intimă şi personală. Ea vă priveşte pe voi: voi sunteţi problema. Pe când întrebarea şi voi –sunt două lucruri distincte. Deci înainte de a întreba, indiferent ce, pătrundeţi profund în interiorul vostru pentru ca întrebarea să fie intimă şi personală, pentru ca ea să se refere la un punct care nu este clar pentru voi, în care sunteţi implicaţi voi înşivă. Numai în acest caz veţi primi un ajutor.

Destinul nostru este determinat dinainte?

Destinul nostru este –simultan– determinat dinainte şi nu. Cele două

răspunsuri sunt corecte, şi aşa se întâmplă pentru toate întrebările ce se referă la viaţă.

Dintr-un anumit punct de vedere, totul este determinat dinainte. Este cazul a tot ceea ce este fizic, material, a tot ce este mental. Există însă o parte a fiinţei voastre unde nimic nu este determinabil sau previzibil. Este conştiinţa.

Dacă vă identificaţi cu corpul vostru şi cu existenţa voastră materială, atunci viaţa voastră este determinată, în aceeaşi măsură, de legea cauzei şi efectului. Sunteţi ca o maşină. Însă, în cazul în care nu vă identificaţi cu existenţa voastră materială, nici cu corpul vostru, nici cu mintea voastră (dacă vă percepeţi ca distinct şi diferit de corp şi de minte, ca fiind superior lor şi transcendent), atunci conştiinţa voastră este transcendentă şi este liberă de predestinare. Ea este spontană, liberă. Conştiinţa dăruieşte libertatea, materia aduce cu sine sclavia. Deci, predestinarea există sau nu, aceasta depinde de voi. Dacă spuneţi: "Eu nu sunt decât corpul meu", viaţa voastră este în întregime determinată.

Cei care spun că omul nu este decât un corp nu pot să pretindă că predeterminarea nu există. De obicei, cei care nu cred în existenţa conştiinţei, nu cred nici în predeterminare, în timp ce aceia care au un spirit religios şi cred în conştiinţă, de obicei cred în predeterminare. În consecinţă, cuvintele mele pot părea foarte contradictorii, dar în realitate nu sunt deloc aşa. Cei care sunt conştienţi cunosc libertatea, deoarece numai fiinţele spirituale pot spune că nimic nu este determinat. Dar acest lucru nu îl puteţi înţelege decât în cazul în care nu există nici un fel de identificare cu corpul. Dacă vă gândiţi că duceţi doar o existenţă materială, nu există nici o libertate posibilă. În materie, libertatea este imposibilă, materia însemnând ceea ce nu poate fi liber. Ea este prizoniera lanţului cauzal.

Cel care ajunge la conştiinţă, la iluminare, părăseşte în întregime ţinutul cauzalităţii. În cazul lui, totul este imprevizibil. Nu puteţi afirma nimic despre el. El trăieşte o viaţă nouă în fiecare clipă; existenţa sa devine atomică.

Existenţa voastră este un fel de lanţ din care fiecare verigă este determinată de trecut. Viitorul vostru nu este propriu-zis viitor, ci un subprodus al trecutului. Trecutul este cel care determină, modelează, formulează şi condiţionează viitorul vostru. Din acest motiv, el este previzibil.

Skinner spune că existenţa este la fel de previzibilă ca orice altceva. Singura dificultate provenind din faptul că noi nu am conceput încă mijloacele care să ne permită să cunoaştem întregul trecut. Pentru cazul persoanelor asupra cărora Skinner şi-a realizat experienţele, are dreptate: existenţa lor este, în cele din urmă, previzibilă. Aceste experienţe s-au făcut cu anumite persoane, iar Skinner şi-a dat seama că erau toate fiinţe mecanice, că nu există în ele nimic care să fie asimilabil libertăţii.

Dar studiul său este limitat. Nici Buddha nu a intrat în laboratoarele sale pentru a se supune experienţelor sale. Dacă există, chiar şi numai o singură fiinţă care să fie liberă, care să nu fie nici mecanică, nici previzibilă, toată teoria lui Skinner se prăbuşeşte. Dacă în toată istoria speciei umane, găsim o singură fiinţă liberă şi imprevizibilă, omul este potenţial liber şi imprevizibil.

Libertatea există sau nu, în funcţie de modul în care puneţi accentul: asupra conştiinţei sau asupra corpului. Dacă sunteţi în întregime orientat către exterior, întreaga voastră viaţă este determinată. Sau aveţi o viaţă interioară? Nu răspundeţi imediat. Nu spuneţi: "Sunt Sinele". Dacă simţiţi că nu se mişcă nimic în interiorul vostru, admiteţi acest lucru. Corectitudinea voastră va fi primul pas pe care îl faceţi în sensul libertăţii interioare care generează conştiinţa.

Dacă intraţi în profunzimile voastre, veţi remarca faptul că tot ceea ce sunteţi provine în întregime din lumea exterioară: corpul vostru şi gândurile provin din ea, chiar şi eul vostru provine din mediu. De aceea vă pasă atât de mult de părerea celorlalţi, de aceea sunteţi în întregime sub dominaţia lor. Opinia lor asupra voastră se poate modifica în fiecare clipă. Eul vostru, corpul vostru, gândurile voastre, provin de la ei. Şi lucrurile prezentându-se astfel, ce este interior? Sunteţi format din numeroase straturi de acumulări provenite din lumea exterioară. Dacă vă identificaţi cu această personalitate moştenită de la alţii, totul vă este determinat.

Fiţi conştienţi de toate lucrurile din voi care provin din exterior, având grijă să nu vă mai identificaţi cu ele. Şi va veni o zi în care toate acestea vor dispărea. Veţi fi într-un spaţiu gol. Şi acest spaţiu gol este ceea ce separă exteriorul de interior; este poarta.

Ne este atât de frică de neant, atât de frică de a fi goi, încât ne agăţăm de acumulările noastre provenite din lumea exterioară. Trebuie să avem curajul să nu ne mai identificăm cu ele şi să rămânem în spaţiul gol. În caz contrar, veţi continua să vă îndreptaţi spre exterior, să vă ocupaţi de un lucru sau altul şi să fiţi satisfăcuţi. Clipa în care domneşte absenţa, neantul, este o clipă de meditaţie. Dacă aveţi curajul să rămâneţi în ea, întreaga voastră fiinţă se va întoarce apoi în mod automat către interior.

Când nu mai există nimic ce să vă lege de lumea exterioară, vă întoarceţi spre voi înşivă. Şi atunci, pentru prima dată, vă daţi seama că există în voi ceva care transcende tot ceea ce credeţi că sunteţi. Nu mai sunteţi devenire, ci fiinţă. Iar fiinţa este liberă; nu este nimic care să poată determina. Ea este libertate absolută, mai presus de atingerea cauzalităţii.

Acţiunile voastre prezente au o legătură cu cele din trecut. O acţiune A crează o situaţie care face posibilă o acţiune B, acţiune care permite realizarea

acțiunii C. Suma acțiunilor voastre prezente este legată de trecut, și acest lanț se întinde până la începutul fără sfârșit și se va perpetua până la sfârșitul nelimitat. Iar viața voastră nu este determinată numai de propriile voastre acțiuni, ci și de acelea ale tatălui vostru și ale mamei voastre; ele au continuitate. Acțiunile societății, ale istoriei –tot ceea ce s-a întâmplat până în prezent– sunt legate, într-un fel sau altul, de acțiunile voastre prezente. Întreaga istorie înflorește în voi.

Tot ceea ce a fost posibil să se întâmple vreodată se află în legătură cu acțiunile voastre, astfel încât ele sunt –în mod evident– determinate. Ele reprezintă o fracțiune atât de infimă în istorie... Iar istoria este o forță esențială atât de vie, din care acțiunile voastre individuale sunt o parte foarte neglijabilă.

Marx a spus: "Nu conștiința este ceea care determină starea unei societăți, ci societatea și starea ei sunt cele care determină conștiința. Nu marii oameni sunt cei care clădesc marile orânduiri sociale, ci tocmai acestea din urmă sunt cele care crează mari oameni." Într-un anumit sens, el are dreptate, deoarece voi nu sunteți autorii acțiunilor voastre. Istoria este ceea care le-a determinat. Voi nu sunteți decât un executant.

Întregul proces al evoluției s-a înscris în celulele voastre biologice. Și aceste celule se vor transmite altcuiva. Credeți că sunteți tatăl, însă în realitate nu sunteți decât o scenă pe care a jucat procesul de evoluție și v-a constrâns să jucați. Nu aveți nici un control asupra actului procreației, de unde și puterea sa –întregul proces de evoluție acționează prin intermediul său.

Iată deci un exemplu al felului în care acțiunile se produc în relație cu acțiunile din trecut. Totuși, odată cu iluminarea se produce un fenomen nou, mai exact oprirea acestei legături. De acum înainte actele nu vor mai fi legate de altceva decât de conștiință. Ele provin din conștiință în loc să fie determinate de trecut. De aceea, la o ființă iluminată nimic nu mai este previzibil.

Skinner spunea că dat fiind faptul că se cunosc actele trecute, comportamentul oamenilor este previzibil. După părerea sa, proverbul: "Putem aduce un cal aproape de apă, dar nu îl putem obliga să bea.", este fals. Putem crea condițiile necesare, și calul va bea. Și la fel cum putem forța un cal să bea, tot astfel voi înșivă puteți fi constrânși să acționați, în măsura în care acțiunile voastre depind de anumite situații, de anumite circumstanțe.

Un Buddha, dimpotrivă, nu poate fi constrâns să bea. Cu cât insistăm mai mult, cu atât consimte mai puțin. Nici chiar o căldură toridă, nici chiar și razele arzătoare a mii de sori, nu vor schimba nimic. Originea acțiunii lui Buddha nu mai este aceeași; ea nu are legătură cu nici o acțiune, ci cu conștiința.

Tocmai de aceea pun accentul pe conștiință. Când acționați în mod conștient, acțiunile voastre nu mai sunt prelungirea altor acțiuni. Sunteți liberi.

Sunteți *voi* cei care începeți să acționați, și nimeni nu mai poate prevedea cum veți acționa.

Obiceiurile sunt mecanice, ele se repetă de la sine. Și cu cât repetiția este mai mare, cu atât mai mare este eficiența –eficiență în sensul în care conștiența devine inutilă. O dactilografă eficientă nu mai are nevoie să depună efort, acțiunea de a dactilografia se realizează în mod inconștient. Chiar și în cazul în care gândul ei este în altă parte, bătutul la mașină nu este întrerupt. Munca este întreprinsă de corp, gândirea nu mai are nici un rol. Un lucru este eficient când certitudinea sa este atât de mare încât eroarea devine imposibilă. Odată cu libertatea eroarea nu este exclusă niciodată. O mașină nu face greșeli. Greșeala apare odată cu conștiința.

Există deci o relație cauzală între acțiunile voastre prezente și acțiunile voastre trecute. Unele le determină pe celelalte. Copilăria voastră determină adolescența voastră, iar adolescența voastră determină bătrânețea voastră. Nașterea voastră vă determină moartea. Totul este determinat. Buddha obișnuia să spună: "Realizați cauza și efectul se va produce." Este lumea cauzalității, în care orice lucru este determinat.

Dacă acționați pe deplin conștient, imaginea se schimbă complet. Totul se face dintr-un moment în altul. Conștiința este mobilă și nu statică. Ea este însăși viața, deci ea se modifică. Ea este vie; ea se lărgește și se înnoiește mereu; ea este întotdeauna nouă, proaspătă, tânără. Cu o asemenea conștiință, acțiunile voastre vor fi spontane.

Acest lucru îmi aduce aminte de o întâmplare zen. Un maestru zen îi puse într-o zi o întrebare specifică discipolului său. Acesta răspunse exact cum trebuia. A doua zi, maestrul îi puse aceeași întrebare. Discipolul îi spuse: "Dar v-am răspuns deja ieri!"

Maestrul insistă: "Îți cer să îmi răspunzi din nou!" Discipolul repetă răspunsul din ziua precedentă. La acesta, maestrul strigă: "Răspunsul tău nu este bun!"

Discipolul, surprins, spune: "Însă ieri ați aprobat. Am dedus deci că era corect. V-ați schimbat părerea acum?"

Maestrul îi explică: "Ceea ce repetăm nu vine de la noi. Răspunsul tău provine din memoria ta, nu din conștiința ta. Dacă înțelegerea ta ar fi fost reală, răspunsul tău trebuia să fie diferit de cel de ieri, deoarece –între timp– o mulțime de lucruri s-au schimbat. Eu nu mai sunt același om care ți-am pus întrebarea de ieri; astăzi situația este cu totul diferită. Tu însuți ești diferit, și totuși răspunsul a rămas identic. Dacă ți-am pus aceeași întrebare, a fost pentru a vedea dacă vei repeta același răspuns. Nu putem repeta nimic."

Cu cât sunteți mai viu, cu atât vă repetați mai puțin. Numai ființele moarte

pot fi coerente. Viaţa este incoerentă; viaţa este libertate. Iar libertatea nu este coerentă. Coerentă în raport cu ce? Coerenţa nu există decât în raport cu trecutul.

O fiinţă iluminată nu este coerentă decât în conştiinţa ei, niciodată în legătură cu trecutul ei. Ea trăieşte în întregime acţiunea prezentă. Ea nu lasă nimic în urmă, ea nu lasă nimic deoparte. În clipa următoare actul este încheiat, iar conştiinţa ei este din nou proaspătă. Conştiinţa este acolo imediat ce se prezintă o situaţie şi fiecare acţiune este îndeplinită într-o libertate completă, ca şi cum toate situaţiile ar fi trăite pentru prima dată.

De aceea am răspuns la întrebarea voastră prin da şi nu simultan. Este da sau este nu în funcţie de faptul de a fi numai acumulare, existenţă corporală, sau de a fi conştiinţă.

Religia aduce libertatea, deoarece ea generează conştiinţă. Cu cât ştiinţa va dobândi mai multe cunoştinţe despre materie, cu atât lumea se va afla mai mult în stare de sclavie. Materia este supusă în întregime legii cauzalităţii. Odată ce ştiţi că date fiind condiţiile "acestea", rezultă efectul "acela", totul este determinabil.

Înainte de sfârşitul acestui secol, evoluţia omenirii va fi determinată în mai multe feluri. Cea mai mare calamitate posibilă nu este ameninţarea nucleară. Forţa nucleară nu poate decât să distrugă. Adevărata calamitate va veni din partea ştiinţelor psihologice. Ele vor ajunge să ştie cum să plaseze fiinţa umană în întregime sub controlul lor. Nefiind conştienţi, este posibil să putem fi făcuţi să adoptăm un comportament în întregime predeterminat.

Aşa cum suntem, pentru noi totul este determinat. Unul din noi este hindus, altul mahomedan. De aici provine predeterminarea şi nu libertatea. Este decizia părinţilor noştri, a societăţii. Unul din noi este doctor, celălalt este inginer. Profesia noastră ne determină comportamentul.

Ne aflăm deja sub un permanent control, cu toate că metodele rămân încă primitive. Tehnici mai elaborate vor avea puterea să determine comportamentul nostru într-un asemenea grad, încât nimeni nu va mai fi în măsură să spună că sufletul există. Dacă fiecare din atitudinile voastre este astfel determinată, care va fi pentru voi semnificaţia sufletului?

Atitudinile voastre pot fi determinate datorită modificărilor chimice din organism. Dacă vi se dă alcool, comportamentul vostru se modifică. Starea chimică a corpului vostru fiind modificată, se întâmplă la fel şi cu comportamentul vostru. Au existat perioade în care tehnica tantrică ultimă consta în a absorbi băuturi alcoolice fără să rezulte o pierdere a conştienţei. Conform tantrismului numai aceia care vor rămâne conştienţi în împrejurări în care, în general, se cade în inconştienţă, pot cunoaşte iluminarea.

Dacă modificările chimice din organism alterează conştiinţa, atunci ce

este conştiinţa? Dacă o injecţie vă poate face inconştienţi, înseamnă că substanţa chimică este mai puternică decât conştiinţa voastră. Conform tantrismului, este posibil ca puterea drogurilor să fie depăşită şi să rămânem conştienţi. Stimulul a fost introdus, dar atitudinea care trebuie să rezulte nu mai vine.

Dorinţa sexuală este un fenomen chimic. Este provocată de o anume cantitate a unui hormon specific. Astfel, vă identificaţi cu dorinţa. Poate o veţi regreta odată ce corpul îşi va fi regăsit echilibrul chimic normal, însă regretele voastre sunt lipsite de sens. Când fenomenul se va produce din nou, veţi acţiona la fel ca înainte. Tocmai de aceea tantrismul a inclus practici sexuale. Dacă dorinţa voastră este inexistentă într-o situaţie pur sexuală, înseamnă că sunteţi liberi. Problema modificărilor chimice ale organismului este de mult depăşită. Aveţi un corp, dar nu sunteţi acel corp.

Furia este, de asemenea, un fenomen chimic. Biochimiştii vor avea în curând posibilitatea de a vă face impasibili în faţa furiei şi a dorinţei sexuale. Cu toate acestea, nu veţi fi un Buddha. Buddha nu era la adăpost de furie. Ea putea exista în el, dar fără să-i simtă efectul.

Dacă vă controlaţi modificările chimice ale organismului, nu mai puteţi fi furioşi. Condiţia chimică generatoare a sentimentului de furie nefiind prezentă, efectul furiei nu poate exista. Sau dacă hormonii sexuali au fost eliminaţi din corpul vostru, nu mai există excitaţie sexuală. Dar, în realitate, contează prea puţin dacă sunteţi sau nu excitaţi din punct de vedere sexual, că sunteţi sau nu furioşi. Ceea ce contează este să ajungeţi să fiţi conştienţi într-o situaţie care nu apare decât în inconştienţă.

Dacă vă găsiţi într-o asemenea situaţie, meditaţi asupra ei. Ea este o ocazie ce nu trebuie scăpată. Dacă sunteţi gelos, meditaţi asupra geloziei voastre. Este momentul cel mai potrivit. Mecanismul chimic al corpului lucrează. El doreşte să deveniţi inconştienţi; el vrea să vă comportaţi ca şi cum aţi fi nebuni. Fiţi conştienţi. Lăsaţi gelozia să fie, nu o reprimaţi. Fiţi conştienţi de ea, fiţi martori.

În caz de furie, fiţi martorul propriei furii; în caz de excitaţie sexuală, fiţi martor al acestei excitaţii. Lăsaţi să se desfăşoare tot ceea ce se întâmplă în voi şi meditaţi la situaţie în ansamblul ei. Cu cât conştiinţa voastră este mai profundă, cu atât şansele existenţei unui comportament determinat sunt mai mici. Vă eliberaţi. *Moksha*, libertatea, nu înseamnă nimic altceva. Aceasta implică o conştiinţă liberă, pe care nimic nu o poate determina.

* * *

Ce este iubirea divină? Cum experimentează o fiinţă iluminată iubirea?

Mai întâi să examinăm întrebarea în sine. Cu siguranţă că aţi aşteptat

înainte de a o pune. Ideea de a o face nu v-a venit în clipa de față, ci cu puțin timp înainte. Ea aștepta să fie pusă, ea vă obliga să o faceți. Ceea ce a determinat această întrebare este memoria, nu conștiința. Dacă ați fi fost conștient în această clipă, dacă ați fi trăit în clipa prezentă, ați fi pus o altă întrebare. Dacă ați fi ascultat ceea ce spuneam, această întrebare nu avea cum să vă vină în minte.

Dacă ea era prezentă în gândirea voastră, nu ați înțeles nimic din ceea ce am spus. Când o întrebare ocupă mintea, acest lucru crează o tensiune, tensiune care vă împiedică să fiți aici. Iar conștiința voastră nu mai poate acționa liber. Dacă înțelegeți acest lucru, putem să examinăm problema dvs.

Ea este valabilă în esența ei, dar gândirea care a conceput-o nu este sănătoasă. Atenția trebuie să fie prezentă clipă de clipă, nu numai în acțiuni ci și în întrebări și în orice gest. Dacă ridic degetul și aceasta nu este un obicei, atunci înseamnă că nu îmi stăpânesc corpul. Dar dacă gestul meu este expresia spontană a unui lucru prezent –în aceea clipă– în conștiința mea, este cu totul altceva.

Gesturile unui predicator creștin sunt toate predeterminate. Le-a învățat. Am vizitat într-o zi o școală de teologie. După cinci ani se obține titlul de doctor în teologie, ceea ce este absurd. A fi doctor în teologie este cea mai mare prostie. La școala respectivă studenții erau învățați absolut tot ce era necesar: cum să stea pe scaun, cum să înceapă slujba, cum să cânte imnul, cum să-i privească pe credincioși, unde să se oprească, unde să facă o pauză. Erau învățați ca să facă absolut tot, în cele mai mici amănunte. O asemenea pregătire fără rost trebuie să înceteze. Este o calamitate.

Astfel, trăiți în prezent. Nu hotărâți dinainte să faceți aceasta sau cealaltă. Încercați să înțelegeți că această întrebare asupra iubirii era prezentă în mintea voastră, că ea bătea la poarta minții voastre fără încetare. N-ați înțeles absolut deloc ceea ce spuneam, din cauza ei. Și în momentul în care încep să răspund, mintea voastră inventează o altă întrebare. Și, din nou, sunteți absent. Ceea ce spun nu se referă doar la un caz particular; acest lucru se referă la fiecare din voi.

Pentru a reveni la răspuns, să spunem că toată iubirea este divină, astfel încât faptul de a vorbi de iubire divină este fără sens. Gândirea este însă abilă. Ea își spune: "Știu ce este iubirea. Nu știu însă ce este iubirea *divină*." În realitate, noi nu știm ce este iubirea. Iubirea este unul din subiectele cele mai puțin cunoscute. Se vorbește mult despre ea, dar nu o trăim. Este un șiretlic al mentalului să vorbească despre ceea ce nu trăiește.

Literatura, poezia, muzica, dansul, totul are în centru iubirea. Dacă iubirea ar fi existat cu adevărat, nu s-ar fi vorbit atât de mult despre ea. A vorbi prea

mult despre un lucru este semnul inexistenței sale. A vorbi despre lucruri care nu sunt reprezintă o substituire. Prin cuvânt, prin limbaj, prin simboluri, prin artă, noi creăm iluzia existenței lor. Cei care nu știu ce este iubirea pot scrie poeme mai frumoase pe această temă decât alții care au trăit experiența dragostei, deoarece la ei golul este mult mai mare. Și trebuie să-l umple. Trebuie să găsească un înlocuitor al iubirii.

Este mai bine să înțelegem mai întâi ce este iubirea, pentru că dacă vă puneți întrebarea referitoare la iubirea divină, prin aceasta se subînțelege că știți ce este iubirea. Și nu este deloc așa. Ceea ce înțelegem prin iubire nu este iubire. Trebuie mai întâi înțeles falsul înainte de a ne putea întoarce spre real, spre adevărat.

Ceea ce înțelegem prin iubire nu este –de fapt– decât un capriciu. Astfel, vă îndrăgostiți de cineva. Dacă persoana respectivă devine în întregime proprietatea voastră, iubirea nu va întârzia să moară; iar în cazul în care se întâlnesc obstacole, dacă nu puteți să puneți mâna pe ființa iubită, iubirea se va intensifica. Cu cât sunt mai multe bariere, cu atât mai mult se intensifică sentimentul iubirii. Dacă ființa iubită este inaccesibilă, sentimentul tinde la infinit; însă în cazul în care puteți câștiga ființa iubită fără probleme, iubirea dispare cu ușurință.

Dacă tindeți spre ceva inaccesibil, veți avea o mare dorință de a poseda respectivul lucru. Cu cât barierele sunt mai numeroase, cu atât ego-ul vostru crede că este neapărată nevoie să acționeze. Ego-ul este pus în situația respectivă. Cu cât sunteți mai respins, cu atât deveniți mai tensionat și vă pierdeți capul. Această tensiune este ceea ce voi numiți iubire. Este deci evident de ce iubirea voastră se stinge imediat după luna de miere. De fapt această stingere datează de mai mult timp. Sentimentul pe care îl trăiați nu era iubire. Era o admirație egotică, o tensiune egotică: o luptă, un conflict.

Vechile societăți umane erau foarte abile. Ele au conceput metode pentru a păstra dragostea. Dacă un bărbat nu își vede soția un timp suficient de lung, acest lucru crează o atracție, o stare de tensiune. Astfel un bărbat poate rămâne cu o aceeași femeie întreaga sa existență.

În zilele noastre însă, în Occident, căsătoria nu mai este durabilă. Și nu pentru că spiritul Occidental este atras în primul rând de sex, ci pentru că atracția nu mai are timp să se dezvolte, să crească. Faptul de a avea relații sexuale a devenit atât de ușor, încât acesta reprezintă sfârșitul căsătoriei. Și odată cu acest tip de libertate, apare –de asemenea– sfârșitul iubirii. Într-o societate care cunoaște libertatea sexuală, rămâne numai atracția sexuală.

Plictiseala este polul opus al pasiunii. Dacă iubiți o persoană pe care nu o puteți cuceri, pasiunea se intensifică, însă –odată cu cucerirea– apare plictiseala,

oboseala. Perechile de poli opuşi sunt în număr mare: pasiune/plictiseală, iubire/ură, atracţie/repulsie. Pasiunea coexistă cu plictiseala, iubirea şi atracţia cu ura şi repulsia.

Atracţia nu este asimilabilă iubirii, deoarece după atracţie vine neapărat repulsia. Acest proces stă în firea lucrurilor. Dacă doriţi să evitaţi apariţia sentimentului polar, trebuie să ridicaţi obstacole astfel încât atracţia să nu mai poată lua sfârşit; trebuie să creaţi tensiuni în fiecare zi. În acest caz, atracţia este durabilă. Aşa se explică raţiunea de a fi a vechiului sistem care consta în a ridica noi obstacole în faţa iubirii.

În curând însă acest lucru nu va mai fi posibil. Iar căsătoria va fi desfiinţată, la fel ca şi iubirea. Ambele vor fi exilate, într-un colţ îndepărtat. Nu va mai rămâne decât atracţia sexuală. Actul sexual însă trebuie să se bazeze pe ceva, altfel devine mecanic. Nietzsche a declarat că Dumnezeu este mort. Ceea ce va muri de fapt în acest secol va fi atracţia sexuală. Nu vreau să spun că oamenii vor fi asexuaţi, însă atracţia excesivă pentru sex va dispărea. Actul sexual va deveni un act banal ca oricare altul (a urina, a mînca, sau ce ştiu eu care). Îşi va pierde importanţa. Importanţa sa nu provenea decât din obstacolele create în jurul lui.

În cazul vostru iubirea nu este iubire, ci o atracţie sexuală care se prelungeşte. Aşa stând lucrurile, atunci ce este iubirea? Iubirea nu este legată de sex, în absolut nici un fel. Problema sexuală intervine sau nu, dar cele două nu au nimic în comun.

După părerea mea, iubirea este un subprodus al spiritului meditativ. Ea nu este legată de sex ci de *dhyana*, de meditaţie. Cu cât pătrundeţi mai mult în tăcere, cu atât mai mult vă veţi simţi mai în armonie cu voi înşivă, cu atât mai mult veţi avea o senzaţie de realizare şi de prezenţă a unei noi expresii a fiinţei voastre. Începeţi să iubiţi. Nu o anumită persoană –acest lucru se poate întâmpla, dar e cu totul altceva–, începeţi să iubiţi. Şi această iubire devine pentru voi un mod de viaţă. Ea nu se transformă niciodată în repulsie, deoarece este mai presus de atracţie.

Trebuie să faceţi în mod clar această distincţie. Când vă îndrăgostiţi, adevăratul sentiment este, în general, cum să ajungeţi să fiţi iubiţi de persoana respectivă. Voi nu transmiteţi acestei persoane iubirea voastră, ci mai degrabă aşteptarea ca iubirea să vină asupra voastră *prin intermediul ei*. Este motivul pentru care iubirea devine posesivă. Posedaţi pe cineva, astfel încât să puteţi primi ceva de la el. Iubirea la care mă refer nu este nici posesivă, nici nu cultivă speranţa. Ea marchează comportamentul vostru. Aţi devenit atât de tăcut, atât de afectuos, încât tăcerea voastră îi impregnează pe ceilalţi.

Când sunteţi furioşi, furia voastră îi atinge pe alţii. Când urâţi, ura voastră

îi atinge pe ceilalţi. Când iubiţi, simţiţi că iubirea voastră pătrunde în alţii, dar voi nu sunteţi constanţi. Într-un anumit moment iubiţi, în clipa următoare urâţi. Ura nu este opusă iubirii, ea este o parte integrantă a ei, continuarea ei.

Dacă aţi iubit pe cineva, vine şi clipa în care îl urâţi. Poate că nu aveţi curajul să admiteţi acest lucru, dar aceasta e realitatea. Când sunt împreună, îndrăgostiţii sunt mereu în conflict. Poate că, fiind separaţi, ei îşi caută unul altuia cântece de dragoste, dar când sunt împreună se ceartă. Ei nu pot trăi nici singuri şi nici împreună. Când sunt separaţi, se crează o atracţie şi fiecare simte pentru celălalt iubire. Dar imediat ce se găsesc, atracţia dispare şi ura revine.

Iubirea la care mă refer apare când aţi atins un asemenea grad de tăcere încât nu mai există nici furie, nici atracţie, nici repulsie. În realitate nu mai există nici iubire, nici ură. Nu sunteţi absolut deloc în căutarea celuilalt. Celălalt s-a eclipsat; sunteţi singuri cu voi înşivă. Şi în acest sentiment de solitudine, iubirea se naşte în voi, la fel ca un parfum.

A-i cere cuiva să vă iubească este întotdeauna ceva urât. A depinde de altul, a-i cere să vă dea aceasta sau cealaltă, nu poate crea decât sclavia, suferinţa şi conflictul. Fiecare trebuie să fie mulţumit cu el însuşi. Ceea ce înţeleg prin meditaţie este o stare în care ne mulţumim cu noi înşine. Sunteţi ca un cerc, singur. Mandala este realizată.

Voi încercaţi să realizaţi mandala datorită altora: bărbatul prin femeie, femeia prin bărbat. Se întâmplă ca liniile să se intersecteze, dar cu puţin înainte de intersecţie ele reîncep să se despartă. Iubirea nu se naşte în voi decât dacă deveniţi un cerc perfect: întreg, mulţumindu-se cu sine. Atunci iubiţi tot ceea ce vine spre voi. Aceasta nu este deloc o acţiune; nu este un lucru pe care îl faceţi. Însăşi fiinţa voastră, însăşi conştiinţa voastră, sunt iubire. Iubirea se revarsă în voi.

Dacă cineva a atins acest stadiu şi îl întrebaţi: "Mă iubeşti?", va fi greu să dea un răspuns. El nu poate răspunde: "Te iubesc", deoarece pentru el nu este vorba de o acţiune, el nu face nimic. Dar nu poate nici să spună: "Nu vă iubesc", pentru –că de fapt– vă iubeşte. El este iubire, cu adevărat.

Această iubire nu vine decât odată cu libertatea despre care am vorbit. Libertatea este sentimentul vostru, iar iubirea sentimentul pe care alţii îl au prin voi. Când se naşte meditaţia, apare un sentiment de absolută libertate. Libertatea voastră este un sentiment intim; ea nu poate fi resimţită de alţii.

Uneori comportamentul vostru va fi derutant pentru ei, deoarece ei nu vor putea să înţeleagă ce v-a venit. Veţi reprezenta pentru ei, într-un anumit fel, o problemă, o jenă. Cum sunteţi imprevizibil, ei nu pot şti nimic despre voi. Ce veţi face în clipa următoare? Nimeni nu poate şti. Tot anturajul vostru simte o

anumită stânjeneală. Ei nu se simt în largul lor în prezența voastră, în măsura în care sunteți capabil să faceți în orice clipă orice. Nu sunteți lipsiți de viață.

Ei nu pot înțelege libertatea voastră, fiindcă nu au cunoscut nimic asemănător. Mai exact, nici nu au căutat așa ceva. Ei sunt atât de limitați încât chiar și faptul de a concepe libertatea le este imposibil. Ei trăiesc în cuști, încă nu au văzut cerul liber; deci dacă le vorbiți despre imensitatea cerului, nu puteți realiza o comunicare cu ei. Ceea ce pot simți este iubirea voastră, în măsura în care aspiră la ea. Chiar și din întunericul cuștilor, din lanțurile lor, ei au căutat iubirea. Și dacă sunt atât de limitați (în raport cu oamenii și cu lucrurile), este tocmai din cauza faptului că ei caută iubirea.

Deci, iubirea unei persoane libere este simțită de ceilalți. Chiar dacă aceasta este sub formă de compasiune, și nu de iubire, fiind astfel golită de orice emotivitate. Este vorba de o iubire difuză, fără intensitate, respectiv fără căldură. Nu este o iubire frenetică. Ea este prezentă, pur și simplu. Frenezia vine, apoi pleacă; ea nu este constantă, astfel încât dacă iubirea lui Buddha ar fi fost frenetică, ar fi fost urmată de ură. În consecință, frenezia nu își are locul. Oscilațiile nu își au locul. Iubirea există, pur și simplu. Iar voi o resimțiți în calitate de *karuna*, compasiune.

Libertatea nu este vizibilă din exterior. Iată unul din fenomenele cele mai dificil de înțeles în istoria omenirii. Libertatea unei ființe iluminate provoacă jenă, iar iubirea ei este compasiune. Este motivul pentru care oamenii nu se pun niciodată de acord între ei atunci când vorbesc de o asemenea ființă.

Există oameni care nu au simțit decât jenă față de Christos. Ei erau bine ancorați în tot ceea ce aveau și nu aveau nevoie de compasiune; ei cred că au iubire, sănătate, demnitate, tot. Apare Christos: vameșii sunt împotriva lui, deoarece crează în ei un sentiment de jenă, în timp ce alții sunt împreună cu el, deoarece îi pot percepe compasiunea. Ei au nevoie de iubire. Nimeni nu i-a iubit până atunci, în afară de el. Ei nu au un sentiment de jenă în prezența lui, în măsura în care nu au nimic de ce să se teamă, nu au nimic de pierdut.

În timp ce Christos murea, toată lumea simțea compasiunea lui, deoarece atunci nu mai putea fi vorba de jenă. Chiar și vameșii se simțeau în largul lor în ceea ce-l privea, și îl adorau. Întreaga sa viață el a fost un rebel, un rebel în slujba libertății.

Christos nu este rebel pentru că ar fi simțit că ceva nu este în regulă în societate. O asemenea revoluție este doar politică. Dacă societatea se schimbă, revoluționarul politic devine conform ei. Acest fapt s-a putut observa în 1917. Revoluționarii au sfârșit prin a deveni grupările cele mai antirevoluționare posibile. Imediat după ce au venit la putere, oameni ca Stalin sau Mao s-au erijat în conducători absolut anti-revoluționari, spiritul lor nefiind cu adevărat

revoluționar. Ei nu se ridicau decât împotriva unei situații specifice. Această situație fiind răsturnată, ei au devenit la fel cu cei pe care i-au combătut.

Un Christos, el, este un rebel etern. Nici o situație nu va stinge spiritul său revoluționar, deoarece acesta nu se îndreaptă împotriva nimănui. El este un rebel pentru că posedă o conștiință liberă. De fiecare dată când întâlnește o barieră, el se revoltă. Revolta sa provine din interior. Deci, dacă Isus ar reveni astăzi, creștinii nu s-ar simți prea în largul lor. Ei s-au unit din nou într-o religie stabilă; s-au așezat. Dacă Isus ar reveni în prezent, ar distruge totul. Vaticanul, Biserica nu sunt în acord cu el; ele nu pot exista decât în absența lui.

Orice învățător realizat este rebel, dar nu putem spune același lucru despre tradiția care se ridică apoi pe baza învățăturii sale. Tradiția nu se ocupă niciodată de revolta sa, nici de libertatea sa. Ea se ocupă de compasiunea și de iubirea sa. Numai că, dacă este concepută astfel, ea rămâne ineficientă. Iubirea nu poate exista fără libertate și fără rebeliune.

Nu puteți iubi la fel de mult ca și Buddha decât în cazul în care sunteți la fel de liberi ca el. Un călugăr buddhist nu face decât să încerce să aibă compasiune. Dar compasiunea lui este ineficientă, deoarece libertatea nu există. Originea compasiunii este libertatea. Mahavira este plin de compasiune, nu însă și un călugăr jainist. Singurul lucru pe care-l face acesta din urmă este de a acționa într-o manieră non-violentă și plină de compasiune; el nu este în realitate plin de compasiune. El este abil chiar și în compasiune și în modul în care o realizează. Libertatea nefiind prezentă, nu există nici o compasiune.

Când libertatea există în conștiința unui om, doar el singur o poate simți; în timp ce iubirea este percepută dinafară. Această iubire, această compasiune nu este nici iubire, nici ură. Ea este dincolo de orice dualism; ea nu are nici atracție nici repulsie.

Ca urmare, dacă o persoană este liberă și plină de iubire, voi sunteți cei care decideți dacă primiți sau nu din iubirea ei. Nu îmi revine mie faptul de a măsura iubirea pe care v-o pot da; vă dau în funcție de capacitatea voastră de a primi. De obicei, darul iubirii depinde de cel care dă: el dă sau nu dă. Dar în iubirea la care mă refer eu, lucrurile nu se petrec așa. Cel care iubește este deschis în întregime și își dăruiește iubirea în fiecare clipă. Chiar dacă nu este nimeni lângă el, în el se revarsă iubirea.

E ca o floare în deșert. Poate nu știe nimeni că a înflorit și că își răspândește parfumul, însă acest lucru nu schimbă nimic. Ea nu o face pentru cineva anume; ea îl răspândește, pur și simplu. Înflorirea este prezentă, deci și parfumul. Dacă trece sau nu cineva pe acolo, nu intră în discuția noastră. Dacă trece o persoană care este sensibilă, aceasta se poate impregna. Dacă,

dimpotrivă, ea este fără viaţă –insensibilă–, nici măcar nu va remarca prezenţa florii.

Când iubirea există, o primiţi sau nu, acest lucru depinde de voi. Numai în absenţa iubirii, celălalt v-o poate dărui sau o poate păstra pentru el. Odată cu iubirea, odată cu compasiunea, împărţirea în divin şi ne-divin dispare. Iubirea este divină. Dumnezeu este iubire.

12. ECHILIBRUL ÎNTRE RAŢIONAL ŞI IRAŢIONAL

Cărui fapt atribuiţi revolta tineretului occidental? De ce un număr atât de mare de tineri occidentali se interesează de religia şi filozofia orientală?

Mintea este foarte contradictorie: ea funcţionează pe baza legii polilor opuşi. Dar modul nostru de gândire logic alege întotdeauna o parte şi o refuză pe cealaltă. Logica foloseşte o modalitate ne-contradictorie, în timp ce mintea face exact invers. Aceasta din urmă funcţionează în cadrul polarităţii, în timp ce cealaltă funcţionează în mod liniar.

De exemplu, mintea poate alege între starea de furie şi tăcere. Dacă puteţi să fiţi furioşi, acest lucru nu înseamnă că, la celălalt capăt, nu există şi posibilitatea ne-furiei. Dacă vă pierdeţi calmul, nu înseamnă că nu puteţi fi tăcuţi. Mintea continuă să funcţioneze în ambele sensuri. Dacă puteţi iubi, puteţi fi –de asemenea– şi plini de ură. Una nu o exclude pe cealaltă.

Însă, dacă iubiţi, voi credeţi că nu puteţi urî. Astfel, ura se acumulează în voi, şi odată ce aţi atins momentul de vârf al iubirii, se produce schimbarea. Deveniţi stăpâniţi de ură. Şi nu numai mintea raţională funcţionează în acest fel ci şi societatea.

Occidentul a atins culmea gândirii raţionale. De acum partea iraţională a minţii urmează să-şi ia revanşa. Iraţionalul şi-a văzut refuzate încercările de exprimare, şi în ultimii cincizeci de ani şi-a luat revanşa în multe feluri diferite: în artă, poezie, teatru, literatură, filozofie. Iar acum, fenomenul a influenţat chiar şi modul de viaţă. În consecinţă, revolta tineretului reflectă în realitate revolta părţii iraţionale a minţii contra excesului de raţiune.

Orientul poate veni în ajutorul occidentalilor, în măsura în care el a trăit în cealaltă parte a minţii: ceea iraţională. Şi aici culmea a fost atinsă: aceea a iraţionalului. În zilele noastre, tineretul oriental este interesat mai mult de comunism decât de religie; mai mult de gândirea raţională decât de existenţa iraţională. După părerea mea, va avea loc o răsturnare completă. Orientul se va transforma după imaginea Occidentului şi occidentul după imaginea Orientului.

Imediat ce gândirea a ajuns la o culme, ea se îndreaptă în sensul opus. În istorie lucrurile se întâmplă întotdeauna aşa. De acum înainte, meditaţia va

avea un nou sens pentru occidentali. Poezia va găsi o nouă bază, iar ştiinţa va fi în declin. Tineretul occidental devine anti-tehnologic, anti-ştiinţific. Aceasta este un proces natural, o reechilibrare automată a extremelor.

Până în prezent, noi nu am fost capabili să dezvoltăm o personalitate care să înţeleagă cei doi poli, personalitate care să nu fie nici orientală nici occidentală. Noi ne-am mulţumit întotdeauna să nu acceptăm decât o parte a minţii, lăsând cealaltă parte muritoare de foame. Această fiind situaţia, revoluţia este inevitabilă. Tot ceea ce ne-am străduit să dezvoltăm, va fi zguduit din temelii iar mintea va trece în cealaltă extremă. Este fenomenul care a avut loc de-a lungul întregii istorii; aceasta i-a fost dialectica.

Pentru occidentali, meditaţia va deveni mai importantă decât gândirea, deoarece meditaţia seamănă cu ne-gândirea. Zen-ul, buddhismul, yoga, vor fi în centrul atenţiei. Ele presupun o stare de spirit iraţională în faţa vieţii. Ele nu pun accentul pe concepte, pe teorii, pe teologii, ci pe dorinţa de a experimenta profund existenţa la locul gândirii. După părerea mea, cu cât tehnologia acaparează mai mult gândirea, cu atât mai mult riscă să apară manifestarea opusă.

Revolta tineretului din Occident este foarte semnificativă. Ea corespunde unui punct istoric de schimbare, o schimbare de conştiinţă. Occidentul nu mai poate continua în această direcţie. Ea a atins punctul limită al crizei. Trebuie să ia în altă direcţie.

Întreaga societate occidentală trăieşte în abundenţă. Acest lucru s-a mai întâmplat şi înainte la unele persoane izolate, însă niciodată la nivel de societate în ansamblul ei. Când o societate cunoaşte abundenţa, faptul de a poseda bunuri îşi pierde orice sens. Acest lucru nu are un sens decât într-o societate săracă. Cu toate că, într-o societate săracă, cei care sunt cu adevăraţi bogaţi, se plictisesc. Cu cât oamenii sunt mai sensibili, cu atât plictiseala apare mai repede. Un Buddha se plictiseşte... şi părăseşte tot.

Starea de spirit a tineretului este aceea a plicitselii în mijlocul abundenţei deşarte. Tinerii părăsesc societatea, şi vor continua să o facă, cel puţin până în momentul în care aceasta va deveni săracă. În acest caz, nu o vor mai putea părăsi. Abandonul, renunţarea nu există decât într-o societate a abundenţei. Dacă acest fenomen este dus la limita maximă, societatea intră în declin. Tehnologia nu mai progresează, şi dacă această situaţie se prelungeşte, Occidentul va cunoaşte aceeaşi sărăcire ca Orientul actual.

În Orient, se merge spre cealaltă extremă. Orientalii vor crea o societate asemănătoare cu aceea a Occidentului modern. Orientul îşi întoarce faţa spre Occident şi Occidentul spre Orient, însă boala lor este similară. Boala, după părerea mea, este dezechilibrul, acceptarea unui lucru şi refuzul altuia.

Noi nu am permis niciodată spiritului să se dezvolte în mod complet, mulţumindu-ne să alegem o parte contra alteia, o parte în detrimentul alteia. Asta e nenorocirea. În consecinţă, nu sunt nici pentru atitudinea orientală, nici pentru atitudinea occidentală. Mă ridic contra ambelor, în măsura în care ele sunt parţiale. Nu trebuie aleasă nici una, nici alta; ambele reprezintă un eşec. Orientul a eşuat datorită faptului că a ales religia; Occidentul a eşuat datorită faptului că a ales ştiinţa. Până nu se acceptă ambele atitudini, nu există o modalitate de a ieşi din cercul vicios.

Putem oscila de la o extremă la alta. Dacă vorbiţi despre buddhism în Japonia, tinerii nu se arată prea interesaţi. Ceea ce îi interesează este tehnologia, în timp ce interesul vostru este orientat spre buddhismul zen. În India, noua generaţie nu se mai ocupă de lumea religiei, ci de economie, de politică, de tehnologie, de proiectare, de ştiinţă –de orice, în afară de religie. Tineretul occidental este atras de religie, în timp ce tineretul oriental este atras de ştiinţă. E ca şi cum am trece greutatea de pe un umăr pe celălalt. Se menţine aceeaşi iluzie.

Ceea ce mă interesează pe mine personal este spiritul în totalitatea sa, spiritul care nu este nici oriental nici occidental, ci –pur şi simplu– uman, global. A trăi doar cu o parte din propriul spirit este un lucru uşor, însă faptul de a trăi împreună cu cele două părţi înseamnă a duce o viaţă foarte incoerentă –aparent incoerentă la nivel superficial. În straturile profunde există însă o coerenţă, o armonie spirituală.

Omul rămâne sărac din punct de vedere spiritual atâta timp cât nu are loc o integrare a polului opus. Odată realizată integrarea, el devine bogat. Dacă nu sunteţi decât un artist, şi nu aveţi gândire ştiinţifică, arta voastră nu este prea profundă –acest lucru e sigur. Bogăţia nu se realizează decât atunci când are loc integrarea polului opus. Dacă într-o cameră nu sunt reuniţi decât bărbaţi, există o lipsă. Însă în clipa în care intră femeile, are loc o îmbogăţire spirituală. Polii opuşi sunt prezenţi, şi unul şi celălat. Şi aceasta adaugă ceva la ansamblu.

Mintea nu trebuie să se fixeze la ceva anume. Un matematician se îmbogăţeşte dacă pătrunde în lumea artei. Dacă spiritul său este destul de suplu pentru a părăsi pentru o clipă preocupările sale principale –revenind apoi la ele– spiritul matematic iese de dincolo îmbogăţit. Datorită polului opus, se produce o creştere. Veţi privi lucrurile în mod diferit. Perspectiva voastră totală devine mai vastă.

Trebuie să existe posibilitatea combinării spiritului religios cu educaţia ştiinţifică, a spiritului ştiinţific şi a disciplinei religioase. După părerea mea, nu este deloc imposibil. Dimpotrivă. Mi se pare că spiritul dobândeşte vitalitate dacă poate trece astfel de la una la alta. Pentru mine, meditaţia înseamnă

atitudinea de a realiza o mişcare profundă în toate sensurile, ea înseamnă eliberarea de orice fixitate.

De exemplu, dacă devin excesiv de logic, nu mai pot înţelege poezia. Logica devine un văl. Dacă ascult pe cineva recitând poeme, vălul este prezent. Poezia mi se va părea ceva absurd. Şi nu pentru că ea ar fi într-adevăr astfel, ci pentru că sunt învăluit de logică. Din punctul de vedere al logicii, poezia *este* absurdă. Invers, dacă mă fixez în poezie, încep să consider logica un lucru secundar, ca un lucru fără valoare profundă. Mă închid faţă de ea.

Refuzul unei părţi a spiritului de către cealaltă parte reprezintă un fenomen vizibil în întreaga istorie. Fiecare epocă, fiecare ţară, fiecare parte a lumii, fiecare cultură a ales întotdeauna numai o parte şi a creat –în jurul acestui fragment– o personalitate. Această personalitate este săracă, cu foarte mari lacune. Nici Orientul nici Occidentul nu au dobândit bogăţia spirituală, fiindcă nu aveau cum. Bogăţia provine din acceptarea polilor contrari, a dialecticii interioare. După părerea mea, nici modelul oriental, nici cel occidental nu sunt demne de urmat. Ceea ce trebuie întradevăr ales este o schimbare calitativă a spiritului. Această calitate, după părerea mea, înseamnă a fi în armonie cu sine, fără ca noţiunea de alegere să intervină.

Arborele creşte. Putem să-i tăiem toate ramurile cu excepţia uneia, astfel încât să facem ca el să crească într-un singur sens. Va fi un arbore fără nici o podoabă, urât, care într-o zi va avea obligatoriu probleme deoarece o ramură nu poate creşte la infinit, şi va veni şi ziua când ea va ajunge într-un punct mort. Pentru a se realiza o creştere completă a arborelui, trebuie ca el să poată creşte în toate direcţiile. Numai în aceste condiţii va putea fi bogat şi puternic.

Spiritul uman trebuie să se dezvolte la fel ca un arbore, adică în toate direcţiile. Ideea că nu putem creşte în direcţii opuse trebuie abandonată. În realitate, noi nu putem creşte decât dacă o facem în direcţii opuse. Până în prezent am optat pentru specializare, pentru creşterea într-o singură direcţie. Cel mai îngrozitor fapt care se produce în aceste condiţii este acela că suntem incompleţi. Devenim o ramură şi nu un arbore. Şi chiar această ramură unică este, obligatoriu, foarte săracă.

Spiritului nostru i-au fost tăiate nu numai ramurile, ci şi rădăcinile. Noi nu tolerăm decât o singură rădăcină şi o singură ramură, astfel încât peste tot în lume, s-a dezvoltat un model uman scheletic: în Orient, în Occident, peste tot. Iar orientalii sunt atraşi de Occident, occidentalii de Orient, atracţia fiind realizată spre ceea ce lipseşte.

Din cauza lipsurilor fizice, Orientul a început să se simtă atras de Occident; şi din cauza lipsurilor spirituale, Occidentul a început să se simtă atras spre Orient. Dar chiar dacă modificăm poziţiile, stările de spirit, boala rămâne.

Soluţia nu constă într-o modificare a poziţiei, ci într-o schimbare totală a punctelor de vedere asupra vieţii.

* * *

Noi nu am acceptat niciodată fiinţa umană în întregime. Aici este exilată viaţa sexuală, dincolo apare neacceptarea lumii, iar în altă parte lipseşte afectivitatea. Noi nu am avut niciodată forţa de a accepta tot ceea ce este omenesc, fără a condamna nimic, şi să permitem naturii umane să crească în toate direcţiile. Atunci când creşterea se realizează în sensuri opuse, creşte şi bogăţia, creşte şi abundenţa interioară. Trebuie să schimbăm complet această perspectivă, să mergem din trecut spre viitor –şi nu din Orient spre Occident, dintr-o parte în alta.

Problema se arată dificil de soluţionat tocmai datorită faptului că noi nu suntem atât de fragmentaţi. Nu pot să mă obişnuiesc cu furia mea, nici cu pulsiunea sexuală, nici cu corpul meu, nici cu totalitatea mea. Trebuie să refuz un lucru sau altul, să îl înlătur. "Acest" lucru este rău, "acesta" este condamnabil, "acesta" este păcat. Trebuie să continui să tai ramurile. În curând voi înceta să mai fiu un arbore, să mai fiu în viaţă. Şi tot timpul mi-e teamă că ramurile tăiate cresc din nou. Orice îmi provoacă frică. Se instalează boala, tristeţea, un fel de moarte.

Noi ducem o existenţă ce se află mai aproape de moarte decât de viaţă. Ceea ce trebuie făcut este să acceptăm potenţialul uman în totalitatea sa, să ducem ceea ce este în noi până la completa dezvoltare, fără a avea o senzaţie de incoerenţă şi de contradicţie. Dacă nu puteţi trăi un sentiment de furie autentică, nu puteţi nici iubi. Dar nu aceasta a fost starea de spirit care a dominat până acum. Am crezut întotdeauna despre cineva că iubeşte mai mult în măsura în care îi este imposibil să fie cuprins de furie.

* * *

Dacă presupunem că arborele creşte aproape de un zid, ramurile sale nu pot să crească din cauza zidului. Zidul poate fi societatea, constrângerile. Cum s-ar putea dezvolta arborele în asemenea condiţii ?

Zidurile sunt numeroase, însă ele au fost create de arbore, de nimeni altcineva. Arborii au încurajat existenţa zidurilor. Numai datorită contribuţiei lor, există ziduri. Din momentul în care arborele a luat decizia să nu mai încurajeze existenţa zidurilor, acestea se dărâmă, zguduite.

Zidurile care ne înconjoară sunt opera noastră. Ele au fost create datorită stării noastre de spirit. De exemplu, învăţaţi copilul să nu se înfurie, spunându-i că dacă o face atunci nu va mai fi iubit. Prin aceasta, voi creaţi ziduri în jurul

lui care îl fac să-şi reprime furia, nebănuind că dacă îi suprimaţi iritările distrugeţi –în acelaşi timp– capacitatea sa de a iubi. Furia şi iubirea nu sunt două lucruri incompatibile, ci două ramuri ale unui singur trunchi. Dacă tăiaţi una din ele, se usucă şi cealaltă, deoarece în amândouă curge aceeaşi sevă.

Dacă doriţi cu adevărat să vă educaţi copilul în sensul unei vieţi mai bune, învăţaţi-l să experimenteze furia reală, autentică. Nu îi spuneţi: "Nu te înfuria!", ci "Nu te simţi vinovat din cauza furiei". Decât să îi cereţi să nu se mai înfurie, învăţaţi-l să trăiască stări de furie îndreptăţite. La momentul oportun, va trebui să poată fi cu adevărat furios, şi să nu fie în alte momente. La fel se procedează şi cu iubirea. În momentul potrivit, copilul va trebui să poată iubi cu adevărat, şi nu în alte momente.

Nu se pune problema de a alege între furie şi iubire, ci între ceea ce e real şi ceea ce e fals, între ceea ce este şi ceea ce nu este autentic. Furia trebuie să poată fi exprimată. Un copil cu adevărat furios reprezintă ceva frumos –este o ţâşnire neaşteptată de energie şi de viaţă. Dacă ucideţi furia, ucideţi viaţa. Iar copilului îi va lipsi forţa. Va fi lipsit de viaţă de-a lungul întregii sale existenţe, traversând-o ca un cadavru ambulant.

Noi creăm neîncetat concepte care se transformă în obstacole. Acestea nu ne sunt impuse, ele sunt creaţia noastră. Imediat ce devenim conştienţi de acest fapt, ele dispar. Ele există numai din cauza noastră.

* * *

Să presupunem însă că arborele (individul) este complet handicapat. În acest caz, nu se poate schimba. Şi nu pentru că nu doreşte, ci pentru că nu poate.

Handicapaţii nu reprezintă o problemă. Dacă întreaga societate este vie, vom şti să avem grijă de ei. Le putem analiza boala, le putem veni în ajutor. Trebuie să-i ajutăm; ei nu se pot descurca absolut deloc singuri. De fapt, însăşi societatea este cea care contribuie la lipsa lor de forţă.

De exemplu, fiul unei prostituate devine handicapat din cauza moralei noastre. El se simte foarte vinovat pentru un lucru de care nu este deloc răspunzător. Nu este vina sa că mama lui era o prostituată. Ce poate face el ? Dar societatea adoptă un comportament specific în privinţa lui. Atâta timp cât ideile noastre despre sexualitate rămân neschimbate, el va continua să se simtă vinovat pentru faptul de a fi fiul unei prostituate.

Căsătoria fiind pentru noi ceva sacru, considerăm obligatoriu prostituţia un păcat. Să nu uităm însă faptul că dacă prostituţia există, această existenţă îşi are cauza în căsătorie. Ea este o parte integrantă a întregului sistem al căsătoriei.

Dat fiind felul de a fi specific al fiinţei umane, relaţiile permanente sunt ne-firești. Nu continuăm să trăim la infinit cu aceeaşi persoană decât în măsura în care legea pretinde acest lucru. Această lege nu trebuie să existe. Dacă iubesc o persoană astăzi nu trebuie să fiu constrâns să o iubesc şi mâine. Nu este o cerinţă firească. Nu există nici o necesitate reală pentru ca iubirea mea să se prelungească. Poate că se va prelungi dar poate că nu. Şi cu cât mai mult sunt forţat să o menţin, cu atât există mai puţine şanse de a o face. Acesta este momentul în care prostituţia intră pe o uşă deschisă. Atâta timp cât societatea nu va tolera libertatea în relaţii, prostituţia va continua obligatoriu să existe.

În cazul în care vă păstraţi relaţia, sunteţi asigurat; ego-ul vostru se simte asigurat. Pentru a vă satisface ego-ul (sunteţi un soţ fidel sau o soţie decentă), sunteţi nevoiţi să condamnaţi prostituţia. Fiul prostituatei trebuie deci condamnat şi acest lucru generează o tulburare. Voi creaţi în el o traumă.

Dar acestea sunt cazuri de excepţie. Dacă o persoană este bolnavă din punct de vedere psihologic sau psihic, trebuie s-o ajutăm, să avem grijă de ea. La fel se întâmplă şi cu societatea în ansamblul ei. Nouăzeci şi nouă la sută din cazuri sunt creaţia noastră; doar unu la sută reprezintă excepţia. Şi acest unu la sută nu reprezintă deloc o problemă. Dacă cele nouăzeci şi nouă de procente s-ar schimba, atunci chiar şi acel unic procent rămas ar resimţi efortul.

Rămâne imposibil de determinat în ce măsură starea noastră fizică este determinată de gândirea noastră. Cu cât cunoştinţele noastre sunt mai vaste, cu atât ne îndoim mai mult. O mulţime de boli fizice sunt cauzate –probabil– de gândire. Dacă nu avem o gândire liberă, nu putem fi siguri că boala provine din corp.

Există numeroase boli care sunt specific umane. Nu le întâlnim la animale. Animalele sunt perfect sănătoase. Mai puţin bolnave, mai puţin urâte. Nu există nici un motiv ca omul să nu aibă un plus de vitalitate, să nu fie mai frumos, mai sănătos. Dezvoltarea gândirii ce este specifică ultimilor zece mii de ani, această lungă ucenicie a minţii, ar putea fi motivul fundamental. Dar când voi sunteţi parte integrantă a acestei scheme, nu puteţi nici măcar să v-o imaginaţi.

Un mare număr de boli fizice îşi au punctul de plecare într-o gândire deformată. Şi noi deformăm gândirea tuturor! Pentru un copil primii şapte ani sunt cei mai importanţi. Dacă îi deformaţi gândirea pe parcursul acestor ani, aceasta va fi dificil de modificat mai târziu. Dar acest lucru nu ne împiedică să continuăm, şi aceasta cu bună ştiinţă. Cu cât psihologia pătrunde mai profund spre rădăcinile minţii, cu atât mai mult părinţii par a fi criminali –fără ştirea lor–, cu atât mai mult educatorii şi învăţătorii par a fi criminali. Ei au suferit educaţia generaţiilor precedente şi nu fac altceva decât să transmită boala.

În zilele noastre însă, ni se oferă o nouă cale. Pentru prima dată, mai ales în Occident, omul nu-şi mai face probleme referitoare la nevoile sale zilnice. Devine deci posibil să se intereseze de noi căi în domeniul spiritului. În trecut, satisfacerea nevoilor fizice cântărea foarte greu, şi aceste nevoi rămânând în mare parte nesatisfăcute, domeniul spiritual nu era abordabil. De acum însă, acest lucru nu mai reprezintă o imposibilitate. Trăim în mijlocul unei revoluţii profunde, o revoluţie cu totul nouă pentru omenire. O revoluţie pe planul conştiinţei devine realizabilă. Având mai multe mijloace la dispoziţie pentru a învăţa şi înţelege, schimbarea se poate opera. Va fi necesar mult timp, dar posibilitatea există. Dacă îndrăznim, dacă avem curaj, schimbarea se poate realiza.

Întreaga omenire este implicată. Fie regresăm spre trecut, fie ne îndreptăm spre un nou viitor. Nu se pune problema unui al treilea război mondial, nici a comunismului sau a capitalismului. Aceste probleme sunt depăşite. O altă criză este foarte aproape. Fie ne vom decide să ne îndreptăm spre o nouă conştiinţă şi vom lucra pentru a o obţine, fie vom recădea în trecut, vom regresa spre vechile scheme.

Regresul este o posibilitate. În momente de criză, regresiunea este tendinţa firească a minţii. Imediat ce aveţi de înfruntat o situaţie pe care nu o puteţi înfrunta, apare regresiunea. De exemplu, dacă ia foc casa în care ne găsim, începeţi să vă comportaţi ca nişte copii, tocmai când ar fi nevoie de mai multă maturitate, de înţelepciune. Ar trebui să aveţi un comportament mai conştient, dar în realitate regresaţi, şi –ca nişte copii– fugiţi în toate părţile, astfel încât pericolul devine pentru voi mai mare.

Dacă ne străduim să creem o nouă fiinţă umană, există perspectiva regretabilă ca, găsindu-ne în faţa unei situaţii absolut noi, să răspundem la ea prin regresiune. Există chiar şi profeţi care propovăduiesc regresiunea. Ei vor să vadă renăscând trecutul: "În trecut a existat o vârstă de aur. Întoarceţi-vă la ea." După părerea mea, o asemenea atitudine este sinucigaşă. Trebuie să mergem către viitor, oricât de riscant şi dificil ar putea fi el.

Viaţa trebuie să meargă înainte. Trebuie să găsim un nou mod de existenţă. Eu am încredere într-o asemenea posibilitate. Iar Occidentul trebuie să fie terenul pe care să se producă această schimbare, deoarece Orientul nu este altceva decât un Occident mai tânăr cu trei sute de ani. Problemele hranei şi a supravieţuirii apasă greu asupra Orientului, în timp ce Occidentul nu are această grijă.

Când mă întâlnesc cu tinerii occidentali, sunt întotdeuna conştient de această alternativă, progres sau regres. Şi, dintr-un anumit punct de vedere, ei au regresat, s-au comportat ca nişte fiinţe preistorice. Nu trebuie procedat aşa.

Revolta lor este justă, însă trebuie să acţioneze ca o rasă umană nouă, nu ca oamenii peşterilor. Trebuie să li se dea posibilitatea ridicării pe o nouă treaptă a conştiinţei.

Ce fac ei însă? Se droghează. Mintea omului primitiv a fost întotdeauna sedusă de droguri, subjugată de ele. Dacă aceia care abandonează societatea occidentală încep să acţioneze ca nişte oameni preistorici, rebeliunea lor nu este decât o reacţie şi un regres. Ei trebuie să se comporte ca o omenire nouă, să înainteze spre o nouă conştiinţă, care să fie totală, globală, şi care să accepte întregul potenţial incoerent ce există într-o fiinţă umană.

Ceea ce deosebeşte fiinţa umană de animal este că aceasta din urmă are posibilităţi limitate, în timp ce prima are posibilităţi infinite. Însă acestea nu sunt decât posibilităţi. Omul are posibilitatea să crească, dar creşterea nu se face de la sine. Este necesară crearea de centre peste tot în lume unde creşterea să poată fi stimulată.

Mintea trebuie să primească o educaţie logică, raţională, dar şi iraţională, prin intermediul meditaţiei non-raţionale. Trebuie educată raţiunea, dar şi afectivitatea. Nu trebuie educată raţiunea în detrimentul afectivităţii. Îndoiala trebuie să existe, la fel ca şi credinţa.

Este uşor să fii fidel în absenţa îndoielii, şi este uşor să fii plin de îndoială dacă ai credinţă. Dar aceste scheme sunt depăşite. Trebuie creată o îndoială sănătoasă, o îndoială durabilă, un spirit care să fie sceptic, dar –în acelaşi timp– credincios. Iar fiinţa intimă trebuie să poată trece de la scepticism la încredere, de la îndoială la credinţă şi invers. În cadrul cercetării obiective trebuie cultivată îndoiala, scepticismul, prudenţa. Însă există şi o altă dimensiune învecinată, în care credinţa este cea care inspiră şi nu îndoiala. Cele două sunt indispensabile.

Problema constă tocmai în crearea polilor opuşi care să funcţioneze simultan. Acesta este lucrul care mă interesează. Voi crea neîncetat îndoiala şi voi crea credinţa. Eu nu văd nici un aspect incoerent legat de acest proces deoarece, pentru mine, contează în primul rând mişcarea, mişcarea de la un pol la celălalt.

Cu cât ne fixăm mai mult asupra unui pol, cu atât problema devine mai complicată. De exemplu, în Occident aţi cultivat activitatea. Dar nu dormiţi bine. Când vă culcaţi, şi mintea trebuie să treacă de la activitate la inactivitate, ea trece printr-un impas. Vă suciţi şi vă răsuciţi în patul vostru; mintea continuă să fie activă. Dacă vreţi să dormiţi, luaţi un somnifer. Numai că, un somn forţat nu vă odihneşte prea mult: el nu este decât superficial. În profunzimile voastre domneşte agitaţia. Somnul se transformă într-un coşmar.

În Orient întâlnim situaţia opusă. Se doarme bine, dar există o lipsă de

activitate. Chiar şi dimineaţa, mintea orientalului este somnolentă, în letargie. Timp de secole, orientalii au dormit bine, dar nu au realizat nimic, în timp ce occidentalii au realizat o mulţime de lucruri, dar au creat agitaţia, disconfortul. Şi, din cauza acestui disconfort, tot ceea ce aţi făcut este inutil. Ajungeţi să nu vă mai găsiţi somnul.

Astfel, eu insist să vă învăţaţi mintea să fie activă, să fie inactivă şi –cel mai important– să se poată realiza o mişcare de la una la cealaltă. Există posibilitatea de a educa mentalul în acest sens. Plecând de la orice activitate, pot să trec în inactivitate, într-o clipă. Pot să vă vorbesc acum ore întregi şi apoi să trec brusc într-o tăcere interioară profundă şi completă. Până când nu creaţi în voi această posibilitate, nu puteţi creşte.

În viitor va trebui să existe o profundă armonie între polarităţile interioare. Dacă nu se creează această mişcare între polii opuşi, căutarea umană va fi încheiată. Nu veţi mai putea merge înainte. Occidentul este epuizat, la fel ca şi Orientul. Este posibilă o inversare a concepţiilor lor, însă peste două secole, aceeaşi problemă se va pune din nou. Dacă vă mulţumiţi cu o asemenea schimbare, veţi continua să vă mişcaţi în cerc.

* * *

Cum să facem însă pentru a distinge scopurile corecte spre care să aspirăm în viaţă în cazul în care trebuie să acceptăm totul aşa cum este?

Însăşi urmărirea unui scop face parte din procesul raţional. Dacă viitorul există, el îşi datorează existenţa raţiunii. Astfel, animalele nu au nici viitor, nici scop. Ele trăiesc, dar fără scop. Adevărata problemă este aceea a scopului.

Noua generaţie se întreabă dacă trebuie sau nu să aibă scopuri. Imediat ce există un scop, întoarceţi spatele vieţii. Voi modelaţi viaţa în funcţie de scopurile voastre. Prezentul îşi pierde semnificaţia. Îl modelaţi în funcţie de viitor, îl ajustaţi viitorului.

În prezenţa raţiunii, mintea cultivă scopuri; în prezenţa iraţionalului ea se întoarce la viaţă. Problema care se pune nu este deci de a şti cum trebuie procedat pentru a cultiva scopuri corecte, ci de a şti să procedaţi pentru ca raţiunea să nu fie singurul fenomen al minţii.

Raţiunea nu trebuie să renunţe la scopuri, ele trebuie să existe. Însă ea nu trebuie să se joace de-a dictatorii; ea nu trebuie să fie singura ramură pe care de a creşte. Raţiunea este indispensabilă, însă există o porţiune liberă din mintea umană care poate fi fără scop, care poate fi la fel ca la animale, la copii, care nu poate exista decât în aici-şi-acum. Această porţiune liberă a minţii, partea iraţională, se află în strânsă legătură cu existenţa regiunilor profunde ale vieţii, iubirii, artei. Ea nu are nevoie să se îndrepte spre viitor, astfel încât poate pătrunde profund în aici-şi-acum. Raţiunea trebuie să se

dezvolte, dar trebuie să o facă şi iraţionalul, şi acest lucru trebuie să aibă loc simultan.

Anumiţi oameni de ştiinţă au un fel de a fi foarte religios. Aceasta poate rezulta fie dintr-o profundă armonie, fie din închiderea unei fante şi deschiderea altora, fără nici o armonie. Pot fi un om de ştiinţă şi, în anumite momente, să renunţ total la lumea ştiinţei pentru a merge să mă rog într-o biserică. În acest caz, omul de ştiinţă nu se roagă. Nu există o armonie reală, ci o divizare la un nivel profund. Dialogul intim între omul de ştiinţă şi cel credincios este inexistent. În realitate, omul de ştiinţă nu este deloc prezent în biserică.

În momentul în care omul se întoarce în laboratorul său, credinciosul a dispărut. Între omul de ştiinţă şi credincios există o divizare profundă; cele două personalităţi nu se întâlnesc. Într-o asemenea fiinţă găsim nu armonia ci dihotomia. Ea va spune o serie de lucruri, apoi se va simţi vinovată că le-a spus. Ea va face declaraţii în calitate de om de şriinţă, care vor fi în contradicţie cu personalitatea sa de credincios.

Astfel, o mare parte a oamenilor de ştiinţă, au dus o existenţă de fiinşe schizofrenice. Ele sunt pe jumătate într-un fel, pe jumătate în altul. Prin armonie înţeleg capacitatea de a trece de la un pol la altur fără a se închide niciodată în unul sau în altul. În acest caz, omul de ştiinţă merge să se roage iar omul religios poate intra în laborator. Nu există divizare şi nici prăpastie.

În caz contrar, se formează două personalităţi, de obicei, noi suntem multipli, noi avem personalităţi multiple. Ne identificăm cu una din ele, apoi schimbăm direcţia şi devenim un altul. Iar acest comportament nu creează armonia; ea creează tensiuni profunde în fiinţă. Nu ne putem simţi bine în cazul existenţei identităţilor multiple. Conştiinţa ne-divizată, capabilă să treacă de la un pol la altul, nu se poate realiza decât dacă nu refuzăm existenţa polilor opuşi.

În munca ştiinţifică trebuie să fie prezentă atât îndoiala cât şi credinţa. Îndoiala şi credinţa sunt două elemente care lucrează, la nivele diferite, în acelaşi scop. Astfel, omul de ştiinţă se poate ruga în laboratorul său, nu există nimic rău în acest lucru. Îndoiala nu trebuie exclusă din munca lui, ea nu este decât un instrument; la fel şi credinţa. Îndoiala şi credinţa nu prezintă nici o dihotomie. Când trecem cu uşurinţă de la una la cealaltă, fără dificultăţi, nici măcar nu percepem mişcarea. Există o mişcare, însă ea nu este simţită. Mişcarea nu este simţită decât în prezenţa unui obstacol. În cazul unei profunde armonii, este ca şi cum nici nu ar exista mişcare.

* * *

Să mai menţionez un lucru: atunci când mă refer la "Orient" şi "Occident" să nu credeţi că în Occident nu există niciodată oameni cu o gândire orientală şi invers. Eu mă refer la orientarea principală. Ar trebui ca într-o zi să se scrie

istoria lumii luându-se ca punct de plecare nu împărțirea geografică ci aceea psihologică. În această istorie Orientul ar avea o mulțime de aspecte occidentale iar Occidentul o mulțime de aspecte orientale.

Deci nu trebuie să înțelegeți faptul că unul din cele două curente lipsește în lumea occidentală. Vreau să spun că direcția principală a Occidentului a fost dezvoltarea rațională, chiar și în religie. Este motivul pentru care biserica a ajuns în cele din urmă să exercite o mare influență.

Isus era o fire irațională, în timp ce sfântul Paul avea o minte foarte științifică, foarte rațională. Creștinismul este legat de sfântul Paul, nu de Isus. Cu un rebel ca Isus, crearea unei organizații mari ar fi fost imposibilă. Era imposibil. Isus era un spirit oriental, nu însă și sfântul Paul.

Există un conflict între știință și Biserică. Ambele fiind raționaliste, au încercat –fiecare– raționalizarea fenomenului religios. Biserica nu putea ieși decât învinsă, deoarece fenomenul religios este, în esența lui, irațional. Rațiunea nu poate decât să dea greș în cazul fenomenului religios. Astfel, biserica trebuia să fie învinsă, iar știința să fie victorioasă.

În Orient nu a existat niciodată un conflict între știință și religie, deoarece aceasta din urmă nu a avut niciodată pretenții în domeniul rațiunii. Fenomenul religios și fenomenul științific sunt considerate ca aparținând unor categorii distincte, astfel încât nu poate fi vorba de un conflict.

* * *

Cum a devenit religia raționalistă?

Acest lucru nu rezultă din religie, ci din sistematizarea ei. Un Buddha sau un Isus nu urmăresc nici un ideal. Viața lor este spontană; ei cresc în felul lor propriu. Ei cresc la fel ca arborii sălbatici, dar mai apoi aceștia se transformă în ideal pentru discipoli. Discipolii inventează scheme, preferințe, adevăruri, interdicții.

Există două feluri de oameni religioși: unii au o personalitate profund religioasă și trăiesc în mod spontan; ceilalți –discipolii– crează un credo, dogme, o disciplină conformă unui ideal. Astfel, există un ideal buddhist, conform căruia este necesar să fiți la fel ca Buddha, iar acest lucru crează refuzul. Trebuie distruse multe lucruri în voi, altfel nu vă veți apropia de ideal. Trebuie să deveniți o copie.

După părerea mea, acest proces este criminal. O personalitate religioasă reprezintă ceva frumos, în timp ce un credo nu este decât un produs al rațiunii. Este o întâlnire între rațiune și un fenomen ne-rațional.

* * *

Buddha nu avea spirit rațional?

Buddha era un spirit foarte rațional, însă existau în el și puncte foarte

iraționale. El se simțea la fel de bine și în irațional. Imaginea pe care o avem despre Buddha nu corespunde în realitate lui Buddha ci tradițiilor care s-au dezvoltat mai târziu. Buddha nu este asimilabil absolut deloc cu aceste tradiții.

Însă trebuie să privim și prin prisma buddhiștilor pentru a-l înțelege pe Buddha. Există o tradiție de două mii de ani, care îl prezintă pe Buddha ca pe o ființă foarte rațională, în realitate nefiind deloc așa. În general, o ființă care vrea să experimenteze profunzimile existenței nu poate fi astfel. De multe ori trebuie să fii irațional. Și Buddha este! Numai că, pentru a înțelege acest fapt, trebuie să lăsăm departe întreaga tradiție și să ne referim direct la Buddha. Este foarte dificil, dar nu imposibil.

Dacă mă adresez unei persoane raționale, ea îndepărtează în mod inconștient tot ce nu i se pare rațional. Dar dacă mă adresez unui poet, aceleași fraze, aceleași cuvinte, iau –pentru el– un sens diferit. Un spirit rațional, nu poate percepe poezia cuvintelor. El nu poate vedea decât logica, argumentele. Un poet privește cuvintele dintr-un alt punct de vedere; pentru el cuvintele au o anumită culoare, poezia fiind cu totul străină argumentelor.

Ca urmare, imaginea lui Buddha se modifică în funcție de persoană. Buddha a trăit în India într-o perioadă în care întreaga țară traversa o criză, ridicându-se împotriva Vedelor, a Upanishadelor, a misticismului în general. Mișcarea respectivă era destul de amplă, în special în Bihar, unde trăia Buddha.

Buddha avea o fire charismatică, hipnotică. Îi subjuga pe oameni. Dar interpretarea învățăturilor sale nu putea fi decât rațională. Dacă Buddha ar fi trăit într-o altă epocă istorică, într-o altă parte a lumii care nu s-ar fi ridicat împotriva misticismului, oamenii ar fi văzut în el un mare mistic, și nu un intelectual. Personalitatea care i-o atribuim aparține istoriei unei epoci determinate.

După părerea mea, Buddha nu era rațional –în esența sa. Conceptul de nirvana este în întregime mistic. Buddha era mai mistic decât Upanishadele – oricât de mistice ar fi în aparență– sunt în felul lor raționale. În ele se pune problema unei transmigrări a sufletului, în timp ce Buddha vorbea despre o transmigrare fără suflet. Ceea ce este și mai mistic. Upanishadele se referă la eliberare, dar la o eliberare în care voi veți continua să fiți. Fără voi întreaga teorie e lipsită de sens. Dacă "eu" sunt exclus din această stare ultimă de existență, toate eforturile mele devin inutile, ilogice. Buddha spunea că efortul trebuie să existe... și că voi nu veți fi acolo. Nu va mai rămâne decât neantul. Conceptul său este mult mai mistic.

* * *

Când vă referiți la regresie, este vorba de o regresie în raport cu o imag-

ine creată de societate, care să fie acceptabilă din punct de vedere social?

Nu este vorba de o imagine. Este altceva. Când spun că oamenii se comportă ca niște copii, prin aceasta înțeleg faptul că ei nu cresc. Ei regresează, se întorc înapoi. Eu nu cultiv o imagine cu care ei trebuie să se asemene. Eu am un concept de creștere, nu impun o imagine de urmat. Nu cer oamenilor să se ajusteze la o imagine specifică, absolut deloc. Eu spun doar că ei regresează spre trecut, în loc să crească spre viitor. Eu nu dispun de o imagine care să prescrie modul lor de creștere. Arborele trebuie să crească, nu să regreseze. Se pune problema creșterii sau regresiei, dar nu a imaginii.

În al doilea rând, când spun că oamenii regresează, aceasta înseamnă că ei reacționează contra unei societăți raționale. Reacția lor este dusă în cealaltă extremă; ea cade în aceeași greșeală. Rațiunea trebuie asimilată, nu neglijată. Dacă o neglijați, comiteți aceeași eroare ca în cazul în care neglijați partea irațională.

Epoca victoriană a creat o ființă umană care nu era decât o fațadă, o mască. O ființă care nu trăia în propriul ei interior. Ea nu era decât o schemă de comportament, de maniere. Ea era mai mult fațadă decât ființă. Un asemenea lucru era posibil deoarece criteriul universal era rațiunea. Ceea ce era irațional, anarhic, haotic, era îndepărtat, reprimat. În zilele noastre, elementul anarhic își ia revanșa. În acest sens există două posibilități: cea distructivă și cea creatoare.

Dacă el este distructiv, va fi un factor de regres. Și, în acest caz, își va lua revanșa în același fel, adică prin refuz. El va refuza elementul rațional. Veți fi ca niște copii: lipsiți de maturitate. Veți regresa. Dacă, dimpotrivă, elemnetul anarhic este creator, el nu va mai comite aceeași eroare. El va asimila atât partea rațională cât și pe cea irațională. Iar ființa va putea crește în totalitate. Nu pot crește nici cei care refuză iraționalul, nici cei care refuză raționalul. Nu putem crește altfel decât în totalitate. Vorbesc de creștere, dar fără să cultiv o schemă de creștere.

* * *

Sursa unui mare număr de probleme cu care se confruntă spiritul occidental nu se găsește oare în noțiunile de păcat și culpabilitate creștine?

Da, cu siguranță. Conceptul de păcat stă la baza unei conștiințe cu totul specifice. Acest concept este inexistent în mentalitatea orientală. În Orient, el este înlocuit prin acela de ignoranță. Pentru conștiința orientală, rădăcina oricărui rău este ignoranța, nu păcatul. Dacă răul există, el există tocmai din cauza ignoranței. Problema care apare este deci aceea a disciplinei și nu aceea a culpabilității. Trebuie să deveniți mai conștienți, mai puțin ignoranți. În

Orient, transformarea vine odată cu cunoașterea, iar instrumentul acestei transformări este meditația.

În creștinism, păcatul a devenit un concept de bază. Și nu numai păcatul *vostru*, ci păcatul originar al întregii omeniri. Conceptul de păcat este o barieră. Această situație crează culpabilitatea, tensiunile. Acest fapt, explică de ce creștinismul nu poate dezvolta tehnici de meditație. El nu a făcut altceva decât să dezvolte rugăciunea. Ce putem face pentru a combate păcatul? Să fim morali și să ne rugăm!

În religiile orientale nu există nimic care să semene cu cele zece porunci. Nu există un concept moral suprem. Deci, problemele Occidentului nu sunt aceleași ca acelea ale Orientului. La occidentalii care vin în India, problema majoră este aceea a culpabilității. Ei au un sentiment foarte profund al culpabilității. Chiar și cei care se revoltă contra sistemului. Culpabilitatea este o problemă psihologică care privește mai mult mintea decât ființa.

Culpabilitatea lor trebuie mai întâi să dispară. De aceea Occidentul a fost nevoit să dezvolte psihoanaliza și spovedania. În trecut ele nu existau, pentru că erau inutile. În Occident, spovedania este necesară; ea vă permite să vă eliberați de profundul vostru sentiment de culpabilitate. Sau puteți face apel la psihanaliză, în scopul de a înlătura sentimentul de culpabilitate. Cu toate că el nu va dispare niciodată în întregime atâta timp cât conceptul de păcat rămâne. Veți reîncepe să vă simțiți vinovați, în consecință, psihoanaliza și spovedania nu reprezintă decât un remediu cu o eficiență temporară; trebuie să mergeți să vă spovediți mereu. Contra unui lucru acceptat nu există decât remedii temporare. Rădăcina răului –conceptul păcatului– este un fapt acceptat. În Orient, problema nu este psihologică; ea se referă la ființă. Problema nu se referă la restabilirea sănătății mentale, ci la creșterea spirituală. Este vorba de a crește spiritual, de a avea o mai bună conștiință a realității. Nu este vorba de o schimbare de comportament ci de o schimbare de conștiință. Caz în care, comportamentul se schimbă automat.

Creștinismul se ocupă mai ales de comportament. Numai că, acesta este un fenomen periferic. Problema reală nu este ceea ce faceți, ci ceea ce sunteți. Dacă vă străduiți să schimbați ceea ce faceți, în realitate nu se schimbă nimic. Rămâneți același. În exterior puteți fi un sfânt, în timp ce ființa din interior a rămas absolut aceeași.

Problema occidentalilor care vin în India provine din sentimentul de culpabilitate pe care îl au față de comportamentul lor. Trebuie să lupt astfel încât să-i fac să perceapă problema mai profund, mai mult către domeniul ființei decât acela al sufletului.

Buddhismul și jainismul au creat –la rândul lor– sentimentul culpabilității.

Un tip de culpabilitate diferit, şi care se manifestă în mod diferit. Astfel, jainiştii au un profund sentiment de inferioritate. Ei nu cunosc culpabilitatea în sensul creştin, din cauza absenţei noţiunii de păcat, însă ei au un viu sentiment al faptului de a fi inferiori altora atâta timp cât nu au depăşit o serie de lucruri. Şi acest sentiment acţionează în acelaşi fel ca şi culpabilitatea.

Nici jainismul nu a creat tehnici de meditaţie. Ei nu au inventat decât formule de tipul "faceţi aceasta", "faceţi cealaltă", "nu faceţi aceasta". Orice concept este axat pe comportament. Un călugăr jainist este exemplar din punct de vedere al comportamentului, dar absolut deloc în ceea ce priveşte fiinţa intimă. El se comportă ca o marionetă. De aceea jainismul nu este decât o religie lipsită de viaţă.

Buddhismul are mai multă viaţă, în măsura în care –în cadrul lui– accentul este pus pe altceva. Partea etică a buddhismului nu este decât o consecinţă a meditaţiei. Dacă este necesară o schimbare a comportamentului, este doar pentru că reprezintă un ajutor pentru meditaţie. Schimbarea de comportament nu este importantă în sine. În creştinism şi jainism, dimpotrivă. Dacă faceţi ceea ce este bine, sunteţi bun. Ceea ce nu este cazul în buddhism. În buddhism trebuie să vă transformaţi în mod interior. A face ceea ce este bine reprezintă un ajutor, o contribuţie la schimbare, însă problema principală este meditaţia.

Deci, din aceste trei religii, numai buddhismul a dezvoltat meditaţia profundă. Orice altă practică nu este decât un ajutor accesoriu. Vă puteţi chiar lipsi de ea. Dacă ajungeţi să meditaţi fără nici un ajutor, puteţi să vă mulţumiţi doar cu ea.

În ceea ce priveşte hinduismul, problema este şi mai profundă. Este motivul pentru care această religie a putut să ia atâtea dimensiuni diferite, cum ar fi –de exemplu– tantrismul. Chiar şi ceea ce voi numiţi păcat poate fi, pentru tantrism, o metodă. Dintr-un anumit punct de vedere, hinduismul este o religie foarte sănătoasă, dar –desigur– haotică. Ceea ce este sănătos este neapărat haotic; nu îl putem sistematiza.

Cel mai prolific autor din lume,

OSHO

abordează în conferinţele sale:

POLITICA, PROBLEMELE SOCIALE, VIAŢA COTIDIANĂ, SOCIOLOGIA, DREPTURILE FEMEII, MEDITAŢIA, HIPNOZA, ESOTERICUL, PSIHOLOGIA, METAFIZICA, DEZVOLTAREA UMANĂ, UMORUL, FILOZOFIA, MISTICISMUL, RELIGIA.

Osho este autorul a 650 de cărţi, traduse în 34 de limbi.

"Osho este cel mai important şi cunoscut maestru spiritual în domeniul teoretic şi practic aflat la confluenţa PSIHOLOGIEI, PSIHOTERAPIEI, FILOZOFIEI şi RELIGIEI

Prin intermediul conferinţelor sale înregistrate, al cărţilor sale şi –mai ales– prin metodele practice, ce reprezintă o sinteză între tehnicile meditative ale trecutului şi cele recent descoperite de psihoterapia modernă, pe care le-a inventat şi care sunt experimentate sub îndrumarea sa, el reuşeşte –de cele mai multe ori pe o scară largă– să aducă mai multă înţelepciune, compasiune, claritate şi forţă celor care le folosesc.

Modul său de abordare, intuiţia sa şi felul său de a vedea lucrurile în ansamblul lor –atât din punct de vedere teoretic cât şi practic– în psihologia omului modern, îi conferă o unicitate cu totul aparte."

GUY L. CLAXTON M.A. (Cambridge) D.Phil. (Oxford)
Lector în Psihologia Educaţiei la Universitatea din Londra